

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα
Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Κοινωνία:
Ιστορία - Λαϊκός Πολιτισμός
Κατεύθυνση: Πηγές και Μεθοδολογία στην Ιστορία

ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΜΙΧΑΛΕΑΣ

*Προίκα και Προικοσύμφωνα στον Ελλαδικό χώρο.
Αρχείο Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη
(Ιωάννινα, 1926-1928)*

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επιβλέπουσα

Άννα Μανδουλαρά, Επίκουρος Καθηγήτρια Π. Ι.

Μέλη

Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, Αναπλ. Καθηγήτρια Π. Ι.

Κατερίνα Ζαρίδη, Επίκουρος Καθηγήτρια Π. Ι.

Ιωάννινα 2012

Σπύρος Μιχαλέας

Ιστορικός, Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Copyright © Σπύρος Μιχαλέας, 2012

“Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved”

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα.

«Η έγκριση της παρούσης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέως».

(Ν. 5343/32, άρθρο 202, παρ. 2 και Ν. 1268/82, άρθρο 50, παρ. 8)

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	5
Εισαγωγή.....	9

Α Μέρος:

Ο θεσμός της προίκας: Όψεις ιστοριογραφικών, λαογραφικών και ανθρωπολογικών προσεγγίσεων

Κεφ. 1 ^ο Γιατί μελετάμε την προίκα σήμερα;	15
Κεφ. 2 ^ο Η δομή της οικογένειας στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19 ^ο και 20 ^ο αι.: Γάμος, κληρονομιά, έμφυλες σχέσεις, εργασία.....	22
Κεφ. 3 ^ο Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο: Από την Ιλιάδα στη Νεώτερη Ελλάδα.....	31
Κεφ. 4 ^ο Ένας πολύπλοκος θεσμός: Ιστοριογραφικές, λαογραφικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις.....	38
Κεφ. 5 ^ο Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19 ^ο και 20 ^ο αι.: Λειτουργία και χαρακτηριστικά.....	45

Β' Μέρος:

Η σειρά προικοσυμφώνων του συμβολαιογράφου Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη στα Ιωάννινα (1926-1928)

Κεφ. 1 ^ο Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στην Ήπειρο στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα.....	83
Κεφ. 2 ^ο Τα προικοσύμφωνα του συμβολαιογράφου Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη (1926-1928).....	90

Επιλογικές παρατηρήσεις και συμπεράσματα.....	109
Βιβλιογραφία.....	117
Ευρετήρια.....	135
Ευρετήριο επαγγελμάτων και επαγγελματιών	135
Αντιστοίχιση συμβαλλομένων ανά πράξη	137
Ευρετήριο τόπου κατοικίας.....	138
Αντιστοίχιση τόπου κατοικίας ανά πράξη.....	139
Ευρετήριο ονομάτων	140
Ευρετήριο Αντικειμένων.....	148
Abstract	151
Παράρτημα.....	153
Παράρτημα 1 ^ο Τεκμήρια Προικοσυμφώνων.....	155
Παράρτημα 2 ^ο Μεταγραφή Προικόσυμφώνων.....	287
Παράρτημα 3 ^ο Αποδελτιωμένο Υλικό	357

Πρόλογος

Η παρούσα Διπλωματική εργασία, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών: Νεώτερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, πραγματεύεται στο Α΄ Μέρος το θεσμό της προίκας στον ελλαδικό χώρο από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα έως τα μέσα του 20^{ου}, σύμφωνα με τη γνωστή δημοσιευμένη βιβλιογραφία, αλλά και αδημοσίευτο υλικό, προϊόν ερευνητικής αναζήτησης· στο Β΄ Μέρος, εξετάζεται αδημοσίευτο πρωτογενές υλικό, του αρχείου του συμβολαιογράφου Ιωαννίνων Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη (Γ.Α.Κ Ηπείρου), του οποίου η ενδεδειγμένη επεξεργασία, ανάλυση, μελέτη και αξιολόγηση οδήγησαν στην κατανόηση του θεσμού της προικοδότησης στην Ήπειρο και μάλιστα των ιδιαίτερων όψεων της κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους, όσους με καθοδήγησαν και με στήριξαν στις διάφορες φάσεις της ερευνητικής εργασίας μου.

Κατ' αρχάς, ευχαριστώ θερμά την κυρία Άννα Μανδουλαρά, επίκουρο καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η οποία επέβλεψε την εργασία μου σε όλα της τα στάδια με πολλή φροντίδα και αγάπη, με πολύτιμες υποδείξεις, εμπιστοσύνη στην ερευνητική μου προσπάθεια και συνεχή ενθάρρυνση. Υπήρξε για μένα γενικότερα μια υποδειγματική ακαδημαϊκή παρουσία, που μου προσέφερε πολλά σε επιστημονικό και ανθρώπινο επίπεδο.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, διότι οι συμβουλές και οι επισημάνσεις τους δεν βοήθησαν μόνο στην κατάρτιση και ολοκλήρωση της εργασίας, καθώς και στην υπέρβαση των όποιων δυσκολιών, αλλά αποτέλεσαν πολύτιμη και αναγκαία βοήθεια και καθοδήγηση. Ιδιαίτερος και θερμός ευχαριστώ την επικ. καθηγήτρια κυρία Αικατερίνη Ζαρίδη για τη συμπαράσταση, την ενθάρρυνση και την κάθε είδους αρωγή -πρακτική και ηθική- που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια της μελέτης και της συγγραφής. Με γνώση και ευγένεια, με προφύλαξε από μεθοδολογικά ατοπήματα. Είναι ο άνθρωπος που με τη στάση του με δίδαξε την αξία της ακριβολογίας, της προσοχής και της επιστημονικής ευθύνης.

Επίσης, ευχαριστώ θερμά την κυρία Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου για την καθοδήγησή της, τις συμβουλές της και τις μεθοδολογικές υποδείξεις της, οι οποίες με βοήθησαν σε όλες τις περιπτώσεις που ανέκυπταν επιστημονικά προβλήματα. Ήταν δίπλα μου όποτε

την χρειάστηκα, βοηθώντας με, με τις πάμπολλες εύστοχες παρατηρήσεις, υποδείξεις και συμβουλές της, οι οποίες συνέβαλλαν τα μέγιστα στην ολοκλήρωση της παρούσης εργασίας. Θεωρώ τύχη αγαθή την παρουσία της κοντά μου και τη συνεργασία που είχαμε τα τελευταία χρόνια.

Στη συνέχεια, ευχαριστώ από καρδιάς την καθηγήτριά μου κυρία Κατερίνη Λιάμπη. Όχι μόνον για την αμέριστη στήριξη και αγάπη της, αλλά και διότι, δίχως αυτήν, δεν θα ήμουν σε θέση να ολοκληρώσω την παρούσα έρευνα. Οι επιστημονικές, και -γενικότερα- οι συμβουλές της, σε στιγμές δύσκολες, μου έδιναν κουράγιο και μου παρείχαν έναυσμα για την βελτίωση της δουλειάς μου. Της είμαι ευγνώμων για το χρόνο που διέθεσε, τις εποικοδομητικές παρατηρήσεις της και τις ενδιαφέρουσες συζητήσεις που με ώθησαν να συνεχίσω μέχρι τέλους με μεγάλη όρεξη. Της οφείλω πολλά και την ευχαριστώ θερμά.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Ομότιμο καθηγητή κύριο Γεώργιο Πλουμίδα, ο οποίος αφιέρωσε πολλάκις τον πολύτιμο χρόνο του στις δυσκολίες μου, έλυσε απορίες μου σε πολλά θέματα, πρόλαβε ή διόρθωσε λάθη μου με τις ανεξάντλητες γνώσεις του, την περίφημη οξυδέρκεια που τον χαρακτηρίζει, αλλά και το καταλυτικό χιούμορ του.

Τις θερμές μου ευχαριστίες εκφράζω στους καθηγητές μου: στον κύριο Ιωάννη Λώλο, στον κύριο Γεώργιο Παπαγεωργίου, στον κύριο Λάμπρο Φλιτούρη, στην κυρία Αγγελική Παναγοπούλου και στην κυρία Βασιλική Παππά, για το ενδιαφέρον και την επιστημονική τους συμπαράσταση όλα αυτά τα χρόνια που φοιτώ στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Επίσης, τις εκλεκτές κυρίες: Ευφροσύνη Δημητροπούλου, Χριστίνα Ζώη, Θεοδώρα Θεοχάρη, Κατερίνα Παπαδήμα και Όλγα Φατούρου, για τη δική τους συμβολή και στήριξη που μου προσέφεραν έως σήμερα.

Ιδιαίτερα θερμά ευχαριστώ τη φιλόλογο και προϊσταμένη των Γενικών Αρχείων του Κράτους στη Μεσσηνία, κυρία Αναστασία Μηλίτση, για τη βοήθειά της και την προσφορά επιστημονικού υλικού. Το επιστημονικό σύγγραμμά της με τίτλο «*Καλαματιανά προικοσύμφωνα: 1891-1900*», συνέβαλε σημαντικά στη μελέτη και το σχολιασμό του πρωτογενούς υλικού που είχα στη διάθεσή μου.

Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον Καθηγητή Peter Allen, Rhodes Island College, ο οποίος με βοήθησε σημαντικά στη βιβλιογραφική έρευνα αποστέλλοντάς μου προσωπικά το άρθρο του *Internal migration and the changing dowry in Modern Greece* και προτείνοντας νέες μελέτες σχετικά με το θεσμό της προίκας στον ελλαδικό χώρο.

Τέλος, ευχαριστώ, την κυρία Αυγή Ευθυμιάδου για τη συγγραφή και την παραχώρηση του βιογραφικού σημειώματος του παππού της Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη, τους γονείς μου για την ηθική και υλική υποστήριξη που πάντα και ακόμα μου παρέχουν, καθώς και για τη φροντίδα και τη στοργή, με τις οποίες με περιέβαλαν σε όλη μου τη ζωή. Τους ευγνωμονώ. Θερμά ευχαριστώ, τέλος, τους φίλους μου, για την αγάπη, τη φροντίδα και τη συμπαράσταση που μου παρείχαν απλόχερα. Η συμβολή και η βοήθειά τους στην ολοκλήρωση αυτής της μελέτης υπήρξαν καθοριστικές.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Εισαγωγή

Η καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης αφορά στην κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών, στάσεων και συμπεριφορών, που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Έτσι, με τη διερεύνηση της Ιστορίας, ο ερευνητής, μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του.

Η μελέτη των ιστορικών πηγών συμβάλλει στην ανάπτυξη αναλυτικών και ερμηνευτικών δεξιοτήτων, που είναι άκρως απαραίτητες για τη βαθύτερη κατανόηση του παρελθόντος. Επιπροσθέτως, αναπτύσσει την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, τη συγκρότηση της ιστορικής συνείδησης και τη διαμόρφωση σκεπτόμενων πολιτών.

Οι ιστορικές πηγές, είναι το πρωτογενές υλικό στο οποίο στηρίζεται ο ερευνητής για να γράψει την ιστορία. Επομένως, είναι κάθε είδους αντικείμενο που έχει σχέση με τη δραστηριότητα των ανθρώπων, όπως οικοδομήματα, νομίσματα, όπλα, οχυρωματικά έργα, αγγεία κ.α. Ως εκ τούτου, οι πηγές¹, διακρίνονται σε: δημοσιευμένες², αδημοσίευτες³, προφορικές⁴, ηχητικές⁵, κινηματογραφικές⁶, τηλεοπτικές⁷, χάρτες⁸, τοπίου⁹, φωτογραφικές, ηλεκτρονικές¹⁰, αντικείμενα τέχνης και καθημερινής ζωής.

---

¹ Μεταλληνός Γεώργιος, *Εγκόλπιον Επιστημονικής Έρευνας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1994· Ψαράς Ιωάννης, *Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001· Σπυριδωνάκης Βασίλειος, *Περί Ιστορίας και Ιστορικής Μεθοδολογίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2006· Πλουμίδης Γεώργιος, *Ιστορική Μάθηση*, εκδ. Καραβία, Αθήνα 2010.

² Απομνημονεύματα, γενεαλογίες, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, βιογραφίες, αλληλογραφίες, δημόσια έγγραφα, δημόσιες ομιλίες, αφηγήσεις, λογοτεχνικά έργα και αρθρογραφία.

³ Δημοτικά και κοινοτικά αρχεία, ληξιαρχικά βιβλία και έγγραφα, διοικητικά αρχεία, σχολικά αρχεία, αρχεία επιχειρήσεων, προσωπικά αρχεία και συμβολαιογραφικά έγγραφα.

⁴ Μαρτυρίες και συλλογές μαρτυριών.

⁵ Ηχογραφημένες μαρτυρίες κάθε είδους, τραγούδια, δημόσιοι λόγοι και μαγνητοφωνημένες ραδιοφωνικές εκπομπές.

⁶ Τα κινηματογραφικά ντοκουμέντα, από τις αρχές του 20^{ου} αι. και μετά προσφέρουν την κινηματογραφική εικόνα ως ιστορική πηγή. Το ρόλο αυτό, βέβαια, σήμερα ανέλαβε το τηλεοπτικό ρεπορτάζ και τα βίντεο των ειδήσεων. Εδώ, βέβαια, ανακύπτει το ερώτημα κατά πόσο αποδίδει την ιστορική αλήθεια ή την αλλοιώνει και μας παραπλανά ο κινηματογράφος ή η τηλεόραση και πόσο προσεκτικοί πρέπει να είμαστε στη χρήση των μέσων αυτών για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο σχολείο, καθόσον η καταγραφή του ιστορικού γίνεσθαι μέσω των οπτικοακουστικών μέσων, ως στρατευμένος κινηματογράφος, υπαγορεύτηκε κατά μείζονα λόγο από την κεντρική εξουσία, κυρίως σε περιόδους αυταρχικής διακυβέρνησης, όπως, για παράδειγμα, από τη Μεταξική προπαγάνδα ή την αντίστοιχη χιτλερική και φασιστική και οπωσδήποτε από την ανάλογη χουντική προπαγάνδα της τελευταίας ελληνικής χούντας.

⁷ Επίκαιρα, ιστορικές τηλεοπτικές εκπομπές, ντοκιμαντέρ, δημοσιογραφικές εκπομπές σταθμών και κινηματογραφικά έργα.

⁸ Τοπογραφικοί, εμπορικοί, ναυτικοί, γεωφυσικοί και πολιτικοί.

⁹ Τοποθεσίες, τοπωνύμια, δημόσια κτήρια, ερείπια, αναμνηστικά μνημεία και μουσεία.

¹⁰ Πολυμέσα, Διαδίκτυο και ψηφιακοί δίσκοι.

Ποιοι όμως είναι οι τρόποι με τους οποίους μπορούμε να αναλύσουμε τις ανωτέρω πηγές; Η ιστορική μεθοδολογία βασίζεται σ' έναν προβληματισμό ο οποίος συναντάται σε όλες σχεδόν τις ιστορικές πηγές. Ο ερευνητής, οφείλει να διανύσει συγκεκριμένες φάσεις για να είναι σε θέση να χειριστεί επαρκώς και μεθοδευμένα το υλικό του¹¹.

Το πρώτο βήμα που πρέπει να ακολουθήσει ο ερευνητής είναι η βιβλιογραφική ενημέρωση (ευρετική). Μέσα από αυτή, θα προφυλάξει τον ιστορικό από επανάληψη γνωστών ζητημάτων. Στη συνέχεια θα πρέπει να αναζητήσει τις δημοσιευμένες πηγές για να μπορέσει να διαπιστώσει ποιες από αυτές έχουν αναλυθεί ή αν έχουν μείνει ανεκμετάλλευτες. Στο τέλος θα πρέπει να ερευνηθεί και να αξιολογηθεί το ανέκδοτο αρχειακό υλικό. Το επόμενο βήμα είναι η ταξινόμηση και η αποδελτίωση του υλικού (κατά συγγραφέα και κατά λήμμα), για να μπορέσει ο ιστορικός να προβεί σε πληρέστερη αξιολόγησή του. Στο τρίτο και τελευταίο βήμα, ο ερευνητής, προχωρά στη σύνθεση του υλικού του, επαληθεύει τις πληροφορίες του και παραθέτει συμπεράσματα¹².

Ως εκ τούτου, στην παρούσα εργασία, προτού μελετήσω το πρωτογενές υλικό που είχα στη διάθεσή μου (Β' Μέρος), μελέτησα τη σχετική βιβλιογραφία για να κατανοήσω το ιστορικό-κοινωνικό πλαίσιο της εποχής, το εθνικό δίκαιο, την οικονομία και την εξέλιξη της προικοδότησης στον ελλαδικό χώρο. Η προσπάθεια συγκέντρωσης, κατηγοριοποίησης και σχολιασμού της ανωτέρω βιβλιογραφίας, επιχειρείται για πρώτη φορά, ελπίζοντας να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω έρευνα.

Ο θεσμός της προίκας, λόγω της πολυπλοκότητας που τον χαρακτηρίζει, προσεγγίζεται με δυσκολία διότι βρίσκεται στο μεταίχμιο πολλών επιστημονικών πεδίων όπως αυτών της ιστορίας (κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής), της λαογραφίας, της κοινωνιολογίας και της ανθρωπολογίας. Δεν θα πρέπει να λησμονούμε πως η προίκα, ενώ είναι ένας θεσμός που δεν έχει πια νομική κάλυψη, κυριαρχεί ακόμη και σήμερα στην ελληνική κοινωνία καθιστώντας την αναπόσπαστο κομμάτι της λαϊκής μας κληρονομιάς. Έχοντας ως σημείο αναφοράς την εξέλιξη του θεσμού της προίκας στα νεώτερα χρόνια, προσπάθησα να συγκεντρώσω τις ήδη υπάρχουσες μελέτες και να επικεντρωθώ στην περιοχή των Ιωαννίνων μέσω του πρωτογενούς αρχειακού υλικού που είχα στη διάθεσή μου.

¹¹ Ψαράς Ιωάννης, *Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 30-45.

¹² Μεταλληνός Γεώργιος, *Εγκόλπιον Επιστημονικής Έρευνας*, ό.π., σ. 20-125· Σπυριδωνάκης Βασίλειος, *Περί Ιστορίας και Ιστορικής Μεθοδολογίας*, ό.π., σ. 165-190.

Ένα από τα πρώτα βήματα ήταν η αναζήτηση βιβλίων με θέμα την προικοδοσία στον ελλαδικό χώρο, τα οποία βρίσκονταν στις ελληνικές βιβλιοθήκες. Η βιβλιογραφία ήταν περιορισμένη και ως εκ τούτου υπέθεσα πως η συλλογή των πληροφοριών θα ήταν γρήγορη και χωρίς κόπο. Όταν όμως συγκέντρωσα την ελληνική βιβλιογραφία, η Καθηγήτριά μου κα Άννα Μανδουλαρά, με παρότρυνε να αναζητήσω στο διαδίκτυο τη λέξη “dowry” για να δω εάν η ελληνική περίπτωση απασχόλησε ξένους ερευνητές στο παρελθόν. Αυτό, ήταν, μόνο η αρχή, μιας και ανακάλυψα πλήθος ξένων αναφορών σχετικά με την προικοδοσία στον ελλαδικό χώρο. Η βιβλιογραφία ήταν πολύ μεγαλύτερη απ’ ότι πίστευα, αφού κάθε άρθρο με παρέπεμπε σε διαφορετικές δημοσιεύσεις. Συχνά δε, έπρεπε να ζητώ άρθρα, διατριβές και ομιλίες από τους ίδιους τους ερευνητές διότι δεν υπήρχαν ούτε σε ελληνικές ούτε σε ξένες βιβλιοθήκες. Με μία πρόχειρη καταγραφή είχα συγκεντρώσει περίπου 150 τεκμήρια. Όταν έφθασα σε ένα ικανοποιητικό σημείο, ζήτησα από την κυρία Βρέλλη να μου υποδείξει τη σχετική λαογραφική βιβλιογραφία. Ήμουν σίγουρος πως ένα μεγάλο μέρος θα το είχα ήδη συγκεντρώσει, όταν συνειδητοποίησα ότι οι νέες αναφορές ήταν πάνω από 20. Τελικώς, μετά από περίπου 8 μήνες, κατάφερα να συγκεντρώσω όλες τις αναφορές που σχετίζονταν άμεσα με τα θέμα (περισσότερες από 200) και ξεκίνησα την αποδελτίωση του υλικού και τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Κατά τη διάρκεια της συλλογής βιβλιογραφικών αναφορών, συνάντησα αρκετές δυσκολίες διότι οι περισσότερες μελέτες βρίσκονται σε βιβλιοθήκες του εξωτερικού ή σε ιδιωτικές συλλογές. Για την ελληνική περίπτωση συναντώνται ελάχιστες σποραδικές αναφορές τις οποίες συγκέντρωσα με σκοπό να τις αναδείξω στην παρούσα έρευνα. Για την περιοχή των Ιωαννίνων επέλεξα ένα μέρος από το αρχείο του συμβολαιογράφου Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη το οποίο βρίσκεται στα ΓΑΚ Ηπείρου (1926-1928). Το συγκεκριμένο αρχείο υλικό μελετάται για πρώτη φορά και πιστεύω πως σε συνδυασμό με τα αρχεία των συμβολαιογράφων Γεωργίου Κ. Γκαστή και Δημητρίου Χ. Λιάσκου θα μπορούσε να φανεί χρησιμότητα σε οποιοδήποτε ερευνητή θα ήθελε να μελετήσει διεξοδικά τον θεσμό της προίκας στην Ήπειρο τον 19^ο και 20^ο αιώνα αλλά και να προχωρήσει σε συγκριτικές μελέτες.

Η προίκα υπήρχε από τα αρχαία χρόνια και αποτελούσε τη συμβολή της γυναίκας στον κοινό βίο. Αν και υπάρχουν αναφορές σε προικοσύμφωνα σε διάφορες πηγές, τα πρώτα ελληνικά προικοσύμφωνα που σώζονται χρονολογούνται γύρω στο 1500. Μέσα από αυτά, βλέπει κανείς πώς γινόταν η μεταβίβαση της περιουσίας από τη μια γενιά στην άλλη και συχνά, προικώα έγγραφα και διαθήκες, αλληλοσυμπληρώνονταν.

Τα προικοσύμφωνα είναι ένα είδος συμφωνητικού μεταξύ των γονέων των μελλονύμφων ή μεταξύ του γαμπρού και των γονέων της νύφης. Περιλαμβάνουν την κινητή και ακίνητη περιουσία που παραχωρείται στο γαμπρό ως προίκα. η σύνταξή τους γινόταν επισήμως σε συμβολαιογράφο και, συνήθως, πριν από την τέλεση του γάμου. Μας είναι χρήσιμα ως πηγή της ιστορίας διότι μας δίνουν πληροφορίες για την οικονομία, την κοινωνία, τον υλικό βίο της περιοχής, τα οικιακά σκεύη, τα είδη ενδυμασίας, τη γλώσσα, τα τοπωνύμια και το κληρονομικό σύστημα¹³.

Η μεταγραφή των προικοσυμφώνων ήταν δυσχερής και χρονοβόρα, όπως άλλωστε κάθε έρευνα σε χειρόγραφο πρωτογενές υλικό, και δυσκολεύει ακόμη περισσότερο καθώς ο κάθε συμβολαιογράφος χρησιμοποιεί αρκετές βραχυγραφίες και πολλά σημεία είναι δυσανάγνωστα. Παρόλα αυτά, θεωρώ ότι το συγκεκριμένο υλικό με οδήγησε σε σχετικά ασφαλή συμπεράσματα πρώτον, όσον αφορά στο περιεχόμενό του και δεύτερον, όσον αφορά στη χρήση του ως πηγή της νεώτερης και σύγχρονης ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας.

Στην παρούσα εργασία, θεώρησα αναγκαίο να ξαναπιάσω το νήμα των πολλαπλών ιστοριογραφικών, λαογραφικών, ανθρωπολογικών και κοινωνιολογικών προσεγγίσεων και να φωτίσω τις συγκλίσεις και τις αποκλίσεις τους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα αναλυθούν τα είδη γαμήλιων ανταλλαγών που συναντώνται στην Ελλάδα, θα σχολιασθεί διεξοδικά η έννοια «προίκα», η λειτουργία της, το νομικό πλαίσιο στο οποίο στηριζόταν, η στάση της οικογένειας απέναντί της, η εξέλιξή της από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα και, τέλος η κατάργησή της. Θα επιχειρηθεί, επίσης, μία σύντομη σύγκρισή της με άλλες χώρες της Ευρώπης και του Ατλαντικού.

Στο Β΄ Μέρος της μελέτης, παρατίθεται πρωτογενές αρχειακό υλικό, το οποίο συνέλεξα από τα ΓΑΚ¹⁴ Ηπείρου και μετέγραψα. Τα προικοσύμφωνα, που αποτελούν το πραγματολογικό υλικό της παρούσας έρευνας, προέρχονται από το αρχείο του Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη, συμβολαιογράφου Ιωαννίνων και καλύπτουν την τριετία 1926-1928. Ωστόσο, για να είμαι σε θέση να σχολιάσω, επαρκώς, το πρωτογενές αρχειακό υλικό, μελέτησα και τα συνημμένα έγγραφα (βλ. παράρτημα 1^ο) τα οποία με παρέπεμπαν σε αντίστοιχες πράξεις του αρχείου του συμβολαιογράφου Ιωαννίνων, Δημητρίου Χ. Λιάσκου.

¹³ Δουλαβέρης Αριστείδης, «Ένα ανέκδοτο προικοσύμφωνο του 1887 από τον Φενεό Κορινθίας», *Δελτίο του Ιδρύματος Κορινθιακών Μελετών* 42 (2007), σ. 31.

¹⁴ ΓΑΚ: Γενικά Αρχεία του Κράτους.

Α΄ Μέρος

**Ο θεσμός της προίκας: Όψεις ιστοριογραφικών, λαογραφικών και
ανθρωπολογικών προσεγγίσεων**

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Γιατί μελετάμε την προίκα σήμερα;

Η ιστορία του 19^{ου} αιώνα χαρακτηρίζεται από την αφήγηση των γεγονότων και την πίστη σε μία αντικειμενική ιστορική γνώση. Από τα καθοριστικότερα στοιχεία του ιστοριογραφικού παραδείγματος είναι ότι αυτή μελετήθηκε και ασκήθηκε σε θεσμικό πλαίσιο¹⁵. Η επαγγελματικοποίηση και θεσμοποίησή της, έφερε τους ιστορικούς στον πανεπιστημιακό χώρο, οι οποίοι προσπάθησαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας για επιστημονική εγκυρότητα και ενασχόληση κυρίως με την πολιτική ιστορία¹⁶.

Κατά το 19^ο και μεγάλο μέρος του 20^{ου} αιώνα, η πολιτική ιστορία ήταν, εν πολλοίς, βιογραφική και αγνοούσε τις εξαρτήσεις, το σύνολο της κοινωνίας και τις μάζες που την απαρτίζουν· ήταν, σε γενικές γραμμές αφηγηματική, ιδεαλιστική και προσκολλημένη στο συνειδητό¹⁷. Στη βάση αυτή, οι εκπρόσωποι του ιστορικισμού¹⁸, ακολουθούσαν συγκεκριμένη μέθοδο, δίνοντας έμφαση στις πηγές οι οποίες, όπως πίστευαν, ήταν ο μοναδικός τρόπος για να γνωρίσει κανείς το παρελθόν¹⁹. Ήταν προσκολλημένοι στις γραπτές μαρτυρίες ενώ η ερμηνεία είχε δευτερεύουσα σημασία²⁰.

Από την εποχή του Μεσοπολέμου οι σημαντικότερες τάσεις της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας εκφράστηκαν από την σχολή των Annales²¹ και τον ιστορικό υλισμό της μαρξιστικής θεωρίας²². Η σχολή πήρε το όνομα της από το γαλλικό περιοδικό που κυκλοφόρησε το 1929²³, Annales d' Histoire Économique et Sociale (Χρονικά

¹⁵ Σβωρώνος Νικόλαος, *Πολιτική Ιστορία και Ιστοριογραφία: ορισμένα μεθοδολογικά προβλήματα*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1982, σ. 36.

¹⁶ Iggers Georg, *Η ιστοριογραφία στον εικοστό αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, μτφρ. Ματάλας Παρασκευάς, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2005, σ. 39.

¹⁷ Julliard Jacques, “Η πολιτική”, στο συλλογικό τόμο των Le Goff Jacques & Nora Pierre (επιμ.) *Το έργο της Ιστορίας*, μτφρ. Μιτσοτάκη Κλαίρη, εκδ. Κέδρος - Ράππα, Αθήνα 1981, σ. 257-258.

¹⁸ Θεμελιωτής της υπήρξε ο Γερμανός Ιστορικός Leopold von Ranke, ο οποίος εξέταζε το ιστορικό γεγονός σαν αυτούσια εξέλιξη. Βλ. Μπρέγιαννη Κατερίνα, *Ιστορία και Ιστοριογραφία: Νεότερες προσεγγίσεις*, εκδ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2008, σ. 25.

¹⁹ Dose Francois, *Η Ιστορία σε ψίχουλα*, μτφρ. Βλαχοπούλου Αγγελική, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000, σ. 36-39.

²⁰ Dose Francois, *Η Ιστορία σε Ψίχουλα*, ό.π., σ. 40.

²¹ Για την ιστορία των Annales, βλ. Stoianovich Troian, *French Historical Method: The Annales Paeadigm*, εκδ. Cornell University Press, Ιθάκη 1976· Burke Peter, *The French Historical Revolution: The Annales School, 1923-1989*, εκδ. Stanford University Press, Στάνφορντ 1990.

²² Για την μαρξιστική θεωρία βλ. Vilar Pierre, “Μαρξιστική ιστορία, ιστορία υπό οικοδόμηση”, στο συλλογικό τόμο Le Goff Jacques & Nora Pierre (επιμ.) *Το έργο της Ιστορίας*, μτφρ. Μιτσοτάκη Κλαίρη, εκδ. Κέδρος - Ράππα, Αθήνα 1981, σ. 127-178.

²³ Η κυκλοφορία του περιοδικού συνέπεσε με την οικονομική ύφεση του 1929, οπότε οι ιστορικοί συνειδητοποίησαν πως, η μέχρι τότε πολιτική ιστορία ήταν ανίκανη να την αναλύσει, μιας και αυτή ήταν

οικονομικής και κοινωνικής ιστορίας). Το 1946 ο τίτλος άλλαξε σε *Annales: Économies, Sociétés, Civilisations* (Χρονικά: οικονομιών, κοινωνιών, πολιτισμών), για να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο διεπιστημονικό του χαρακτήρα και το 1994 σε *Annales: Histoire, Sciences Sociales* (Χρονικά: ιστορία, κοινωνικές επιστήμες). Ωστόσο, οι διακρίσεις αυτές δεν ήταν απόλυτες, διότι οι ιδέες για τη μέθοδο και το αντικείμενο της ιστορίας στα *Annales* δεν μπορούν εύκολα να ταξινομηθούν σε κλειστές κατηγορίες. Ιδρυτές της υπήρξαν οι Marc Bloch²⁴ και Lucien Febvre²⁵. Στόχος τους ήταν, όπως διατύπωναν στα εισαγωγικά του πρώτου τεύχους του περιοδικού, να δημιουργήσουν ένα φόρουμ για διάφορες κατευθύνσεις και νέες προσεγγίσεις²⁶. Σε αντίθεση με τον ιστορικισμό, τα φαινόμενα άρχισαν να εξετάζονται σε βάθος χρόνου και όχι μόνον συγκυριακά, ενώ το κέντρο βάρους ήταν η ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών δομών και οι σχέσεις τους με την πολιτική εξουσία, τις νοοτροπίες και τις ιδέες. Επιπροσθέτως, οι ιστορικοί των *Annales* προσπάθησαν να τονίσουν θέματα δομής, προχωρώντας πέρα από τα εμπειρικά ποσοτικά δεδομένα, τονίζοντας ταυτόχρονα τη σχετικότητα και τα πολλαπλά «στρώματα» του χρόνου²⁷.

Οι ιστορικοί της ανωτέρω σχολής πρότειναν μια διεύρυνση του πεδίου της ιστορίας και έτσι εγκατέλειψαν το χώρο της πολιτικής και έστρεψαν το ενδιαφέρον των ιστορικών προς άλλους ορίζοντες: τη φύση, το τοπίο, τον πληθυσμό, τη δημογραφία, τις ανταλλαγές, τα ήθη και τα έθιμα (*sciences de l'homme*)²⁸. Επεσήμαιναν τη σημασία των πολιτισμικών και ανθρωπολογικών στοιχείων για να ερμηνεύσουν το παρελθόν και δεν αποδέχονταν τυφλά τις ιστορικές πηγές, ενώ τόνιζαν ότι ιδιαίτερα οι κρατικές πηγές, μπορούν εύκολα να παραποιηθούν²⁹.

Ως εκ τούτου, κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα, πραγματοποιείται μία μετάβαση από τις αφηγήσεις, που ακολουθούν την πορεία των προσωπικοτήτων και τα σύγχρονα τους γεγονότα, στην καταγραφή και ανάλυση των κοινωνιών και των συμπεριφορών τους,

---

άμεσα συνδεδεμένη με οικονομικά και κοινωνικά γεγονότα. Βλ. Μανδουλαρά Άννα, *Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης, Η διπλή ζωή της Οικονομικής Ιστορίας, Θέματα Ευρωπαϊκής Ιστοριογραφίας*, εκδ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2008, σ. 22-23.

²⁴ Για τον Marc Bloch, βλ. τη βιογραφία του από τον Fink Carol, *Marc Bloch: A Life in History*, εκδ. Cambridge University Press, Cambridge 1989.

²⁵ Για τον Lucien Febvre, βλ. Mann Hans-Dieter, *Lucien Febvre: la pensee vivante d'un historien*, εκδ. Armand Colin, Παρίσι 1971.

²⁶ «À nos lecteurs» βλ. *Annales d' Histoire Économique et Sociale* 1 (1929), σ. 1-2.

²⁷ Iggers Georg, *Η ιστοριογραφία στον εικοστό αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, ό.π., σ. 73.

²⁸ Μπρέγιαννη Κατερίνα, *Ιστορία και Ιστοριογραφία: Νεότερες προσεγγίσεις*, ό.π., σ. 27.

²⁹ Bloch Marc, *Απολογία για την Ιστορία*, μτφρ. Γαγανάκης Κώστας, εκδ. Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1994, σ. 101.

καθώς και των φαινομένων που τις επηρεάζουν. Μέσα από αυτή την διαδικασία μετάλλαξης, ωριμάζουν τα μεθοδολογικά και ερευνητικά εργαλεία των ιστορικών και πλουτίζεται η ιστορία από την παράλληλη ανάπτυξη των συναφών επιστημών³⁰.

Η μελέτη του θεσμού της προίκας έγινε δυνατή μέσα στα πλαίσια της παραπάνω εξέλιξης της ιστοριογραφικής σκέψης, ακριβώς επειδή είναι ένας θεσμός διαχρονικά και στενά συνδεδεμένος με το γάμο, την κληρονομιά, τις έμφυλες σχέσεις και τους όρους παραγωγής και εργασίας. Ωστόσο, στη σχετική βιβλιογραφία, παραμένει ως μία παραμελημένη και, πολλές φορές, «παρεξηγημένη» έννοια από ιστορικούς, λαογράφους, ανθρωπολόγους και κοινωνιολόγους.

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο, οι μέθοδοι μελέτης των σχέσεων μεταξύ των αγροτικών κοινοτήτων και των εθνικών κρατών, άρχισαν να τίθενται υπό συζήτηση μεταξύ των ερευνητών, με αποτέλεσμα, να αρχίσουν να εμφανίζονται τα πρώτα σπέρματα συστηματικής μελέτης προικοδοσίας στον αγροτικό ελλαδικό χώρο. Στο κλασικό πια και πρωτοποριακό για την εποχή του βιβλίο *Mediterranean countrymen: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, η ανθρωπολόγος Ernestine Friedl³¹, αφού πρώτα ασχολήθηκε με τις μεθόδους που βοηθούν στη μελέτη των σχέσεων μεταξύ των αστικών κέντρων και των χωριών της υπαίθρου, μελέτησε το θεσμό της προίκας και το κληρονομικό σύστημα στη Βοιωτία, με σκοπό να αναλυθούν οι σχέσεις επιρροής, η κυκλοφορία των αγαθών και των προσώπων από τα χωριά στις πόλεις. Επέλεξε να ερευνήσει τα ανωτέρω διότι θεώρησε ότι: 1) η προικοδότηση είναι σημαντική για τους κατοίκους του χωριού, 2) η ανησυχία για παροχή προίκας παρακινεί όλα τα μέλη της οικογένειας να πράξουν καταλλήλως για να συνεισφέρουν στο οικονομικό πλεόνασμα του οίκου, 3) οι συνέπειες των πράξεών τους έχουν επιπτώσεις όχι μόνο στην οικογένεια, αλλά και στο ίδιο το κράτος (π.χ. στη μελέτη των κοινωνικών δεσμών) και, 4) η κοινωνία που μελετάται εμφανίζει έντονη ανοδική κοινωνική κινητικότητα (hypergamy³²), η οποία είναι συνήθης και για τους γιους αλλά και για τις κόρες των αγροτών.

³⁰ Αρώνη-Τσίχλη Καίτη, *Ιστορικές σχολές και μέθοδοι: εισαγωγή στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία, πανεπιστημιακές παραδόσεις*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2008, σ. 53-67.

³¹ Friedl Ernestine, "Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia", στο συλλογικό τόμο Julian Pitt-Rivers (επιμ.) *Mediterranean countrymen: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, εκδ. Mouton, Παρίσι 1963, σ. 113-135.

³² Στην Εθνολογία, η τάση να παντρεύεται κανείς σε ισχυρότερη ή ιεραρχικά ανώτερη οικογένεια ονομάζεται υπεργαμία (hypergamy), το αντίθετο καλείται υπογαμία (hyrogamy) και η σύναψη γάμου μεταξύ ίδιας κοινωνικής θέσης ομογαμία (homogamy). Βλ. Pannof Michel & Perrin Michel (επιμ.), *Dictionnaire de l' Ethnologie*, εκδ. Petite Bibliothèque 84, Παρίσι 1973, σ. 137.

Στην ελληνική βιβλιογραφία, η κοινωνιολόγος Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη³³, μελετώντας τις κοινωνικές κατηγοριοποιήσεις, διερωτάται για το λόγο που έχει δοθεί τόση λίγη σημασία στο θεσμό αυτό και τονίζει, πως ο ανωτέρω μηχανισμός είναι ένα μέρος της κοινωνικής συνοχής πολλών σύγχρονων κοινωνιών. Σχετικά με την απουσία έρευνας και μελέτης της προικοδοσίας, αναφέρει πως παρόλο που η κοινωνιολογία και οι συναφείς κλάδοι είναι ανεπτυγμένοι, ο θεσμός αυτός είναι είτε άγνωστος (π.χ. Αμερική) είτε έχει ελάχιστο ιστορικό ενδιαφέρον (π.χ. Αγγλία, Γερμανία, Βέλγιο, Γαλλία). Ωστόσο, σε κάποιες χώρες, στις οποίες μπορεί να γίνει αντικείμενο εκτεταμένης μελέτης λόγω των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων που προκαλεί, δεν είναι εφικτό, διότι σε αυτές, οι κοινωνικές επιστήμες δεν έχουν καλλιεργηθεί αρκετά. Έτσι, μέσα από τη μελέτη της, προσπαθεί να γεμίσει το κενό της λειτουργίας και της δομής της προίκας στις σύγχρονες κοινωνίες. Η έρευνά της στηρίχθηκε στον ελληνικό αστικό κώδικα (κυρίως του 1946), σε άρθρα αμερικανών και άγγλων κοινωνικών ανθρωπολόγων και σε προσωπική επιτόπια έρευνα.

Στην πρωτότυπη για την εποχή έρευνά του με θέμα *Internal migration and the changing dowry in Modern Greece*, ο ανθρωπολόγος Peter Allen³⁴, αναφέρει ότι η προίκα, δεν προκαλεί το ενδιαφέρον των ερευνητών λόγω των περίπλοκων συγγενικών συστημάτων και των οικονομικών συναλλαγών που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια του γάμου. Ωστόσο, συνεχίζει, πως, ήδη, την περίοδο του 70' άρχισε να αποκτά μία σοβαρή ερευνητική προσέγγιση από τους Ernestine Friedl, Jack Goody, Stanley Jeyaraja Tambiah, Jane Lambiri-Dimaki, Nur Yalman κ.α., οι οποίοι προσπαθούν να αναιρέσουν εσφαλμένες προσεγγίσεις προγενέστερων μελετητών. Οι ανωτέρω επισημαίνουν, ότι η προικοδότηση περιλαμβάνει μία μεταφορά περιουσίας μεταξύ γενεών και ως εκ τούτου θεωρείται αναπόσπαστο μέρος κληρονομιάς.

Ο ανθρωπολόγος Michael Herzfeld³⁵ μέσα από την επιτόπια έρευνα που διενέργησε σε χωριά της Ρόδου, μελετά τις διαφορές της προικοδοσίας στον ελλαδικό χώρο όσον αφορά στην διανομή της ιδιοκτησίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, το προικώο είδος που διανέμεται διαφοροποιείται αναλόγως τον τόπο και τα άτομα που λαμβάνουν

³³ Lambiri-Dimaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", στο συλλογικό τόμο Safilios-Rothschild Constantina (επιμ.) *Towards a sociology of women*, εκδ. Xerox College, Μασαχουσέτη 1972, σ. 73-83.

³⁴ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", *The Indiana Social Studies Quarterly*, 32: 1 (1979), σ. 142-156.

³⁵ Herzfeld Michael, "Social tension and inheritance by lot in three Greek villages", *Anthropological Quarterly* 53: 2 (1980), σ. 91-100.

μέρος στη συναλλαγή. Εμβαθύνοντας την θεωρητική του προσέγγιση³⁶, διατυπώνει τους κινδύνους της ανωτέρω έρευνας, που αναδύονται μέσω της προσωπικής συμμετοχής του ερευνητή στο διάλογο. Ο Michael Herzfeld επισημαίνει ότι αυτό συμβαίνει, συχνά, διότι οι ερωτήσεις των ερευνητών μπορεί να μην ταιριάζουν στον πολιτισμό που μελετούν ή να μην έχουν κατανοηθεί επαρκώς από τους κατοίκους, με αποτέλεσμα τα στοιχεία που αντλούνται να μην είναι αντιπροσωπευτικά και αξιόπιστα. Ο Herzfeld προβαίνει σε τεκμηρίωση της άποψης αυτής, παραθέτοντας ένα προσωπικό πρόβλημα που αντιμετώπισε κατά την επίσκεψή του στη Ρόδο. Συγκεκριμένα, στην προσπάθειά του να καταγράψει τι σημαίνει «προίκα», έλαβε ποικίλες απαντήσεις που τον οδήγησαν σε αδιέξοδο. Αυτό συνέβη διότι οι κάτοικοι δεν ήταν σε θέση να διαχωρίσουν παρεμφερείς όρους (π.χ. προίκα, προικώ ποσό, προικώ δώρα κ.α.).

Η ανθρωπολόγος Juliet Du Boulay³⁷, η οποία στηρίχθηκε στις θεωρίες που παρουσιάζουν την προίκα ως μέσο μεταφοράς ιδιοκτησίας από την οικογένεια της νύφης σε εκείνη του γαμπρού, επικεντρώνει τη μελέτη της στο, πως, ο συγκεκριμένος θεσμός αντανακλά τη στάση των αντρών απέναντι στις γυναίκες, με άλλα λόγια αποτελεί καθρέπτη των έμφυλων σχέσεων. Μελετά την τοπική κοινωνία της Εύβοιας και χωρίζει την έρευνά της σε δύο μέρη: πριν και μετά το 1950. Εύστοχα, θέτει ως σημείο αναφοράς την περίοδο του 50', διότι τότε σηματοδοτείται η λήξη του Εμφυλίου και η έναρξη έντονων κοινωνικών ανακατατάξεων.

Μία ενδιαφέρουσα περίπτωση των κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας εξετάζεται από την ανθρωπολόγο Μαρίνα Πετρονώτη³⁸, η οποία επιχειρεί να αναλύσει για πρώτη φορά από τη συγκεκριμένη οπτική γωνία, την εξέλιξη των οικογενειακών δομών και των γαμήλιων θεσμών του αγροτικού αυτού πληθυσμού. Αντικειμενικός της σκοπός είναι, η διαπίστωση του βαθμού στον οποίο η μορφή και ο χαρακτήρας των παραπάνω θεσμών, έχουν την αφετηρία τους στη σύνθεση της οικονομίας και ειδικότερα, στους όρους παραγωγής και εργασίας.

³⁶ Herzfeld Michael, "The Dowry in Greece: Terminological Usage and Historical Reconstruction", *Ethnohistory* 27: 3 (1980), σ. 225-241.

³⁷ Du Boulay Juliet, "The meaning of dowry: Changing values in rural Greece", *Journal of Modern Greek Studies* 1 (1983), σ. 243-270.

³⁸ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 31-40.

Περί τα μέσα της δεκαετίας του 80', οι ανθρωπολόγοι Stevan Harrell και Sara Dickey³⁹ επιστούν την προσοχή στο «αινιγματικό» κενό που υπήρχε στις τότε ερμηνείες γύρω από το θεσμό της προίκας. Αναφέρουν πως ο συγκεκριμένος θεσμός έχει θεωρηθεί ως ένας τύπος γαμήλιας συναλλαγής, ως μία αποκλίνουσα μετάβαση και ως μία αποζημίωση για την απόκτηση μιας μη παραγωγικής γυναίκας⁴⁰. Ωστόσο, καμία από τις ήδη υπάρχουσες περιγραφές και αναλύσεις δεν ερμηνεύουν επαρκώς τον λόγο εμφάνισης της προίκας, το πού και το πότε αναδύεται.

Μία παρόμοια προβληματική θέτει και η ανθρωπολόγος Εύα Καλπουρτζή⁴¹, η οποία ερευνά τους λόγους για τους οποίους οι θέσεις των ερευνητών εξακολουθούν να δίστανται όταν φθάνει η στιγμή να μιλήσουν για τη φύση και τις λειτουργίες της προικοδοσίας. Άλλοτε αντιμετωπίζεται ως μορφή γαμήλιας ανταλλαγής μεταξύ των ομάδων, άλλοτε ως τύπος επιμεριζόμενης περιουσιακής μεταβίβασης (diverging devolution), άλλοτε ως αντιστάθμισμα της μη παραγωγικής γυναικείας εργασίας ή ως τρόπος αποκλήρωσης των γυναικείων μελών της οικιακής ομάδας. Συμπληρωματικά, σε διαφορετική της δημοσίευση⁴², μελετά μια ορισμένη μορφή προικοδοσίας όπως αυτή απαντάται στη Δημητσάνα κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα. Χαρακτηριστικό αυτής της περίπτωσης είναι πως η προικοδοσία, όπως διευκρινίζεται, προσφέρεται ως προίκα και ως αντιμισθία. Ως εκ τούτου, η μέλλουσα νύφη αποκαλείται υπηρέτρια, ψυχοκόρη και ανεψιά.

Για μια πιο σύγχρονη προσέγγιση του θεσμού, αξίζει να αναφερθούμε σε δύο εξίσου ενδιαφέρουσες μελέτες των ιστορικών Αλέξη Φραγκιάδη⁴³ και Ευδόξιου Δοξιάδη⁴⁴. Ο Αλέξης Φραγκιάδης ασχολήθηκε με το θεσμό της προίκας διεξοδικά διότι,

³⁹ Harrell Stevan & Dickey Sara, "Dowry Systems in Complex Societies", *Ethnology* 24: 2 (1985), σ. 105-120.

⁴⁰ Σύμφωνα με την επικρατούσα νοοτροπία στις αγροτικές κοινωνίες, η γυναίκα θεωρείτο μη παραγωγική εργάτρια παρόλο που συνεισέφερε καθημερινά στις εργασίες του οίκου και στη συλλογή των προικιών. Με άλλα λόγια, για να θεωρηθεί κάποιος «παραγωγικός εργάτης», έπρεπε να συμμετέχει στην οικονομική ενίσχυση του οίκου.

⁴¹ Καλπουρτζή Εύα, «Ίνα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 1, Αθήνα 1987, σ. 81-106.

⁴² Καλπουρτζή Εύα, «Δια προίκαν της και δια δούλευσίν της: σχόλια σχετικά με μια ιδιαίτερη μορφή προικοδοσίας στην ορεινή Πελοπόννησο κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 2-3, Αθήνα 1994, σ. 153-171.

⁴³ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, thesis, European University Institute, Φλωρεντία 1990 (αδημ.). Franghiadis Alexis, "Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 187-192.

⁴⁴ Doxiadis Evdioxios, "Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century", στο συλλογικό τόμο των Jutta Gisela Sperling & Shona Kelly Wray (επιμ.), *Across the religious Divide: Women, property, and law in the wider Mediterranean ca. 1300-1800*, εκδ. Routledge, Λονδίνο 2010, σ. 238-255.

όπως αναφέρει, ήταν ένας σημαντικός παράγοντας επιρροής και διαμόρφωσης της αγροτικής κοινωνίας και της οικονομίας της Ελλάδας κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα. Συγκεκριμένα, ο ανωτέρω νομικά κατοχυρωμένος θεσμός, συνέβαλε στην μεγιστοποίηση της παραγωγής του οίκου, στην προώθηση προϊόντων στην αγορά, στην αποτροπή διάλυσης των οικογενειακών αγροκτημάτων και στην επιβράδυνση ανάπτυξης κεφαλαιοκρατικών μορφών οργάνωσης στον τομέα της παραγωγής.

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης ερευνά την προικοδότηση κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα στη νησιωτική ενδοχώρα και συγκεκριμένα στη Μύκονο και τη Νάξο. Μελετώντας περίπου 400 προικοσύμφωνα των δύο αυτών νησιών, από το 1750 έως το Μάρτιο του 1821, αναφέρεται στα άτομα που προικίζουν και εξηγεί το υψηλό ποσοστό εμφάνισης μη συγγενικής προικοδότησης⁴⁵.

---

⁴⁵ Βλ. κεφάλαιο 5^ο «Μη συγγενική προικοδότηση».

Η δομή της οικογένειας στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19^ο και 20^ο αι.:

Γάμος, κληρονομιά, έμφυλες σχέσεις, εργασία

Προτού αναφερθώ στα είδη γαμήλιων ανταλλαγών που συναντώνται στον ελλαδικό χώρο, θα προβώ σε μία σύντομη περιγραφή της δομής της ελληνικής οικογένειας παραθέτοντας, κάποιες λαογραφικές και ανθρωπολογικές μελέτες για τον 19^ο και 20^ο αιώνα, που επικεντρώνονται στη σύνθεση των νοικοκυριών, παρότι όπως επισημαίνει ο Καθηγητής Γ.Β. Δερτιλής στην ιστοριογραφία η οικογένεια «είναι ένα ερμηνευτικό κλειδί που έχει σχεδόν αγνοηθεί ως σήμερα, με ελάχιστες εξαιρέσεις»⁴⁶.

Η οικογένεια αποτελείται από μια ομάδα ατόμων που συνδέονται μεταξύ τους με φυσικούς και νομικούς δεσμούς. Η μορφή της, κι ως προς την ποσοτική σύστασή της κι ως προς την ποιοτική δεν ήταν πάντα η ίδια, αλλά άλλαζε διαρκώς μέχρι να καταλήξει στη σημερινή της μορφή, τη γνωστή σ' όλους οικογένεια που αποτελείται απ' τους γονείς και τα παιδιά. Σε κάθε όμως εποχή ο ρόλος της, ήταν απολύτως καθοριστικός και στάθηκε ο βασικός πυρήνας γύρω απ' τον οποίο εξελίχτηκε η ανθρώπινη κοινωνία.

Η οικογένεια είναι μια πρωτογενής κοινωνική ομάδα, δηλαδή ένα ολιγοπρόσωπο και πολύ-λειτουργικό κοινωνικό σύνολο στο οποίο τα άτομα μετέχουν με άμεσες και προσωπικές σχέσεις και συνδέονται με ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς. Στο παραδοσιακό της σχήμα, οι θέσεις και οι ρόλοι προσδιορίζονται από ένα χαρακτηριστικό που παραμένει σταθερό κατά τη διάρκεια της ζωής τους (το φύλο) και από ένα άλλο που εξ ορισμού μεταβάλλεται (την ηλικία). Το παραδοσιακό μοντέλο αναπαράγει την έννοια της εξουσίας (του άνδρα πάνω στη γυναίκα και τα παιδιά, του ενήλικα πάνω στα παιδιά) και την έννοια της εξάρτησης (της γυναίκας από τον άνδρα και των παιδιών από τους ενήλικες)⁴⁷.

Ως θεσμός, έχει σημαντικούς κοινωνικούς σκοπούς που συνοψίζονται στην εξασφάλιση της συνέχειας μιας κοινωνίας και στη μεταβίβαση από τη μια γενιά στην άλλη του πολιτισμού, ως τρόπου ζωής και ύπαρξης των κοινωνικών θέσεων και υλικών πραγμάτων. Η οικογένεια συμβάλλει σε αυτό με τις λειτουργίες που επιτελεί και που αποβλέπουν στον έλεγχο του τρόπου ζωής και ύπαρξης των μελών της (μεταβίβαση

⁴⁶ Δερτιλής Γεώργιος, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, 5^η αναθεωρημένη και συμπληρωμένη έκδοση, εκδ. Εστία, Αθήνα 2009, σ. 20-25.

⁴⁷ Τσαούσης Δημήτρης, *Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1984, σ. 203.

συστήματος αξιών), καθώς και στην διατήρηση τόσο των υλικών αγαθών (κληρονομιά) όσο και των κοινωνικών θέσεων (διαδοχή)⁴⁸.

Τα τελευταία 20 χρόνια, οι επιστήμες της λαογραφίας, της ανθρωπολογίας και της δημογραφίας πρωτίστως, έχουν μελετήσει εις βάθος τα πολύπλοκα συστήματα συγγένειας και τις δομές τους, με αποτέλεσμα σημαντικοί όροι όπως διμερής, γραμμική, πατρογονική κλπ. έχουν εμπλουτίσει τις γνώσεις μας και τα επιστημονικά μας εργαλεία⁴⁹. Σχηματοποιώντας τις μεγάλες αυτές συζητήσεις, θα σημειώναμε ότι η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία είχε πατριαρχική δομή. Αρχηγός της ήταν ο άντρας-σύζυγος-πατέρας, ο οποίος είχε την κύρια ευθύνη για τη συντήρησή της και την προστασία της από τους κινδύνους που την απειλούσαν⁵⁰. Ο άντρας αναλάμβανε όλες τις πρωτοβουλίες και συνεπικουρούνταν από τη γυναίκα, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη διακπεραίωση των καθημερινών αναγκών του οίκου. Πρόκειται, ουσιαστικά, για διαφορετικούς, αλλά συμπληρωματικούς και αλληλένδετους ρόλους, των οποίων η παράλληλη λειτουργία ήταν απαραίτητη για την αρμονική οικογενειακή ζωή⁵¹.

⁴⁸ Γεώργιος Δημήτριος, «Η ελληνική οικογένεια: παρελθόν, παρόν και μέλλον», ομιλία στην *Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας*, Μελβούρνη 14 Ιουλίου 2010.

⁴⁹ Η βιβλιογραφία είναι τεράστια γύρω απ' αυτά τα ζητήματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε: για τα γραμμικά και διμερή συγγενικά συστήματα στον κόσμο βλ. Fortes Meyer, "The Structure of unilineal descent groups", *American Anthropologist* 55: 1 (1953), σ. 17-41· Firth Raymond, "A note on descent groups in Polynesia", *Man* 57: 2 (1957), σ. 4-8· Scheffler Harold, "Ancestor Worship in Anthropology: or, Observations on Descent and Descent Groups", *Current Anthropology* 7: 5 (1966), σ. 541-551· Bender Donald, "Agnatic or cognatic? A re-evaluation of ondo descent", *Man*, 5: 1 (1970), σ. 71-87· Leach Edmund, "Complementary filiation and bilateral kinship", στο συλλογικό τόμο Goody Jack (επιμ.) *The Character of Kinship*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1975, σ. 53-58· Verdon Michel, "Descent: An Operational View", στο *Man* 15: 1 (1980), σ. 129-150· Scheffler Harold, "Descent on Choiseul", *Man* 16: 4 (1981), σ. 689-692· Fox Robin, *Kinship and marriage: An anthropological perspective*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1983. Για την περίπτωση της Ελλάδας βλ. Andromedas John, "Greek kinship terms in everyday use", *American Anthropologist*, 59: 6 (1957), σ. 1086-1088· Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1962, σ. 70-74· Αλεξάκης Ελευθέριος, «Η δομή της ελληνικής οικογένειας στη Θράκη», *Μνήμων* 5 (1975), σ. 49-80· Αλεξάκης Ελευθέριος, *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Αθήνα 1980 (αδημ.)· Herzfeld Michael, "Interpreting Kinship Terminology: The Problem of Patriline in Rural Greece", *Anthropological Quarterly* 56: 4 (1983), σ. 157-166· Αλεξάκης Ελευθέριος, «Παρατηρήσεις στην οικογενειακή και συγγενειακή οργάνωση των Ελλήνων του Πόντου», *Αρχαίον Πόντου* 38 (1984), σ. 227-240· Du Boulay Juliet, "The blood: Symbolic relations between descent, marriage, incest prohibitions and spiritual kinship in Greece", *Man* 19: 4 (1984), σ. 533-556· Παναγιωτόπουλος Βασίλης, *Πληθυσμός και οικισμοί της Πελοποννήσου 13^{ος}-18^{ος} αιώνας*, εκδ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος-Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα 1985· Κόμης Κώστας, *Δημογραφικές όψεις του ελληνικού νοικοκυριού: δύο παραδείγματα από την Ήπειρο, 18^{ος} - 19^{ος} αιώνας*, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2000.

⁵⁰ Χρηστέα-Δουμάνη Μαριέλλα, *Η Ελληνίδα μητέρα άλλοτε και σήμερα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1989, σ. 69, 80.

⁵¹ Γαρούφας Δημήτρης, *Ο λαϊκός μας πολιτισμός*, εκδ. Μελίδη, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 55.

Στον ελλαδικό χώρο, από τις αρχές του 18^{ου} αιώνα⁵², φαίνεται ότι επικρατούσε το μοντέλο της πυρηνικής οικογένειας⁵³, η οποία περιελάμβανε τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά τους. Τα μέλη της μπορούσαν να μένουν σε χωριστό σπίτι ή κοντά στους συγγενείς, ή μακριά σε άλλη πόλη ή άλλη χώρα, όπως συμβαίνει με τους μετανάστες. Ωστόσο, η ανωτέρω μορφή, θεωρείται ότι ήταν ο πυρήνας κάθε εκτεταμένης οικογένειας.

Μία ιδιαίζουσα μορφή αγροτικής οικογένειας ήταν η ζάντρουγκα⁵⁴, η οποία δεν αποτελούσε παρά την ακραία μορφή του σύνθετου νοικοκυριού. Σε αυτή συναντάμε την συγκατοίκηση ατόμων με συγγενικούς δεσμούς που ξεπερνούν τον έκτο βαθμό (δευτέρα ξαδέλφια)⁵⁵ και οι γάμοι ανάμεσα στα μέλη της αναφέρονται μόνο ως μοναδικές εξαιρέσεις⁵⁶. Άξιο αναφοράς είναι πως οι γάμοι στην περιοχή του γαμήλιου συστήματος της προίκας, δεν ήταν τόσο πρώιμοι όσο στην περιοχή της εξαγοράς όπου είχαμε τη ζάντρουγκα.

Επιπροσθέτως, στην ελληνική παραδοσιακή κοινωνία, η εγκατάσταση του ζεύγους ήταν κατά κανόνα ανδροτοπική και καταρχήν ανδροπατροτοπική, που σημαίνει ότι η νύφη εγκατέλειπε την πατρική της οικία για να εγκατασταθεί στην οικία του γαμπρού, συνήθως μαζί με τους γονείς του και τα αδέρφια του. Ως εκ τούτου, η νύφη διατηρούσε στενότερες σχέσεις με την οικογένεια του συζύγου της και τους συγγενείς του. Στον αντίποδα,

⁵² Παναγιωτόπουλος Βασίλης, «Μέγεθος και σύνθεση της οικογένειας στην Πελοπόννησο γύρω στα 1700», *Τα Ιστορικά* 1: 1 (1983), σ. 5-18· Κουρούκλη Μαρία, «Η οικογένεια στην Κέρκυρα του 19^{ου} αιώνα», στο συλλογικό τόμο Τσαούσης Δημήτρης (επιμ.) *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1984, σ. 149-157.

⁵³ Εκτός από τις πυρηνικές οικογένειες, στην ελληνική κοινωνία συναντάμε και άλλου είδους σχήματα: 1) την εκτεταμένη οικογένεια που περιλαμβάνει τρεις ή περισσότερες γενιές συγγενών που συνδέονται μεταξύ τους με δεσμούς καταγωγής, 2) τη μονογονεϊκή, όπου απαρτίζεται συνήθως από την άγαμη, χήρα ή διαζευγμένη μητέρα και τα παιδιά της, αλλά, επίσης, από τον άγαμο, χήρο ή διαζευγμένο πατέρα, 3) την μητριαρχική, όπου η μητέρα είναι αρχηγός και κατέχει την εξουσία, 4) την ενιαία που είναι παρόμοια με την εκτεταμένη αλλά με αυστηρότερο έλεγχο μεταξύ των μελών της, 5) τη μεικτή, στην οποία υπάρχουν παιδιά από προηγούμενους γάμους 6) τη χωλή, όπου οι σύζυγοι έχουν διασπαστεί εξαιτίας μη οικογενειακών λόγων, 7) με υιοθετημένα παιδιά και, 8) την πατριαρχική, όπου αποτελούνταν από τους γέροντες γονείς, τα παιδιά τους με τις δικές τους οικογένειες και τους στενούς συγγενείς. Λειτουργούσε με επικεφαλής τον πατέρα φαμίλια, που αποφάσιζε για όλα τα ζητήματα. Βλ. Ενδεικτικά μελέτες των: Winch Robert, *The modern family*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1971· Κογκίδου Δήμητρα, *Μονογονεϊκές οικογένειες: Πραγματικότητα, προοπτικές, κοινωνική πολιτική*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 1995· Μουσουρού Λουκία, *Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2003.

⁵⁴ Για την εξέλιξη της ζάντρουγκας στα Βαλκάνια βλ. Byrnes Robert (επιμ.), *Communal families in the Balkans: The Zadruga*, εκδ. University of Notre Dame Press, Ιντιάνα 1976.

⁵⁵ Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1995, σ. 97-98.

⁵⁶ Mosely Philip, "The Distribution of the Zadruga within Southeastern Europe", στο συλλογικό τόμο Byrnes Robert (επιμ.), *Communal Families in the Balkans: The Zadruga*, εκδ. University of Notre Dame Press, Ιντιάνα 1976, σ. 69.

βρίσκονταν τα νησιά του Αιγαίου⁵⁷, όπου ο γάμος ήταν συνήθως γυναικοτοπικός, με αποτέλεσμα η συγγένεια από την πλευρά της μητέρας να ήταν αρκετά ισχυρή⁵⁸. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί πως στα νησιά, δεν εμφανίζονταν οικογένειες τύπου ζάντρουγκας όπως ήταν σύνηθες στην ηπειρωτική Ελλάδα⁵⁹.

Μερικές από τις μελέτες που έχουν επικεντρωθεί στη σύνθεση των νοικοκυριών κατά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα είναι των: Καββαδία⁶⁰ και Πετρονώτη⁶¹ για τη Θεσσαλία, Ernestine Friedl⁶² για τη Βοιωτία, Πετμεζά και Παπαταξιάρχη⁶³ για τη Κεντρική-Νότια Ελλάδα και Αλεξάκη⁶⁴ για τη Θράκη και τη Μάνη⁶⁵. Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε στους: Χατζημιχάλη⁶⁶ και Campbell⁶⁷, οι οποίοι ασχολήθηκαν με τους Σαρακατσάνους, Καραχρήστο⁶⁸ και Χιονίδου⁶⁹ που μελέτησαν τα συγγενικά συστήματα στη Σύρο, Hirschon⁷⁰ στον Πειραιά, Γαλάνη-Μουτάφη⁷¹ στη Σάμο, Δοξιάδη⁷² στα νησιά του Αιγαίου, Κουταντζόγλου⁷³ στο Συρράκο και Σιφναίου στη Λέσβο⁷⁴.

⁵⁷ Οικονομίδης Δημήτριος, «Η κοινωνική θέσις της Ελληνίδος κατά τινά έθιμα του λαού», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* 22 (1969-1972) σ. 102.

⁵⁸ Η συγγένεια από την πλευρά της μητέρας ήταν ισχυρή, μάλλον διότι οι άντρες της οικογένειας ήταν ναυτικοί, κι έτσι οι γυναίκες έπρεπε να διοικούν τον οίκο.

⁵⁹ Αλεξάκης Ελευθέριος, *Ταυτότητες και Ετερότητες: Σύμβολα, συγγένεια, κοινότητα στην Ελλάδα - Βαλκάνια*, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 2001, σ. 107, 277.

⁶⁰ Καββαδίας Γεώργιος, *Καραγκούνηδες*, εκδ. Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία των Θεσσαλών, Αθήνα 1980.

⁶¹ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 31-40.

⁶² Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π.: Friedl Ernestine, "Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia", στο συλλογικό τόμο Julian Pitt-Rivers (επιμ.) *Mediterranean countrymen: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, εκδ. Mouton, Παρίσι 1963, σ. 113-135.

⁶³ Petmezas Socrates & Papataxiarchis Eythimios, "The devolution of property and kinship practices in late- and post-Ottoman ethnic Greek societies: Some demo-economic factors of 19th and 20th century transformations", *Mélanges de l'École française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 217-241.

⁶⁴ Αλεξάκης Ελευθέριος, «Η δομή της ελληνικής οικογένειας στη Θράκη», ό.π., σ. 49-80· Αλεξάκης Ελευθέριος, «Αλληλεπιδράσεις στους οικογενειακούς θεσμούς Ελλήνων και Βουλγάρων στη Θράκη», στα *Πρακτικά Γ' Συμποσίου Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού χώρου*, εκδ. Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 25-40.

⁶⁵ Αλεξάκης Ελευθέριος, *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, ό.π.

⁶⁶ Χατζημιχάλη Αγγελική, *Σαρακατσάνοι*, εκδ. Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη, Αθήνα 2007.

⁶⁷ Campbell John, *Honour, family and patronage: A study of institutions and moral values in a Greek mountain community*, εκδ. Oxford University Press, Νέα Υόρκη 1974.

⁶⁸ Karachristos Ioannis, "Kin terminology and the study of kinship: A case study on the Greek island of Syros 1750-1820", *The History of the Family* 9 (2004), σ. 299-315.

⁶⁹ Hionidou Violeta, "Nineteenth-century urban Greek households: the case of Hermoupolis 1861-1879", *Continuity and Change* 14: 3 (1999), σ. 403-427· Hionidou Violeta, "Domestic service on three Greek islands in the later 19th and early 20th centuries", *History of the Family* 10 (2005), σ. 473-489.

⁷⁰ Hirschon Renée, "Under One Roof: Marriage, Dowry, and Family Relations in Piraeus", στο συλλογικό τόμο των Kenny Michael and Kertzner David (επιμ.) *Urban Life in Mediterranean Europe*, εκδ. University of Illinois Press, Ουρμπάνα Ιλινόι, 1983, σ. 299-323.

⁷¹ Galani-Moutafi Vasiliki, "From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part One)", *Journal of Modern Greek Studies* 11 (1993), σ. 241-270· Galani-Moutafi Vasiliki, "From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part Two)", *Journal of Modern Greek Studies* 12 (1994), σ. 113-131.

Από τις ανωτέρω μελέτες προκύπτει ότι υπήρχαν περισσότερα είδη γαμήλιων ανταλλαγών και συγκεκριμένα, το αγαρλίκι⁷⁵ ή εξαγορά της νύφης⁷⁶ και η προίκα⁷⁷.

Σύμφωνα με το αγαρλίκι⁷⁸ ή εξαγορά⁷⁹, ο πατέρας του γαμπρού έδινε στον πατέρα της νύφης ένα ποσό σε χρήματα ή είδος, ενώ η κοπέλα έπαιρνε μαζί της μερικά οικιακά σκεύη, ρούχα, κλινοσκεπάσματα και πετσέτες που είχε υφάνει η ίδια στον αργαλειό. Δυστυχώς, δεν μας είναι γνωστοί οι κανόνες που καθόριζαν το ύψος του ποσού⁸⁰. Ωστόσο, η καλλονή της νέας, η εργατικότητα της, το ήθος της και η κοινωνικο-οικονομική θέση της οικογένειας από την οποία προερχόταν, φαίνεται ότι λειτουργούσαν καθοριστικά στον προσδιορισμό του προικώου ποσού⁸¹.

Περί τα 1900, βρίσκουμε τον παραπάνω θεσμό να συνίσταται από κινήτα και μόνο, περιουσιακά στοιχεία αποτελώντας αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας του γάμου. Περιελάμβανε ζώα (θεωρούνταν πολύτιμα διότι συμμετείχαν στη γεωργική εργασία και είχαν υψηλή χρηματική αξία) και, λιγότερο συχνά, χρήματα. Αντίθετα, περί τα 1950, η εξαγορά δινόταν σε χρήματα, τα οποία μετρούσε ο πατέρας του γαμπρού σε ένα δίσκο ή μαντήλι. Και στις δύο (χρονικά) περιπτώσεις η οικογένεια του γαμπρού όφειλε να φτιάξει τα καβάδια⁸² της νύφης (μεγάλα κεντητά περιχειρίδια) και τσαρούχια⁸³ ή παπούτσια, για

⁷² Doxiadis Evdoxios, "Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century", στο συλλογικό τόμο των Jutta Gisela Sperling & Shona Kelly Wray (επιμ.), *Across the religious Divide: Women, property, and law in the wider Mediterranean ca. 1300-1800*, εκδ. Routledge, Λονδίνο 2010, σ. 238-255. Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 2011.

⁷³ Κωνσταντίνος Ρωζάνης, *Συγγένεια και οργάνωση του οικιακού χώρου: Συρράκο, 1898-1930*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1997.

⁷⁴ Σιφναίου Ευρυδική, *Λέσβος. Οικονομική και Κοινωνική Ιστορία (1840-1912)*, εκδ. Τροχαλία, Αθήνα 1996.

⁷⁵ Ο όρος αγαρλίκι προέρχεται από την τουρκική λέξη *ağirlik* και σημαίνει βάρος.

⁷⁶ Καραπατάκης Κώστας, *Η μάνα και το παιδί στα παλιότερα χρόνια*, εκδ. Καραπατάκης Κώστας, Αθήνα 1983, σ. 24.

⁷⁷ Για μια πιο εκτενή αναφορά στο ελληνικό λαϊκό δίκαιο βλ. Αλεξιάδης Μηνάς, «Λαογραφία και επιστήμη του Δικαίου», στην *Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών* 43 (2012), σ. 17-18. Ωστόσο, για τα ζητήματα του Λαϊκού Δικαίου βλ. Μέγας Γεώργιος, *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας I*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1939, σ. 14-24.

⁷⁸ Διάφα-Καμπουδρίδου Βασιλική, *Μνηστεία και γαμήλιες παροχές στη Νομολογία των Δικαστηριών της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης (18^{ος} - 20^{ος} αι.)*, ό.π., σ. 364-367.

⁷⁹ Το έθιμο συναντάται κυρίως στις περιοχές της Θεσσαλίας, Μακεδονίας και Θράκης. Περισσότερα για το θεσμό βλ. Πολίτης Νικόλαος, *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, τ. Γ', εκδ. Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1931, σ. 234 κ.ε.

⁸⁰ Νάκος Γεώργιος, «Περί του θεσμού του πατρικού δικαιώματος (baba hakkı) εις το εθμικόν δίκαιον της Θράκης», *Αρμενόπουλος* 32 (1978), σ. 399-410.

⁸¹ Το χρηματικό αυτό ποσό είναι γνωστό και με τον τούρκικο όρο «μπαμπά - χακί» (baba hakkı), δηλαδή το «δικαίωμα του πατέρα». Βλ. Μερακλής Μιχαήλ, *Ελληνική Λαογραφία: κοινωνική συγκρότηση - ήθη και έθιμα - λαϊκή τέχνη*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011, σ. 60.

⁸² Για τις ελληνικές τοπικές ενδυμασίες με καβάδι ενδεικτικά βλ. Χατζημιχάλη Αγγελική, *Η ελληνική λαϊκή φορεσιά*, τ. 2^{ος}: *Οι φορεσιές με το καβάδι*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1983.

⁸³ Λαογραφική εξέταση των τσαρουχιών βλ. στην Βρέλλη-Ζάχου Μαρίνα, *Τα τσαρούχια και οι τσαρουχάδες στην Ήπειρο: συμβολή στη μελέτη της λαϊκής υπόδησης*, εκδ. Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Αθήνα 1991.

τους στενούς της συγγενείς και τον προξενητή. Στην περίπτωση που ο πατέρας του γαμπρού δεν ήταν σε θέση να παρέχει προικώο ποσό, τα καβάδια και τα παπούτσια αποτελούσαν τη μόνη συνεισφορά στο γάμο. Επίσης, η οικογένεια της νύφης παρείχε δώρα για να επισφραγιστεί η σχέση των δύο οίκων, τα οποία όμως ήταν μικρής –ίσως– οικονομικής αξίας (πουκάμισα, μαντήλια, ταγάρια)⁸⁴ αλλά μεγάλης συμβολικής αξίας.

Ο γαμπρός, εκτός από τα δώρα που αντάλλαζε με τους γονείς και τους συγγενείς της νύφης, όφειλε σε καθορισμένες στιγμές της γαμήλιας διαδικασίας, που διαρκούσε πολλές ημέρες, να πληρώσει και να αποζημιώσει την οικογένεια της για την κοπέλα που τους έπαιρνε, καθώς και για τα έξοδα του γάμου. Συγκεκριμένα, όφειλε να πληρώσει: 1) την παραμονή του γάμου, όταν ετοιμαζόταν το τραπέζι για το φαγοπότι στο σπίτι του πεθερού του γαμπρού, 2) όταν έμπαινε ο γαμπρός στο σπίτι του πεθερού για να πάρει τη νύφη και, 3) όταν οι γονείς της νύφης ή οι στενοί συγγενείς την παρεδίδαν στο γαμπρό⁸⁵. Ο πατέρας της νύφης διαχειριζόταν ελεύθερα το αγαρλίκι⁸⁶ το οποίο ενείχε μια συμβολική όσο και οικονομική αξία. Επίσης, με αυτό τον τρόπο, επικυρωνόταν ο γάμος και τα δικαιώματα που αποκτούσε ο γαμπρός στην εργασία της μέλλουσας γυναίκας του και στα παιδιά που εκείνη θα γεννούσε⁸⁷.

Η εξαγορά της νύφης⁸⁸ θεωρείτο ως ένα είδος οικονομικής επένδυσης, διότι η γυναίκα δεν ήταν μόνο ένα μέσο αναπαραγωγής αλλά και σημαντικό στέλεχος των ομάδων γεωργικής εργασίας. Με άλλα λόγια η νέα οικογένεια, αύξανε τα εργατικά της χέρια και ταυτόχρονα φρόντιζε να αποζημιώσει τον πατέρα της νέας για τη βοήθεια που έχανε⁸⁹. Ωστόσο, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ως εξαγορά τα όσα προσέφερε ο γαμπρός

⁸⁴ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 32-33.

⁸⁵ Αλεξάκης Ελευθέριος, *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, ό.π., σ. 293.

⁸⁶ Σύμφωνα με τον Ελευθέριο Αλεξάκη, η εξαγορά και το αγαρλίκι δεν ταυτίζονται. Χρησιμοποιεί τον όρο «εξαγορά της νύφης» ο οποίος χωρίζεται στους ακόλουθους τύπους: 1) αγαρλίκι, 2) παραδοτικά και, 3) πορταρίκια. Στο αγαρλίκι προηγείται το παζάρωμα και η συμφωνία για τις παροχές που γίνονται σε χρήμα ή είδος (το χρηματικό ποσό καταβάλλεται πριν από το γάμο). Τα παραδοτικά λαμβάνουν χώρα τη στιγμή που ο πατέρας ή τ' αδέρφια της νύφης την παραδίνουν στο γαμπρό. Τότε, ο τελευταίος, πρέπει να καταβάλει ένα συμβολικό ποσό το οποίο καθορίζεται αυθαίρετα. Στα πορταρίκια, ο γαμπρός καταβάλει ένα χρηματικό ποσό για να του επιτραπεί η είσοδος στο σπίτι της νύφης. Αναλυτικότερα βλ. Αλεξάκης Ελευθέριος, *Η εξαγορά της νύφης: συμβολή στη μελέτη των γαμήλιων θεσμών στη Νεότερη Ελλάδα*, Αθήνα 1984.

⁸⁷ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», ό.π., σ. 37.

⁸⁸ Ο συγκεκριμένος θεσμός, θεωρώ πως ήταν αναγκαίος σύμφωνα με τη λογική της οικογένειας της νύφης, η οποία, αφού χάνει ένα παραγωγικό μέλος, προσπαθεί να αντισταθμίσει αυτή την απώλεια με την είσπραξη του αγαρλικιού.

⁸⁹ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», ό.π., σ. 34.

ή ο πατέρας του στην περίπτωση που ο πατέρας της νύφης κατέβαλλε προίκα⁹⁰. Συνήθως τέτοιες προσφορές προς την πλευρά της νύφης, παράλληλα με την ύπαρξη του θεσμού της προίκας, ήταν είτε «ανταλλαγή δώρων»⁹¹, είτε μορφές συμβολικής εξαγοράς, είτε συνιστούσαν «προγαμιαία δωρεά»⁹² (Donatio ante nuptias)).

Επιπροσθέτως, στις περιοχές που συναντόταν η εξαγορά, ο γαμπρός συνήθιζε να πληρώνει τα: «γαλατιάτικα», «βυζαχτικά» ή «σιούτ χασί», δηλαδή το «γάλα της μάνας». Πρόκειται για ένα ποσό το οποίο πλήρωνε ο γαμπρός, προκειμένου να εξαγοράσει τη νύφη από τη μητρική της γενιά, ώστε αυτή να μη διεκδικήσει αργότερα τα παιδιά που θα γεννούσε⁹³.

Ωστόσο, όταν η οικογένεια άρχισε να συσπειρώνεται για κάθε είδους λειτουργία, το σύστημα της γαιοκτησίας προωθούσε το σχηματισμό διευρυμένων πατροτοπικών οικογενειών και την καθιέρωση ενός θεσμού διαδοχής σύμφωνα με τον οποίο η ακίνητη περιουσία θα κληροδοτούνταν από τον πατέρα στο γιο και μόνο μετά το θάνατό του. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο κινήθηκε και ο θεσμός της προίκας⁹⁴, ο οποίος προσπάθησε να ενισχύσει την πατρική εξουσία και την κληρονομική διαδοχή μεταξύ των μελών του οίκου. Ο ανωτέρω θεσμός συσχετίστηκε με την κοινωνική κινητικότητα και την αστικοποίηση, στοιχείο που επίσης εντοπίζεται στην αλλαγή του περιεχομένου της προικοδοσίας.

Η εξαγορά και η προίκα συνυπήρχαν χρονικά⁹⁵, ωστόσο η πρώτη κυριαρχούσε στα αγροτικά στρώματα διότι εκεί παρουσιαζόταν ζωτική η ανάγκη για τη συσπείρωση της οικογένειας στις γεωργικές καλλιέργειες. Αρκετοί ανθρωπολόγοι συγχέουν τις δύο έννοιες αναφέροντας πως η μόνη διαφορά εντοπίζεται στην κατεύθυνση των πληρωμών⁹⁶. Οι δύο

⁹⁰ Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1995, σ. 129-130.

⁹¹ Διάφα-Καμποροδίδου Βασιλική, *Μνηστεία και γαμήλιες παροχές στη Νομολογία των Δικαστηριών της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης (18^{ος} – 20^{ος} αι.)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Νομικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006 (αδημ.), σ. 357-364.

⁹² Με τον όρο «προγαμιαία δωρεά» ονομάζουμε την κατηγορία εκείνη των γαμήλιων παροχών, που προσφέρει ο ένας από τους δύο μελλονύμφους ή κηδεμόνας του στον άλλο. Θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η προγαμιαία δωρεά αποτελεί ένα είδος αντιπροσφοράς της οικογένειας του άνδρα προς τη νύφη για την προίκα που πρόκειται να λάβει. Περισσότερα για την ανωτέρα ανταλλαγή βλ. Μομφερράτος Αντώνιος, *Πραγματεία περί προγαμιαίας δωρεάς κατά το ρωμαϊκόν και ιδίως κατά το βυζαντινόν δίκαιον*, εκδ. Αδελφών Περρή, Αθήνα 1884.

⁹³ Αλεξάκης Ελευθέριος, *Η εξαγορά της νύφης: συμβολή στη μελέτη των γαμήλιων θεσμών στη Νεότερη Ελλάδα*, ό.π., σ. 31· Αλεξάκης Ελευθέριος, *Ταυτότητες και Ετερότητες: Σύμβολα, συγγένεια, κοινότητα στην Ελλάδα – Βαλκάνια*, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 2001, σ. 105.

⁹⁴ Βλ. κεφάλαιο 5^ο «Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19^ο και 20^ο αι.: Λειτουργία και χαρακτηριστικά».

⁹⁵ Για τη μετάβαση από την εξαγορά της νύφης στην προίκα κατά τον 19^ο αιώνα βλ. Davis John, *People of the Mediterranean: An essay in comparative social anthropology*, εκδ. Routledge & Kegan Paul, Βοστώνη 1977, σ. 6.

⁹⁶ Harrell Stevan & Dickey Sara, “Dowry Systems in Complex Societies”, *Ethnology* 24: 2 (1985), σ. 107.

θεσμοί, μπορεί σε μια πρώτη προσέγγιση να εμφανίζονται συμμετρικοί: στην περίπτωση της προίκας «πληρώνει» η πλευρά της νύφης, ενώ στην περίπτωση της εξαγοράς η πλευρά του γαμπρού (άρα ανταλλάσσονται παραγωγικά μέσα). Ωστόσο στην πραγματικότητα συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο: στην εξαγορά⁹⁷ εμφανίζεται ένα είδος ανταλλαγής ενώ στην προικοδότηση οι γονείς της νύφης και δίνουν έναν παραγωγικό εργάτη⁹⁸, και τον προικίζουν⁹⁹.

Θεωρώ, πως, ο θεσμός αυτός, δυσκολεύει το γάμο των κοριτσιών και τη σχάση της οικογένειας, ώστε να μπορέσουν να δημιουργηθούν σύνθετα νοικοκυριά και να διατηρηθεί η πατρική εξουσία-επιρροή. Με άλλα λόγια, ο θεσμός της εξαγοράς, θα απλοούστυε τη ζωή των ανθρώπων, αν επέτρεπε να προηγείται ο γάμος των κοριτσιών, συνεπώς, οι γονείς, θα μπορούσαν να παντρέψουν πιο εύκολα το γιο τους.

Επίσης, δεν θα πρέπει να λησμονούμε το γεγονός πως και η προίκα οδηγούσε στην απώλεια του παραγωγικού (χρήματα κ.α.) και εργατικού δυναμικού (κόρη, απογόνους) του οίκου. Ως εκ τούτου, δεν προτιμάτο η σχάση του, παρά μόνο μετά το θάνατο του πατέρα¹⁰⁰. Για την επιτυχή διατήρηση του ανωτέρου δεσμού, οι γονείς, ανάγκαζαν τους άρρενες να παραμένουν στον οίκο έως ότου παντρευτούν οι αδελφές τους, για να αποφευχθεί η πρόωγη ανεξαρτησία τους.

Τέλος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι, οι συναλλαγές και οι δοσοληψίες του γάμου δεν ήταν μόνο οικονομικής φύσης. Στη διαδικασία του προξενιού διακυβούνταν και «άυλα», αλλά εξίσου σημαντικά, συμφέροντα της οικογένειας όπως η ηθική της, η υπόληψή της, η θέση της μέσα στο χωριό, οι συμμαχίες που της εξασφάλιζε η συγκεκριμένη αγχιστεία κ.τ.λ.¹⁰¹. Συνοψίζοντας, οι λίγοι ερευνητές¹⁰² που ανέδειξαν το θεσμό της εξαγοράς συμπεραίνουν ότι τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι τα ακόλουθα: 1) απουσία

⁹⁷ Goody Jack, "Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia", στο συλλογικό τόμο των Jack Goddy and S.T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge Univeristy Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 51-52.

⁹⁸ Οι μελετητές που αναφέρονται στην ελληνική γεωργική κοινωνία, άλλοτε παρουσιάζουν τη γυναίκα ως μη παραγωγική και άλλοτε ως αναπόσπαστο κομμάτι της γεωργικής διαδικασίας. Ως εκ τούτου, πρόκειται για μία μεταβαλλόμενη έννοια την οποία δεν είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε επαρκώς, διότι η αξία που δίνει η ντόπια κοινωνία στη γυναικεία εργασία ποικίλει, αναλόγως με την κοινότητα και τη χρονική περίοδο.

⁹⁹ Μελετώντας τις στάσεις των ερευνητών απέναντι στην εξαγορά και την προίκα, πιστεύω πως δεν αποτελούν δύο διαμετρικά αντίθετους θεσμούς, αλλά τρόπους με τους οποίους οικογένειες από άνομοια κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, επιλύουν τα συναφή με τη γεωργική παραγωγή και τη διανομή της κινητής ή ακίνητης περιουσίας τους, προβλήματα.

¹⁰⁰ Δασκαλοπούλου-Καπετανάκη Σοφία, «Εγκατάσταση - προίκα - κληρονομιά: Κατά φύλα διαφοροποιήσεις», ό.π., σ. 294.

¹⁰¹ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 2011, σ. 4.

¹⁰² Αλεξάκης Ελευθέριος, «Η εξαγορά της νύφης: συμβολή στη μελέτη των γαμήλιων θεσμών στη Νεότερη Ελλάδα», ό.π., σ. 35.

κληρονομικών δικαιωμάτων των γυναικών στην περιουσία του πατέρα τους, 2) αγορά εργασιακής ικανότητας, 3) εμφάνιση μιας εξελικτικής διαδικασίας που οδηγεί από την αμοιβαία γαμήλια ανταλλαγή στην προίκα και, 4) οι απόγονοι του νέου ζευγαριού «κατοχυρώνονται» στη γενιά του γαμπρού και όχι σε αυτή της νύφης¹⁰³.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

---

¹⁰³ Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, ό.π., σ. 137-138.

Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο: Από την Ιλιάδα στη Νεώτερη Ελλάδα

Αρκετά συχνά χρησιμοποιούμε στο γραπτό και προφορικό λόγο τη λέξη *προίκα*, ωστόσο λίγοι γνωρίζουν την ετυμολογία της και το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε σε ποικίλες ιστορικές περιόδους της Νεώτερης ελληνικής ιστορίας. <προιξ¹⁰⁴: από το ρήμα προϊύσσομαι· προϊύκτης <πρό+ρίζ σιγ προϊύσσομαι: τείνω το χέρι· στα λατινικά dos, παράγεται από το ρήμα didónai. Ο θεσμός της προίκας είναι ιστορικά προσδιορισμένος και στενά συναρτημένος με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της εκάστοτε εποχής. Συνυφαίνεται με το γάμο και καθιστά σαφή το δεσμό μεταξύ των γαμήλιων ανταλλαγών (μέσω του γάμου) και των περιουσιακών στοιχείων. Αποτελεί μία *pré-mortem*¹⁰⁵ κληρονομιά που παραχωρείται στη γυναίκα εν όψει του γάμου ως μερίδιο από το σύνολο της οικογενειακής περιουσίας. Ως σύνολο, ορίζονται τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία που μεταβιβάζονταν από την οικογένεια της νύφης στο γαμπρό, προκειμένου να εξασφαλισθεί οικονομικά η νέα οικογένεια¹⁰⁶. Η προίκα έχει ως συνέπεια την ανακατανομή πόρων και μια επένδυση της οικογένειας καταγωγής της νύφης στην οικογένεια όπου αυτή θα τεκνοποιήσει. Για το λόγο αυτό, διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στον αγώνα για την κατοχή και τον έλεγχο των περιουσιακών πηγών. Ορισμένες φορές πρόκειται για αγώνα επιβίωσης, σε άλλες όμως περιπτώσεις αποτελεί στοιχείο του αγώνα για διεκδίκηση κοινωνικής θέσης, πλούτου και εξουσίας¹⁰⁷.

Φαίνεται ότι η καταγγελία της οικονομικής συναλλαγής που συνοδεύει το γάμο έχει μακραίωνη ιστορία¹⁰⁸. Μελετώντας χωρία της Ιλιάδας¹⁰⁹ και της Οδύσσειας, βλέπουμε ότι το έθιμο της προίκας (ἔδνα¹¹⁰) ήταν γνωστό κατά την ομηρική εποχή, με διαφορετικά όμως χαρακτηριστικά¹¹¹. Στην πατριαρχική-ανδροκρατική κοινωνία της ομηρικής εποχής ο πατέρας (ή ο αδελφός) αποφάσιζε για τον γάμο της κόρης (ή αδελφής),

¹⁰⁴ Μπαμπινιώτης Γεώργιος, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα 2002.

¹⁰⁵ Δηλαδή μια προ-θανάτου κληρονομιά.

¹⁰⁶ Πολυγένης Κωνσταντίνος, *Πραγματεία περί προικός*, τ. Α', εκδ. Σταυριανός Γεώργιος, Αθήνα 1891, σ. 89.

¹⁰⁷ Bottomley Gillian, "Η διαίωσιση της προίκας, χαρακτηριστικό των Ελλήνων της Αυστραλίας", στο συλλογικό τόμο Pault Colette (επιμ.), *Οικογένεια και περιουσία στην Ελλάδα και την Κύπρο*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1994, σ. 169.

¹⁰⁸ Καραναστάσης Ηρακλής, «Τα προικοσύμφωνα», *Κωακά* 2 (1981), σ. 161.

¹⁰⁹ *Ιλιάδα* Γ' 145-150, 288· Α' 242-249· Π' 178, 190· Χ' 472.

¹¹⁰ Owen-Hughes Diane, "From Brideprice to Dowry in Mediterranean Europe", στο συλλογικό τόμο Kaplan A. Marion (επιμ.) *The marriage bargain: Women and dowries in European History*, εκδ. Harrington Park Press, Νέα Υόρκη 1985, σ. 13-16.

¹¹¹ Mosse Claude, *Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα*, μτφρ. Στεφάνης Αθανάσιος, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1991, σ. 24.

παλαιότερα δεχόμενος δώρα από τον γαμπρό¹¹² και αργότερα προσφέροντάς του¹¹³. Επιπροσθέτως, εκείνη την εποχή, συχνό φαινόμενο ήταν και η προικοδότηση της χήρας θυγατέρας από τον πατέρα της¹¹⁴ ή από τον ενήλικο γιο της¹¹⁵.

Σε περίπτωση που η νύφη αποδεικνυόταν άπιστη, τότε ο γαμπρός ζητούσε πίσω όλη την περιουσία που προσέφερε¹¹⁶. Στην Ιλιάδα, συναντάμε και περιπτώσεις όπου ο πατέρας του γαμπρού χαρακτηρίζεται ως «κακός εδνοτής» διότι ενώ απαιτεί πολλά, δίνει ελάχιστα στην κόρη¹¹⁷.

Πότε ακριβώς εισήχθη ο θεσμός της προίκας μας είναι άγνωστο. Γνωρίζουμε όμως, ότι υπήρχε ήδη την εποχή του Σόλωνα. Το 594 π.Χ. ο Σόλων ο Αθηναίος, ανέλαβε τη διακυβέρνηση των Αθηνών σε μια εποχή φοβερής αναταραχής και συγκρούσεων μεταξύ των πτωχών και πλουσίων¹¹⁸. Θέσπισε νόμους ριζικής μεταρρύθμισης των Αθηνών όπως τη «Σεισάχθεια»¹¹⁹ και την κατάργηση της προίκας ως αντικοινωνικό έθιμο¹²⁰. Συγκεκριμένα κατήργησε την προικοδοσία και όρισε ως έδνα την κατοχή τριών φορεμάτων και διαφόρων σκευών μικρής αξίας από την πλευρά της νύφης¹²¹. Πρόκειται, λοιπόν, περί πανάρχαιου θεσμού σύμφωνα με τον οποίον η προικοδοσία συνδέεται άρρηκτα με το θεσμό του γάμου με σύμβαση αγοραπωλησίας, όπου αντικείμενο της σύμβασης ήταν η γυναίκα και το τίμημα η προίκα.

Ο άνδρας και η γυναίκα ενώνονταν με μια νομική πράξη που ονομαζόταν «εγγύη». Επρόκειτο για ένα προφορικό συμβόλαιο για την παράδοση της μέλλουσας νύφης στο μελλοντικό της σύζυγο από τον πατέρα της, μια υπόσχεση που δινόταν μπροστά σε μάρτυρες. Αργότερα, με τη συγκατοίκηση η κοπέλα γινόταν «γαμετή γυνή», δηλαδή νόμιμη σύζυγος¹²². Φαίνεται ότι η «προίξ» ήταν απαραίτητος θεσμός της πόλης-κράτους, αφού μόνον έτσι ένας γάμος θεωρείτο έγκυρος και συνεπώς, τα τέκνα που γεννιόνταν ήταν γνήσιοι πολίτες.

¹¹² *Οδύσσεια* σ' 16-18.

¹¹³ *Οδύσσεια* α' 275-278.

¹¹⁴ *Οδύσσεια* β' 132-133.

¹¹⁵ *Οδύσσεια* α' 292.

¹¹⁶ *Οδύσσεια* θ' 316-318.

¹¹⁷ *Ιλιάδα* Ν' 382.

¹¹⁸ Μιχαηλίδης-Νουάρος Μιχάλης, «Το κληρονομικόν έθιμον των κανακάρηδων», *Λαογραφία* 28 (1972), σ. 166.

¹¹⁹ Με τον νόμο αυτό όλα τα χρέη διαγράφηκαν, και όλοι οι δούλοι απελευθερώθηκαν, βλ. Αριστοτέλης, «*Αθηναίων Πολιτεία*», 1:2· Πλούταρχος, «*Βίοι Παράλληλοι: Σόλων*», 13:2.

¹²⁰ Πλούταρχος, «*Βίοι Παράλληλοι: Σόλων*», 20.

¹²¹ Πολυγένης Κωνσταντίνος, *Πραγματεία περί προικός*, ό.π., σ. 22-23.

¹²² Brundell Sue, *Women in Ancient Greece*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge, Μασαχουσέτη 1995, σ. 115-117· Cantarella Eva, *Οι γυναίκες της αρχαίας Ελλάδας*, μτφρ. Δημάκης Παναγιώτης, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1998, σ. 86-87.

Στην κλασσική εποχή, η προίκα μεταβιβαζόταν από τον πατέρα της νύφης στο μέλλοντα γαμπρό του, ο οποίος όμως είχε μόνο την επικαρπία. Η αξία της ποίκιλλε ανάλογα με την οικονομική επιφάνεια του πατέρα της και αποτελούνταν συνήθως από κινητά αγαθά, όπως χρήματα και έπιπλα, ενώ σπάνια της δινόταν γη, η οποία φυλασσόταν για τα αγόρια. Μια αξιόλογη προίκα, φυσικά, αποτελούσε επίδειξη πλούτου και κοινωνικής ισχύος του πατέρα και προσέλκυε πολλούς ενδιαφερόμενους. Η προικοδοσία δεν ήταν υποχρεωτική από το νόμο, αλλά ήδη από την αρχή της κλασσικής εποχής τον 5^ο αι., αποτελούσε «άγραφο νόμο» που ο πατέρας, ηθικά, είχε την υποχρέωση να ακολουθήσει¹²³.

Γεγονός πάντως παραμένει πως η γυναίκα δεν ήταν ποτέ πραγματικά ιδιοκτήτρια της προίκας της και δεν μπορούσε να τη διαθέσει ελεύθερα. Σε περίπτωση όμως που ο γάμος διαλυόταν, η γυναίκα επέστρεφε στον πατρικό της οίκο μαζί με την προίκα της. Έτσι, η γυναίκα διασφάλιζε την καλή μεταχείριση από το σύζυγό της και τον μη επιπόλαιο χωρισμό τους. Ως εκ τούτου, μια πλούσια σύζυγος μπορούσε ακόμα και να χρησιμοποιήσει την ισχύ της οικογένειας του πατέρα της, αλλά και την προίκα της, προκειμένου να ασκήσει πίεση στο σύζυγό της.

Αν η γυναίκα πέθαινε πριν το σύζυγό της, η προίκα περνούσε στην οικογενειακή κληρονομιά του άντρα της και κατέληγε στους γιους της. Αν όμως πέθαινε άκληρη, αυτή επέστρεφε στον «οίκο» από τον οποίο καταγόταν.

Όπως ήδη μνημονεύθηκε παραπάνω, υπόχρεος για την προίκα της νύφης ήταν ο ίδιος ο πατέρας της. Ωστόσο, τι συνέβαινε όταν ο τελευταίος δεν ήταν σε θέση να παρέχει περιουσία; Σε αυτό το ερώτημα έρχεται να δώσει απάντηση ο Ιούλιος Πολυδεύκης¹²⁴, ο οποίος αναφέρει τη νύφη ως «επίκληρο¹²⁵». Με άλλα λόγια, υπόχρεος οριζόταν ο πλησιέστερος συγγενής της, ο οποίος αναλάμβανε ή να τη νυμφευθεί ή να την προικίσει.

Στο Ρωμαϊκό Δίκαιο, κύριος σκοπός της προίκας ήταν η ανακούφιση των ανδρών (paterfamilias) από τα βάρη του γάμου. Το ποσόν οριζόταν ανάλογα με την κοινωνική θέση των συμβαλλομένων στο ορογαμιαίο συμβόλαιο, το οποίο μπορούσε εκ των προτέρων να καθορίζει ποια θα είναι η τύχη της προίκας σε περίπτωση διάλυσης του

¹²³ Brundell Sue, *Women in ancient Greece*, ό.π., σ. 114-115· Mosse Claude, *Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα*, μτφρ. Στεφάνης Αθανάσιος, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1991, σ. 161, 167.

¹²⁴ Ιούλιος Πολυδεύκης III. 35.

¹²⁵ Για την «επίκληρο» βλ. Beauchet Ludovic, *Histoire du droit privé de la République athénienne I*, εκδ. Chevalier-Marescq et Cie, Παρίσι 1897, σ. 398.

γάμου. Υπάρχουν, ωστόσο, περιπτώσεις εισαγωγής ρήτρας που προέβλεπαν υποχρέωση του συζύγου περί ολικής ή μερικής επιστροφής των προικίων σε περίπτωση διαζυγίου.

Αξίζει να σημειωθεί πως η γυναίκα άρχισε να αποκτά κυριότητα πάνω στην περιουσία της, δηλαδή να έχει το δικαίωμα να τη διεκδικήσει σε περίπτωση λύσης του γάμου, περί τα τέλη του 1^{ου} αιώνα π.Χ.¹²⁶. Ωστόσο, ο σύζυγος διατηρούσε το δικαίωμα της διαχείρισής της, δηλαδή κατείχε την επικαρπία.

Από τα πρώτα βυζαντινά χρόνια για τη σύσταση της προίκας ή «φερνής» συντάσσονταν προικία έγγραφα και το περιεχόμενο τους προερχόταν από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον των συμβαλλομένων¹²⁷. Στηριζόμενος στη Διδακτορική Διατριβή της Αγγελικής Παναγοπούλου¹²⁸, τα προικοσύμφωνα περιελάμβαναν χρήματα, αυλικούς τίτλους, μετάξια, έπιπλα, κοσμήματα, πολύτιμα οικιακά σκεύη και είδη ρουχισμού. Ο πατέρας του γαμπρού έδινε προίκα στη νύφη και ο πατέρας της τελευταίας έδινε «αντιπροίκιον»¹²⁹ στο γαμπρό¹³⁰. Ως εκ τούτου, βασική συνεισφορά της γυναίκας στην οικογενειακή περιουσία ήταν η προικοδοσία και θεωρείτο υποτιμητικό για τους γονείς να μην προικίζουν τις θυγατέρες τους¹³¹. Το νομικό καθεστώς που τη διείπε στην πορεία της βυζαντινής κοινωνίας παρέμεινε αμετάβλητο από την εποχή του Ιουστινιανού¹³². Σκοπός της ήταν η ενίσχυση και συντήρηση της οικογένειας και κυρίως των παιδιών, τα οποία είχαν άλλωστε και το πρωταρχικό δικαίωμα να την κληρονομήσουν¹³³.

Μετά τον 11^ο αιώνα, και ιδιαίτερα την εποχή των Παλαιολόγων, η διάκριση μεταξύ προικώας και οικογενειακής περιουσίας γίνεται δυσδιάκριτη. Η απελευθέρωση της προίκας, η οποία πιστοποιείται και από το μεγάλο αριθμό δωρεών που έκαναν γυναίκες σε μονές¹³⁴, είχε και θετικές επιπτώσεις για τη γυναίκα. Απέκτησε η ίδια τη δυνατότητα, το 13^ο και 14^ο αιώνα, να επενδύει τα χρήματά της στο εμπόριο ή σε μικρές βιοτεχνικές

¹²⁶ Πολυγένης Κωνσταντίνος, *Πραγματεία περί προικός*, ό.π., σ. 12-13.

¹²⁷ Κιουσοπούλου Τόνια, «Η προστασία της προίκας στο Βυζάντιο (12ος – 14ος αιώνας)», *Ιστορικά* 6: 11 (1989), σ. 265-266.

¹²⁸ Παναγοπούλου Αγγελική, *Τα διπλωματικά γαμικά συναλλάγια στο Βυζάντιο (6^{ος} - 12^{ος} αιώνας)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2001, σ. 516-521.

¹²⁹ Το αντιπροίκι δίνονταν συνήθως στην περίπτωση που η προίκα της γυναίκας περιλάμβανε χρήματα ή ζώα ή ακίνητο ίσης αξίας με τα κινητά. Βλ. Αλεξάκης Ελευθέριος, «Παρατηρήσεις στην οικογενειακή και συγγενειακή οργάνωση των Ελλήνων του Πόντου», *Αρχαίον Πόντου* 38 (1984), σ. 227-240.

¹³⁰ Καραναστάσης Ηρακλής, «Τα προικοσύμφωνα», *Κωακά* 2 (1981), σ. 161.

¹³¹ Κουκουλές Φαίδων, *Βυζαντινών βίος και πολιτισμός*, τ. Δ', εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1951, σ. 84.

¹³² Για τις αλλαγές που επέφερε ο Ιουστινιανός στη ρωμαϊκή νομοθεσία σχετικά με την προίκα, βλ. White Despina, "Property Rights of Women: The changes in the Justinian Legislation regarding the Dowry and the Parapherna", στα *Πρακτικά XVI Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 32: 2 (1981) σ. 539-548.

¹³³ Laiou Angeliki, "The role of women in Byzantine society", στα *Πρακτικά XVI Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 31: 1 (1981), σ. 233-260.

¹³⁴ Laiou Angeliki, ό.π., σ. 239.

επιχειρήσεις¹³⁵. Σε αυτές τις περιπτώσεις η προίκα λειτουργούσε ως ρευστοποιημένο κεφάλαιο και οι γυναίκες είχαν τη δυνατότητα να το εκμεταλλευτούν.

Η συνήθεια αυτή διατηρήθηκε σε όλη τη βυζαντινή περίοδο και συνεχίστηκε στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας. Τα νομικά έγγραφα αυτά ονομάζονταν προικοσύμφωνα (αλλού προικοχάρτια, αρραβωνοχάρτια κτλ.) και συντάσσονταν από κληρικούς, ιερείς ή μοναχούς, που εφάρμοζαν το οικογενειακό δίκαιο στους υπόδουλους Έλληνες¹³⁶. Η σύνταξή τους γινόταν πάντα με παρουσία μαρτύρων και τα διαμόρφωνε η οικογένεια της νύφης. Στο τέλος, τα ενέκρινε η οικογένεια του γαμπρού, υπογράφονταν από τις δύο πλευρές και από τον νοτάριο¹³⁷.

Στα νεότερα χρόνια και μετά την απελευθέρωση της Ελλάδος από τους Τούρκους, οι βασιλείς και οι κυβερνώντες προσπάθησαν με κάθε τρόπο να φέρουν «νέα Ευρωπαϊκά ήθη» στους Έλληνες. Η Ελλάδα αρχίζει πλέον να αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς. Όμως, παρόλη την πρόοδο που σημείωνε η Ελληνική κοινωνία, μία μεγάλη κατηγορία πολιτών, ο γυναικείος πληθυσμός, παρέμενε στο περιθώριο. Οι γυναίκες βίωναν το φυλετικό διαχωρισμό που επέβαλλαν τα ήθη της εποχής. Κατά συνέπεια, οι περισσότερες ζούσαν με ένα όνειρο, το γάμο, που θα τις απελευθέρωνε από τον εγκλεισμό τους στο σπίτι.

Μια από τις κύριες προϋποθέσεις σύστασης γάμου ήταν και η προίκα. Άλλες αρετές όπως η καλή συμπεριφορά, η γνώση της οικιακής οικονομίας, η υποταγή στον άντρα, ήταν ελάχιστος σημασίας. Έτσι λοιπόν ξεκινούσαν οι προφορικές συζητήσεις των δύο οικογενειών κι αν συμφωνούσαν, κατέληγαν στο συμβολαιογράφο να επιβεβαιώσει και επίσημα το προικοσύμφωνο¹³⁸. Ο τελευταίος, ρύθμιζε τους όρους του προικοσυμφώνου με βάση την Εξάβιβλο του Αρμενόπουλου και τους νόμους του βυζαντινο-ρωμαϊκού δικαίου¹³⁹.

135 Miklosich Franz & Müller Joseph, *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana*, τομ. II, Βόννη 1862, σ. 358-359, 399-400.

¹³⁶ Για εκτενέστερη μελέτη προικίων συναλλαγών βλ. Βισβίτζης Ιάκωβος, «Τινά περί των προικίων εγγράφων κατά την Βενετοκρατίαν και την Τουρκοκρατίαν», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 12 (1965), Αθήνα 1968, σ. 1-129.

¹³⁷ Μόνο για τις περιοχές που βρίσκονταν υπό ενετική κυριαρχία.

¹³⁸ Η δήλωση του γάμου μέσω του προικοσυμφώνου έδειχνε τη σοβαρότητά του και το πόσο ιερό μυστήριο θεωρούνταν. Από παράδοση έγινε υποχρεωτικό με την εμφάνισή του στον αστικό κώδικα και με την αναγραφή του στα «καθήκοντα των νοταρίων». Δημακόπουλος Γεώργιος, «Ο κώδιξ των νόμων της Ελληνικής Επανάστασεως 1822-1828: Η νομοθετική διαδικασία - τα κείμενα των νόμων», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 10-11 (1963-1964), Αθήνα 1966, σ. 89.

¹³⁹ Mayer Georg, *Ο Ελληνικός λαός: δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την Ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, εκδ. Αφοί Τολιδή, Αθήνα 1976, σ. 90-91.

Στους Νεώτερους χρόνους, η προίκα, αποτελούνταν κυρίως από τον ρουχισμό της νύφης, διάφορα μαγειρικά σκεύη, αγροκτήματα (χωράφια, λιβάδια, αμπέλια), γιδοπρόβατα, κοσμήματα και χρήματα. Τα ανωτέρω αγαθά θεωρούνταν «καταναλωτικά και παραγωγικά», διότι ήταν σημαντικά στην καθημερινή ζωή των συμβαλλομένων. Αξίζει να αναφερθεί πως ο γαμπρός δεν αναλάμβανε υποχρεώσεις απέναντι στην οικογένεια της γυναίκας του.

Ωστόσο, η πραγματική κατάχρηση της προίκας οδήγησε στην προικοθηρία. Ως εκ τούτου, η Εκκλησία¹⁴⁰ πολλές φορές επενέβη για να περιορίσει το ύψος της που, φθάνοντας κατά περιόδους και περιοχές σε δυσθεώρητα ύψη, δημιουργούσε προβλήματα στην ομαλή λειτουργία του θεσμού του γάμου¹⁴¹. Αυτό, επιβεβαιώνεται, και από τις διακηρύξεις πολλών πατριαρχών όπως: Καλλίνικος II το 1701¹⁴², Νεόφυτος VI το 1736 και 1737¹⁴³, Σαμουήλ Χαντζερής το 1767, Γρηγόριος V το 1798, Καλλίνικος IV το 1803, Ιερεμίας IV το 1810 και 1817, Κύριλλος VI το 1818, Αγαθάγγελος το 1827, Γρηγόριος VI το 1836 και, Γερμανός IV το 1844¹⁴⁴. Χαρακτηριστική είναι η επιστολή του πατριάρχη Νεοφύτου VI (Περί όρου προικοδοσίας) προς το μητροπολίτη Αθηνών, στην οποία γίνεται μνεία για τα υπέρογκα προικώα ποσά¹⁴⁵.

Μελετώντας δε τη σχετική βιβλιογραφία, συνάντησα περιπτώσεις όπου αρκετά χωριά αντιστάθηκαν στον ανωτέρω θεσμό, λόγω των δυσβάστακτων οικονομικών απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, στη Σκόπελο το 1824, ο Έπαρχος του νησιού αναφέρει πως οι κάτοικοι του χωριού Γλώσσα συμφώνησαν στην κατάργησή της «διά νόμου», όπως επίσης και στο χωριό Ταϊφύριο (Καλίπολη Θράκης)¹⁴⁶. Ας μην λησμονούμε, πως η διατήρηση του θεσμού, έθετε ένα ευρύτερο ηθικό πρόβλημα πέρα από την προσβολή της γυναικείας αξιοπρέπειας, εκείνο του περιορισμού της ελευθερίας του ατόμου στην εκλογή του συντρόφου του.

¹⁴⁰ Διάφα-Καμπουδρίδου Βασιλική, *Μνηστεία και γαμήλιες παροχές στη Νομολογία των Δικαστηριών της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης (18^{ος} – 20^{ος} αι.)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Νομικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006 (αδημ.), σ. 143-144.

¹⁴¹ Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα, *Ανθρωπολογικά για το γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, εκδ. Ο Πολίτης, Αθήνα 1984, σ. 181-184.

¹⁴² Λαζαρίδης Κώστας, «Οι προικοδοσίες στο Ζαγόρι στα παλιά χρόνια», στα *Πρακτικά Πρώτου Συμποσίου Λόγου: Ο λόγος για το Ζαγόρι*, εκδ. Το Ζαγόρι μας, Ιωάννινα 1986, σ. 108.

¹⁴³ Σάρρος Δημήτριος, «Ζαγοριακών θεσμών έρευνα», *Ηπειρωτικά Χρονικά Β' (1927)*, σ. 295.

¹⁴⁴ Κύρτση-Νάκου Ελένη, «Αι περί προικοδοσιών νομοθετικά ρυθμίσεις βάσει των κανονικών διατάξεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου 1701-1844», *Επιστημονική Επετηρίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 1, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 11-16, 20, 31, 46, 52-53, 55-78.

¹⁴⁵ Βρετός Μαρίνος, *Εθνικόν Ημερολόγιον*, τ. Δ', εκδ. Δραγούμης Κ., Αθήνα 1864, σ. 233-237.

¹⁴⁶ Skouteri-Didaskalou Nora, *On Greek Dowry: Spatio-temporal Transformations*, Post-Graduate Diploma Thesis, University of London 1976, σ. 68, 124.

Κατά τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (1946), όταν θεσπίστηκε ο Αστικός Κώδικας, η προίκα δινόταν υπέρ της γυναίκας στον άνδρα, είτε κατά κυριότητα είτε κατ' επικαρπία. Στην πρώτη περίπτωση, ο άντρας δεν είχε καμιά υποχρέωση επιστροφής της, ενώ στη δεύτερη, η γυναίκα είχε την ψιλή κυριότητα.

Σε περίπτωση θανάτου του συζύγου¹⁴⁷ ή κυρίως λύσης του γάμου, η γυναίκα ανακτούσε την πλήρη κυριότητα των προικίων. Τα τελευταία, επειδή είχαν ως βασικό στόχο την ελάφρυνση του άνδρα από τα βάρη του γάμου αλλά και την εξασφάλιση της γυναίκας σε περίπτωση διαζυγίου, δεν επιτρεπόταν να εκποιηθούν, παρά μόνον με άδεια του δικαστηρίου¹⁴⁸.

Ωστόσο, το Δεκέμβριο του 1982, όλοι οι νόμοι έπρεπε να εναρμονιστούν με την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και με το άρθρο 4 του νέου Συντάγματος (1975), που όριζε ότι όλοι οι Έλληνες ήταν ίσοι απέναντι στο νόμο¹⁴⁹. Ως εκ τούτου, η τότε Κυβέρνηση υπερψήφισε το νόμο 1329/1983, ο οποίος με την εφαρμογή του κατήργησε την προίκα ως θεσμό, απαγόρευσε τη σύστασή της και οι προικοδοτήσεις που είχαν έως τότε συσταθεί, ανέκαμψαν στις γυναίκες κατά πλήρη κυριότητα. Ο νόμος πλέον προβλέπει γαμικό σύμφωνο, το οποίο καταρτίζεται πριν από την τέλεση ή και τη διάρκεια του γάμου, όπου οι σύζυγοι μπορούν να συμφωνήσουν πως ό,τι αποκτηθεί στη διάρκεια του γάμου από μη χαριστική αιτία θα είναι κοινό των δύο¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Βλ. παράρτημα 2^ο, προικοσύμφωνο αριθμ. 40.

¹⁴⁸ Ντάτση Ευαγγελή, *Τα ισνάφια μας τα βασιλεμένα (Τα Γιάννινα των μαστόρων και των καλφάδων)*, εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 2006, σ. 205-209.

¹⁴⁹ Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα, *Ανθρωπολογικά για το Γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, ό.π., σ. 160.

¹⁵⁰ Συμεωνίδου-Αλατοπούλου Χάρης, «Η εξέλιξη του θεσμού της προίκας στην Ελλάδα 1956-1974», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 36, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1979, σ. 339-340. Handman Marie-Elizabeth, «Αστικός κώδικας και εθμικό δίκαιο», στο συλλογικό τόμο Piauxt Colette (επιμ.) *Οικογένεια και περιουσία στην Ελλάδα και την Κύπρο*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1994, σ. 249-250.

Ένας πολύπλοκος θεσμός: Ιστοριογραφικές, λαογραφικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις

Ορισμός: Το περιεχόμενο της λέξης *προίκα*, έχει απασχολήσει διαρκώς στο παρελθόν έλληνες και ξένους ερευνητές, με αποτέλεσμα να διατυπώνονται ποικίλες απόψεις. Ως εκ τούτου, η προικοδοσία, ένας σύνθετος θεσμός ως προς τη φύση, τις λειτουργίες και το περιεχόμενό του, αντιμετωπίστηκε και μελετήθηκε από διάφορες οπτικές, οι οποίες είτε συγκλίνουν μεταξύ τους είτε δίστανται σε πολλά σημεία.

Σύμφωνα με τον Ελευθέριο Αλεξάκη¹⁵¹, ως προίκα ορίζεται αρχικά η έκφραση της δυνατότητας της γυναίκας να κληρονομεί περιουσία από τους γονείς της· σε αυτή την περίπτωση μιλάμε για αποκλίνουσα μεταβίβαση περιουσίας (*diverging devolution*)¹⁵². Επίσης, η προικοδοσία αναφέρεται ως ένας εύσχημος τρόπος για να αποκληρωθούν οι κόρες και ως μία παροχή-αντίβαρο για την περιορισμένη προσφορά παραγωγικής εργασίας της γυναίκας¹⁵³.

Οι Steven Harrell και Sara Dickey¹⁵⁴ στηρίζομενοι στον Atlas of World Cultures¹⁵⁵, παρατηρούν πως από τις 563 κοινωνίες που καταγράφονται στον κόσμο, μόνο σε 24 (4,27%) εμφανίζεται ο θεσμός της προίκας, ενώ σε 226 (40,15%) κυριαρχεί η εξαγορά της νύφης. Θεωρούν την προικοδοσία ως τη μεταφορά υλικών προϊόντων από την οικογένεια της νύφης στο συζυγικό ταμείο. Ως εκ τούτου, το να θεωρούμε τον ανωτέρω θεσμό ως ένα κομμάτι μόνο μιας γαμήλιας συναλλαγής είναι λανθασμένη άποψη διότι, είναι και ένα είδος κληρονομιάς, μία λειτουργία μεταβίβασης της οικογενειακής περιουσίας που λαμβάνει χώρα κατά το γάμο. Βέβαια δεν πρέπει να λησμονούμε πως λειτουργούσε ως αποζημίωση για την κατοχή μιας μη παραγωγικής γυναίκας¹⁵⁶. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου δίδεται με το γάμο ή μετά το θάνατο του πατέρα ή και συνδυαστικά, δηλαδή ένα

¹⁵¹ Αλεξάκης Ελευθέριος, *Τα παιδιά της σιωπής: οικογένεια, συγγένεια και γάμος στους Αρβανίτες της ΝΑ. Αττικής - Λαυρεωτικής (1850-1940)*, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 1996, σ. 21.

¹⁵² Ωστόσο, σύμφωνα με το μοντέλο του Goody, σε αυστηρά διαστρωματωμένες κοινωνίες η πρακτική της αμφίπλευρης κληρονομικής μεταβίβασης (*bilateral inheritance*) επιτρέπει τόσο σε γιους όσο και σε κόρες να λάβουν το μερίδιό τους από τη γονική περιουσία και να συνάψουν γάμους με άτομα της ίδιας κοινωνικής θέσης. Βλ. Goody Jack, *Production and Reproduction: A Comparative Study of the Domestic Domain*, εκδ. Cambridge University Press, Μεγάλη Βρετανία 1987, σ. 12-34.

¹⁵³ Harrell Stevan & Dickey Sara, "Dowry Systems in Complex Societies", *Ethnology* 24: 2 (1985), σ. 105.

¹⁵⁴ Harrell Stevan & Dickey Sara, "Dowry Systems in Complex Societies", ό.π., σ. 105-108.

¹⁵⁵ Murdock George, *Atlas of World Cultures*, εκδ. University of Pittsburgh Press, Πίτσμπουργκ 1981.

¹⁵⁶ Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική, «Προίκα και κοινωνική οργάνωση στη Σάμο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα», *Αντιπελάργηση: τμητικός τόμος για τον Νικόλαο Α. Δημητρίου*, εκδ. Πνευματικό ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1992, σ. 60.

μέρος κατά την τέλεση του μυστηρίου και ένα άλλο μετά το θάνατο του πατέρα (βλ. Ισπανία).

Ο ανθρωπολόγος Peter Allen¹⁵⁷ ορίζει την προίκα ως μία μεταβίβαση κληρονομιάς, πριν το θάνατο, που σκοπό έχει τη δημιουργία συμμαχιών μεταξύ των οικογενειών¹⁵⁸. Επίσης, λειτουργεί ως ένας κοινωνικός μηχανισμός μέσα από τον οποίο η κόρη κληρονομεί γη την ώρα του γάμου της. Τα κορίτσια λαμβάνουν το μέρος της κληρονομιάς πριν το γάμο ενώ τα αγόρια μετά το θάνατο του πατέρα τους ή πολλές φορές και της μητέρας. Η προίκα περιελάμβανε γη, ζώα, χρήματα, σπίτι, έπιπλα, οικιακά είδη και εμφανίζεται στις κοινωνίες που κυριαρχεί η εντατική αγροτική καλλιέργεια¹⁵⁹.

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης¹⁶⁰, σε μία πρόσφατη μελέτη, επικεντρώνεται στην περίπτωση του Αιγαίου κατά τον 18^ο αιώνα, όπου συναντάται αντρική και γυναικεία προίκα. Το αγόρι μπορούσε να διαχειριστεί τη δική του κατά βούληση εκτός και αν υπήρχαν συγκεκριμένες διατάξεις. Από την άλλη μεριά, η προίκα του κοριτσιού ήταν αναπαλλοτρίωτη και η τελευταία είχε την κυριότητά της, ενώ ο άντρας απλά την διαχειριζόταν¹⁶¹. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η διαχείριση περνούσε στα χέρια της κοπέλας (όταν ο άντρας δεν ήταν σε θέση να τη χειριστεί σωστά σύμφωνα με την νοοτροπία της τοπικής κοινωνίας). Σε όλη τη διάρκεια του γάμου τους, ο άντρας, έπρεπε να ζητάει την άδεια της γυναίκας του για οποιαδήποτε συναλλαγή ήθελε να εκτελέσει και αφορούσε την προίκα της (ακόμη και για την προικοδότηση της κόρης του)¹⁶². Κατά τους βυζαντινούς χρόνους, στα νησιά του Αιγαίου (Νάξος, Μύκονος), ο πατέρας έδινε προίκα στο γιο και η μητέρα στην κόρη· ωστόσο, υπήρχαν περιπτώσεις όπου δεν ίσχυε η ανωτέρω συναλλαγή. Ακόμη, στην προικοδότηση, λάμβαναν μέρος οι συγγενείς, εφόσον το επιθυμούσαν¹⁶³.

¹⁵⁷ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", *The Indiana Social Studies Quarterly*, 62: 1 (1979), σ. 142-143.

¹⁵⁸ Goody Jack, "Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia", στο συλλογικό τόμο των Jack Goddy and S.T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge Univeristy Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 1, 17-18.

¹⁵⁹ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", ό.π., σ. 152.

¹⁶⁰ Doxiadis Evdioxios, "Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century", στο συλλογικό τόμο των Jutta Gisela Sperling & Shona Kelly Wray (επιμ.), *Across the religious Divide: Women, property, and law in the wider Mediterranean ca. 1300-1800*, εκδ. Routledge, Λονδίνο 2010, σ. 239-240.

¹⁶¹ Kasdagli Aglaia, *Land and marriage settlements in the Aegean: A case study of seventeenth-century Naxos*, εκδ. Hellenic Institute of Byzantine and Post-Byzantine Studies & Vikelia Municipal Library of Iraklion, Βενετία 1999, σ. 262.

¹⁶² Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, εκδ. Oxford University Press, Νέα Υόρκη 1974, σ. 65.

¹⁶³ Αντωνιάδης Ξενοφώντας, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 31, Αθήνα 1995, σ. 181.

Η Juliet Du Boulay¹⁶⁴ κάνει μνεία για την προικοδότηση στην Εύβοια αναφέροντας πως οι προίκες των κοριτσιών αποτελούνταν περισσότερο από κινητή περιουσία-οικιακά είδη (σκεύη, χαλιά, σκεπάσματα, ρούχα κ.α.) παρά από ακίνητη. Επιπροσθέτως, τα αγόρια έπρεπε να κληρονομήσουν ακίνητη περιουσία για να μπορέσουν να στεγάσουν το νέο τους σπιτικό (νεοτοπική εγκατάσταση) και, υποχρεωτικά, πριν την τέλεση του μυστηρίου, παρέδιδαν στη νύφη κοσμήματα. Ως εκ τούτου, τα αγόρια ήταν οικονομικά πιο ασύμφορα από τα κορίτσια.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης¹⁶⁵ αναφέρει την προίκα ως ένα σημαντικό παράγοντα επιρροής για τη διαμόρφωση της αγροτικής κοινωνίας και της οικονομίας της Ελλάδας τον 19^ο και 20^ο αιώνα. Την θεωρεί ως ένα μηχανισμό ρύθμισης μεταξύ των χωρικών και της γης για την αποτροπή συσσώρευσης ή εξαφάνισης της καλλιεργήσιμης γης. Τονίζει, πως αν δεν βοηθούσε στην αποτροπή συσσώρευσης, θα διαλυόταν η αξιοποίηση της γεωργικής οικογένειας και τα παιδιά θα έμπαιναν στον πειρασμό να εγκαταλείψουν την πατρική οικία. Τα κύρια χαρακτηριστικά του θεσμού ήταν η νόμιμη υποχρέωση του πατέρα της νύφης στην παροχή προικοδοσίας και η μεταφορά ιδιοκτησίας μεταξύ διαφορετικών γενεών. Αποσκοπούσε στην αποτροπή κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παρά την ενδυνάμωση των σχέσεων ανταλλαγής, στην ισορροπία ατόμων και εργατικού κεφαλαίου και τέλος, στην προστασία εργατικής παραγωγικότητας από περικοπές που θα μπορούσαν να εμφανισθούν σε περίπτωση μείωσης των κατά κεφαλήν πόρων.

Ο ίδιος¹⁶⁶, στην διδακτορική του διατριβή, αναφέρει, πως κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, δεν τελούνταν γάμος χωρίς προίκα, διότι κυρίως οι αγρότες αντιμετώπιζαν την προικοδοσία ως τον πιο ισχυρό θεσμό της εποχής¹⁶⁷. Θεωρείτο πλεόνασμα και κυκλοφορούσε μεταξύ των γερόντων και των αρχηγών των οίκων¹⁶⁸. Το πλεόνασμα αυτό εμφανιζόταν τόσο από πλευράς εσόδων όσο και από πλευράς κεφαλαίου κίνησης. Με άλλα λόγια, έπρεπε να παράγουν περισσότερα από αυτά που χρειάζονταν για να είναι σε

¹⁶⁴ Du Boulay Juliet, "The meaning of dowry: Changing values in rural Greece", *Journal of Modern Greek Studies* 1 (1983), σ. 248.

¹⁶⁵ Franghiadis Alexis, "Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 187-191.

¹⁶⁶ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, thesis, European University Institute, Φλωρεντία 1990 (unpubl.), σ. 251-276.

¹⁶⁷ Lambiri-Dimaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", στο συλλογικό τόμο Safilios-Rothschild Constantina (επιμ.) *Towards a sociology of women*, εκδ. Xerox College, Μασαχουσέτη 1972, σ. 75.

¹⁶⁸ Ψυχογιός Δημήτρης, «Η προίκα ως παραγωγική σχέση του οικιακού τρόπου παραγωγής», Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ. 313-314.

θέση να παρέχουν προίκα στις κόρες τους. Εμφανίζονται περιπτώσεις όπου ο ανωτέρω θεσμός χρησιμοποιείται και για τη μετακίνηση στις πόλεις μέσω της υπεργαμίας. Ως εκ τούτου, έπρεπε να αυξήσουν το προικώ ποσό για να είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν αυτή τη σημαντική μετάβαση.

Η Ernestine Friedl¹⁶⁹, μελετώντας τους γαμήλιους θεσμούς στη Βοιωτία, θεωρεί την προίκα ως έναν κοινωνικό μηχανισμό μέσα από τον οποίο οι κόρες κληρονομούν περιουσία όταν παντρεύονται¹⁷⁰. Ωστόσο, τα αγόρια, γίνονταν κάτοχοι της περιουσίας μέσω της κληρονομιάς, η οποία λάμβανε χώρα μετά το θάνατο, συνήθως, και των δύο γονέων. Πέρα δε από κληρονομικός μηχανισμός, συνέβαλλε και στην κοινωνική κινητικότητα¹⁷¹. Παρομοιάζει την προικοδοσία ως μία εμπορική δραστηριότητα, όπου οι γονείς προσπαθούσαν να πάρουν την καλύτερη αξία δίνοντας όσο το δυνατόν λιγότερα. Όταν όμως οι γυναίκες συνεισέφεραν σημαντικά με την εργασία τους στην παραγωγή, προικίζονταν λιγότερο¹⁷². Οι κάτοικοι στη Βοιωτία, πίστευαν πως η προίκα ήταν μία «υποχρεωτική περιουσία», που έπρεπε να είχε ο πατέρας για να παντρέψει την κόρη του, παρά ένα μέσο κληρονομιάς. Ωστόσο, όταν εμφανιζόταν η ανάγκη για μία υπεργαμική ένωση, η προίκα λειτουργούσε ως μηχανισμός αύξησης της κοινωνικής επιρροής. Έτσι οι γονείς έδιναν αρκετά χρήματα για να προσελκύσουν ένα γαμπρό από την πόλη. Επίσης, η προικοδοσία περιελάμβανε συνήθως γη, οικιακά είδη και έπιπλα· τα ζώα δεν λαμβάνονταν υπόψη διότι θεωρούνταν χαμηλής αξίας.

Ο Michael Herzfeld¹⁷³, μελετώντας αρκετά χωριά στη Ρόδο, θεωρεί την προίκα ως την ακίνητη περιουσία που δίδεται στη γυναίκα με το γάμο. Τονίζει τη διαφορετικότητά της από την κληρονομιά και αναφέρεται στον όρο «μερίδιο». Ως μερίδιο ορίζει τη γη που δίδεται στο γάμο. Στα αγόρια διανέμεται με κλήρο, για αποφυγή διαμάχης, ενώ για τα

¹⁶⁹ Friedl Ernestine, "Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia", στο συλλογικό τόμο Julian Pitt-Rivers (επιμ.) *Mediterranean countrymen: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, εκδ. Mouton, Παρίσι 1963, σ. 115-128.

¹⁷⁰ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1962, σ. 53· Kasdagli Aglaia, *Land and marriage settlements in the Aegean: A case study of seventeenth-century Naxos*, ό.π., σ. 195.

¹⁷¹ Πέρα από την προίκα, κληρονομικοί μηχανισμοί θεωρούνται οι δωρεές και οι διαθήκες βλ. Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 2011, σ. 79-134.

¹⁷² Schlegel Alice & Barry Herbert, "The Cultural Consequences of Female Contribution to Subsistence", *American Anthropologist* 88: 1 (1986), σ. 149.

¹⁷³ Herzfeld Michael, "The Dowry in Greece: Terminological Usage and Historical Reconstruction", *Ethnohistory* 27: 3 (1980), σ. 227-230.

κορίτσια αποφασίζουν οι γονείς¹⁷⁴. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως οι τελευταίοι δε θεωρούν προίκα το σπίτι αλλά τα χρήματα.

Η Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη¹⁷⁵ ερευνώντας τις κοινωνικές δομές στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, παρουσιάζει την προικοδοσία ως ένα νόμιμο θεσμό που πρέπει να μελετηθεί μέσω του αστικού κώδικα για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τα κληρονομικά δικαιώματα, τις σχέσεις γονέων-παιδιών και την εξέλιξή του. Ως προίκα ορίζεται το σύνολο της ακίνητης και κινητής περιουσίας που δίδει η γυναίκα ή κάποιος εξ ονόματός της στο γαμπρό, για να τον ανακουφίσει από τα βάρη του γάμου. Δεν είναι δώρο αλλά μέρος της κληρονομιάς την οποία λαμβάνει η κοπέλα πριν το θάνατο των γονέων¹⁷⁶. Στον αντίποδα, τα αγόρια, γίνονται κάτοχοι της πατρικής περιουσίας μετά το θάνατο του πατέρα. Ωστόσο, αν δεν προσφερόταν προίκα, η κοπέλα έμενε γεροντοκόρη, γεγονός απευκαταίο και φυσικά, υποτιμητικό. Άρα ο γάμος κρινόταν από το μέγεθος της προίκας και, αρκετά συχνά, από τη μόρφωση της νύφης. Επίσης, μέσω της προικοδοσίας, η οικογένεια της κοπέλας έδειχνε την κοινωνική της θέση και δύναμη¹⁷⁷, με αποτέλεσμα οι γονείς να προσπαθούν να συγκεντρώσουν όσο περισσότερο πλεόνασμα μπορούσαν για να επιτύχουν μία υπεργαμική ένωση.

Η Βιολέτα Χιονίδου¹⁷⁸ μελετώντας την Ερμούπολη της Σύρου κατά το 19^ο αιώνα, παρατηρεί τη συνήθεια νεοτοπικής εγκατάστασης και την ουσιαστική συνεισφορά του γαμπρού στο νέο σπίτι. Έτσι, ορίζει ως προίκα την, εν ζωή κληρονομιά, όπου η κοπέλα δεν είχε επιπρόσθετα δικαιώματα στην πατρική περιουσία.

Ο Δημήτριος Ψυχογιός¹⁷⁹, στην πρωτότυπη για την εποχή έρευνά του, ερμηνεύει την προίκα ως μία παραγωγική σχέση του οικιακού τρόπου παραγωγής και στοιχειοθετεί το χαρακτήρα της ως οικονομικό πλεόνασμα του οίκου που το διαχειρίζονται οι γέροντες, προκειμένου να ελέγξουν τη διαδικασία αναπαραγωγής της οικογενειακής εστίας, την κυκλοφορία των γυναικών και την επιβολή της εξουσίας τους. Ως εκ τούτου, η προικοδοσία

¹⁷⁴ Παρόμοια τακτική με αυτή της κλήρωσης εμφανίζεται και στο χωριό Βασιλικά Βοιωτίας. Βλ. Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 61.

¹⁷⁵ Lambiri-Dimakaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", ό.π., σ. 74-76.

¹⁷⁶ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1992, σ. 52.

¹⁷⁷ Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 302. Αντωνιάδης Ξενοφώντας, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο», ό.π., σ. 160.

¹⁷⁸ Hionidou Violeta, "Nineteenth-century urban Greek households: the case of Hermoupolis 1861-1879", *Continuity and Change* 14: 3 (1999), σ. 418.

¹⁷⁹ Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1995, σ. 149-160, 163-171.

δεν αποσκοπούσε στην κάλυψη των άμεσων αναγκών των παραγωγών αλλά αποτελούσε πλεόνασμα διότι ο οίκος μπορούσε να συνεχίσει να υπάρχει και χωρίς αυτή¹⁸⁰. Για να εκποιηθεί απαιτούνταν η συγκατάθεση της νύφης, την οποία επικύρωνε ενώπιον δικαστηρίου. Ωστόσο, εμφανίζονται περιπτώσεις (κυρίως στα νησιά του Αιγαίου) όπου η ανωτέρω διαδικασία δεν ήταν υποχρεωτική¹⁸¹. Επιπροσθέτως, την προικιά διαχείριση αναλάμβανε ο πεθερός της νύφης και με την εγκατάστασή της στο νέο οίκο, η προίκα μεταφερόταν εκεί. Με άλλα λόγια, η προίκα, αποσπώταν από τους άμεσους παραγωγούς και ο έλεγχός της ανήκε στους αρχηγούς των οικογενειών διότι αποτελούσε αναγκαίο όρο για την αναπαραγωγή της αγροτικής κοινότητας. Έτσι, οι άντρες, δούλευαν για τις γυναίκες, με αποτέλεσμα να εγκαθίσταται μία εκμεταλλευτική σχέση η οποία ήταν καλυμμένη με πλήθος ιδεολογήματα. Ως εκ τούτου, συμπεραίνουμε τη δημιουργία σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης οι οποίες ήταν αναγκαίες για την αναπαραγωγή των οίκων και του οικιακού τρόπου παραγωγής.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα ανωτέρω, η προίκα ή, με άλλα λόγια, η επιμεριζόμενη μεταβίβαση της περιουσίας¹⁸², θεωρείτο ως συνακόλουθο ενός διαστρωματώμενου και ταξικά ετερογενούς κοινωνικού συστήματος. Απέβλεπε, ως σύνολο περιουσιακών στοιχείων, στην ανακούφιση των βαρών του γάμου και αποτελούσε αντιστάθμισμα του κληρονομικού μεριδίου της γυναίκας στην πατρική περιουσία. Όταν η γυναίκα αποχωρούσε από την οικογένεια στην οποία ως τότε ανήκε και περνούσε στην οικογένεια του συζύγου της, διακοπτόταν ο συγγενικός δεσμός κατ' αρρενογονία μεταξύ της γυναίκας και της, ως τότε, οικογένειάς της. Έτσι, έχανε τα κληρονομικά της δικαιώματα πάνω στη οικογενειακή περιουσία. Ως αντίβαρο λοιπόν, δημιουργήθηκε μία ηθική και όχι νομική υποχρέωση του πατέρα της γυναίκας, να δίδει ορισμένα περιουσιακά στοιχεία στον άνδρα ως αποζημίωση, των οποίων, ο τελευταίος, αποκτούσε την κυριότητα.

Επιπροσθέτως, η προίκα, ήλεγχε την κυκλοφορία των γυναικών στην κοινωνία (αναπαραγωγή). Η παρθενία ήταν ένα πρόσθετο προσόν που παρείχε η μέλλουσα νύφη· αν όμως αποδεικνυόταν πως εκείνη δεν είχε τηρήσει την υπόσχεσή της, οι γονείς αναγκάζονταν να παρέχουν το «πανωπροίκι»¹⁸³. Ωστόσο, εμφανίζονται περιπτώσεις όπου

¹⁸⁰ Στη μελέτη του, ο Δημήτρης Ψυχογιός, υπογραμμίζει ότι η προίκα εμποδίζει παρά διευκολύνει τη διεξαγωγή του γάμου στην Πελοπόννησο τον 19^ο αιώνα.

¹⁸¹ Kasdagli Aglaia, *Land and marriage settlements in the Aegean: A case study of seventeenth-century Naxos*, ό.π., σ. 264.

¹⁸² Ψυχογιός Δημήτρης, «Η προίκα ως παραγωγική σχέση του οικιακού τρόπου παραγωγής», ό.π., σ. 307.

¹⁸³ Πολίτης Νικόλαος, *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, τ. Γ', εκδ. Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1931, σ. 243· Ζέπος Παναγιώτης, «Παλληκαριάτικον» ή «Αγριλίκιον», *Πελοποννησιακά* Ε', εκδ. Εταιρεία Πελοποννησιακών

οι γονείς έδιναν επιπρόσθετα χρήματα στο γαμπρό που παντρεύεται μία χήρα· το ανωτέρω είδος συναλλαγής ήταν γνωστό ως «παλληκαριάτικο» ή «αγριλίκι»¹⁸⁴. Το παλληκαριάτικο είχε το χαρακτήρα προγαμιαίας δωρεάς, της οποίας ο σύζυγος διέθετε την πλήρη κυριότητα, ακόμη και σε περίπτωση διαζυγίου¹⁸⁵. Στην Αθήνα υπήρχε το εργενλίκι το οποίο παρείχαν οι κοπέλες, που παντρεύονταν για δεύτερη φορά, στον άντρα τους, αν αυτός δεν είχε νυμφευτεί στο παρελθόν¹⁸⁶.

Επίσης, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως η ανδροπατροτοπική εγκατάσταση, η παροχή προίκας, το προβάδισμα των κοριτσιών στο γάμο και η μικρότερη ηλικία της νύφης σε σχέση με το γαμπρό, λειτουργούσαν ως ανασταλτικοί παράγοντες στη σύναψη ενός εύκολου γάμου. Ως εκ τούτου, η εμφάνιση σύνθετων νοικοκυριών και διευρυμένων οικογενειών, είχαν ως κύριο στόχο την ελάφρυνση αυτού του βάρους.

Στη βάση του θεσμού της προίκας, βρισκόταν η πίστη, ότι την ευθύνη των γυναικών θα έπρεπε να αναλάβει ο πατέρας ή τα αδέρφια και αργότερα ο σύζυγος. Βέβαια, η ανάληψη εκ μέρους του συζύγου αυτής της ευθύνης, θα έπρεπε να συνοδευτεί από οικονομική υποστήριξη, δηλαδή την προικοδότηση. Δίνοντας προίκα μια οικογένεια αποκτούσε κύρος και αξία ανεξάρτητα από τις συνέπειες και το κόστος. Η προικοδότηση ίσως δεν αποτελούσε απόδειξη της οικονομικής θέσης και άνεσης των οικογενειών (αφού ήταν γνωστό το βιοτικό τους επίπεδο) αλλά τρόπο ανάδειξης και εκτίμησης της φυσικής και ηθικής αξίας των κοριτσιών. Συνεπώς, ο θεσμός αυτός ήταν μια οικονομική πράξη που γινόταν με σκληρές διαπραγματεύσεις και αποτελούσε σημαντικό τμήμα του λαϊκού δικαίου.

Σπουδών, Αθήνα 1962, σ. 342· Μακρυμίχαλος Στέφανος, «Τσακωνικά προικοσύμφωνα του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνας», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 319.

¹⁸⁴ Για μια πιο εκτενή μελέτη, στηριζόμενη σε νομικά έγγραφα, του όρου «παλληκαριάτικο» βλ. Ζέπος Παναγιώτης, «Παλληκαριάτικον» ή «Αγριλίκιον», *ό.π.*, σ. 322-347.

¹⁸⁵ Αλεξάκης Ελευθέριος, «Διτοπική μεταγαμήλια εγκατάσταση και προίκα», *Εθνολογία* 5 (1996-1997), σ. 40-42.

¹⁸⁶ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, *ό.π.*, σ. 50.

Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο κατά τον 19^ο και 20^ο αι.:

Λειτουργία και χαρακτηριστικά

Λειτουργία: Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία του θεσμού στον ελλαδικό χώρο, οι ερευνητές παρέχουν πλούσιο πληροφοριακό υλικό και ενδιαφέροντα, αν και πολλές φορές, αντιτιθέμενα συμπεράσματα.

Σύμφωνα με τον Peter Allen¹⁸⁷ η προίκα λειτουργούσε ως μηχανισμός μεταφοράς πλούτου από γενιά σε γενιά¹⁸⁸, παρείχε τους αναγκαίους πόρους για να ζήσει το ζευγάρι και βοηθούσε στη κοινωνική ανέλιξη (υπεργαμία – hypergamy)¹⁸⁹. Επίσης, τα αγόρια στηρίζονταν αρκετά στο θεσμό για να ξεκινήσουν το νέο τους σπιτικό, όταν οι γονείς τους δεν ήταν σε θέση να τους παρέχουν οικονομική ασφάλεια. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, οι Goody και Tambiah κάνουν μνεία στους όρους «συζυγικό ταμείο¹⁹⁰» και «συζυγική περιουσία¹⁹¹».

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης¹⁹² αναφέρει πως η προίκα συνδεόταν άμεσα με την τιμή, την κοινωνική θέση των οικογενειών¹⁹³ και δημιουργούσε συμμαχίες σε περίπτωση ανάγκης. Επιπροσθέτως, οι Σωκράτης Πετμεζάς και Ευθύμιος Παπαταξιάρχης¹⁹⁴ σημειώνουν ότι η προικοδοσία λειτουργούσε ως ένας μηχανισμός μέσω του οποίου το χρηματικό πλεόνασμα συσσωρευόταν και ανακατανεμόταν στις αγροτικές οικογένειες. Η προίκα, με τη μορφή των χρημάτων και του σπιτιού στην πόλη, συνδεόταν στενά με μια γαμήλια στρατηγική των αγροτικών οικογενειών να εξασφαλίσουν το γάμο της κόρης τους με έναν γαμπρό από την πόλη, μορφωμένο και πλούσιο. Ωστόσο, αναφέρουν πως δεν πρέπει να θεωρούμε την προίκα ως μία «συναλλαγή» εμπορικού χαρακτήρα, αλλά ως ένα δυναμικό πολιτισμικό

¹⁸⁷ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", ό.π., σ. 143-145.

¹⁸⁸ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 48.

¹⁸⁹ Στο χωριό Βασιλικά, θεωρείται ότι μια κοπέλα πέτυχε στο γάμο της αν παντρευτεί νέο αστικής προελεύσεως. Στάγμα το γόητρο ολόκληρης της οικογένειας ανυψώνεται μ' έναν τέτοιο γάμο. Για την περίπτωση της υπεργαμίας στο ανωτέρω χωριό βλ. Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 65-66. Ωστόσο, παρατηρούμε και περιπτώσεις υπεργαμίας από την πλευρά των αντρών· παράδειγμα αποτελούν οι Σαρακατσαναίοι, βλ. Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 362.

¹⁹⁰ Goody Jack, "Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia", ό.π., σ. 17.

¹⁹¹ Tambiah Stanley, "Dowry, Bridewealth and the Property Rights of Women in South Asia", στο συλλογικό τόμο των Jack Goody and Stanley T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge University Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 63.

¹⁹² Doxiadis Evdioxios, *Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century*, ό.π., σ. 239-240.

¹⁹³ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 69.

¹⁹⁴ Petmezas Socrates & Papataxiarchis Eythimios, "The devolution of property and kinship practices in late- and post-Ottoman ethnic Greek societies: Some demo-economic factors of 19th and 20th century transformations", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 230-238.

κατασκεύασμα, ως ένα τμήμα ενός ευρύτερου συνόλου ιδεών και αξιών, που καθόριζαν τί ήταν πρόπον μέσα σε μια απλοποιημένη μορφή σχεσιακής πρακτικής, που εξιδανίκευε το νοικοκυριό ως μια, οικονομικά και οικιστικά, αυτόνομη μονάδα. Με άλλα λόγια, η άμεση προίκα ήταν μια κοινωνική πρακτική μέσω της οποίας προβαλλόταν ένα εναλλακτικό, ισχυρό μοντέλο της κοινωνίας, το οποίο παρακινούταν από ηγεμονικές δυνάμεις με αντιμαχόμενα συμφέροντα.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης¹⁹⁵ πραγματεύεται τη λειτουργία της προίκας, η οποία αποσκοπούσε στην μεγιστοποίηση της παραγωγής του οίκου, στην προώθηση προϊόντων στην αγορά, στην αποτροπή διάλυσης των οικογενειακών αγροκτημάτων και, κατά συνέπεια στην επιβράδυνση ανάπτυξης κεφαλαιοκρατικών μορφών οργάνωσης στον τομέα της παραγωγής. Ωστόσο, επιτελούσε και έναν επιπρόσθετο ρόλο, εκείνον της ρύθμισης μεταξύ πληθυσμού και πόρων. Ο θεσμός της προίκας, προσπαθούσε να συμβάλει, επιτυχημένα, στην αύξηση των εσόδων μέσω της εντατικής καλλιέργειας γης και συγχρόνως να περιορίσει την αποχώρηση των νέων από την πατρική οικία. Επιπροσθέτως, η μεταφορά προίκας μεταξύ ίδιων γενεών αποκλείστηκε με την υποχρέωση των αγοριών να παραμένουν ανύπαντρα μέχρι να αποκατασταθούν οι αδελφές τους. Ο περιορισμός αυτός επιτύγχανε αρκετούς στόχους συγχρόνως. Συγκεκριμένα, μέσω αυτού του συστήματος διαδοχής, οι γιοι, όσο ήταν ανύπαντροι, βοηθούσαν στη συλλογή του προικώου ποσού και προσκολλούνταν στο πατρικό τους, με αποτέλεσμα να παραμένουν πιστοί στον πατέρα τους ακόμη και κατά τη διάρκεια του γάμου τους¹⁹⁶. Στην αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή, αποχωρούσαν από το σπίτι, θα κατέρρευε το γεωργικό σύστημα παραγωγής. Ακόμη, το ποσό που διοχετευόταν ως προίκα προερχόταν από το εισόδημα της πατρικής περιουσίας, με αποτέλεσμα η οικογένεια να αναγκάζεται να παράγει περισσότερα από όσα χρειαζόταν για να μπορέσει να προικοδοτήσει τα κορίτσια. Άρα η προίκα αποτελούσε το πλεόνασμα του οίκου και γι' αυτό το λόγο, όφειλαν να δουλέψουν σκληρά και τα αγόρια αλλά και τα κορίτσια, για να μπορέσουν να συλλέξουν τους απαραίτητους πόρους για το σχηματισμό της. Ωστόσο, ο θεσμός αυτός, δεν θα κυριαρχούσε στον ελλαδικό χώρο αν δεν υπήρχε εδαφικό πλεόνασμα για εκμετάλλευση,

¹⁹⁵ Franghiadis Alexis, "Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture", ό.π., σ. 187-191.

¹⁹⁶ Ο πατέρας με αυτό τον τρόπο καταφέρνει να συσπειρώσει γύρω του τους γιους και να γίνεται αρχηγός της οικογένειας. Αν η περιουσία του μοιραζόταν από κοινού στα αγόρια και στα κορίτσια, η εξουσία πάνω στα άρρενα μέλη του οίκου θα μειωνόταν. Βλ. Ψυχογιός Δημήτρης, «Η προίκα ως παραγωγική σχέση του οικιακού τρόπου παραγωγής», ό.π., σ. 312-313.

διότι η συγκεκριμένη έλλειψη, θα καθιστούσε την προίκα ένα περιττό βάρος που θα οδηγούσε στην διάσπαση της οικογένειας.

Στην διδακτορική του διατριβή¹⁹⁷, αναφέρεται στους στόχους του θεσμού, σημειώνοντας πως όσο περισσότερο έμενε ο άνδρας ανύπαντρος, βοηθούσε στη συλλογή της προίκας της αδελφής του και ήταν υποχρέωσή του να την προικίσει ακόμη και αν πέθαινε ο πατέρας. Επίσης, εάν υπερ-προικοδοτούσαν την αδελφή τους, η κοινωνική θέση της οικογένειας ισχυροποιούταν, και έτσι οι άρρενες, θα λάμβαναν, μελλοντικά, μεγαλύτερη προίκα. Αντίθετα, μια ανύπαντρη αδελφή, ήταν σκέτη καταστροφή διότι τα αδέλφια θα έπρεπε να δώσουν μέρος από την περιουσία που τους αναλογούσε για να την παντρέψουν. Ένας άλλος στόχος του θεσμού, όπως ήδη αναφέραμε, ήταν να υποχρεώσει τα αγόρια να μείνουν περισσότερο χρονικό διάστημα στην πατρική οικία. Αν παντρεύονταν νωρίτερα, μπορεί να αποφάσιζαν να εγκαταλείψουν την πατρική εστία και να εγκατασταθούν σε νέο σπιτικό για να αποφύγουν τις οικογενειακές υποχρεώσεις.

Σύμφωνα με τον Irwin Sanders¹⁹⁸, η προίκα εμπόδιζε την ανάπτυξη του καπιταλισμού και βοηθούσε στην αναπαραγωγή της προκαπιταλιστικής γεωργικής οικονομίας. Ήταν ένας μηχανισμός που προωθούσε την ισορροπία μεταξύ αντρών και εργατικού κεφαλαίου. Εμπόδιζε τη μείωση της παραγωγικής εργασίας που θα μπορούσε να προκύψει, εάν οι πόροι ανά κάτοικο μειώνονταν (π.χ. παραγωγή σταφίδας = ρίσκα για αύξηση κέρδους). Ως εκ τούτου, ο θεσμός αυτός, έδρασε ως ανασταλτικός παράγοντας στην εμφάνιση γεωργικής προλεταριοποίησης.

Οι Stevan Harrell και Sara Dickey¹⁹⁹ θεωρούν την προίκα ως ένα είδος κληρονομιάς και ως ένα μέσο που χρησιμοποιούσαν οι οικογένειες για να εξωτερικεύσουν τη δύναμή τους και τη κοινωνική τους θέση. Αυτό συνέβαινε στους γάμους από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (π.χ. Βεδουίνοι), όταν υπήρχε ανταγωνισμός πλούτου (π.χ. Πορτογαλία) και τέλος όταν η θέση της οικογένειας καθοριζόταν από τον οικονομικό πλούτο (π.χ. Ινδία). Επίσης, αναφέρονται στο κύρος της οικογένειας, το οποίο βασιζόταν στην οικονομική θέση που αυτή κατείχε, και στην υποχρεωτική παραχώρηση της προικώας περιουσίας στα παιδιά, μέσω της προίκας και της κληρονομιάς. Με την υπεργαμία, η οικογένεια προσπαθούσε να ανέβει στην κοινωνική ιεραρχία, με αποτέλεσμα

¹⁹⁷ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 271-287.

¹⁹⁸ Sanders Irwin, *Rainbow in the Rock: The people of rural Greece*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1962, σ. 163-165.

¹⁹⁹ Harrell Stevan & Dickey Sara, "Dowry Systems in Complex Societies", ό.π., σ. 107-111.

ν' αυξάνεται και το ποσό της προίκας. Μήπως τελικά αυτός ο θεσμός δημιουργήθηκε για την περίπτωση της υπεργαμίας ή επειδή η γυναίκα θεωρείτο «βάρος»; Μελετώντας τον Atlas of World Cultures, οι κοινωνίες που έχουν πολύπλοκη διαστρωμάτωση είναι 58, από τις οποίες οι 16 παρέχουν προίκα. Ως εκ τούτου, η ανωτέρω υπόθεση δεν ισχύει, μιας και το ποσοστό κοινωνιών με προικοδότηση είναι αρκετά χαμηλό.

Ο ανθρωπολόγος Marvin Harris²⁰⁰ αναφέρει πως η προίκα δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνο ως ένας μηχανισμός μεταβίβασης περιουσίας (δηλαδή, κληρονομιά πριν το θάνατο του πατέρα), διότι σε πολλές κοινωνίες η γυναίκα «κληρονομούσε» μόνο κινητή περιουσία με αποτέλεσμα να μην της αναλογούσε ίδιο ποσοστό οικογενειακής περιουσίας²⁰¹. Ωστόσο στην Ελλάδα η γυναίκα λάμβανε ίσο ή μεγαλύτερο ποσοστό.

Η Εύα Καλπουρτζή²⁰¹ διαπιστώνει πως η προίκα δεν αποτελούσε καθολικό φαινόμενο μιας «αδιαφοροποίητης και ομοιογενούς παραδοσιακής κοινωνίας», και γι' αυτόν το λόγο εκείνο που πρέπει να μελετηθεί περισσότερο είναι οι στάσεις «των διαφορετικών στρωμάτων, τάξεων ή και περιοχών»²⁰². Σημειώνει, επίσης, ότι όταν το σύστημα βασίζεται κατεξοχήν σε αγροτικό εισόδημα συναντούμε στην προικοδοσία τα λεγόμενα «προικιά», δηλαδή κυρίως ρουχισμό, και όχι προίκα σε χρηματική μορφή ή σε ακίνητη περιουσία. Όταν όμως βασίζεται σε μη-αγροτικό εισόδημα, τότε η προίκα σε χρήμα²⁰³ γίνεται κυρίαρχη συνήθεια²⁰⁴.

Η Αγλαΐα Κάσδαγλη²⁰⁵, μελετώντας τους γαμήλιους δεσμούς στη Νάξο, αναφέρεται στα χαρακτηριστικά της προίκας τα οποία, εν συντομία, είναι τα ακόλουθα: εμφανίζεται με το γάμο, το περιεχόμενό της αφορά τόσο κινητή όσο και ακίνητη περιουσία, λειτουργεί ως οικονομικό βοήθημα στο νέο ζευγάρι, τη διαχειρίζεται ο σύζυγος αλλά δεν μπορεί να την πουλήσει χωρίς τη συγκατάθεση της γυναίκας του²⁰⁶ και τέλος,

²⁰⁰ Harris Marvin, *Cultural Materialism: The struggle for a science of culture*, εκδ. Altamira Press, Καλιφόρνια 2001, σ. 306.

²⁰¹ Καλπουρτζή Εύα, «Ινα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 1, Αθήνα 1987, σ. 81-83.

²⁰² Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα, *Ανθρωπολογικά για το Γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, ό.π., σ. 157.

²⁰³ Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Αθήνας, όπου ο εκχρηματισμός της προίκας και η νεοτοπική εγκατάσταση κυριαρχούν κατά τον 19^ο αιώνα. Βλ. Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 176-177.

²⁰⁴ Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα, *Ανθρωπολογικά για το γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, ό.π., σ. 157-158.

²⁰⁵ Kasdagli Aglaia, "Dowry and inheritance in 17th Century Naxos", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 213-214.

²⁰⁶ Εμφανίζονται περιπτώσεις όπου ο άντρας πουλούσε την ακίνητη και κινητή περιουσία της γυναίκας του, ωστόσο εάν εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις του ως σύζυγος, δεν είχε νομικές κυρώσεις. Βλ. Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 143-144.

προοριζόταν για τα παιδιά της νέας οικογένειας²⁰⁷. Σε περίπτωση που έμεναν άτεκνοι, μεταβιβαζόταν στον επόμενο κοντινό συγγενή.

Νομικό πλαίσιο: Ένα άλλο ζήτημα που απασχόλησε, επισταμένως, τους ερευνητές στο παρελθόν, ήταν το νομικό πλαίσιο κάτω από το οποίο κινήθηκε ο θεσμός της προίκας στην Ελλάδα τον 19^ο και 20^ο αιώνα. Μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία²⁰⁸ παρατήρησα τρία είδη προικοδοσίας: 1) την «Πατρική» (*dos profectitia*), η οποία δινόταν από τον πατέρα ή τον παππού της νύφης, 2) την «Απροσπόριστο» (*adventitia*), η οποία δινόταν από την μητέρα ή την γιαγιά της νύφης, ή και ακόμη από την ίδια τη νύφη· ωστόσο, μερικές φορές συναντάται και κάποιος «τρίτος» ως προικοδότης (συγγενής, φίλος), και 3) την «Αναληπτέα» (*dos recepticia*), η οποία αναφερόταν στην απροσπόριστο προίκα με υποχρέωση του γαμπρού να την επιστρέψει στην οικογένεια της νύφης εάν λυνόταν ο γάμος (εμπεριείχε και την περίπτωση θανάτου της τελευταίας).

Ο Peter Allen²⁰⁹ αναφέρει πως οι γυναίκες είχαν την κυριότητα της προικώας περιουσίας τους, ενώ οι άντρες απλώς τη διαχειρίζονταν²¹⁰. Μπορούσε να πουληθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις με τη συγκατάθεση την νύφης και των γονιών της. Επίσης, μέσω της επιτόπιας έρευνας που διεξήγαγε, παρατήρησε πως η γυναίκα με μεγάλη προίκα, είχε υψηλή επιρροή και οικονομική ανωτερότητα στην κοινωνία, σε σχέση με εκείνη που λάμβανε προίκα απλώς ως ελάχιστη χρηματική «αποζημίωση».

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης²¹¹, μελετώντας την εξέλιξη του θεσμού στη νησιωτική ενδοχώρα (Μύκονος, Νάξος), σημειώνει πως στην Ελλάδα τα κορίτσια λάμβαναν το μερίδιό τους με το γάμο και αργότερα αποκτούσαν πρόσθετα ακίνητα μέσω δωρεών και κληρονομιών. Ο ανωτέρω θεσμός στις Κυκλάδες²¹², όπως και γενικότερα στα νησιά του Αιγαίου, ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένος λόγω των ποικίλων και ιδιαίτερων

²⁰⁷ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 179.

²⁰⁸ Παπαρηγόπουλος Πέτρος, *Οικογενειακόν Δίκαιον*, εκδ. Σ. Κ. Βλαστός, Αθήνα 1882, σ. 161-162· Κοφίνας Γεώργιος, *Τα Αστικά Δίκαια: οικογενειακόν δίκαιον*, εκδ. Κωνσταντινίδης Ανέστης, Αθήνα 1895, §28, σ. 37-38· Ρούλος Λάμπρος, *Τύχαι της προικός μετά την λύσιν του γάμου: κατά το Ρωμαϊκόν και Βυζαντινόν δίκαιον*, εκδ. Ασλάνης Παναγιώτης, Αθήνα 1890, σ. 42 κ.ε· Μηλίτση-Νίκα Αναστασία & Θεοφιλοπούλου-Στεφανούρη Χριστίνα, *Καλαματιανά προικοσύμφωνα 1891-1900*, εκδ. Γ.Α.Κ. Αρχαία Νομού Μεσσηνίας, Καλαμάτα 2007, σ. 4.

²⁰⁹ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", ό.π., σ. 145-151.

²¹⁰ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 55.

²¹¹ Doxiadis Evdoxios, "Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century", ό.π., σ. 238-245.

²¹² Για μια πιο λεπτομερή μελέτη του θεσμού στις Κυκλάδες τον 19^ο και 20^ο αιώνα βλ. Βρεττού-Σούλη Μαργαρίτα, *Η θέση της γυναίκας στην παραδοσιακή κοινωνία των Κυκλάδων (19^{ος} - 20^{ος}): Σύστημα συγγένειας - κοινωνικοοικονομικές σχέσεις*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2006 (αδημ.).

οικονομικοκοινωνικών συνθηκών που επικρατούσαν κατά τους τελευταίους αιώνες, οι οποίοι επέτρεψαν την επένδυση σε ακίνητη περιουσία και καθώς σε τιμαλφή. Ως εκ τούτου, η κόρη πλεονεκτούσε σε ύψος περιουσίας που εθμικά κληρονομούσε με τη μορφή της προίκας, σε σχέση με το γιο, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις προικοδοτούταν με σπίτι, γη, τον απαραίτητο ρουχισμό, έπιπλα, κοσμήματα, σκεύη και χρήματα. Αντίθετα, ο γιος, συνήθως, προικιζόταν μόνο με γη, ζώα και χρήματα. Στα νησιά (Μύκονος, Νάξος), όπου ήταν ανεπτυγμένο το εμπόριο και η ναυτιλία, το ύψος της προίκας ήταν αρκετά υψηλό. Συγκεκριμένα, στη Νάξο, παρείχαν σε όλα τα παιδιά προίκα ενώ στη Μύκονο συνήθιζαν να τη δίδουν κυρίως στα κορίτσια. Επίσης, στη Μύκονο, λάμβαναν μέρος στην προικοδοσία, εθελοντικά, περισσότερο τα συγγενικά μέλη (ακόμη και τα ίδια τα αδέρφια) σε σχέση με τη Νάξο. Αν οι γονείς δεν βρίσκονταν εν ζωή, οι συγγενείς βοηθούσαν με κάθε τρόπο, όπως και τα αδέρφια²¹³. Ωστόσο, λόγω αύξησης της προικοθηρίας κατά το 18^ο αιώνα, η ορθόδοξη Εκκλησία προσπάθησε να μειώσει τις προικώες δαπάνες, ανεπιτυχώς, με αρκετές διακηρύξεις²¹⁴.

Σε μία άλλη μελέτη του²¹⁵ που επικεντρώνεται στην Αθήνα²¹⁶, το Λεωνίδιο και τη νησιωτική ενδοχώρα (Μύκονος, Νάξος), ο Ευδόξιος Δοξιάδης, αναφέρει πως σε περίπτωση θανάτου του πατέρα, η μητέρα «κληρονομούσε» την πατρική εξουσία²¹⁷. Ωστόσο, υπήρχαν περιπτώσεις όπου τα αγόρια ή συνδυασμός των αγοριών και της μητέρας αναλάμβαναν την ανωτέρω εξουσία²¹⁸. Επίσης, σχετικά με την προστασία της προίκας, παρατηρούμε πως στο Λεωνίδιο, περί τα 1850, οι γυναίκες για να την ασφαλίσουν, ζητούσαν ως εγγύηση ένα μέρος της περιουσίας των συζύγων τους. Με αυτό τον τρόπο προσπαθούσαν ν' αποτρέψουν τη διάβρωση της προικώας περιουσίας τους. Επιπροσθέτως, υπήρχαν περιπτώσεις όπου οι γυναίκες εμφανίζονταν στα δικαστήρια για

²¹³ Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 82, 85-86.

²¹⁴ Μερακλής Μιχαήλ, *Ελληνική Λαογραφία: κοινωνική συγκρότηση - ήθη και έθιμα - λαϊκή τέχνη*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011, σ. 531. Βλ. επίσης κεφάλαιο 3^ο «Ο θεσμός της προίκας στον ελλαδικό χώρο: Από την Ιλιάδα στη Νεώτερη Ελλάδα».

²¹⁵ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 75, 144-146, 176-177, 187-193, 222-244.

²¹⁶ Hirschon Renée, "Under One Roof: Marriage, Dowry, and Family Relations in Piraeus", στο συλλογικό τόμο των Kenny Michael and Kertzer David (επιμ.) *Urban Life in Mediterranean Europe*, εκδ. University of Illinois Press, Ουρμπάνα Ιλινόι, 1983, σ. 306.

²¹⁷ Macrides Ruth, "Dowry and Inheritance in the Late Period: Some Cases from the Patriarchal Register", στο συλλογικό τόμο Macrides Ruth (επιμ.) *Kinship and Justice in Byzantium, 11th-15th Centuries*, εκδ. Ashgate, Aldershot 1999, κεφ. 5:89.

²¹⁸ Mayer Georg, *Ο Ελληνικός λαός: δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την Ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, ό.π., σ. 186-218.

να διευθετήσουν θέματα που αφορούσαν την προίκα ή την κληρονομιά τους²¹⁹. Συναντάμε περιστατικά όπου οι γυναίκες κατηγορούσαν το σύζυγό τους για κακή διαχείριση της προικώας περιουσίας αλλά και συμβάντα όπου οι άντρες μήνυαν τον πεθερό τους, διότι ο τελευταίος, δεν τους παρείχε την υποσχόμενη προίκα. Ωστόσο, και τα δύο μέρη, προσπαθούσαν να αποφύγουν τη δικαστική οδό διότι η κοινωνική τους θέση κλονιζόταν και έχαναν την επιρροή που ασκούσαν στην τοπική κοινότητα²²⁰.

Ο Ιωάννης Καραχρήστος²²¹, μελετώντας την προικοδοσία στη Σύρο τον 19° αιώνα, σημειώνει πως οι κάτοικοι προίκιζαν τις κόρες τους με σπίτια και κινητή περιουσία. Οι γυναίκες μπορούσαν να λάβουν ως προίκα γη, την οποία διαχειρίζονταν όπως εκείνες ήθελαν, με ελάχιστους περιορισμούς. Επίσης, τα παιδιά ήταν υπεύθυνα για τους ηλικιωμένους γονείς και για τα έξοδα της κηδείας τους.

Οι Σωκράτης Πετμεζάς και Ευθύμιος Παπαταξιάρχης²²², ερευνώντας το θεσμό της προίκας στην Κεντρική, Νότια και Στερεά Ελλάδα τον 19° και 20° αιώνα, αναφέρουν πως στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα οι γυναίκες αποκλείονταν από την πατρική περιουσία λόγω της εμφάνισης του θεσμού της άμεσης προίκας (αγαρλίκι)²²³. Στη Χαλκιδική συνήθιζαν να δίδουν χρήματα, ρούχα και σπάνια, ακίνητη περιουσία²²⁴. Οι Σαρακατσάνοι προικοδοτούσαν τα αγόρια με ζώα, ενώ τα κορίτσια λάμβαναν ασήμαντα περιουσιακά στοιχεία. Επίσης, στο μεγαλύτερο γιο προσφερόταν περισσότερη ακίνητη περιουσία για να προσέχει τους γονείς του, ενώ στη νύφη δίδονταν προγαμιαία δώρα από το γαμπρό. Στο Συρράκο συναντάμε ως προίκα οικιακά είδη, κινητή περιουσία και χρήματα. Στη Στερεά Ελλάδα δεν εμφανιζόταν άμεση προίκα, όπως και στο χωριό Βασιλικά, όπου τα αγόρια κληρονομούσαν ό,τι παρέμεινε μετά την αφαίρεση της προικώας περιουσίας. Επίσης, οι γυναίκες, προικοδοτούνταν πλουσιοπάροχα για να μην ζητήσουν στη συνέχεια μέρος από

²¹⁹ Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική, «Προίκα και κοινωνική οργάνωση στη Σάμο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα», ό.π., Αθήνα 1992, σ. 61.

²²⁰ Για επιπλέον δικαστικές υποθέσεις που αφορούν διευθετήσεις προικώας περιουσίας, διαθηκών και κληρονομιών βλ. Doxiadis Eudoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 187-203.

²²¹ Karachristos Ioannis, “Kin terminology and the study of kinship: A case study on the Greek island of Syros 1750-1820”, *The History of the Family* 9 (2004), σ. 300-304.

²²² Petmezas Socrates & Papataxiarchis Eythimios, “The devolution of property and kinship practices in late- and post-Ottoman ethnic Greek societies: Some demo-economic factors of 19th and 20th century transformations”, ό.π., σ. 218-222.

²²³ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 34-38.

²²⁴ Handman Marie-Élisabeth, “Ni terre ni maison mais un métier à tisser, ou les femmes et la monnaie en Chalcédique”, στο συλλογικό τόμο των Ravis-Giordani Georges & Augustins Georges (επιμ.) *Femmes et patrimoine dans les sociétés rurales de l'Europe Méditerranéenne*, εκδ. Editions du Centre national de la recherche scientifique, Παρίσι 1987, σ. 357-359· Handman Marie-Elisabeth, “Superposition des droits et évolution de la coutume dans un petit bourg de la Macédoine grecque”, *Droit et Société* 5 (1987), σ. 53-74.

την πατρική περιουσία όταν πέθαιναν οι γονείς. Άξιο αναφοράς, είναι το γεγονός πως στα νησιά του Αιγαίου, τα κορίτσια «κληρονομούσαν» το καλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία και είχαν υψηλή οικιακή θέση²²⁵. Στη Νάξο τον 17^ο αιώνα, λάμβαναν προίκα και τα αγόρια, ενώ στη Λέσβο και τη Σάμο τον 19^ο αιώνα, η ακίνητη περιουσία βοηθούσε στην αυτονομία του νέου νοικοκυριού. Ως εκ τούτου, όταν δινόταν έμφαση στη δημιουργία αυτόνομων πυρηνικών νοικοκυριών παρατήρησα την πρακτική να δίδεται μεγαλύτερη περιουσία στις γυναίκες.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης²²⁶, στη διδακτορική του διατριβή, σημειώνει πως σύμφωνα με τον αστικό κώδικα του 1945, ο πατέρας όφειλε να παρέχει προίκα αντίξια της κοινωνικής του θέσης και του μέλλοντα γαμπρού. Ο τελευταίος απαγορευόταν να πουλήσει την ακίνητη και κινητή (χρήματα) περιουσία χωρίς τη συγκατάθεση της γυναίκας του· άρα δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ούτε για την προίκιση της αδελφής του. Με βάση τα ανωτέρω, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η προίκα λειτουργούσε ως μηχανισμός ανακούφισης από τα βάρη του γάμου και δεν διανεμόταν ανάμεσα στα άτομα της ίδιας γενιάς.

Επίσης, στην ίδια μελέτη, προσπαθεί να δώσει ένα σύντομο ορισμό για την «κληρονομιά» και για τη διαφορά της σε σχέση με την «προίκα»²²⁷. Αναφέρει πως με την προίκα αφαιρούταν η κινητή και ακίνητη περιουσία όταν οι γονείς βρίσκονταν εν ζωή. Επίσης, σημειώνει πως η κληρονομιά δεν θεωρούταν το πλεόνασμα της οικογένειας που θα δοθεί post-mortem, διότι οι γονείς δεν ήταν ηθικά υποχρεωμένοι να παράγουν παραπάνω από όσα χρειαζόταν ο οίκος τους, με σκοπό τη μελλοντική μεταβίβασή τους στα παιδιά²²⁸.

Η Ernestine Friedl²²⁹, μελετώντας τα οικογενειακά κληρονομικά συστήματα στη Βοιωτία, αναφέρει πως ο άντρας ήλεγχε και διαχειριζόταν την κινητή περιουσία, ενώ

²²⁵ Βέορουλου Ιωάννα, “Les trajets du patrimoine dans une société maritime grecque: lieux masculins et féminins dans l’acquisition et la circulation des biens”, στο συλλογικό τόμο των Ravis-Giordani Georges & Augustins Georges (επιμ.) *Femmes et patrimoine dans les sociétés rurales de l’Europe Méditerranéenne*, εκδ. Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, Παρίσι 1987, σ. 307-325.

²²⁶ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Curreant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 267-271.

²²⁷ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Curreant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 269, 274.

²²⁸ Μία ενδιαφέρουσα μελέτη, σχετικά με την παρανόηση των όρων προίκα-κληρονομιά στηριζόμενη σε επιτόπια έρευνα, είναι του Herzfeld Michael, “The Dowry in Greece: Terminological Usage and Historical Reconstruction”, *Ethnohistory* 27: 3 (1980), σ. 225-241.

²²⁹ Friedl Ernestine, “Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia”, ό.π., σ. 124-127.

κατείχε την επικαρπία της ακίνητης περιουσίας²³⁰. Εμφανίζονταν περιπτώσεις όπου οι οικογένειες απευθύνονταν σε συμβολαιογράφο για την επικύρωση της πώλησης της προικώας ακίνητης περιουσίας²³¹. Επίσης, ο σύζυγος, μπορούσε να διαθέσει τα προικώα χρήματα που έλαβε από τους γονείς της νύφης ή τα έσοδα από τα ακίνητα της προίκας, για αγορά εξοπλισμών του σπιτιού, όχι όμως για την κάλυψη καθημερινών αναγκών. Ωστόσο, όταν εμφανιζόταν ένας αρκετά σημαντικός λόγος, με τη συγκατάθεση της γυναίκας του, μπορούσε να εκποιήσει μέρος της περιουσίας (π.χ. λόγω αρρώστιας)²³². Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως όταν πέθαινε ο πατέρας του γαμπρού, τότε μόνον ξεκινούσε η μοιρασιά της κληρονομιάς²³³, η οποία περιείχε τα ακίνητα του πατέρα που είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του και την προίκα της μητέρας του. Ο γιος, που θα ζούσε με την τελευταία, λάμβανε μεγαλύτερο μερίδιο (θα είχε την πλήρη κυριότητά του όταν εκείνη πέθαινε)²³⁴. Σε περίπτωση που χρειαζόταν να πουληθεί η προικώα περιουσία, έπρεπε να συναινέσουν ο πατέρας και τα αδέρφια της νύφης· σε περίπτωση διαζυγίου, η γυναίκα γινόταν κάτοχος και διαχειριστής της προίκας που είχε προσφέρει στον σύζυγό της. Συνεπώς, στηριζόμενος στα ανωτέρω στοιχεία, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι ο γιος εκμεταλλευόταν δύο πηγές προίκας, οι οποίες αμοιβαία αντανάσσονταν στην επόμενη γενιά: την πατρική και της γυναίκας του²³⁵.

Ο Michael Herzfeld²³⁶ σημειώνει πως, ενώ στα περισσότερα μέρη της Ελλάδος τα παιδιά δικαιούνταν ίσο μέρος από την κληρονομιά των γονέων, στη Νίσυρο και την Κάρπαθο, μόνο οι πρωτότοκοι (γιοι και κόρες αντίστοιχα) λάμβαναν ακίνητη περιουσία. Επίσης, στη Ρόδο, έδιναν το πανωπροίκι (επιπλέον καλή γη) στη μεγαλύτερη κόρη για να την ευχαριστήσουν που μεγάλωσε τα αδέρφια της.

²³⁰ Μιχαηλίδης-Νουάρος Μιχάλης, *Νομικά έθιμα της νήσου Καρπάθου της Δωδεκανήσου: ήτοι παλαιαί τοπικαί συνήθειαι περί οικογενειακού δικαίου και του κληρονομικού θεσμού των πρωτοτοκίων, περί χρεωστικών συναλλαγών, πτωχεύσεων κ.λ.π. εις α προστίθενται και τα εν τη λοιπή Δωδεκανήσω επικρατούντα παρόμοια άγραφα έθιμα εν αντιπαραβολή προς τα εν τη κυρίως Ελλάδι και ταις νήσοις αυτής ισχύοντα άλλοτε συγγενή επιτόπια έθιμα*, Αθήνα 1926, σ. 30.

²³¹ *Αστικός Κώδικας* (23.2.1946), άρθρα 1414 και 1416.

²³² Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 59.

²³³ Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 44.

²³⁴ Levy Harry, "Property distribution by lot in present-day Greece", *Transactions of the American Philological Association* 87 (1956), σ. 42-46.

²³⁵ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 64.

²³⁶ Herzfeld Michael, "Social tension and inheritance by lot in three Greek villages", *Anthropological Quarterly* 53: 2 (1980), σ. 91.

Η Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη²³⁷ αναφέρει πως ο άντρας διαχειριζόταν την προίκα και δεν μπορούσε να την πουλήσει χωρίς την συγκατάθεση της γυναίκας του και των γονιών της²³⁸. Με τη λύση του γάμου, η προικώα περιουσία, γύριζε στη γυναίκα μιας και θεωρούταν ως οικονομική βοήθεια στην κόρη που ήταν ανίκανη να συνεισφέρει στο νέο σπιτικό (γι' αυτό άλλωστε τη διαχειριζόταν ο άντρας).

Οι Stevan Harrell και Sara Dickey²³⁹ σημειώνουν πως η προίκα δεν ανήκε στην οικογένεια του γαμπρού αλλά στο ζευγάρι. Ωστόσο, αν περιείχε γη, τα έσοδα μπορούσαν να τα εκμεταλλευτούν και οι γονείς του γαμπρού. Επίσης, οι γονείς, μπορούσαν να αρνηθούν την προικοδότηση της κόρης τους, όταν δεν είχαν στην κατοχή τους περιουσία ή όταν η κόρη τους είχε προσωπική περιουσία για να συστήσει η ίδια την προίκα της.

Η Εύα Καλπουρτζή²⁴⁰, μελετώντας προικοσύμφωνα από το χωριό της Δημητσάνας, αναφέρει πως απαγορευόταν ο συγγενικός γάμος (μέχρι 3^{ου} βαθμού), για να μπορεί η προίκα να κινείται μεταξύ διαφορετικών οικογενειών²⁴¹. Επίσης, ο προικοδότης, αναλάμβανε να αποζημιώσει τον προικολήπτη αν κάποιος συγκληρονόμος, ανήλικος την εποχή που συντασσόταν το συμβόλαιο, αποφάσισε να ζητήσει μερίδιο από τα εκχωρούμενα προικώα, γεγονός που μαρτυρούσε καθ' αυτό το άνισο της διανομής, υπέρ της νέας. Ακόμη, σε περιπτώσεις δανείων, ο προικοδότης αναλάμβανε την υποχρέωση να συγκεντρώσει ένα χρηματικό ποσό, το οποίο θα παρέδιδε στον προικολήπτη σε τακτό χρονικό διάστημα. Ωστόσο, δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις όπου το νέο ζευγάρι αναλάμβανε ποικίλες υποχρεώσεις απέναντι σε κάποιον προικοδότη (π.χ. συγκατοίκηση και διατροφή εφ' όρου ζωής) σε αντάλλαγμα ενός ακινήτου που προστέθηκε στην προίκα. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως το σπίτι δεν ενέπιπτε στο κληρονομικό μερίδιο των κοριτσιών. Με άλλα λόγια, μεταβιβαζόταν μόνον όταν ο πατέρας έθετε τον όρο να συνοικεί με το νέο ζευγάρι και να ζωοτρέφεται, να διατρέφεται, δηλαδή, από αυτούς. Επιπροσθέτως, η νομοθεσία της εποχής επέτασσε τη διάκριση των ακινήτων προικώων σε διατιμημένα/αδιατίμητα· η ανωτέρω ρύθμιση σχετιζόταν με την υποχρέωση επιστροφής της προίκας σε περίπτωση που λυθεί ο γάμος. Σύμφωνα με τη διάκριση αυτή, ο άνδρας, είχε το δικαίωμα να εκποιήσει όσα προικώα ορίζονταν κατά τη στιγμή της μεταβίβασης ως

²³⁷ Lambiri-Dimaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", ό.π., σ. 74-77.

²³⁸ Πετρόπουλος Γεώργιος, *Ιστορία και εισηγήσεις του Ρωμαϊκού Δικαίου (Ως εισαγωγή εις το ισχύον εν Ελλάδι ασικόν δίκαιον)*, εκδ. Το Νομικόν, Αθήνα 1955, σ. 543.

²³⁹ Harrell Stevan & Dickey Sara, "Dowry Systems in Complex Societies", ό.π., σ. 108.

²⁴⁰ Καλπουρτζή Εύα, «Ινα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», ό.π., σ. 90-105.

²⁴¹ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 53.

αδιαίτητα, προκειμένου να τα αποδώσει αυτούσια σε περίπτωση που υποχρεωνόταν να επιστρέψει την προίκα. Αντίθετα, για όσα προικώα ορίζονταν ως διατιμημένα, ίσχυε ο νομικός τύπος της πωλήσεως, σύμφωνα με τον οποίο ο γαμπρός τα αγόραζε και κρατούσε το τίμημά τους ως προίκα. Έτσι, σε περίπτωση επιστροφής, όφειλε να καταβάλει το αντίτιμο της προίκας, όπως οριζόταν κατά τη στιγμή της παράδοσης.

Ο Δημήτριος Ψυχογιός²⁴² σημειώνει πως στην παραδοσιακή αγροτική κοινωνία, η απόφαση για το γάμο των παιδιών ήταν αποκλειστική, σχεδόν, αρμοδιότητα του αρχηγού της οικογένειας και η προίκα παρέμενε πάντα κτήμα της νύφης. Ωστόσο, στην περίπτωση της νεοτοπικής εγκατάστασης, η προίκα δινόταν ευθύς εξ αρχής στο νέο νοικοκυριό. Συμπληρωματικά, με την εμφάνιση του οικογενειακού δικαίου, η γυναίκα άρχισε να αποκτά νόμιμα κληρονομικά δικαιώματα στην πατρική περιουσία.

Η Βασιλική Γαλάνη-Μουτάφη²⁴³, μελετώντας την προικοδοσία στη Σάμο, αναφέρει πως τα αγόρια λάμβαναν μεγαλύτερη προίκα από ότι τα κορίτσια. Οι γυναίκες συνήθως έπαιρναν χρήματα, σπίτι, έπιπλα και ρουχισμό, ενώ τα αγόρια έγγεια περιουσία. Ωστόσο, το παιδί που θα έμενε με τους γονείς του λάμβανε τη μεγαλύτερη προικώα περιουσία, ενώ αν η νύφη παντρευόταν γαμπρό από την πόλη, έμενε χωρίς προικοδότηση. Μετά το θάνατο της συζύγου, η περιουσία της μεταβιβαζόταν στα παιδιά της, ενώ αν πέθαινε άτεκνη επιστρεφόταν στην οικογένειά της²⁴⁴.

Η Ρωζάνη Καυταντζόγλου²⁴⁵, μελετώντας την προικοδοσία στην Ήπειρο τον 19^ο αιώνα, σημειώνει πως τα αγόρια δεν λάμβαναν την περιουσία τους τη στιγμή του γάμου, σε αντίθεση με τις κοπέλες, οι οποίες όμως δεν είχαν άλλο δικαίωμα στην πατρική περιουσία²⁴⁶. Επίσης, η σύσταση προικός, μπορούσε να γίνει με τους εξής τρόπους: εν ζωή (inter vos) με δόση (dotis vos), με πανηγυρική επαγγελία (dotis dictio), με πανηγυρική υπόσχεση (dotis promissio) και τέλος, μετά θάνατον με τη μορφή κληροδοτήματος (legatum). Ωστόσο, εμφανίζονταν περιπτώσεις όπου οι γονείς αρνούσαν την

²⁴² Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, ό.π., σ. 129-133, 149-160.

²⁴³ Galani-Moutafi Vasiliki, "From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part One)", *Journal of Modern Greek Studies* 11 (1993), σ. 252-253.

²⁴⁴ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 174. Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική, «Προίκα και κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός στη Σάμο κατά τον 19^ο αιώνα», *Εθνολογία* 4, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 1995, σ. 42.

²⁴⁵ Caftanzoglou Roxane, "Domestic organization and property devolution in a mountain community of Epirus during the late 19th Century", *Mélanges de l'École Française de Rome: Italie et Méditerranée*, 110: 1 (1998), σ. 183.

²⁴⁶ Mayer Georg, *Ο Ελληνικός λαός: δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την Ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, ό.π., σ. 157-238.

προικοδότηση της κόρης τους όταν: 1) εκείνη παντρευόταν για δεύτερη φορά και είχε ήδη λάβει προίκα στον πρώτο της γάμο, 2) το δικαίωμα για προίκιση είχε παραγραφεί διότι πέρασαν 5 χρόνια από τότε που έγινε ο γάμος, 3) η κόρη ήταν ανήλικη και παντρεύτηκε χωρίς τη συναίνεση των γονέων και, 4) η κόρη υπέπεσε σε κάποιο παράπτωμα απέναντι στους γονείς της, που θα δικαιολογούσε και την αποκλήρωσή της.

Εξέλιξη: Ωστόσο, ο θεσμός της προίκας, δεν έμεινε αμετάβλητος στο πέρασμα του χρόνου. Ακολούθησε τον εκσυγχρονισμό και την νεωτερικότητα των κοινωνιών, με κυριότερα φαινόμενα την αστικοποίηση και την προλεταριοποίηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Ως εκ τούτου, η προικοδοσία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα διαφοροποιήθηκε, αρκετά, σε σχέση με τον προηγούμενο αιώνα.

Ο Peter Allen²⁴⁷, μελετώντας τα χωριά της Μάνης, κάνει μνεία για αλλαγή των παραδοσιακών μερών της προίκας λόγω αστικοποίησης και μείωσης του αγροτικού πληθυσμού (1960 κ.ε.). Παρατηρήθηκε αντικατάσταση των ζώων και της γης από ακίνητα στην πόλη και υψηλά χρηματικά ποσά, για να μπορέσει η γύφη να προσελκύσει γαμπρό από ανώτερη κοινωνική τάξη. Ωστόσο, οι αστοί, ήταν σε θέση να παρέχουν σπίτια στην πόλη, σε αντίθεση με τους αγρότες που πίστευαν πως η γη θα ήταν αρκετή, με αποτέλεσμα να μην έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα για την ανωτέρω μετάβαση. Στην Ασπίδα (Μάνη) η γεωργία στο παρελθόν ήταν αρκετά σημαντική αλλά, στη συνέχεια, οι κάτοικοι καλλιεργούσαν ελιές για να συλλέξουν περισσότερα χρήματα. Αυτό είχε ως επακόλουθο τη μείωση αξίας της έγγειας γης σε σχέση με τον 19^ο αιώνα. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως τα αγόρια δεν ήθελαν να περιμένουν έως το θάνατο του πατέρα τους για να λάβουν την περιουσία και τη ζητούσαν νωρίτερα, για να μπορέσουν να κάνουν ένα νέο ξεκίνημα και να ανεξαρτητοποιηθούν. Βέβαια, η manía των γονέων να παρέχουν καλή προίκα στην κόρη τους για να πετύχουν έναν ευκατάστατο γαμπρό (υπεργαμία), οδήγησε στη μείωση του οικογενειακού πλούτου (με την παροχή). Ως εκ τούτου, οι συνήθειες στην προικοδότηση άλλαξαν και συγκεκριμένα: η γυναίκα μετέφερε την περιουσία από γενιά σε γενιά μιας και είχε την κυριότητα, εμφανιζόταν ένα σύστημα γυναικείας κληρονομιάς (μητέρα σε κόρη) και τέλος, ο γαμπρός έχανε την επιρροή του διότι, ενώ, παλιά η νύφη έμενε με τους πεθερούς της, τώρα αν παρείχε σπίτι στην πόλη, θα επεδίωκε να εγκατασταθεί εκεί, με αποτέλεσμα να βρίσκεται κοντά στους συγγενείς της γυναίκας του (virilocal και uxorilocal εγκατάσταση).

²⁴⁷ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", ό.π., σ. 144-151.

Η Juliet Du Boulay²⁴⁸ παρατηρεί πως από το 1950 και εξής, λόγω κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών, οι άνθρωποι ζητούσαν χρήματα και δεν υπολόγιζαν το ήθος και γενικά τις προσωπικές αρετές των κοριτσιών²⁴⁹. Εμφανιζόταν εισροή νέων ιδεών λόγω των μεταναστευτικών ρευμάτων και οι κάτοικοι έψαχναν πλέον γαμπρό από την πόλη για μια πιο αστική ζωή (υπεργαμία - κύρος). Επεδίωκαν τη ζωή στα αστικά κέντρα (με την παροχή σπιτιού) λόγω των υψηλών μισθών και της ευκολότερης πρόσβασης σε μια πιο υψηλή κοινωνικά τάξη²⁵⁰. Επίσης, στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, σημειώθηκε αύξηση της προίκας διότι οι «καλοί» γαμπροί της πόλης ήταν λιγότεροι από τη ζήτηση (λόγω μετανάστευσης κλπ.)²⁵¹. Ως εκ τούτου, εμφανίστηκε ένα χρηματικό απόστημα που συνεχώς διογκωνόταν διότι η προίκα δεν μπορούσε πλέον να παραχθεί μόνο στο εσωτερικό του οίκου, απαιτώντας την προσφυγή στην αγορά και στις εμπορευματικές καλλιέργειες για την εξασφάλιση του χρήματος²⁵². Άξιο αναφοράς είναι πως ο γαμπρός δεν παρείχε πλέον κοσμήματα στη νύφη, διότι εκείνη αγόραζε ό,τι θεωρούσε απαραίτητο για την εμφάνισή της (ρούχα, ρολόι, κοσμήματα κ.α.) πριν από την τέλεση του γάμου.

Η Ernestine Friedl²⁵³ αναφέρει πως από το 1920 και εξής, οι οικογένειες περιόρισαν αισθητά τον αριθμό των παιδιών διότι οι γεωργικές εργασίες τακτοποιούνταν πλέον με τα μηχανήματα, με αποτέλεσμα να μην χρειάζονταν πολλά εργατικά χέρια. Έτσι, εκείνη την περίοδο, ο μέσος όρος των παιδιών που αποκτούσε μία οικογένεια υπολογιζόταν περίπου στα τέσσερα, σε αντίθεση με το παρελθόν που συναντούσαμε περίπου οκτώ. Επίσης, οι γονείς δεν παρείχαν υψηλή προίκα εάν είχαν μορφώσει το παιδί τους, διότι είχαν ήδη ξοδέψει αρκετά στη συγκεκριμένη εσωτερική καλλιέργεια. Πίστευαν πως αν λάβει τη βασική εκπαίδευση και μείνει στην πόλη, θα άλλαζε η κοινωνική θέση της οικογένειας, με αποτέλεσμα, αν ποτέ χρειαζόταν, να ήταν σε θέση να παρέχει στέγη στα υπόλοιπα συγγενικά μέλη (για εύρεση εργασίας κ.α.). Έτσι, περί τα 1950, οι αγρότες πουλούσαν την προίκα της κόρης τους (γη) για να μαζέψουν χρήματα για να χτίσουν ένα σπίτι στην πόλη, διότι με αυτό τον τρόπο θα προσέλκυαν, πιο εύκολα, γαμπρό από το

²⁴⁸ Du Boulay Juliet, “The Meaning of Dowry: Changing Values in Rural Greece”, ό.π., σ. 260-266.

²⁴⁹ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 252.

²⁵⁰ Herzfeld Michael, “Social tension and inheritance by lot in three Greek villages”, ό.π., σ. 91.

²⁵¹ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», *Νέα Οικονομία* 11/12 (1966), σ. 887.

²⁵² Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, ό.π., σ. 184-196.

²⁵³ Friedl Ernestine, “Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia”, ό.π., σ. 119-131.

άστου²⁵⁴. Λόγω του ότι οι μισθοί ήταν χαμηλοί και τα ενοίκια υψηλά, τα ακίνητα θεωρούνταν καλή επένδυση. Ως εκ τούτου, η προίκα βοηθούσε τους χαμηλόμισθους να παντρευτούν μια κοπέλα από το χωριό και να προχωρήσουν σε νεοτοπική εγκατάσταση²⁵⁵.

Ο Michael Herzfeld²⁵⁶, μελετώντας την εξέλιξη της προικοδοσίας στη Ρόδο τον 20^ο αιώνα, σημειώνει πως πριν το 1930 η προίκα περιελάμβανε ζώα και κοσμήματα. Όταν όμως οι μετανάστες γύρισαν από την Αμερική με αρκετά χρήματα, τότε αυτή άρχισε να περιλαμβάνει κυρίως ρευστό. Συνεπώς, λόγω της αναπαλλοτρίωτης γης²⁵⁷ που κυριαρχούσε θεσμικά στην περιοχή, η προσφορά χρηματικής προίκας συνέβαλε στην «κινητικότητα» της.

Η Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη²⁵⁸ τονίζει πως ο ανωτέρω θεσμός είχε ως βασικό στόχο να προστατεύσει και να ενδυναμώσει την αδύναμη θέση της γυναίκας. Ωστόσο, περί τα μέσα του 20^{ου} αιώνα, οι κοπέλες ήταν σε θέση να συντηρηθούν μόνες τους και ως εκ τούτου, η προικοδοσία, άρχισε να εξαλείφεται. Βέβαια, η καταστροφική κοινωνική κατάσταση που δημιούργησε ο θεσμός αυτός, συνέβαλε στην υπονόμευση των κοινωνικών κανόνων και προτύπων. Ως εκ τούτου, η προίκα της γυναίκας, περί τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, ήταν κυρίως η μόρφωση και η δουλειά της.

Η Μαρίνα Πετρονώτη²⁵⁹, αναφερόμενη στο παρόν, θεωρεί πως οι γυναίκες παντρεύονταν το νωρίτερο δυνατόν επειδή προικίζονταν με σπίτι ή διαμέρισμα, και ήταν σε θέση να ζήσουν αυτόνομα χωρίς τη χρηματική υποστήριξη του πατέρα του γαμπρού. Άρα, η προικοδότηση των γυναικών, είχε ως αντικειμενικό σκοπό την ανεύρεση συζύγου από ανώτερη τάξη και με μισθωτή εργασία. Επίσης, ο φόρτος εργασίας είχε πλέον μειωθεί, πραγματοποιούσαν γυμνασιακές σπουδές και απασχολούνταν επαγγελματικά πριν ή και κατά τη διάρκεια του γάμου τους. Ακόμη, στη Θεσσαλία, η εξαγορά²⁶⁰ εγκαταλείφθηκε στα χωριά εκείνα όπου οι παραγωγικές διεργασίες αναμορφώνονταν ταχύτερα και εξαπλώνονταν οι εμπορευματικές καλλιέργειες καπνού και μπαμπακιού. Ως εκ τούτου,

²⁵⁴ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 66-67.

²⁵⁵ Galani-Moutafi Vasiliki, "From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part One)", ό.π., σ. 260.

²⁵⁶ Herzfeld Michael, "The Dowry in Greece: Terminological Usage and Historical Reconstruction", ό.π., σ. 231.

²⁵⁷ Για το «μερίδιο» βλ. κεφάλαιο 4^ο «Ένας πολύπλοκος θεσμός: Ιστοριογραφικές, λαογραφικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις».

²⁵⁸ Lambiri-Dimaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", ό.π., σ. 77-82.

²⁵⁹ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», ό.π., σ. 36-37.

²⁶⁰ Η εξαγορά αποσκοπούσε στην αύξηση του εργατικού δυναμικού της οικογένειας του γαμπρού.

κλονίσθηκε ο θεσμός της διευρυμένης οικογένειας και άλλαξε ο τύπος και το σύστημα κατοικίας. Υποθάληθηκε η ανάγκη για συλλογική εργασία που έπαψε να αποτελεί τη βασική προϋπόθεση επιβίωσης, ενώ η πυρηνική οικογένεια, απέκτησε σημαντική οικονομική και κοινωνική αυτονομία που εκφράσθηκε με την εγκατάσταση και εργασία του νέου ζευγαριού ανεξάρτητα από τους γονείς και τα αδέρφια τους²⁶¹.

Η Μαρίνα Μαροπούλου²⁶², μελετώντας την περιοχή του Ζαγορίου (17^{ος} - 19^{ος} αιώνας), αναφέρει πως μετά το 1830, το ποσό των προικών δεν οριζόταν σύμφωνα με την κοινωνική τάξη της κοπέλας αλλά του υποψήφιου γαμπρού. Δινόταν έμφαση στη χρηματική υπόσταση της προίκας, παρά στην ακίνητη περιουσία, για να μπορούν να προσελκύσουν γαμπρό από το άστυ.

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης²⁶³ σημειώνει πως, μετά την επανάσταση του 1821, υπεύθυνοι για τη σύνταξη των προικοσυμφώνων ήταν οι μητέρες, διότι αρκετοί πατεράδες χάθηκαν κατά στη διάρκεια του αγώνα. Επίσης, όταν συστάθηκε το Βασίλειον της Ελλάδος, ο θεσμός της προίκας εξαπλώθηκε σε όλη την χώρα και έγινε πλέον υποχρεωτικός. Έτσι, το νεοσύστατο κράτος επέβαλε τη χρήση του χαρτοσήμου στα προικοσύμφωνα και τη συμβολή του συμβολαιογράφου. Ως εκ τούτου, παρατηρήθηκε εξαφάνιση των ιερέων και των μοναχών που διατελούσαν αυτό το «επάγγελμα» κατά το παρελθόν. Ακόμη, η υποχρεωτική αναγραφή του ποσού της προίκας, δυσκόλεψε τη νομιματοποίηση της ακίνητης περιουσίας, με αποτέλεσμα οι γονείς να προτιμούν την παροχή χρημάτων έναντι των ακινήτων. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως με τις δημογραφικές αλλαγές και την εξασθένηση των οικογενειακών δεσμών, εμφανίσθηκε μία τάση ομοιότητας των προικών μεταξύ τους, που πλέον δεν διαφοροποιούνταν γεωγραφικά.

Στάση της οικογένειας απέναντι στο θεσμό: Επιπροσθέτως, μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία, συνέλεξα αρκετές αναφορές σχετικά με τη στάση των γονέων απέναντι στο θεσμό της προίκας. Συγκεκριμένα, η συγκέντρωση σημαντικής και αξιόλογης περιουσίας για προίκιση της κόρης και ιδίως η παροχή σπιτιού, προβλημάτιζε και δυσκόλευε τους γονείς, ταυτόχρονα όμως αποτελούσε μια μορφή επένδυσης του πλούτου της οικογένειας καθώς και μία μορφή εγγύησης σε ενδεχόμενες δυσκολίες του

²⁶¹ Πυρηνική οικογένεια είναι αυτή που αποτελείται από ένα ζευγάρι και τα παιδιά του, ή, με δημογραφική γλώσσα, είναι αποτέλεσμα ενός μόνο γάμου.

²⁶² Maropoulou Marina, "Comportements ecclésiastiques et communautaires face à l'augmentation du montant des dots: Le cas du Zagori en Epire aux XVIIe-XIX siècles", στο συλλογικό τόμο Pialut Colette. (επιμ.) *Familles et biens en Grèce et à Chypre*, εκδ. L' Harmattan, Παρίσι 1985, σ. 107.

²⁶³ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π. σ. 55-61.

συζυγικού βίου. Είναι βέβαια φανερό, ότι για τις ευπορότερες οικογένειες η προίκα δεν είχε άμεσο αρνητικό αντίκτυπο. Για τις οικονομικά όμως αδύναμες οικογένειες, που ανήκαν στην αγροτική, εργατική αλλά και τη μικροαστική τάξη, η προικοδότηση αποτελούσε σοβαρό πρόβλημα²⁶⁴. Ως εκ τούτου, η προίκα θεωρείτο κάτι ιερό που προοριζόταν για την οικονομική εξασφάλιση της νύφης και γι' αυτό το λόγο, ο σύζυγος, τη διαχειριζόταν κατά τη βούλησή της, διότι θεωρείτο αναπαλλοτρίωτη.

Σύμφωνα με τον Ελευθέριο Αλεξάκη²⁶⁵, μελετώντας το εθιμικό δίκαιο στα χωριά της Μάνης, ο τρόπος καταβολής της χρηματικής προίκας μπορούσε να ήταν εφάπαξ, μετρητά, ή και με δόσεις μετά το γάμο. Εκτός από ακίνητα και χρήματα, παρείχαν ζώα, ρουχισμό και λάδι²⁶⁶. Επίσης, η αξία της προίκας ήταν ανάλογη με την κοινωνική θέση του γαμπρού, ο οποίος προσπαθούσε να λάβει τα μέγιστα από αυτή τη συναλλαγή, για να επιβεβαιώσει την επιρροή του. Έτσι, όσο μικρότερη προίκα είχε μια γυναίκα, τόσο πιο περιορισμένος ήταν και ο αριθμός των υποψηφίων γαμπρών²⁶⁷.

Ο Peter Allen²⁶⁸, αναφέρει πως στον ελλαδικό χώρο του 19^{ου} αιώνα, οι γονείς αρκετές φορές δανείζονταν για να παρέχουν προίκα στα παιδιά τους²⁶⁹. Επίσης, συνάντησε περιπτώσεις όπου και τα αγόρια παραχωρούσαν το δικό τους μερίδιο στην αδελφή τους για να παντρευτεί· προσέφεραν ακόμη και το μισθό τους, διότι μέσω της προικοδότησης αναδύοταν η κοινωνική επιρροή της οικογένειας²⁷⁰. Πρέπει να σημειωθεί πως τα αδέλφια βοηθούσαν στην ανωτέρω συναλλαγή, διότι γνώριζαν πως θα αναπληρώσουν κάποια στιγμή το ποσό που έδιναν, μέσω της προίκας που θα λάβουν²⁷¹. Ως εκ τούτου, οι γονείς, δεν έβλεπαν την προικοδότηση ως μεταφορά κληρονομικής ιδιοκτησίας αλλά ως μία ένωση ευνοϊκή, που θα διατηρούσε ή και θα ενίσχυε το κύρος του οίκου.

Η Juliet Du Boulay²⁷², μελετώντας τους κληρονομικούς θεσμούς στην Εύβοια, παρατήρησε πως οι γονείς, πριν το 1950, θρηνούσαν όταν γεννούσαν κορίτσια, διότι

²⁶⁴ Ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα δυσκολιών που αντιμετώπιζαν οι γονείς, παρατίθεται από τον Παπαδιαμάντη στη «Φόνισσα», μέσω των παρατηρήσεων της Φραγκογιαννούς.

²⁶⁵ Αλεξάκης Ελευθέριος, «Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης», διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Αθήνα 1980 (αδημ.), σ. 306-307.

²⁶⁶ Για μία πιο εκτενή αναφορά των προικών ειδών στη Μακεδονία, Θράκη, Θεσσαλία, Πελοπόννησο και Στερεά Ελλάδα βλ. Sanders Irwin, *Rainbow in the Rock: The people of rural Greece*, ό.π., 163-164.

²⁶⁷ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», ό.π., σ. 883.

²⁶⁸ Allen Peter, «Internal migration and the changing dowry in Modern Greece», ό.π., σ. 145-149.

²⁶⁹ Loizos Peter, *The Greek Gift: Politics in a Cypriot Village*, εκδ. Basil Blackwell, Οξφόρδη 1975, σ. 82-84.

²⁷⁰ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 174.

²⁷¹ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», ό.π., σ. 885.

²⁷² Du Boulay Juliet, «The Meaning of Dowry: Changing Values in Rural Greece», ό.π., σ. 245-256.

πίστευαν πως η προίκα και τα προικιά ήταν αρκετά δαπανηρά και απαιτούσαν αρκετό χρόνο για να συλλεχθούν από την οικογένεια. Στην Εύβοια, αντιμετώπιζονταν ως το «αδύνατο μέρος» λόγω της γυναικειάς τους φύσης²⁷³, η οποία τις καθιστούσε ευάλωτες. Οι γονείς τόνιζαν πως τα αγόρια συνέχιζαν το όνομα της οικογένειας, σε αντίθεση με τα κορίτσια. Επίσης, οι κάτοικοι, υποστήριζαν πως και λόγω της προίκας, η οποία ήταν οικονομικά δυσβάστακτη, ξεκίνησε η απέχθεια προς τις κόρες αυτών. Ως εκ τούτου, θα κατέληγα στο συμπέρασμα, πως αυτή η αποστροφή απέναντι στα «θηλυκά» ήταν απόρροια της φύσης τους και η προίκα λειτουργούσε ως ένας μηχανισμός εξωτερίκευσης της ανωτέρω απέχθειας. Εμφανίζονταν περιπτώσεις όπου οι γονείς των αγοριών υποθήκευαν την περιουσία τους για να αγοράσουν τα γαμήλια δώρα (βλ. εξαγορά), πράγμα το οποίο όμως ερχόταν σε αντίθεση με τις παροχές που προσέφερε η οικογένεια της νύφης, που αρκετές φορές, ήταν μηδαμινές. Όταν τα αγόρια δεν είχαν χρήματα για να ζήσουν την οικογένειά τους, γινόντουσαν σάγαμπροι²⁷⁴, το οποίο όμως δεν θεωρούνταν υποτιμητικό²⁷⁵. Επιπροσθέτως, η νύφη είχε την υποχρέωση να δουλέψει για την πεθερά και να συνεισφέρει στις καθημερινές εργασίες²⁷⁶. Ακόμη, οι γονείς, ένιωθαν πως η προίκα παραχωρούταν σε ξένο σπίτι, σε αντίθεση με την κληρονομιά του γιου, που έμενε στην οικογένεια. Έτσι, του παρείχαν γη που έμενε αναπαλλοτρίωτη και της κοπέλας χρήματα που «σκορπούσαν». Ωστόσο, αρκετά συχνά, τόνιζαν το ήθος, την καλή συμπεριφορά και την παρθενία της, για να αποφύγουν τη χρηματική αποζημίωση προς τον μελλοντικό γαμπρό²⁷⁷.

Η Μαρίνα Πετρονότη²⁷⁸, μελετώντας τους γαμήλιους θεσμούς στη Θεσσαλία τον 19° και 20° αιώνα, αναφέρει πως οι νέοι παντρεύονταν σε μεγάλη ηλικία διότι παρέμεναν περισσότερο διάστημα στην πατρική οικία, με σκοπό τη συγκρότηση μιας ομάδας κατάλληλης για τις γεωργικές καλλιέργειες, τη φροντίδα ζώων, την επεξεργασία των

²⁷³ Η ίδια αντίληψη επικρατούσε και στο Ζαγόρι κατά τον 19° αιώνα. Λαζαρίδης Κώστας, «Οι προικοδοσίες στο Ζαγόρι στα παλιά χρόνια», στα *Πρακτικά Πρώτου Συμποσίου Λόγου: Ο λόγος για το Ζαγόρι*, εκδ. Το Ζαγόρι μας, Ιωάννινα 1986, σ. 105-106.

²⁷⁴ Διάφα-Καμπουδρίδου Βασιλική, *Μηστεία και γαμήλιες παροχές στη Νομολογία των Δικαστηριών της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης (18^{ος} – 20^{ος} αι.)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Νομικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006 (αδημ.), σ. 369-373.

²⁷⁵ Για την περίπτωση του σάγαμπρου ενδεικτικά βλ. παράρτημα 2°, προικοσύμφωνο αριθμ. 1544.

²⁷⁶ Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 60.

²⁷⁷ Η παρθενία θεωρείτο αρκετά σημαντικό «προσόν» εκείνη την εποχή. Αν την έχανε και ο άντρας δεν την νυμφευόταν, οι γονείς, ακολουθούσαν τη δικαστική οδό (Νάξος). Βλ. Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 5.

²⁷⁸ Πετρονότη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», ό.π., σ. 35-36.

αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, καθώς και την περιποίηση των γονέων στη γεροντική τους ηλικία. Επίσης, ήθελαν να διαφυλάξουν την ακεραιότητα της οικογενειακής γης, την οποία εκμεταλλεύονταν με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα οι άρρενες συγγενείς που ζούσαν και εργάζονταν μαζί. Ωστόσο, ένας επιπρόσθετος λόγος ήταν και η ανάγκη για πολυάριθμα εργατικά χέρια, με αποτέλεσμα τα αδέρφια να παντρεύονταν σύμφωνα με τη σειρά γέννησής τους και ανεξάρτητα από το φύλο τους.

Ο Ευδόξιος Δοξιάδης²⁷⁹, στηριζόμενος στις νησιωτικές προικοδοτήσεις, σημειώνει πως όταν οι γονείς δεν μπορούσαν να παρέχουν προίκα στις κόρες τους, εκείνες απευθύνονταν στους συγγενείς²⁸⁰. Πού όμως αποσκοπούσε η ανωτέρω ενεργή συμμετοχή; Υποθέτω, πως τα συγγενικά πρόσωπα, αν ήταν άτεκνα, γνώριζαν πως αν προικίσουν τα κορίτσια, θα τους πρόσεχαν όταν θα βρίσκονταν σε μια προχωρημένη ηλικία. Επίσης, αν οι συγγενείς βρίσκονταν σε μικρή ηλικία, μέσω της προικοδότησης, αύξαναν την κοινωνική τους θέση, με αποτέλεσμα να μπορούν να νυμφευτούν μία πλούσια κοπέλα (hypergamy)²⁸¹.

Ο ίδιος²⁸², σε μία άλλη έρευνά του, αναλύοντας του γαμήλιους δεσμούς στην Αθήνα και τα νησιά του Αιγαίου τον 18^ο και 19^ο αιώνα, σημειώνει πως για τη σύναψη του γάμου δεν υπολογίζονταν τόσο τα συναισθήματα, η επιθυμία και η αγάπη των μελλοντύμων, αλλά ο πλούτος και η περιουσία. Οι γονείς είχαν τον πρωταρχικό λόγο στην επιλογή της νύφης και του γαμπρού, με απώτερο σκοπό τους απογόνους, τη δημιουργία «συμμαχιών» για αύξηση κοινωνικής επιρροής και τη φροντίδα τους όταν αυτοί φθάσουν σε προχωρημένη ηλικία. Ωστόσο, η οικογένεια αντιμετώπιζε δύο αντιφατικούς στόχους: να διατηρήσουν ανέπαφη την οικογενειακή περιουσία και να προικοδοτήσουν τα παιδιά τους²⁸³.

Επιπρόσθετως, στη Μύκονο, αρκετές φορές οι γονείς σύναπταν «συμμαχίες» για εμπορικούς σκοπούς²⁸⁴ και όταν δεν βρίσκονταν στη ζωή, οι συγγενείς συνείσφεραν στην

²⁷⁹ Doxiadis Evdoxios, “Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century”, ό.π., σ. 239-247.

²⁸⁰ Kasdagli Aglaia, “Family and Inheritance in the Cyclades 1500-1800: Present knowledge and unanswered questions”, *Journal of Family History* 9: 3 (2004), σ. 257-260.

²⁸¹ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 66.

²⁸² Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 1-2, 16, 38-50, 79.

²⁸³ Habakkuk Hrothgar John, “Family structure and economic change in nineteenth century Europe”, στο συλλογικό τόμο Coser Laub Rose (επιμ.) *The family, its structures and functions*, εκδ. St. Martin's Press, Νέα Υόρκη 1974, σ. 384.

²⁸⁴ Κρεμμυδάς Βασίλης, *Εμπορικές πρακτικές στο τέλος της τουρκοκρατίας*, εκδ. Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου, Αθήνα 1993, σ. 33, 59, 179, 186.

προίκα. Ακόμη, στη Νάξο, οι μητέρες διαδραμάτιζαν σημαντικότερο ρόλο στη σύνταξη των προικοσυμφώνων από ότι οι πατεράδες. Επίσης, και στα δύο νησιά, οι γονείς, πολλές φορές έθεταν όρο στα προικοσύμφωνα, να μην μπορεί η κόρη τους να πουλήσει την ακίνητη περιουσία, αν δεν είχε απογόνους ή αν δεν τους πρόσεχε στα γεράματα. Ως εκ τούτου, με το να κρατούν την κυριότητα της ακίνητης περιουσίας έως το θάνατό τους, υποχρέωναν τα παιδιά να τους σέβονται ακόμη και μετά το γάμο, που λογικά ο κοινωνικός τους έλεγχος μειωνόταν. Σε περίπτωση που αμελούσαν να συμπεριλάβουν συγκεκριμένα οικιακά αντικείμενα, ρούχα ή ακίνητα στις προίκες των κοριτσιών τους, σε μεταγενέστερο χρόνο περνούσαν στην κατοχή τους, μέσω δωρεών, διαθηκών ή κληρονομιών που σύναπταν. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως εμφανίζονταν περιπτώσεις όπου και τα αγόρια προικοδοτούσαν από τους γονείς ή από συγγενικά πρόσωπα.

Στην Αθήνα, ο πατέρας, εμφανιζόταν ως ο αρχηγός της οικογένειας και ο υπεύθυνος για την προικοδότηση των κοριτσιών. Για να αντικαταστήσουν την εξουσία του, οι μητέρες, χρειάζονταν εξουσιοδότηση (πχ. όταν εκείνος δεν μπορούσε να παρευρεθεί στη σύνταξη του προικοσυμφώνου). Επίσης, ως μάρτυρες, εμφανίζονταν και τα αδέρφια. Η παρουσία τους λειτουργούσε ως ασφάλεια για το νέο ζευγάρι, διότι εκείνα σπάνια θα διεκδικούσαν την ακίνητη περιουσία στο μέλλον, μιας και παρευρίσκονταν τη στιγμή της υπογραφής της ανωτέρω συμβολαιογραφικής πράξης. Με αυτό τον τρόπο, αποδέχονταν το μερίδιο που αναλογούσε στην κοπέλα και σε περίπτωση που δεν συμφωνούσαν, είχαν το δικαίωμα να ζητήσουν αναδιανομή της προικώας περιουσίας. Ως εκ τούτου, η ανωτέρω τακτική, λειτουργούσε ως μέσο αποτροπής μιας ενδεχόμενης διένεξης μεταξύ τους²⁸⁵.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης²⁸⁶, μελετώντας την προικοδοσία στην Πελοπόννησο, αναφέρει πως οι γονείς ασκούσαν την παραγωγική τους ικανότητα στο έπακρο και προσπαθούσαν να μειώσουν τα επίπεδα κατανάλωσης, για να προικίσουν τις κόρες τους²⁸⁷. Ωστόσο, η αυτή τακτική επιβίωνε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, διότι δεν εμφανίζονταν διαδικασίες κοινωνικής διαφοροποίησης και τάσεις για προσεταιρισμό. Επίσης, στην Πελοπόννησο, τα ζευγάρια συγκατοικούσαν με τους γονείς τους μέχρι να

²⁸⁵ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 174.

²⁸⁶ Franghiadis Alexis, “Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture”, ό.π., σ. 190.

²⁸⁷ McNeill William, *The Metamorphosis of Greece since World War II*, εκδ. University of Chicago Press, Σικάγο 1978, σ. 195.

πεθάνει ο πατέρας και να σπάσει ο δεσμός σε πυρηνικές οικογένειες²⁸⁸. Δεν έπρεπε σε καμία περίπτωση να εγκαταλείψουν την πατρική οικία, διότι θα κατέρρευε το σύστημα αναπαραγωγής. Άρα, ήταν σύνηθες για την εποχή εκείνη η οικογένεια τύπου ζάντρουγκα, διότι τα μέλη της εξοικονομούσαν πιο γρήγορα χρήματα για την προικοδότηση των θηλέων. Πολλές φορές όμως, λόγω της εκτεταμένης οικογένειας, τα αδέλφια δεν ήθελαν να συνεισφέρουν στην προίκα της κόρης του αδελφού τους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προστριβές. Στην οικογένεια τύπου ζάντρουγκα, οι γονείς του γαμπρού, παρείχαν χρήματα στη νύφη διότι η οικογένειά της «έχανε» έναν πολύτιμο εργάτη. Στις περιπτώσεις όπου συναντάμε πατρογονική εγκατάσταση, τα έσοδα από την προίκα χρησιμοποιούνταν κυρίως για την ανατροφή των παιδιών του νέου ζευγαριού. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως προτού εμφανιστεί η τάση εξόδου από την ύπαιθρο στις πόλεις, η αναζήτηση ενός αστικού γαμπρού περιοριζόταν μόνο στις κοινωνικά προνομιούχες οικογένειες²⁸⁹.

Η Ernestine Friedl²⁹⁰, στηριζόμενη στους οικογενειακούς θεσμούς στη Βοιωτία, αναφέρει πως ο πατέρας, θέλοντας να τονίσει την επιρροή και το κύρος που κατείχε, προσπαθούσε να προσελκύσει γαμπρό από την πόλη²⁹¹. Ωστόσο, και οι γυναίκες προτιμούσαν τη ζωή στο άστυ, διότι είχαν λιγότερες υποχρεώσεις και δεν επιδίδονταν σε κοπιαστικές εργασίες. Έτσι, εμφανιζόταν έντονα η *virilocal* εγκατάσταση και απέφευγαν την απόκτηση πολλών παιδιών, διότι δεν θα μπορούσαν να τους παρέχουν προίκα ή κληρονομιά. Στις διαπραγματεύσεις για το ύψος της προίκας, λάμβαναν μέρος οι πατεράδες και τα αδέλφια. Αν η κόρη δεν ήθελε τον γαμπρό, αναγκάζονταν να βρουν άλλον σύζυγο. Σε περίπτωση όμως που ήταν πλούσιος, την πίεζαν να αποδεχθεί το γάμο²⁹². Επιπροσθέτως, δεν πρέπει να λησμονούμε πως ο πατέρας της νύφης, έχανε ένα εργατικό χέρι όχι μόνο στο χωράφι, αλλά και στο σπίτι. Έτσι, αν οι γιοι του δεν ήταν έτοιμοι να γυμνευτούν, καθυστερούσε το γάμο της κόρης του διότι το κόστος θα ήταν υψηλό. Ωστόσο, η εργασία των κοριτσιών δεν υπολογιζόταν στα κέρδη για τη συλλογή της προίκας, διότι τα εκμεταλλευόταν ο πατέρας της κατά βούληση. Επίσης, υπήρχε και

²⁸⁸ Το συγκεκριμένο μοντέλο εμφανίζεται λόγω του θεσμού της προίκας.

²⁸⁹ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 250-289.

²⁹⁰ Friedl Ernestine, "Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia", ό.π., σ. 116-134.

²⁹¹ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 55.

²⁹² Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 54.

ψυχικό κόστος από την πλευρά της μητέρας, διότι έχανε τη συντροφιά της, τη φίλη της και εκείνη που τη βοηθούσε στις δουλειές²⁹³.

Όταν τελούνταν γάμος μεταξύ οικογενειών παρόμοιας κοινωνικής και οικονομικής θέσης, τότε ο πατέρας της νύφης ήθελε να εξετάσει αν η κόρη του θα παντρευόταν έναν καλό σύζυγο και έδινε βάρος στις ψυχικές αξίες. Ήθελε να μείνει σε ένα ευχάριστο σπίτι και να εκτιμηθεί η δουλειά της με τα οικιακά είδη (πλέξιμο πετσετών, σεντονιών κτλ.) που θα προσέφερε στο νέο της σπίτι. Η γυναίκα, αν ήταν νέα, όμορφη, με καλή φήμη, υγιής και σεμνή, θα προσέλκυε πιο εύκολα τον μελλοντικό γαμπρό. Αν όμως ήταν μεγάλη σε ηλικία, άσχημη και με κακή φήμη, τότε η προίκα έπρεπε να είναι υψηλή, για να μπορέσει να αντισταθμίσει τα ανωτέρω «μειονεκτήματα». Βέβαια, δεν πρέπει να λησμονούμε πως μία όμορφη κοπέλα, μπορούσε να παντρευτεί κάποιον ευκατάστατο γαμπρό, χωρίς να προσφέρει αντίστοιχη προίκα. Από την άλλη μεριά, αν ο γαμπρός, ήθελε μέσω της προικοδότησης να καλυτερεύσει το βιοτικό του επίπεδο, απαιτούσε περισσότερα από όσα θα έπρεπε να «δικαιούσε».

Επίσης, η στάση των γονέων απέναντι στο θεσμό, δεν ήταν αρκετά υποστηρικτική. Συγκεκριμένα, θεωρούσαν την προίκα ένα δυσβάστακτο βάρος, που δεν μπορούσαν να το αντικαταστήσουν εύκολα²⁹⁴. Έτσι, μέσω των διαπραγματεύσεων, προσπαθούσαν να εξασφαλίσουν στους γιους τους μεγάλη ακίνητη περιουσία, για να μπορέσουν και εκείνοι στη συνέχεια να προικοδοτήσουν τις κόρες τους με ευκολία.

Ακόμη, μέσω της προίκας, ο πατέρας και τα αδέρφια ένιωθαν τιμή και ανδρισμό²⁹⁵. Σε περίπτωση που δεν ήταν σε θέση να προικοδοτήσουν τις κοπέλες, τόνιζαν την παρθενία της²⁹⁶. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απαιτούν από αυτές να παραμένουν παρθένες για να μπορέσουν να συνάψουν ένα καλό γάμο. Γι' αυτό το λόγο, προτιμούσαν να τις παντρεύουν πρώιμα, για να μην έχουν χάσει την παρθενία τους πριν το γάμο και αναγκαστούν να τις υπερ-προικοδοτήσουν για να αντισταθμίσουν αυτό το «κακό». Βέβαια, σποραδικά, εμφανιζόταν και το κλέψιμο της νύφης, το οποίο όμως δεν προτιμούταν λόγω αρκετών κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων²⁹⁷.

²⁹³ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 54.

²⁹⁴ Divale William & Harris Marvin, "Population, Warfare, and the Male Supremacist Complex", *American Anthropologist* 78 (1976), σ. 523.

²⁹⁵ Hionidou Violeta, "Nineteenth-century urban Greek households: the case of Hermoupolis 1861-1879", ό.π., σ. 418.

²⁹⁶ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 69.

²⁹⁷ Οι προγαμιαίες σχέσεις πριν τον αρραβώνα απαγορεύονταν γιατί, όπως συμβαίνει σε πολλές παραδοσιακές αγροτικές κοινωνίες, είχε επιπτώσεις στην αποκατάσταση της κοπέλας. Ως εκ τούτου, αν το νεαρό ζευγάρι επιθυμούσε να προβεί, παρά τη θέληση των γονέων, σε μία τέτοια σχέση, λάμβανε χώρα το

Ο Michael Herzfeld²⁹⁸, μελετώντας τις προικώες μεταβιβάσεις, αναφέρει πως ο συναγωνισμός για ακίνητη περιουσία ανάμεσα στα αδέρφια ήταν πιο έντονος μεταξύ των αγοριών, διότι ο γάμος των κοριτσιών ήταν ζωτικός για την κοινωνική θέση της οικογένειας. Το αγόρι αναμενόταν να γίνει ο υπεύθυνος του ανεξάρτητου νοικοκυριού και το μέσο με το οποίο θα στήριζε τη δύναμή του ήταν η κληρονομιά που θα αποκτούσε. Έτσι, ήθελε να κατέχει όσο περισσότερη γη ήταν δυνατό, με αποτέλεσμα να σημειώνονται συγκρούσεις μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την Ernestine Friedl, τα αδέρφια στο χωριό Βασιλικά, χώριζαν ισάξια την πατρική περιουσία για να μην υπήρχαν προστριβές²⁹⁹. Στην ανωτέρω συναλλαγή συναντάμε τον όρο *division by lot* (διαίρεση περιουσίας σε ίσα μέρη) όπου τα χωράφια χωρίζονταν σε πολλά «κομμάτια» και μετά κληρονομούνταν. Βέβαια, στην κατασκευή των σπιτιών, τα παιδιά δούλευαν εξίσου διότι δεν γνώριζαν ποιο σπίτι θα κληρονομήσουν όταν γίνει η μοιρασιά. Η κόρη, λάμβανε νωρίτερα το μερίδιό της, ως προίκα, και μετά το θάνατο του πατέρα, άρχιζε ο ανταγωνισμός για την ακίνητη περιουσία. Στην Κρήτη, η μοιρασιά γινόταν από τα ίδια τα παιδιά και αν υπήρχε διαφωνία, εκείνη έμενε αναξιοποίητη. Μία διαφορετική διαδικασία συναντάται στη Ρόδο, όπου πρώτα χώριζε ο πατέρας την περιουσία της κοπέλας και μετά ξεκινούσε η μοιρασιά. Επίσης, στη μεγαλύτερη αδελφή, παρεχόταν το πανωπροίκι, διότι είχε βοηθήσει στο μέγαλωμα των αδελφών της.

Η Ιωάννα Λαμπίρη-Δημάκη³⁰⁰ παραθέτει τις υποχρεώσεις των γονέων απέναντι στο γαμπρό και την οικογένειά του. Συγκεκριμένα, ο πατέρας όφειλε να παρέχει προίκα σύμφωνα με την κοινωνική του θέση αλλά και εκείνης του γαμπρού³⁰¹. Είχε την επιλογή να μην προικοδοτήσει, εάν μετά την απομάκρυνση της περιουσίας αναγκαζόταν να ζει σε επίπεδα εξαθλίωσης ή αν η κόρη του είχε άλλη πηγή εισοδήματος. Σε περίπτωση που εκείνος δεν είχε περιουσία, τότε συνείσφερε η μητέρα. Ωστόσο, αν η κόρη τους παντρευόταν χωρίς τη συγκατάθεσή τους μπορούσαν να αρνηθούν την προσφορά προίκας.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, τα μέλη της οικογένειας, ξεκινούσαν να συλλέγουν την προίκα της κοπέλας από πολύ νωρίς (περίπου όταν το κορίτσι έφθανε στην ηλικία των 10

κλέψιμο της νύφης. Αυτή όμως η έκβαση είχε αρνητικές προεκτάσεις στο θεσμό της προικοδότησης διότι ήταν αντίθετη με τις επίσημες γαμήλιες ανταλλαγές. Βλ. Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 70.

²⁹⁸ Herzfeld Michael, "Social tension and inheritance by lot in three Greek villages", ό.π., σ. 91-96.

²⁹⁹ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 61-62.

³⁰⁰ Lambiri-Dimaki Jane, "Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline", ό.π., σ. 74-82.

³⁰¹ Kasdagli Aglaia, *Land and marriage settlements in the Aegean: A case study of seventeenth-century Naxos*, ό.π., σ. 225.

ετών), επένδυναν σε ακίνητη περιουσία και παρατηρούνταν μεταναστευτικά κύματα για απόκτηση χρημάτων λόγω των υψηλών μισθών του εξωτερικού. Ωστόσο, αρκετά κορίτσια ξενιτεύονταν προς τη Γερμανία και την Αυστραλία, διότι σε αυτές τις χώρες, δεν εμφανιζόταν ο ανωτέρω θεσμός. Επίσης, η γυναίκα αναγκαζόταν να δουλέψει, εάν η οικογένειά της δεν μπορούσε να την προικοδοτήσει (γυναικεία χειραφέτηση).

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως οι γονείς έδιναν την κόρη τους σε κατώτερα κοινωνικά στρώματα για να προσφέρουν λιγότερα χρήματα ή και για να αποφύγουν την προίκα³⁰². Ωστόσο, οι ενδοοικογενειακές και εξωοικογενειακές σχέσεις ταράζονταν εάν το προικώ ποσό δεν ήταν αρκετά ικανοποιητικό. Επίσης, αρκετές φορές, το είδος του γάμου που θα σχηματιζόταν, εξαρτιόταν από το ύψος της προικώας περιουσίας. Ως εκ τούτου, αν εκείνο ήταν αρκετά χαμηλό, η νύφη κατηγορούσε τους γονείς της σε περίπτωση διαζυγίου.

Επιπροσθέτως, αν οι γονείς δεν μπορούσαν να προικοδοτήσουν την κόρη τους, τα αγόρια, αν και δεν ήταν νομικά δεσμευμένα να βοηθήσουν, παραχωρούσαν το δικό τους μερίδιο (μέρος ή ολόκληρο) από ηθική υποχρέωση³⁰³. Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονούμε, πως αν η νύφη δεν παρείχε αξιόλογη ακίνητη περιουσία, βρισκόταν σε μειονεκτική θέση και χωρίς εξουσία. Έτσι, τα αδέρφια την προίκιζαν χωρίς φειδώ, διότι και αυτά στη συνέχεια θα λάμβαναν μία αξιοσέβαστη προίκα (κοινωνική άνοδος).

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, μία μεγάλη προίκα έθετε σε πλεονεκτική θέση τη νύφη και συγχρόνως μείωνε την επιρροή του άντρα. Ωστόσο, στη μεσαία κοινωνικά τάξη, η προικοδότηση, ήταν εμπόδιο στον πρώιμο γάμο, διότι έπρεπε πρώτα να μαζέψουν χρήματα και να μαρφώσουν τα κορίτσια. Σε περίπτωση που δεν μπορούσαν να τις προσφέρουν προίκα, τόνιζαν την παρθενία, την ομορφιά και την προσωπική της γοητεία ως υπέρτατα ηθικά στοιχεία. Βέβαια, και οι νέοι αργούσαν να παντρευτούν, διότι έπρεπε πρώτα να βρουν μία καλή δουλεία για να σηκώσουν τα βάρη του γάμου (περίπου

³⁰² Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 172.

³⁰³ Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα, *Ανθρωπολογικά για το Γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, ό.π., σ. 178-179· Δασκαλοπούλου-Καπετανάκη Σοφία, «Εγκατάσταση - προίκα - κληρονομιά. Κατά φύλα διαφοροποιήσεις», στο συλλογικό τόμο των Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ. 296.

σε ηλικία 25-30 ετών)³⁰⁴. Έτσι η καθυστέρηση στη σύναψη γάμων, από την πλευρά των αγοριών, ήταν σύνηθες φαινόμενο σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη³⁰⁵.

Επιπροσθέτως, στην Ελλάδα του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα, εμφανιζόταν έντονη κοινωνική κινητικότητα μέσω των γαμήλιων συναλλαγών. Έτσι, συναντιόταν σπάνια η ομογαμία (homogamy), διότι φαίνεται πως η υπεργαμία (hypergamy) ήταν ο κανόνας³⁰⁶. Η ανωτέρω διαπίστωση τεκμαίρεται από τη συνήθεια των αντρών να ζητούν μεγάλα προικία ποσά και επίσης, διότι οι γυναίκες προσέφεραν, με δική τους πρωτοβουλία, αυξημένη προίκα μιας και ήθελαν να προσελκύσουν γαμπρό από το άστυ, ο οποίος θα ήταν μορφωμένος, ικανός για εργασία και θα τους παρείχε σπίτι στην πόλη.

Η ίδια³⁰⁷, σε μία άλλη έρευνά της, αναφέρει τις κυριότερες εναλλακτικές λύσεις στο πρόβλημα της προικοδότησης που ακολουθούσαν οι οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες. Συγκεκριμένα, ως πρώτη λύση παραθέτει τον περιορισμό των αξιώσεων, δηλαδή την παντρεία της κοπέλας με κάποιον που δεν είχε μεγάλες απαιτήσεις. Με άλλα λόγια, η νύφη, δεν παρείχε προίκα διότι ο γαμπρός ήταν, συνήθως, οικονομικά και κοινωνικά κατώτερος από την οικογένειά της. Βέβαια, η λύση αυτή, είχε συχνά ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις στην κοπέλα· στην πρώτη περίπτωση, η κοπέλα δυσαρεστούνταν με τον πατέρα της διότι της έδωσε «μέτριο» σύζυγο για να αποφύγει τη μεγάλη προίκα, ενώ στη δεύτερη, η έλλειψη αρκετής προίκας ενίσχυε τον μηχανισμό της κοινωνικής κινητικότητας προς τα κάτω, με αποτέλεσμα να αποφεύγεται η υπεργαμία³⁰⁸. Ως δεύτερη λύση, προτείνει την αποταμίευση, η οποία παρατηρούταν σε βάθος χρόνου και άρχιζε από τη στιγμή που γεννιόταν το κορίτσι³⁰⁹. Ο Irwin Sanders παρατηρεί πως η προίκα αντιπροσώπευε συχνά την αποταμίευση και προηγούμενων γενεών· επίσης, αυτή η διαδικασία συντελούταν για μη παραγωγικούς σκοπούς, εφ' όσον, συνήθως, τα αποταμιευμένα χρήματα μεταφράζονταν τελικά σε ακίνητη περιουσία. Μία τρίτη λύση ήταν η μετανάστευση· η αναζήτηση επικερδέστερης εργασίας στο εξωτερικό, ενίσχυε την

³⁰⁴ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», ό.π., σ. 887· Friedl Ernestine, "The position of women: Appearance and reality", *Anthropological Quarterly* 40: 3 (1967), σ. 98-100.

³⁰⁵ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 66· Goody Jack, "Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia", ό.π., σ. 3.

³⁰⁶ William Thomas & Znaniecki Florian, *The Polish Peasant in Europe and America*, εκδ. Dower Publications, Νέα Υόρκη 1958, σ. 87-128· Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, *Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία*, ό.π., σ. 886.

³⁰⁷ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», ό.π., σ. 884-886.

³⁰⁸ Campbell John, *Honour, Family and Patronage: A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, ό.π., σ. 172.

³⁰⁹ Sanders Irwin, *Rainbow in the Rock: The people of rural Greece*, ό.π., 165-166.

καλύτερη αποκατάσταση της κόρης ή της αδελφής. Επίσης, μία άλλη λύση, ήταν η προικοδότηση από τη μεριά της κοπέλας, η οποία εργαζόταν για να φτιάξει την προίκα της και να προσελκύσει έναν πλούσιο γαμπρό³¹⁰.

Ο Δημήτριος Ψυχογιός³¹¹ όριζε τον οίκο ως μία συγγενική εξωγαμική ομάδα που αποτελούσε τη στοιχειώδη και θεμελιώδη παραγωγική, αναπαραγωγική και καταναλωτική ταυτόχρονα μονάδα της προκαπιταλιστικής αγροτικής κοινότητας: οι οίκοι, ως προς την αναπαραγωγή τους, δεν ήταν αυτόνομοι. Στον ελληνικό ηπειρωτικό χώρο του 19^{ου} αιώνα, παρατηρούνταν σχηματισμός σύνθετων νοικοκυριών όπου η νύφη ήταν μεγαλύτερη από το γαμπρό, διότι λόγω της χρησιμότητάς της, παρέμενε στη ζάντρουγκα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επίσης, κατά το γάμο των παιδιών, προηγούνταν τα αγόρια σε σχέση με τα κορίτσια, για να συμβάλλουν στη διατήρηση της ζάντρουγκας, μέσω της ανδροπατροτοπικής εγκατάστασης. Ωστόσο, θα ήταν συνετό να ισχυρε το αντίθετο, διότι με την εξαγορά της κοπέλας, θα συνέλεγαν οι γονείς χρήματα με σκοπό να βρουν νύφη στο γιο τους.

Μη συγγενική προικοδότηση: Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως, μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία, παρατήρησα μία διαφορετική μορφή προικοδότησης. Συγκεκριμένα, συνάντησα περιπτώσεις όπου οι γονείς προικοδοτούσαν μη συγγενικά τους πρόσωπα, τα οποία εργαζόντουσαν στον οίκο και προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε όλη την οικογένεια.

Η Εύα Καλπουρτζή³¹², μελετώντας την προικοδοσία στη Δημητσάνα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, κάνει μνεία για την υπηρέτρια, τη ψυχοκόρη και την ανεψιά³¹³. Η ψυχοκόρη θεωρούνταν κάτι ανάμεσα στο υιοθετημένο παιδί και την υπηρέτρια. Η κοινωνική της θέση επηρεαζόταν από ατομικούς αλλά και άλλους παράγοντες ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο της κοινωνίας στην οποία ζει. Ως εκ τούτου, για να είμαστε σε θέση να καθορίσουμε το

³¹⁰ Για μια πιο εκτενή έρευνα στην κοινωνία των Μεγάρων βλ. Lambiri-Dimaki Jane, "Social change in a Greek country town: The impact of factory work on the position of women", *Μελέτες* 13, εκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1965.

³¹¹ Ψυχογιός Δημήτρης, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, ό.π., σ. 129-133, 140-160.

³¹² Καλπουρτζή Εύα, «Δια προίκαν της και δια δούλευσίν της: σχόλια σχετικά με μια ιδιαίτερη μορφή προικοδοσίας στην ορεινή Πελοπόννησο κατά το τέλος του 19ου αιώνα», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 2-3, Αθήνα 1994, σ. 154-156, 163-169.

³¹³ Για το ρόλο και την παρουσία της ψυχοκόρης και της υπηρέτριας βλ. Ζαρίδη Κατερίνα, «Η παρουσία της ψυχοκόρης και της υπηρέτριας σε νοταριακά έγγραφα του 16^{ου} αιώνα στην Κέρκυρα», *ΣΤ' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο: Ζάκυνθος 23-27 Σεπτεμβρίου 1997*, εκδ. Κέντρο Μελετών Ιονίου, Αθήνα 2002, σ. 255-267.

περιεχόμενο του ανωτέρου όρου, θα πρέπει να μελετούμε τη λειτουργία, που το θετό αυτό άτομο, καλούταν κάθε φορά να καλύψει³¹⁴.

Ο Ευθύμιος Παπαταξιάρχης συναντά τις παρακόμες στη Λέσβο τον 19^ο αιώνα ως μία μορφή εξαρτημένης εργασίας, όπου τα αφεντικά είχαν την ηθική υποχρέωση να τις βοηθήσουν στο γάμο τους και να τις προικίσουν³¹⁵. Επίσης, η ψυχοκόρη αντιπροσώπευε μία εναλλακτική μορφή πατρωνίας και μπορούσε είτε να εξασφαλίσει την προσφορά οικιακής εργασίας είτε να αναπληρώσει τα κενά της ατεκνίας³¹⁶. Με άλλα λόγια, τα άτεκνα άτομα, προικοδοτούσαν ψυχοθυγατέρες με σπίτια, υπό ρήτρες που δέσμευαν αυτές και τους συζύγους τους να συγκατοικούν και να περιποιούνται τους δωρεοδότες κατά τα γεράματά τους ή κι ακόμη να φροντίσουν για τα μνημόσυνά τους³¹⁷. Ακόμη, στις περιπτώσεις όπου η ψυχοθυγατέρα εμφανιζόταν με το ρόλο της υπηρέτριας, η προίκα δινόταν και ως αντιμισθία των υπηρεσιών που προσέφερε η προικοδοτούμενη ενώ συγχρόνως καθιστούσε σαφές ότι η ίδια συμφωνούσε και παραιτούταν ρητά από κάθε περαιτέρω αξίωση³¹⁸.

Δεν θα πρέπει να λησμονούμε το γεγονός ότι το κορίτσι ή κοπέλα που πήγαινε να δουλέψει ως υπηρέτρια ή την έπαιρναν ψυχοκόρη, αφαιρούσε το βάρος της προικοδοσίας από την οικιακή ομάδα προέλευσής της. Η θέση της ψυχοκόρης ήταν κατ' ουσίαν η μόνη διέξοδος γι' αυτές τις χωρίς δυνατότητες εκπαίδευσης αγροτικής καταγωγής γυναίκες, προκειμένου να συστήσουν την προίκα που απαιτούσε η «δια γάμου» αποκατάστασή τους. Βέβαια, το δικαίωμα προικοδότησης που της παρεχόταν, δεν αντιπροσώπευε κληρονομικό δικαίωμα. Επίσης, η υπηρέτρια που μισθοδοτούταν, ύστερα από ορισμένα χρόνια, μπορούσε να επιστρέψει στην οικογένεια της καταγωγής της, οπότε και ενσωματωνόταν ξανά στον εξελικτικό της κύκλο. Στην Αθήνα κατά τον 19^ο αιώνα, εμφανίζονται αρκετά προικοσύμφωνα όπου οι κοπέλες προικίζονταν από τα αφεντικά τους (ψυχογονείς) ή παρείχαν μόνες τους προίκα. Άρα, υποθέτω, πως τα υψηλά ποσοστά εργαζόμενων

³¹⁴ Goody Jack, *Production and Reproduction: A Comparative Study of the Domestic Domain*, ό.π., σ. 68.

³¹⁵ Papataxiarchis, Efthymios, "La Valeur du Ménage: Classes Sociales, Stratégies Matrimoniales et Loi Ecclésiastique à Lesbos au XIXe Siècle", στο συλλογικό τόμο Woolf Stuart (επιμ.) *Espaces et familles dans l'Europe du Sud à l'âge moderne*, εκδ. Maison des Sciences de l'Homme, Παρίσι 1995, σ. 109-142.

³¹⁶ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 149-153.

³¹⁷ Handman Marie-Élisabeth, "Ο παραδοσιακός τρόπος υιοθεσίας στην Αρναία Χαλκιδικής", στο συλλογικό τόμο των Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ. 203.

³¹⁸ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, ό.π., σ. 149-150, 153, 191.

γυναικών -με το ανωτέρω καθεστώς- που παρατηρούνταν στην πρωτεύουσα, οφείλονται, πιθανώς, λόγω εσωτερικής μετανάστευσης³¹⁹.

Επιπροσθέτως, «η προικοδοσία στην περίπτωση της ψυχοκόρης, φαίνεται να επιτελούσε μια ιδιαίτερη και μάλιστα διττή λειτουργία: την πρόσδενε στον οικιακό χώρο ενώ ταυτόχρονα καθίστατο το μέσο της αποκοπής της από αυτόν. Την πρόσδενε σε βαθμό που δεν μπορούσε να τον εγκαταλείψει τουλάχιστον πριν τον γάμο της, που όμως αποφασιζόταν από κάποιον άλλο και συγκεκριμένα το αφεντικό. Την ίδια στιγμή την απέκοπτε καθώς προσέφερε στον προικοδότη, και μαζί στην οικιακή του ομάδα, ένα μέσο να κλείσει, όποτε το επιθυμούσε, την οικονομική τουλάχιστον σχέση μαζί της». Ωστόσο, η μίσθωση υπηρεσιών που παρείχε η κοπέλα, διακατεχόταν από άνισους όρους, με αποτέλεσμα να βρισκόταν συνεχώς σε μία θέση εξάρτησης έως ότου της παραχωρούταν η προίκα της και αποχωρούσε από τον οικό³²⁰.

Σε μία άλλη μελέτη της, η Εύα Καλπουρτζή³²¹, παρατηρεί πως σε μερικά προικοσύμφωνα της Δημητσάνας, ο προικοδότης δεν τελούσε σε σχέση πραγματικής συγγένειας, αγγιστειακής ή εξ αίματος, προς τη νύφη. Αυτό συνέβαινε διότι η νύφη είχε διατελέσει υπηρέτρια ή εργαζόταν πριν το γάμο της. Επίσης, δεν γινόταν κυρία της δικής της περιουσίας, ούτε καν κατά τη στιγμή του γάμου, διότι «ο μισθός της μεταβιβαζόταν απ' τον προικοδότη-αφεντικό στον προικολήπτη-σύζυγο ως ευεργέτημα που την παρέκαμπτε, μαζί με την εργατική της δύναμη που απλώς θα έπαυε να αμείβεται, έστω και στοιχειωδώς».

Ακόμη, η παρουσία προικοδοτών μη υπόχρεων προς προίκιση μαρτυρούσε, ότι «η προίκα δεν εξισωνόταν με ένα εκ των προτέρων καθορισμένο τμήμα της "πατρομητρικής" περιουσίας, αλλά έτεινε, αντίθετα, να διογκωθεί, εκμεταλλευόμενη όσα περιθώρια της άφηνε ο λαβύρινθος των διαπροσωπικών σχέσεων, κατά το δεδομένο στάδιο του εξελικτικού κύκλου κάθε οικιακής ομάδας, στη διαπλοκή του με το εθιμικό δίκαιο».

Η Βιολέτα Χιονίδου³²², μελετώντας τις προικοδοτήσεις στη Μύκονο, Σύρο και Χίο κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα, αναφέρει την έντονη απέχθεια και τον στιγματισμό³²³ των

³¹⁹ Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of modernity: Women, property, and the transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, ό.π., σ. 41.

³²⁰ Gellner Ernest, "Patrons and clients", στο συλλογικό τόμο των Gellner Ernest & Waterbury John (επιμ.) *Patrons and Clients in Mediterranean Societies*, εκδ. Duckworth, Λονδίνο 1977, σ. 2.

³²¹ Καλπουρτζή Εύα, «Ινα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», ό.π., σ. 89-90.

³²² Hionidou Violeta, "Domestic service on three Greek islands in the later 19th and early 20th centuries", ό.π., σ. 473-474, 481-485.

Ελλήνων προς τη γυναικεία επαγγελματική απασχόληση εκτός του οίκου³²⁴. Στον αντίποδα, βρίσκονταν οι ευρωπαϊκές χώρες, όπου δεν παρατηρούταν το ανωτέρω φαινόμενο, μιας και εμφανίζονταν αρκετές γυναίκες οι οποίες μετακινήθηκαν από τα χωριά στις πόλεις για να εργασθούν (παντρεμένες και μη)³²⁵.

Η παραπάνω μελέτη, πραγματεύεται και την καθημερινή ζωή των κοριτσιών στα νησιά της Μυκόνου και της Σύρου, όπου δούλευαν ως υπηρέτριες από τα επτά τους χρόνια έως και τα δεκαεννέα. Ακόμη, στη Χίο, παρατηρούταν μετακίνηση προς την Αλεξάνδρεια και την Κωνσταντινούπολη παντρεμένων και χήρων γυναικών, προσέχοντας ακόμη και άτομα μεγάλης ηλικίας, με βασικό σκοπό την μελλοντική τους αποκατάσταση, μέσω των κληρονομιών. Επίσης, στη Χίο, Μύκονο και Σάμο, οι γονείς, έστελναν τις κόρες τους και εκτός νησιού να δουλέψουν για να μαζέψουν χρήματα για την προίκα τους και για να μειώσουν τα έξοδα διατροφής και συντήρησής τους³²⁶.

Άξιο αναφοράς είναι τα υψηλά ποσοστά υπηρετριών στον Πειραιά (περίπου 2.000) και στην Αθήνα (περίπου 15.600) κατά τον 19^ο αιώνα. Συγκεκριμένα, αξίζει να αναφερθεί πως το 1879, στην Αθήνα, ο αριθμός των υπηρετριών έφθασε τις 15.600, ποσοστό αρκετά υψηλό αν αναλογιστούμε πως την ίδια περίοδο το γυναικείο εργατικό δυναμικό έφθανε τις 21.800³²⁷.

Σύγκριση του θεσμού με άλλες χώρες: Σχετικά με τη σύγκριση του θεσμού με άλλες χώρες, αξίζει να αναφερθώ, εν συντομία, στον Atlas of World Cultures³²⁸, όπου παρατήρησα πως, η προίκα, δεν κινήθηκε στο ίδιο θεσμικό πλαίσιο, σε σχέση με την

³²³ Hantzaroula Pothiti, "Shame in the narratives of domestic servants in Greece, 1920-1945", στο συλλογικό τόμο των Schulte Regina & Hantzaroula Pothiti (επιμ.) *Narratives of the Servant*, εκδ. European University Institute WP, Φλωρεντία 2001, σ. 83-104.

³²⁴ Cavounidis Jennifer, "Capitalist development and women's work in Greece", *Journal of Modern Greek Studies* 1: 2 (1983), σ. 323.

³²⁵ Arru Angiolina, "The distinguishing features of domestic service in Italy", *Journal of Family History*, 15 :1 (1990), σ. 547-566· Da Molin Giovanna, "Family forms and domestic service in Southern Italy from the seventeenth to the nineteenth centuries", *Journal of Family History* 15: 1 (1990), σ. 503-527· Dubert, Isidro, "Domestic service and social modernization in urban Galicia", *Continuity and Change* 14: 2 (1999), σ. 207-226.

³²⁶ Galani-Moutafi Vasiliki, "From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part One)", ό.π., σ. 252.

³²⁷ Καμπούρογλου Παντολέων, *Ιστορία του Πειραιώς από τον 1833-1882 έτους: Γενική κατάσταση - κινήσεις εμπορίου - ναυτιλία - βιομηχανία*, εκδ. Σταυριανού Γ., Αθήνα 1883, σ. 106· Πετρινώτη-Κόνστα Ξανθή, *Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1982 (αδημ.), σ. 51.

³²⁸ Murdock George, *Atlas of World Cultures*, ό.π.

Ελλάδα³²⁹. Ως εκ τούτου, καταγράφονται αρκετές διαφοροποιήσεις ως προς τη λειτουργία και την αφομοίωσή της στις χώρες που θα παραθέσω εν συνεχεία.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης³³⁰, κάνει μνεία για την προικοδοσία στην Ευρώπη και την Αμερική, αναφέροντας, συγχρόνως και το φαινόμενο της ελληνικής μετανάστευσης προς τις χώρες αυτές. Η προίκα στην Αγγλία, κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, ήταν προαιρετική και δεν απαιτούσε μεγάλα ποσά για τη σύναψη γάμου. Έτσι, οι κοπέλες, μπορούσαν να την συλλέξουν μόνες τους και δεν ήταν υποχρεωμένες να ζητήσουν γονική άδεια. Ως εκ τούτου, ο γονικός έλεγχος ήταν μειωμένος, πράγμα που διευκόλυνε την ανωτέρω συναλλαγή. Επίσης, οι άντρες, παντρεύονταν μόνο όταν ήταν σε θέση να ζήσουν την νέα τους οικογένεια, με αποτέλεσμα, στη χώρα, να παρατηρείται υψηλό εργατικό δυναμικό³³¹. Εν αντιθέσει, στην Ελλάδα, επικρατούσε η οικιακή παραγωγή, η εκτενής συλλογή προικώας περιουσίας και ο αυστηρός γονικός έλεγχος στην παραγωγική ικανότητα της οικογένειας αλλά και στη λήψη ποικίλων αποφάσεων. Δεν θα πρέπει να λησμονήσουμε το γεγονός πως, όλο το νοικοκυριό, εργαζόταν για να πετύχει την προικοδότηση των θηλέων και την αυτάρκεια του οίκου.

Στην Πορτογαλία, δεν εμφανιζόταν ο θεσμός της προίκας, λόγω κοινωνικών διαφοροποιήσεων και ανισοτήτων που κυριαρχούσαν ανάμεσα στους πληθυσμούς. Επίσης, η επικράτηση της πατρικής εξουσίας στο γάμο, εκλαμβάνόταν ως καταπίεση και τα νέα ζευγάρια, προσπαθούσαν να ανεξαρτητοποιηθούν άμεσα από τον οίκο και τις υποχρεώσεις που αυτός περιείχε³³². Στον αντίποδα, στη Σικελία, η προικοδότηση, λειτουργούσε ως ανασταλτικός παράγοντας στην προλεταριοποίηση (όπως και στην Πελοπόννησο).

³²⁹ Για τη μελέτη του θεσμού στην Κύπρο τον 20^ο αιώνα βλ. Χατζηθεοχάρους-Κουλουρίδου Παναγιώτα, *Ο θεσμός της προίκας στην Κύπρο κατά τον 20^ο αιώνα (1920-1974): Από την αγροτική στην αστική κοινωνία*, διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2004 (αδημ.).

³³⁰ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, ό.π., σ. 279-283, 291-294· Franghiadis Alexis, “Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture”, ό.π., σ. 190.

³³¹ Hionidou Violeta, “Domestic service on three Greek islands in the later 19th and early 20th centuries”, *History of the Family* 10 (2005), σ. 474.

³³² Hajnal, John, “European marriage patterns in perspective”, στο συλλογικό τόμο των Glass David Victor & Eversley David Edward Charles (επιμ.) *Population in history: Essays in historical demography*, εκδ. Edward Arnold, Λονδίνο 1965, σ. 101-143· Smith Richard, “The People of Tuscany and Their Families in the Fifteenth Century: Medieval or Mediterranean?”, *Journal of Family History* 6: 1 (1981), σ. 107-128· “Two kinds of pre-industrial household formation systems”, στο συλλογικό τόμο των Wall Richard - Robin Jean - Laslett Peter (επιμ.) *Family forms in historic Europe*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1983, σ. 65-104.

Αναμφισβήτητα, η ανεξαρτητοποίηση της γυναίκας, η μόρφωσή της και η εξασθένιση της γονικής επιρροής, λειτούργησαν καταλυτικά στην εξάλειψη του θεσμού της προίκας³³³. Συμπληρωματικά, στην ίδια κατεύθυνση, η βιομηχανική επανάσταση λειτούργησε ενισχυτικά στην κατάργηση του ανωτέρω θεσμού, διότι παραμέρισε το συζυγικό ρόλο της γυναίκας, αναδεικνύοντας την εργασιακή της φύση³³⁴.

Επιπροσθέτως, η μετανάστευση στις ΗΠΑ κατά την περίοδο 1893-1924, συνέβαλε στην αύξηση της προίκας στην Ελλάδα, διότι τα αγόρια αποκτώντας αρκετά χρήματα, αύξησαν δραματικά τις γαμήλιες απαιτήσεις τους όταν γύρισαν στην Ελλάδα. Επίσης, η μετανάστευση, βοήθησε στην αναπαραγωγή του νοικοκυριού, στη μη διάσπασή του και στην αποφυγή της προλεταριοποίησης³³⁵. Ακόμη, οι πρωτοπόροι, συνέβαλαν στη μεταφορά και άλλων μελών των οικογενειών τους στις ΗΠΑ, για να συνεισφέρουν και αυτοί με τη σειρά τους στην αποπληρωμή των δανείων που ενδεχομένως βάρυναν τις οικογένειές τους³³⁶.

Κατάργηση του θεσμού: Μία άλλη προβληματική που θέτουν οι ερευνητές στις μελέτες τους είναι και αυτή της κατάργησης του θεσμού της προίκας. Δυστυχώς, για την παραπάνω προβληματική, αντλούμε σποραδικές πληροφορίες, με αποτέλεσμα να μην είμαστε σε θέση να σχηματίσουμε μία πλήρη εικόνα της εξάλειψής του. Στη σύγχρονη εποχή η προικοδότηση, για τις περισσότερες χώρες, αποτελεί μια παρωχημένη αντίληψη η οποία απλώς υπενθυμίζει τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων μια άλλης εποχής. Στο Δυτικό κόσμο, οι κοινωνίες είναι απαλλαγμένες από τον καταπιεστικό θεσμό της προίκας και οι γάμοι τελούνται με πρωτοβουλία των ίδιων των ανθρώπων, χωρίς την παρέμβαση των γονέων τους.

Το γεγονός αυτό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη θέση της γυναίκας, διότι, η τελευταία, έχει πλέον εξισωθεί κοινωνικά με τον άνδρα, αντιμετωπίζεται ως ίση και έχει ακριβώς τα ίδια δικαιώματα. Είναι ενεργό μέλος της κοινωνίας και ενεργεί ως ένα αυτόνομο, με δική του βούληση άτομο, το οποίο δεν είναι υπόλογο σε κανέναν. Η ίδια με τις αποφάσεις της και τις πράξεις της, διαμορφώνει τη ζωή της χωρίς να επεμβαίνουν σε αυτή παράγοντες, όπως οι γονείς της ή οι κοινωνικές αντιλήψεις, οι οποίες, πλέον, θέλουν επιτακτική την ανάγκη συμμετοχής της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία.

³³³ Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», ό.π., σ. 886-888.

³³⁴ Lambiri-Dimakaki Jane, “Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline”, ό.π., σ. 82.

³³⁵ Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, ό.π., σ. 52.

³³⁶ Με την εισροή ξένου κεφαλαίου από τις ΗΠΑ, παρατηρήθηκε δραματική μείωση των τόκων στον ελλαδικό χώρο, την περίοδο που μελετάμε.

Παράλληλα, η οικονομική κατάσταση των ανθρώπων, έχει βελτιωθεί σε μεγάλο βαθμό τα τελευταία χρόνια. Το κάθε άτομο με την ένταξή του στην κοινωνία, σταδιακά απογαλακτίζεται και μεριμνά μόνο του για την επιβίωση του. Έτσι, από σχετικά νεαρή ηλικία, αποκτά εργασία, με αποτέλεσμα να είναι οικονομικά ανεξάρτητο. Το γεγονός αυτό συμβάλλει στην κατάργηση της προίκας, αφού σκοπός της ήταν να ενισχύσει οικονομικά τη νέα οικογένεια που θα δημιουργούνταν. Με βάση τα σημερινά δεδομένα, και ο άνδρας και η γυναίκα, συνήθως έχουν αποκατασταθεί επαγγελματικά και δεν χρειάζονται τη συνεισφορά άλλων σε αυτό το νέο ξεκίνημα της ζωής τους.

Ο Peter Allen³³⁷ αναφέρει πως η προίκα οδηγήθηκε στην κατάργησή της, κυρίως λόγω της αστικοποίησης που άρχισε να εμφανίζεται έντονα περί τα μέσα του 20^{ου} αιώνα (1950 κ.ε.). Επίσης, η ενεργή συμμετοχή των γυναικών στην οικονομία (μέσω της εργασίας), ο εκχρηματισμός της οικονομίας, η εκβιομηχάνιση, ο εξαστισμός, οι δημογραφικές μεταβολές στη σύνθεση των οικισμών και τέλος, η εισβολή του καπιταλισμού και των νόμων, αποτέλεσαν τροχοπέδη στη συνέχιση του ανωτέρω θεσμού στην Ελλάδα³³⁸.

Ο Αλέξης Φραγκιάδης³³⁹, σημειώνει πως η προικοδότηση στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, θεωρείτο ένας ξεπερασμένος θεσμός, ο οποίος οδηγούσε στη διάσπαση της οικογένειας. Τονίζει πως, η προίκα, δεν συντέλεσε στην κρίση της αγροτικής οικογένειας, αλλά η ανάπτυξη των παραγωγικών πόρων και η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες στην συνέχιση του θεσμού. Επιπροσθέτως, ο εκχρηματισμός της οικονομίας και η αποτυχία συγκράτησης των νέων στην οικογένεια, συνέβαλαν, με τη σειρά τους, καταλυτικά, στη σταδιακή διάγκωση και εξάλειψη της προικοδοσίας.

Βαθιά τομή συνιστά ο νόμος 1329/1983, με τον οποίο αναμορφώθηκε και -πραγματικά- εκσυγχρονίστηκε το οικογενειακό δίκαιο στην Ελλάδα. Με την εισαγωγή του πολιτικού γάμου (ήδη με το ν. 1250/1982 και έστω όχι ως υποχρεωτικού αλλά παράλληλου με τον θρησκευτικό), την πρόβλεψη από κοινού λήψης των αποφάσεων που αφορούν τους δύο συζύγους, τη διατήρηση του πατρικού ονόματος της γυναίκας και μετά το γάμο, την κατάργηση του θεσμού της προίκας, τη θέσπιση ισότητας των συζύγων ως προς τη γονική τους ιδιότητα, την αναγνώριση του συναινετικού διαζυγίου και τον

³³⁷ Allen Peter, "Internal migration and the changing dowry in Modern Greece", ό.π., σ. 143, 152.

³³⁸ Du Boulay Juliet, "The Meaning of Dowry: Changing Values in Rural Greece", ό.π., σ. 243-244, 260-268.

³³⁹ Franghiadis Alexis, "Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture", ό.π., σ. 190-191.

περιορισμό των λόγων μη συναινετικού χωρισμού μόνο στον «ισχυρό κλονισμό του γάμου», τη σύνδεση του δικαιώματος διατροφής με την αντικειμενική ανάγκη και όχι πλέον με την υπαιτιότητα, τη μείωση του ορίου ενηλικίωσης στα 18 χρόνια, την πρόσδωση νομικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στους ανηλίκους και την πλήρη ενοποίηση των δικαιωμάτων των εκτός γάμου παιδιών με τα δικαιώματα των γεννημένων σε γάμο (τομέας στον οποίο η θεσμική αυτή μεταρρύθμιση είναι η περισσότερο επαναστατική), το οικογενειακό δίκαιο απελευθερώθηκε από την ως τότε έντονα συντηρητική ιδεολογία της νομικής ανισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα κι έφθασε, αν δεν ξεπέρασε, τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σύμφωνα με το άρθρο 56 του νόμου 1329/1983³⁴⁰, «οι προίκες που έχουν ήδη συσταθεί κατά την έναρξη της ισχύος αυτού του νόμου αποδίδονται στη γυναίκα. Από το χρονικό αυτό σημείο η γυναίκα αποκτά αυτοδικαίως το πλήρες δικαίωμα στα προικώα και η απόδοση δεν υπόκειται σε φορολογία ή τέλος. Ο άνδρας δεν οφείλει, σ' αυτή την περίπτωση τους καρπούς που συνέλλεξε πριν από την έναρξη της ισχύος αυτού του νόμου, ακόμη και αν τους συνέλλεξε υπερβαίνοντας την τακτική εκμετάλλευση ή από έκτακτα περιστατικά. Αλλά και δεν δικαιούται να απαιτήσει τις δαπάνες που έκανε στα προικώα κατά την ίδια περίοδο, εφόσον αυτές βαρύνουν τον επικαρπωτή σύμφωνα με τις διατάξεις που ρυθμίζουν την επικαρπία. Δικαιούται, αντίθετα στην περίπτωση που επιχείρησε ουσιώδεις προσθήκες στο προικώα, που δεν το βάρυναν ως επικαρπωτή, να απαιτήσει τη διαφορά ανάμεσα στην αξία του προικώου μαζί με την προσθήκη, κατά τον χρόνο της απόδοσης, και κατά αξία του, κατά τον ίδιο χρόνο, χωρίς την προσθήκη».

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 57, «η γυναίκα αποκτά αυτοδικαίως χωρίς την καταβολή οποιοδήποτε φόρου ή τέλους, την κυριότητα των πραγμάτων που δόθηκαν στον άνδρα για προίκα κατά κυριότητα και σώζονται στην περιουσία του. Δεν θίγονται όμως τα δικαιώματα που απέκτησαν τυχόν τρίτοι σ' αυτά τα πράγματα, πριν από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου. Για τα δικαιώματα αυτά η γυναίκα έχει μόνον ενοχική αξίωση κατά του άνδρα».

Με το άρθρο 59, «αν με διάταξη τελευταίας βούλησης, που συντάχθηκε πριν από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου, καταλείφθηκε κάποιο περιουσιακό στοιχείο στον άνδρα για προίκα, το περιουσιακό αυτό στοιχείο περιέχεται στη γυναίκα, εκτός αν συσταθεί ήδη η προίκα, οπότε εφαρμόζονται τα άρθρα 56 και 57 αυτού του νόμου».

³⁴⁰ Αστικός Κώδικας (18.2.1983), άρθρα 56-57 και 59.

Συμπεραίνω λοιπόν, από τα παραπάνω, πως οι προίκες που είχαν ως αντικείμενο κάποιο ακίνητο και είχαν δοθεί από παλιά μέχρι σήμερα, επιστρέφονται από την ισχύ του νόμου αυτοδίκαια στις γυναίκες, χωρίς να χρειαστεί κανενός είδους έγγραφο ή άλλη διαδικασία, ούτε να πληρωθεί κανένας φόρος ή τέλος. Προίκες που το αντικείμενό τους ήταν κινητά και σώζονται στην περιουσία του άντρα, επιστρέφονται αυτοδίκαια στη γυναίκα. Επίσης, εκείνες που είχαν αντικείμενο χρήματα, δεν επιστρέφονται παρά μόνο αν συμφωνήσουν διαφορετικά οι σύζυγοι.

Κατά τον William Goode³⁴¹, η σημασία της αστυφιλίας, της εκβιομηχάνισης και της παιδείας για τις σχέσεις των ανθρώπων, έγκειται ακριβώς στις δυνατότητες που προσφέρουν στο άτομο να παίρνει αποφάσεις ανεξάρτητα από την επιρροή της οικογένειάς του. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βαθμιαία αλλαγή στην κατανομή της δύναμης μεταξύ των μελών της οικογένειας υπέσκαψε ένα από τα κυριότερα «κοινωνικά» στηρίγματα του θεσμού της προίκας: την εξουσία των γονέων πάνω στην ιδιωτική ζωή των παιδιών τους. Στο παρελθόν, η γηραιότερη γενιά αντλούσε την ηθική εξουσία της πάνω στη νεώτερη κυρίως από το γεγονός, ότι αυτή ήταν υπεύθυνη της οικογενειακής περιουσίας, ενώ η δεύτερη δεν διέθετε οικονομικούς πόρους. Από τη στιγμή που κάτω από την επίδραση της βιομηχανικής επανάστασης, η γη έπαψε για πολλές οικογένειες ν' αποτελεί την πρωταρχική πηγή εισοδήματός τους, έπαψαν παράλληλα και οι γεροντότεροι να εξουσιάζουν τα παιδιά τους.

Επιπροσθέτως, η κοινωνία έπαψε να βλέπει τη γυναίκα μόνο με το ρόλο της συζύγου-μητέρας, αλλά πλέον την αντιμετωπίζει και σαν μια οντότητα με δικαιώματα για πνευματική, ηθική και οικονομική ανεξαρτησία. Ως εκ τούτου, προωθείται η ανεξαρτητοποίηση από την πατρική οικία και η ελεύθερη επιλογή των συντρόφων. Έτσι, πλέον, τα κριτήρια για την εκλογή των συζύγων αλλάζουν, δίνοντας έμφαση στα «ατομικότερα» όπως η μόρφωση, η αγάπη και η επαγγελματική επιτυχία.

Συνεπώς, ως το δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η προίκα ήταν στον τόπο μας, όχι μονό μια παραδομένη από το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο υποχρέωση των γονιών της κοπέλας, αλλά, προπαντός, μια απαραίτητη οικονομική ενίσχυση για να μπορέσει το καινούριο ζευγάρι να φτιάξει το σπιτικό του και να ξεπεράσει την πιεστική οικονομική στενότητα που αντιμετώπιζε στα πρώτα του βήματα Μέσα στο κλίμα των κοινωνικών αντιλήψεων που επικρατούσαν ως τότε, τα περισσότερα και σημαντικότερα επαγγέλματα

³⁴¹ Goode William Josiah, *World revolution and family patterns*, εκδ. The Free Press of Glencoe, Νέα Υόρκη 1963, σ. 207.

ανήκαν μονοπωλιακά στους άντρες, ενώ οι γυναίκες συμμετείχαν στις καθημερινές ανάγκες του οίκου.

Οι ιστορικοί, λαογράφοι, ανθρωπολόγοι και κοινωνιολόγοι, των οποίων οι επιστημονικές εργασίες για την προίκα παρουσιάστηκαν και σχολιάστηκαν ανωτέρω, έχουν στηριχθεί -κατεξοχήν- σε πρωτογενές υλικό, δηλαδή είτε στα δεδομένα επιτόπιας έρευνας που οι ίδιοι διεξήγαν είτε σε αρχειακό υλικό, το οποίο συνίσταται κυρίως σε προικοσύμφωνα (ενώ οι δευτερογενείς πηγές χρησιμοποιήθηκαν υποστηρικτικά). Μέσω αυτών, ο ερευνητής, μπορεί να αντλήσει στοιχεία για τα ήθη και έθιμα της εποχής, την οικονομία, την κοινωνία και φυσικά τους συγγενικούς δεσμούς.

Τα προικοσύμφωνα λοιπόν, επίσημα έγγραφα με μορφή ιδιωτικού συμφωνητικού, συντάσσονταν ως πράξεις εμπορικές στις οποίες, με λεπτομέρεια, ορίζονταν τα περιουσιακά στοιχεία (κινητά και ακίνητα), η «προίκα» την οποία η οικογένεια της νύφης προσέφερε στον μελλοντικό γαμπρό. Στην ανωτέρω αρχειακή πηγή, προκειμένου να σχολιάσουν το θεσμό της προίκας στον ελλαδικό χώρο, στηρίχθηκαν οι: Ernestine Friedl³⁴². Ιάκωβος Βισβίτζης³⁴³. Ελευθέριος Αλεξιάκης³⁴⁴. Μαρίνα Πετρονώτη³⁴⁵. Εύα Καλπουρτζή³⁴⁶. Αλέξης Φραγκιάδης³⁴⁷. Paul Sant Cassia & Constantina Bada³⁴⁸. Ξενοφώντας Αντωνιάδης³⁴⁹ και Ευδόξιος Δοξιάδης³⁵⁰.

³⁴² Friedl Ernestine, *Vasilika: A village in modern Greece*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1962· Friedl Ernestine, "Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia", στο συλλογικό τόμο Julian Pitt-Rivers (επιμ.) *Mediterranean civilizations: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, εκδ. Mouton, Παρίσι 1963, σ. 113-135.

³⁴³ Βισβίτζης Ιάκωβος, «Τινά περί των προικίων εγγράφων κατά την Βενετοκρατίαν και την Τουρκοκρατίαν», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 12 (1965), Αθήνα 1968, σ. 1-129.

³⁴⁴ Αλεξιάκης Ελευθέριος, *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Αθήνα 1980 (αδημ.)· Αλεξιάκης Ελευθέριος, «Η αξιολογία της νύφης: συμβολή στη μελέτη των γαμήλιων θεσμών στη Νεότερη Ελλάδα», Αθήνα 1984· Αλεξιάκης Ελευθέριος «Διτοπική μεταγαμήλια εγκατάσταση και προίκα», *Εθνολογία* 5 (1996-1997), σ. 5-68.

³⁴⁵ Πετρονώτη Μαρίνα, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 31-40

³⁴⁶ Καλπουρτζή Εύα, «Ινα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 1, Αθήνα 1987, σ. 81-106· Καλπουρτζή Εύα, Δια προίκαν της και δια δούλευσίν της: σχόλια σχετικά με μια ιδιαίτερη μορφή προικοδοσίας στην ορεινή Πελοπόννησο κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 2-3, Αθήνα 1994, σ. 153-171.

³⁴⁷ Franghiadis Alexis, *Peasant Agriculture and Export Trade: Curreant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, thesis, European University Institute, Φλωρεντία 1990 (αδημ.)· Franghiadis Alexis, "Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 187-192.

³⁴⁸ Sant Cassia Paul & Bada Constantina, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1992.

³⁴⁹ Αντωνιάδης Ξενοφώντας, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 31, Αθήνα 1995, σ. 151-248.

Ως εκ τούτου, για την πληρέστερη εξέταση και προσέγγιση των γαμήλιων δεσμών στην Ήπειρο, είναι σκόπιμο να μελετηθεί πρωτογενές, αδημοσίευτο, υλικό το οποίο συγκέντρωσα στο Β΄ Μέρος της παρούσης μελέτης, από τα Γ.Α.Κ. Ηλείου. Συγκεκριμένα, επέλεξα μέρος του συμβολαιογραφικού αρχείου του Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη στα Ιωάννινα, το οποίο παρέθεσα (παράρτημα 1^ο), μετέγραψα (παράρτημα 2^ο) και σχολίασα, προχωρώντας σε πρώτα συμπεράσματα σχετικά με την προικοδοσία στα Ιωάννινα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

---

³⁵⁰ Doxiadis Evdoxios, “Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century”, στο συλλογικό τόμο των Jutta Gisela Sperling & Shona Kelly Wray (επιμ.), *Across the religious Divide: Women, property, and law in the wider Mediterranean ca. 1300-1800*, εκδ. Routledge, Λονδίνο 2010, σ. 238-255· Doxiadis Evdoxios, *The Shackles of Modernity: Women, Property and the Transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 2011.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Β΄ Μέρος

**Η σειρά προικοσυμφώνων του συμβολαιογράφου
Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη στα Ιωάννινα (1926-1928)**

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στην Ήπειρο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα

Στο Β΄ Μέρος της μελέτης, παρατίθεται πρωτογενές υλικό, το οποίο ερευνάται για πρώτη φορά, προσπαθώντας έτσι να συνθέσω το θεσμό της προίκας στην πόλη των Ιωαννίνων στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Προτού σχολιασθεί το ανωτέρω υλικό, είναι σκόπιμο να αναφερθώ, εν συντομία, στην οικονομική κατάσταση που βρισκόταν η χώρα την περίοδο 1922-1928, για να κατανοηθούν καλύτερα τα προικώα ποσά που εμφανίζονται στα προικοσύμφωνα.

Τυπική μεσογειακή ορεινή περιοχή, η Ήπειρος καταλαμβάνει ευδιάκριτη θέση στην βαλκανική οικονομική ιστορία χάρη στην ικανότητά της να αποτελεί παραδοσιακό σταυροδρόμι νομαδικών, ορεσίβιων ή εδραίων πληθυσμών, λογίων και εμπόρων, ποιμενικών δρόμων και οδικών δικτύων, ιδίως οικονομικών νοοτροπιών που συμμειγνύουν την ανταλλαγή με την αυτάρκεια, την εθελοντική με την υποχρεωτική μεταβίβαση πλούτου, την ατομιστική οικονομία με την κοινωνική πολιτική³⁵¹.

Η Ήπειρος της ύστερης Τουρκοκρατίας βρίσκεται στο μεταίχμιο δύο αντίπαλων κόσμων. Αφενός, αντιμετωπίζει την εμπορική και πολιτιστική διείσδυση της Δυτικής Ευρώπης, που επηρεάζει αποφασιστικά τις συνθήκες παραγωγής, τα καταναλωτικά πρότυπα, τις κοινωνικές αντιλήψεις και αφετέρου, αποδεικνύεται ανίκανη να ενταχθεί ως ισότιμος εταίρος στην ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά και περιορίζεται στο ρόλο του παθητικού αποδέκτη³⁵².

Η οικονομία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα βασιζόταν, όπως και παλιότερα, κυρίως στην κτηνοτροφία, τη γεωργία, την ιχθυοτροφία και την αμπελοργία αλλά και το εμπόριο, στο οποίο οι Ηπειρώτες διακρίνονταν. Στα Ιωάννινα την κύρια πλουτοπαραγωγική πηγή αποτελούσε η λίμνη, την εκμετάλλευση της οποίας είχαν κατά κύριο λόγο οι κάτοικοι του Νησιού³⁵³. Ο αγροτικός τομέας παρήγαγε κυρίως δύο προϊόντα

³⁵¹ Πρόντζας Ευάγγελος, «Η Ήπειρος μεταξύ οικονομίας και νοοτροπιών», στο συλλογικό τόμο *Ήπειρος: 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1997, σ. 420.

³⁵² Κοκολάκης Μιχάλης, *Το ύστερο Γιαννιώτικο Πασαλίκι: χώρος, διοίκηση και πληθυσμός στην Τουρκοκρατούμενη Ήπειρο (1820-1913)*, εκδ. Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 74, Αθήνα 2003, σ. 361.

³⁵³ Νικολαΐδου Ελευθερία, «Εσωτερικές εξελίξεις (1830-1913)», στο συλλογικό τόμο *Ήπειρος: 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1997, σ. 298.

που αποτελούσαν τα βασικά εξαγωγικά προϊόντα της χώρας, τον καπνό και τη σταφίδα³⁵⁴. Η κτηνοτροφία, νομαδική κατά βάση, εξακολουθούσε να είναι σημαντική πλουτοπαραγωγική πηγή, με προϊόντα που εξάγονταν σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Το εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο της Ηπείρου γινόταν τόσο από ξηρά όσο και θάλασσα. Τα κυριότερα λιμάνια ήταν της Πρέβεζας, των Αγίων Σαράντα, του Αυλώνος και του Δυρραχίου³⁵⁵.

Η περίοδος του Μεσοπολέμου (1917-1940) ήταν για την πόλη των Ιωαννίνων μια εποχή δύσκολη. Με περίγραμμα την εθνική συμφορά του 1922 ανίσχυρα και αδύνατα τα Ιωάννινα κάνουν τα πρώτα τους ελεύθερα βήματα. Η πόλη προσπαθεί να αποβάλει την ανατολίτικη νοχέλια και μακαριότητα με την οποία επί αιώνες έμαθε να ζει και να μετατραπεί σε σύγχρονη πόλη του 20^{ου} αιώνα, αλλά οι συνθήκες είναι δυσχερείς. Η ηπειρωτική πρωτεύουσα χάνει, αργά αλλά σταθερά, τον πρωταγωνιστικό ρόλο που είχε πριν από την απελευθέρωσή της. Το εμπόριό της φθίνει, η οικονομική της ευρωστία μειώνεται, οι βιοτεχνίες της παρακμάζουν και ο πληθυσμός της λιγοστεύει. Τα Ιωάννινα μετατρέπονται σε ένα τυπικό επαρχιακό διοικητικό κέντρο που περιβάλλεται από μια ενδοχώρα με ελάχιστες δυνατότητες.

Η καταστροφή του 1922 μετέβαλε τα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας. Η κεντρική παράμετρος, στο τέλος των πολύχρονων αναμετρήσεων, ήταν η άφιξη και η αποκατάσταση του πολύ σημαντικού ρεύματος προσφύγων³⁵⁶. Είναι αυτονόητο ότι το ανθρώπινο αυτό κύμα ανέτρεψε όλες τις ισορροπίες και τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Η έξαρση της τοκογλυφίας αποτελούσε και αυτή τροχοπέδη στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Τόσο στον ύπαιθρο χώρο όσο και στην πόλη των Ιωαννίνων, αποτέλεσε φανερό δείγμα μίας οικονομικής δυστοκίας σε σχέση με τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες της εποχής. Η αυξημένη φορολογία, σε συνδυασμό με τον οικονομικό μαρασμό του Μεσοπολέμου, η εισροή των προσφύγων, οι καλλιεργητικές ανάγκες και οι

³⁵⁴ Χριστοδούλου Δημήτρης, *Αγροτική και συνεταιριστική ανάπτυξη*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987, σ. 128.

³⁵⁵ Παπαγεωργίου Γεώργιος, «Ηπειρωτικά λιμάνια στην ύστερη τουρκοκρατία: η περίπτωση της Πρέβεζας», στα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας *Ήπειρος: Κοινωνία-Οικονομία 15^{ος}-20^{ος} αι., Γιάννινα 4-7 Σεπτεμβρίου 1985*, εκδ. Δήμος Ιωαννιτών, Ιωάννινα 1987, σ. 139-153.

³⁵⁶ Νοταράς Μιχάλης, *Η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων*, εκδ. Χρονικά, Αθήνα 1934, σ. 124.

υποχρεώσεις σε οικογενειακό επίπεδο συμπεριλαμβάνονται στις κυρίες αιτίες για την καταφυγή στον παράνομο χρηματικό δανεισμό³⁵⁷.

Τον Μάρτιο του 1922, η κρισιμότητα της κατάστασης είχε γίνει πασίδηλη, με αποτέλεσμα η ελληνική κυβέρνηση, κάτω από την πίεση των δαπανών της μικρασιατικής εκστρατείας, να καταφύγει σ' ένα πρωτότυπο για τα χρονικά της δημοσιονομικής πολιτικής μέτρο. Ο Πρωτοπαπαδάκης³⁵⁸ εφάρμοσε τη μέθοδο του «αναγκαστικού» δανείου ως μέσου κάλυψης των κρατικών αναγκών. Συγκεκριμένα, τα χαρτονομίσματα, διχοτομήθηκαν και ενώ το ένα μέρος παρέμενε στην κυκλοφορία, το άλλο ανταλλάσσόταν με χρεόγραφα ενός εσωτερικού δανείου. Με αυτόν τον τρόπο επιτεύχθηκε η μείωση της νομισματικής κυκλοφορίας και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος υποχρεώθηκε να χορηγήσει στο κράτος πιστώσεις ίσης αξίας με αυτή των χαρτονομισμάτων που αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία, προχωρώντας σε νέες εκδόσεις³⁵⁹. Το μέτρο αυτό, είχε ως αποτέλεσμα το εισόδημα να μεταφερθεί προς το δημόσιο με τη μορφή δανείου και να εκδοθεί νέο χαρτονομίσμα χωρίς όμως να αυξηθεί η νομισματική κυκλοφορία. Το νομοσχέδιο πέρασε με οριακή πλειοψηφία (151 προς 148) από τη Βουλή, έγινε νόμος στις 25 Μαρτίου του 1922 και συμπληρώθηκε με τεχνικής φύσης λεπτομέρειες³⁶⁰.

Οι πρώτοι μήνες μετά τη μικρασιατική καταστροφή κυλούν μέσα σε μια πολιτικο-οικονομική σύγχυση. Τον Μάρτιο του 1923, η ανώτατη τιμή της λίρας φτάνει τις 438 δρχ., για να πέσει όμως το καλοκαίρι στις 170 δρχ.³⁶¹, καθώς η αίτηση δανειοδότησης της Ελλάδας από την ΚΤΕ αντιμετωπίζεται ευνοϊκά, με αποτέλεσμα να κοπάσει η κερδοσκοπία χωρίς να έχει συναφθεί ακόμα το «αναγκαστικό» δάνειο. Βασικό χαρακτηριστικό όλων των χρόνων που θα ακολουθήσουν, είναι η ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών, που είχε καθυστερήσει για πολιτικούς λόγους κατά το

³⁵⁷ Αναστασόπουλος Νίκος, *Κοινωνία και ποινική πραγματικότητα στο νομό Ιωαννίνων την δεκαετία του 1930*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2007 (αδημ.), σ. 168.

³⁵⁸ Ο Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης γεννήθηκε στη Νάξο το 1859. Ορίστηκε υπουργός οικονομικών και επισιτισμού στην Κυβέρνηση Γούναρη του 1915. Τον Μάιο του 1922 αναλαμβάνει Πρωθυπουργός μετά την καταψήφιση στην βουλή της Κυβέρνησης Γούναρη και στις 15 Νοεμβρίου του 1922 καταδικάστηκε σε θάνατο στην «δίκη των έξι».

³⁵⁹ Χατζηωσήφ Χρήστος, «Η ήττα και η ενίσχυση των σταθερών του ελληνικού καπιταλισμού», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 301-304.

³⁶⁰ Γιαννουλόπουλος Ιωάννης, «Η οικονομία από το 1919 ως το 1923», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, ό.π., σ. 301· Ρηγίνος Μιχάλης, «Το "boom" και η κρίση της βιομηχανίας: 1923-1940», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} - 20^{ος} αιώνας)*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 2006, σ. 191-192.

³⁶¹ Τσαλίκης Κωνσταντίνος, *Το εξωτερικόν συνάλλαγμα εν τη οικονομική ιστορία της Ελλάδος κατά την τριακονταετίαν 1898-1928*, εκδ. Πυρσός, Αθήνα 1929, σ. 33.

διάστημα 1920-1922, όσο οι Λαϊκοί βρίσκονταν στην εξουσία³⁶². Μεταξύ 1923-1925 απαλλοτριώνονται 1203 τσιφλίκια και αποδίδονται σε ακτήμονες³⁶³.

Όλο το 1923 είναι χρονιά αναζωογόνησης της οικονομικής δραστηριότητας, μετά την πτώση του 1922. Αυξάνεται η προσφορά συναλλάγματος, ενώ ανέρχονται και οι εισπράξεις από μεταναστευτικά εμβάσματα³⁶⁴. Πέρα από τα δημοσιονομικά μέτρα του τότε υπουργού των Οικονομικών Γεωργίου Κοφινά και πέρα από τους ορθούς χειρισμούς της Εθνικής Τράπεζας στην πρόσκτηση συναλλάγματος, τα δημόσια οικονομικά βελτιώθηκαν από την έγκριση της Κοινωνίας των Εθνών του Α΄ Προσφυγικού Δανείου, το Σεπτέμβριου του 1923³⁶⁵. Ωστόσο, εκείνη την περίοδο, εμφανίζεται αύξηση των έμμεσων και άμεσων φόρων του κράτους. Συγκεκριμένα, κατά τα στοιχεία των στατιστικών της εποχής, οι άμεσοι φόροι αυξήθηκαν κατά 50% και οι έμμεσοι κατά 100%³⁶⁶.

Στο δεύτερο εξάμηνο του 1924, η δραχμή επιδείκνυε αξιοσημείωτη σταθερότητα και ήταν γενική η πεποίθηση ότι χάρη και στο πρώτο προσφυγικό δάνειο που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 1924, υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών, η σταθεροποίηση νομίσματος ήταν επικείμενη. Στις 4 Δεκεμβρίου 1924, υπογράφηκε ύστερα από μακρόχρονες προσπάθειες το περίφημο προσφυγικό δάνειο, ύψους 12.300.000 λιρών, με τόκο 7%, τιμή έκδοσης 88% και εξόφληση μέσα σε 40 χρόνια³⁶⁷. Διαχειριστής ορίστηκε ένας διεθνής οργανισμός που ονομαζόταν Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων και για την παραχώρησή του έμπαιναν εγγύηση ορισμένοι πόροι του ελληνικού Δημοσίου. Είναι όμως ανέφικτη η σταθεροποίηση του νομίσματος τα χρόνια αυτά, λόγω της συνεχούς πολιτικής αναστάτωσης. Το 1924 ανέλαβαν διαδοχικά έξι Υπουργοί Οικονομικών, το 1925 ήταν τρεις και το 1926 τέσσερις, οι οποίοι δεν ήταν σε θέση να ασκήσουν ουσιώδη επίδραση στην οικονομική

³⁶² Γιαννουλόπουλος Ιωάννης, «Η οικονομία από το 1919 ως το 1923», στο συλλογικό τόμο, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ΄*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 296-301· Μπουρνόβα Ευγενία & Προγουλάκης Γεώργιος, «Η αποκατάσταση των προσφύγων και η αγροτική μεταρρύθμιση», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} – 20^{ος} αιώνας)*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 2006, σ. 82-85.

³⁶³ Βεργόπουλος Κωνσταντίνος, *Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1992, σ. 154· Πετμεζάς Σωκράτης, «Θεσμικοί μετασχηματισμοί του έγγειου καθεστώτος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα Β1΄*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002, σ. 196-203· Πετμεζάς Σωκράτης, «Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης και τα αποτελέσματά της», *Ιστορία της Ελλάδος του 20ού αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 349-351.

³⁶⁴ Τσαλίκης Κωνσταντίνος, *Το εξωτερικόν συνάλλαγμα εν τη οικονομική ιστορία της Ελλάδος κατά την τριακονταετίαν 1898-1928*, ό.π., σ. 11.

³⁶⁵ Βερέμης Αθανάσιος, «Η οικονομία από το 1923 ως το 1926», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ΄*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 301-302.

³⁶⁶ Κοφινάς Γεώργιος, «Δημόσια Οικονομικά», *Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ελευθερουδάκη*, τ. Ε΄, Αθήνα 1930, σ. 454-455· Βερέμης Αθανάσιος, «Η οικονομία από το 1923 ως το 1926», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ΄*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 303.

³⁶⁷ Χατζήιωσήφ Χρήστος, «Ο ρόλος του κράτους και της Εθνικής Τράπεζας», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα Β1΄*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002, σ. 29-33.

πολιτική, αδυνατούσαν να προγραμματίσουν μακροχρόνιας απόδοσης μέτρα και επιπρόσθετα είχαν να αντιμετωπίσουν τις τεράστιες ανάγκες του δημοσίου ταμείου για ρευστό.

Το 1926 έχουμε στην ύστερη φάση της δικτατορίας του Πάγκαλου, έντονα υφεσιακά φαινόμενα. Οι λόγοι είναι οι εξής: οι εξαγωγές μένουν σταθερές, ενώ οι εισαγωγές μηχανημάτων και εξοπλισμού μειώνονται μερικά, επειδή η τιμή της λίρας είχε πάλι ανοδική πορεία καθιστώντας τις επενδύσεις απρόσφορες³⁶⁸. Επίσης, η νομισματική κυκλοφορία μειώνεται και ο προεξοφλητικός τόκος αυξάνεται στο 11%³⁶⁹. Ως εκ τούτου, στις 24 Ιανουαρίου 1926, δημοσιεύτηκε διάταγμα σύμφωνα με το οποίο η αξία των χαρτονομισμάτων μειωνόταν κατά 25%³⁷⁰.

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου³⁷¹, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής³⁷². Η σταθεροποίηση του νομίσματος είχε διπλό περιεχόμενο: η Ελλάδα εφαρμόζε τον κανόνα συναλλάγματος-χρυσού, με υποχρέωση διατήρησης μιας ισοτιμίας δραχμής προς λίρα (375 δρχ./λίρα)³⁷³. Για να υπάρξει επιτυχία, η πλευρά της ΚΤΕ επέμεινε σε μια τραπεζική μεταρρύθμιση ώστε να δημιουργηθεί ένα ίδρυμα που θα είχε την αποκλειστική μέριμνα να περιφρουρεί την δραχμή, χωρίς να έχει άλλα εμπορικά συμφέροντα³⁷⁴.

Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα. Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος

³⁶⁸ Τσαλίκης Κωνσταντίνος, *Το εξωτερικόν συνάλλαγμα εν τη οικονομική ιστορία της Ελλάδος κατά την τριακονταετίαν 1898-1928*, ό.π., σ. 55.

³⁶⁹ Τσαλίκης Κωνσταντίνος, *Το εξωτερικόν συνάλλαγμα εν τη οικονομική ιστορία της Ελλάδος κατά την τριακονταετίαν 1898-1928*, ό.π., σ. 269.

³⁷⁰ Ρηγίνος Μιχάλης, «Το "boom" και η κρίση της βιομηχανίας: 1923-1940», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} – 20^{ος} αιώνας)*, ό.π., σ. 207.

³⁷¹ Το λεγόμενο «τριμερές δάνειο» της ΚΤΕ, από τα έσοδα του οποίου το ένα τρίτο διατέθηκε για τη νομισματική σταθεροποίηση, το άλλο τρίτο για την κάλυψη προηγούμενων αναγκών και το υπόλοιπο για την αποκατάσταση των προσφύγων. Για το ανωτέρω δάνειο βλ. Mazower Mark, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου*, μτφρ. Μαρκέτος Σπύρος, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2002, σ. 147.

³⁷² Βούρος, Γιάννης, *Τα δέκα έτη της Τραπεζής της Ελλάδος: 1928-1938*, εκδ. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1938, σ. 10-14.

³⁷³ Mazower Mark, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου*, ό.π., σ. 142-143.

³⁷⁴ Χριστοδουλάκη Όλγα, «Η μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος και η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα Β1'*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002, σ. 253-265.

σε χρυσό³⁷⁵. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Επιπλέον, η σταθεροποίηση της δραχμής, περιόρισε τη νομισματική κυκλοφορία, που με τη σειρά της προκάλεσε την κατακόρυφη μείωση του πληθωρισμού³⁷⁶.

Την ίδια χρονιά, η οικονομική κρίση, η οποία χαρακτηρίστηκε από τους οικονομολόγους της εποχής ως «κρίση εκκαθάρισεως», εκδηλώθηκε στο εμπόριο και από το 1929 επεκτάθηκε στη βιομηχανία, λαμβάνοντας οξύτερες μορφές το 1931 και το 1932. Οι επιπτώσεις της στην ελληνική οικονομία εντοπίζονταν στο κλείσιμο επιχειρήσεων, στον περιορισμό των εργασιών των βιομηχανικών κλάδων, στην ελάττωση του προσωπικού των οικονομικών μονάδων και στην επιβράδυνση των δημοσίων έργων³⁷⁷.

Οι αλληπάλλληλες κρίσεις του διεθνούς συστήματος κατά τα έτη 1920-1922, 1924, 1927, 1929 επέδρασαν πάνω στην ελληνική οικονομία κατά τρόπο διαρκή και σωρευτικό. Στην περίοδο 1920-1928, η οικονομία της χώρας αναπτύχθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 4% και τούτο επέφερε σχεδόν διπλασιασμό του εθνικού εισοδήματος. Σημαντικό είναι ότι στη γεωργία επιτεύχθηκε σχεδόν ο διπλασιασμός της καλλιεργούμενης γης. Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα, διέθετε σχετικά τις λιγότερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ευρώπης³⁷⁸. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, διαπιστώνεται μια σύμπτωση ανάμεσα στις ημερομηνίες των νομοθετικών τακτοποιήσεων της αγροτικής ιδιοκτησίας, των αυξήσεων της γεωργικής παραγωγής και της γενικής οικονομικής ανέλιξης της χώρας³⁷⁹.

Ωστόσο, περί τα τέλη της δεκαετίας του 1920, είχε βελτιωθεί αισθητά η παραγωγική διαδικασία και, ειδικότερα, είχε εγκαινιαστεί η κατασκευή σημαντικών έργων

³⁷⁵ Φραγκιάδης Αλέξης, *Ελληνική Οικονομία 19^{ος} -20^{ος} αιώνας: Από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2007, σ. 135-136.

³⁷⁶ Βεργόπουλος Κωνσταντίνος, «Η αναδιοργάνωση του νομισματικού και πιστωτικού συστήματος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 333-335· Χατζηιωσήφ Χρήστος, «Εξωτερικό χρέος και ξένες επενδύσεις», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 316-321.

³⁷⁷ Ρηγίνος Μιχάλης, «Το "boom" και η κρίση της βιομηχανίας: 1923-1940», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} - 20^{ος} αιώνας)*, ό.π., σ. 208-209.

³⁷⁸ Σμπαρούνης Αθανάσιος, *Σκέψεις τινές δια μεταπολεμικήν βιώσιμον Ελλάδα*, εκδ. Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1945, σ. 114.

³⁷⁹ Βερνίκος Νικόλαος, *Η Ελλάδα μπροστά στη δεκαετία του 1980*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1975, σ. 106.

υποδομής, είχε σταθεροποιηθεί το εθνικό νόμισμα, είχε αναπτυχθεί η εμπορική κίνηση και είχε δρομολογηθεί η ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανίας. Η αγροτική παραγωγή βελτιώθηκε χάρη στην αύξηση των καλλιεργήσιμων γαιών και στην εκτέλεση σημαντικών αποξηραντικών έργων στην εύφορη ύπαιθρο της βόρειας Ελλάδας . Παράλληλα προβλέφθηκαν, με την αρωγή και της Κοινωνίας των Εθνών, τα πρώτα μέτρα για την αντιμετώπιση των οξέων κοινωνικών προβλημάτων που ήταν εύλογο να έχει προκαλέσει η συρροή των προσφύγων από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη -της περιθάλψης και της αποκατάστασής τους. Επίσης, γενικεύτηκε η εφαρμογή των μέτρων για την αγροτική μεταρρύθμιση. Η επιβάρυνση ωστόσο του εξωτερικού δανεισμού και η προσφυγή στο ξένο χρηματοδοτικό κεφάλαιο, προκαλούσαν εμπόδια στη θετική, κατά τα άλλα, πορεία της χώρας. Το γεγονός αυτό, υπογράμμιζε ακόμη περισσότερο την αναπόφευκτη εξάρτηση της Ελλάδας από την εκάστοτε διεθνή συγκυρία, πολιτική και οικονομική³⁸⁰.

Συνοπτικά, θα υποστηρίζαμε ότι η περίοδος 1920-1928 είναι μια περίοδος οικονομικής ανόδου αλλά όχι απρόσκοπτης, με παράλληλη διενέργεια πάσης φύσεως δαπανών από το κράτος, που εν μέρει απορροφά αγοραστική δύναμη από τον ιδιωτικό τομέα και εν μέρει δημιουργεί πρόσθετη. Από το 1926 έχουμε σαφή στροφή προς την δανειακή πολιτική, ως μέσο άντλησης χρήματος για την οικονομική πρόοδο της χώρας, αφού η πολιτική ελλειμματικού προϋπολογισμού και οι άλλοι τρόποι χρηματοδότησης της οικονομικής ανάπτυξης με εσωτερικούς πόρους, είχαν εξαντληθεί³⁸¹.

---

³⁸⁰ Βεργόπουλος Κωνσταντίνος, «Τα εξωτερικά και εσωτερικά δάνεια», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 335-338.

³⁸¹ Ψαλιδόπουλος Μιχάλης, *Η κρίση του 1929 και οι Έλληνες οικονομολόγοι*, εκδ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1989, σ. 84.

Τα προικοσύμφωνα του συμβολαιογράφου Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη (1926-1928)

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ πρώτῃ (1ῃ) τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου (1926) ἔτους ἡμέρᾳ Τρίτῃ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλῃ ἰδιοκλήτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιτζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Βασιλείου Στεφ. Ρακκοπούλου, σανδαλοποιοῦ καὶ Πέτρου Παναγ. Σέλου λαχανοπώλου, ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοι μὲν εἰς ἐμέ γνωστοὶ δὲ εἰς τοὺς ἀνωτέρω μάρτυρας οἵτινες μοὶ ἐβεβαίωσαν τὴν ταυτότητά των Γεώργιος Εὐαγγέλου Βούλγαρης, ὑποδηματοποιὸς, κάτοικος Ἰωαννίνων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωάννης Κωνσταντίνου Τσιγκίστρας λαχανοπώλης κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἤτήσαντο τὴν σὺνταξιν τοῦ παρόντος δι' αὐτῶν ἐδήλωσαν τὰ ἑξῆς...³⁸²

Βρισκόμαστε στην πόλη των Ιωαννίνων του 1926 και συγκεκριμένα στο συμβολαιογραφικό γραφείο του Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη³⁸³ στην οδό Κρυστάλλη, όπου συγκεντρώθηκαν οι Γεώργιος Βούλγαρης και Ιωάννης Τσιγκίστρας, μαζί με δύο μάρτυρες, για την τελική επικύρωση της παρεχόμενης προίκας, μέσω ενός συμβολαίου που ονομαζόταν «προικοσύμφωνον».

Μπορεί πλέον να θεωρείται ένας ξεπερασμένος θεσμός, ωστόσο στο παρελθόν, ήταν ένα βασικό στοιχείο της καθημερινότητας του λαϊκού πολιτισμού, τόσο στο άστυ όσο και στο ύπαιθρο. Συγκεκριμένα, πριν την τέλεση ενός γάμου, οι γονεὶς των παιδιῶν, συνέτασσαν το προικοσύμφωνο, το οποίο βοηθούσε το νέο ζευγάρι στο

³⁸² Τα 26 προικοσύμφωνα που μελέτησα, δεν ἔχουν ενιαία ἀρίθμηση, διότι βρίσκονται στους ἴδιους φακέλους μαζί με ποικίλες συμβολαιογραφικές πράξεις ὅπως: πωλητήρια, αγοραπωλησίες, πληρεξούσια, μισθωτήρια, υποθήκες κ.α.

³⁸³ Νικόλαος Ευθυμιάδης του Κωνσταντίνου και της Βασιλικῆς. Γεννήθηκε το 1898 στη Δωδώνη (Τσαρκοβίστα) Ιωαννίνων και ἀπεβίωσε το 1954.

1914: κάτοχος διπλώματος λογιστικῆς, με εξετάσεις που ἔδωσε στη Ζωσιμαία Σχολή ἐνῶ ἦταν ἀκόμη μαθητής.

1916: ἀποφοιτεῖ ἀπὸ τη Ζωσιμαία Σχολή.

1917: φοιτεῖ στη Νομική Σχολή του Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου.

1920: διορίζεται μόνιμος υπάλληλος του Ταμείου Ιωαννίνων.

1921: πολεμὰ στη Μικρά Ἀσία.

1923: παντρεύεται τὴν Χρυσούλα Παπαδοπούλου και ἀποκτοῦν τρία παιδιά.

1924: παίρνει το πτυχίο της Νομικῆς Σχολῆς.

1926: παραιτήθηκε ἀπὸ υπάλληλος του Ταμείου και γίνεται Συμβολαιογράφος Ιωαννίνων.

ξεκίνημα της κοινής ζωής του. Ως εκ τούτου, μέσω της ανωτέρω συνήθειας και της φύλαξης των επίσημων συμβολαίων από τους συμβολαιογράφους, είμαστε σε θέση να μελετήσουμε τη σύσταση των κοινωνιών της εποχής (οικονομία, οικογενειακές σχέσεις, καθημερινότητα, ήθη και έθιμα).

Η σπουδή παλαιών εγγράφων, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και φωτίζει από πολλές πλευρές την ιστορία ενός τόπου. Μας παρέχει ποικίλα στοιχεία τα οποία μπορεί κανείς να τα αξιοποιήσει επιστημονικά. Όλες αυτές οι γραπτές μαρτυρίες μας δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ζωή της νεοελληνικής κοινωνίας, για τη μνήμη του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος· διότι ιστορία δεν υπάρχει χωρίς αρχεία, χωρίς πηγές και τεκμήρια.

Τα προικοσύμφωνα, λοιπόν, απηχούν τις κοινωνικές δομές, αναπαράγουν το εθιμικό δίκαιο, αντικατοπτρίζουν την οικονομία της εποχής και αναπαριστούν την πρακτική που τα παρήγαγε. Αποτελούν σημαντική πηγή για τη μελέτη των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και ιστορικών δεδομένων μιας κοινωνίας. Είναι μία πολύτιμη πηγή πληροφοριών, για να διερευνηθούν οι γαμήλιες παροχές και ανταλλαγές. Μελετώντας τα μπορούμε να αντλήσουμε στοιχεία τόσο από την οικογένεια της νύφης, όσο και από την οικογένεια του γαμπρού.

Γεγονός αδιαμφισβήτητο παραμένει ότι καταγράφουν τις γαμήλιες στρατηγικές και το ρόλο της οικογένειας, που επιβάλλουν οι κανόνες της συγκεκριμένης, κάθε φορά, κοινωνικής πραγματικότητας όπως αυτές οργανώνονται από έναν καθορισμένο τύπο οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, για να γίνει κατανοητή η εξέλιξη και η διαφοροποίηση που υπέστη ο ανωτέρω θεσμός στις αρχές του 20^{ου} αιώνα³⁸⁴.

Όπως ήδη ανέφερα παραπάνω, η σύσταση της προίκας γίνεται με έγγραφο, το προικοσύμφωνο, το οποίο έχει συστατικό και όχι απλώς αποδεικτικό χαρακτήρα. Επομένως ο έγγραφος τύπος για τη σύσταση της προίκας ήταν υποχρεωτικός. Παρά το συστατικό χαρακτήρα του ανωτέρου εγγράφου, η μετάθεση της κυριότητας των προικίων επέρχεται όταν πληρωθεί η αίρεση της τέλεσης του γάμου. Ωστόσο, εμφανίζονται περιπτώσεις όπου η μερική παράδοση των προικίων μπορούσε να

³⁸⁴ Καλπουρτζή Εύα, «Στα μονοπάτια των πηγών: προτάσεις για την ανάγνωση του νοταριακού υλικού των Κυκλάδων», *Εθνολογία* 4 (1995), σ. 10.

ορισθεί και να πραγματοποιηθεί και προ του γάμου, στο μετά τη σύνταξη ή επίδοση του προικοσυμφώνου διάστημα³⁸⁵.

Τα 26 προικοσύμφωνα που παρατίθενται αντιπροσωπεύουν μέρος των γάμων που έγιναν στα Ιωάννινα κατά τα έτη 1926-1928, ως εκ τούτου αυτό σημαίνει και την παραίτησή μου από στατιστικώς έγκυρα συμπεράσματα. Άλλωστε, ακόμη και αν διέθετε κανείς όλο το απαραίτητο τεκμηριωτικό υλικό, από τη στιγμή που η όποια διαπραγμάτευση δε βασίζεται σε συγχρονική, επιτόπια έρευνα, αλλά τοποθετείται σε κάποια χρονική απόσταση από το αντικείμενό της, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να υποτιμηθούν όλα εκείνα τα στοιχεία που ο Pierre Bourdieu περιέλαβε στον όρο «συμβολικό κεφάλαιο»³⁸⁶.

Η εξέταση των οικονομικών κατά βάση διαστάσεων της προικοδοσίας, δεν σημαίνει ότι υποτιμάται το γεγονός ότι ο θεσμός αυτός, ως παραπλήρωμα του γάμου, διασυνδέεται και επηρεάζεται από βιολογικούς και ψυχολογικούς παράγοντες. Σύμφωνα με τον Jack Goody «η περιουσία δεν είναι ο μόνος καθοριστικός παράγοντας, αφού... η ομορφιά, αλλά και οι περιστάσεις μπορεί να παίζουν και αυτές το ρόλο τους»³⁸⁷. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να λησμοσύμε το γεγονός πως, το μεγαλύτερο ποσοστό των γάμων ελέγχεται με βάση την κοινωνικοοικονομική θέση των συζύγων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιθυμητή αναπαραγωγή κάθε κοινωνικής ομάδας.

Στο χειρόγραφο υλικό που είχα στη διάθεσή μου, συνάντησα πολλές βραχυγραφίες και ήταν αρκετά δυσανάγνωστο. Ωστόσο, μπόρεσα και ολοκλήρωσα τη μεταγραφή του, η οποία αν και χρονοβόρα, λειτούργησε καταλυτικά στη γνώση των γαμήλιων συναλλαγών που κυριαρχούσαν στην Ήπειρο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Τα έγγραφα ιστορικού περιεχομένου, όπως σε αυτή την περίπτωση, δημοσιεύονται χωρίς αλλαγές. Η μόνη επέμβαση που έκανα ήταν στην κεφαλαιογράφηση των κυρίων ονομάτων, προσώπων και τόπων, όπως και στη διόρθωση των σημείων στίξεων (όπου χρησιμοποιούνται λανθασμένα). Αξίζει να αναφερθεί πως η παράθεση και μελέτη των

³⁸⁵ Ενδεικτικά βλ. παράρτημα 2^ο, προικοσύμφωνα αριθμ. 323, 534, 538, 602, 738, 1248, 1256, 1309, 1355, 1449, 1477.

³⁸⁶ Bourdieu Pierre, *Esquisse d'une théorie de la pratique*, εκδ. Droz, Παρίσι 1972, σ. 227-243.

³⁸⁷ Goody Jack, "Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia", στο συλλογικό τόμο των Jack Goddy and S.T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge University Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 20.

προικοσυμφώνων προϋποθέτει παλαιογραφική³⁸⁸ και διπλωματική γνώση³⁸⁹, για να είμαστε σε θέση να μεταγράψουμε και να σχολιάσουμε το υλικό με αρτιότητα.

Τα ανωτέρω έγγραφα, λοιπόν, ως αρχαιακές μαρτυρίες και ως ιστορικά τεκμήρια, είναι ιδιαιτέρως ενδιαφέροντα, τόσο από γλωσσική άποψη, όσο και από άποψη περιεχομένου, εθιμικού δικαίου και ως λαογραφική πηγή. Το προικοσύμφωνο, όπως μας λέει η νομική επιστήμη, είναι «συμβόλαιο όπερ συνάπτεται προκειμένου γάμου μεταξύ του γαμβρού και των γονέων ή κηδεμόνων της νύφης, ή και αυτής της ίδιας, και περιέχει κατάλογον όλως λεπτομερώς των κινητών και ακινήτων, τα οποία παρέχονται ως προίξ εις τον γαμβρόν. Αντικείμενον της προικός, δύναται να είναι παν στοιχείο περιουσίας, ικανόν να επιφέρει επαύξησιν της περιουσίας του ανδρός, αδιάφορον αν δεν είναι προσοδοφόρον, ως ένδυμα, έπιπλα κλπ...». Με άλλα λόγια, η σύμβαση για να είναι ισχυρή πρέπει πάντοτε να γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο. Σε διαφορετική περίπτωση, αν λόγου χάριν γίνει με ιδιωτικό συμφωνητικό, δεν υπάρχει προίκα και δεν εφαρμόζονται σ' αυτήν οι σχετικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

³⁸⁸ Παλαιογραφία, είναι η επιστήμη που ως αντικείμενό της έχει τις αρχαίες γραφές στις διάφορες φάσεις της εξέλιξης και της μεταμόρφωσής τους στο πέρασμα των αιώνων. Ο ανωτέρω όρος χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον βενεδικτίνο Bernard de Montfaucon (1655-1741) στο έργο που αυτός εξέδωσε το 1708 με τον τίτλο *Palaeographia graeca*. Ωστόσο, η ελληνική παλαιογραφία δεν περιορίζεται σήμερα μόνο στη μελέτη της ιστορίας και εξέλιξης της γραφής όπως αυτή διασώζεται σε περγαμινά και χαρτώα χειρόγραφα που χρονολογούνται από τον 4° κυρίως αιώνα και εξής· αντιθέτως, επεκτείνεται στη διερεύνηση όλων των στοιχείων εκείνων που ανασυνθέτουν την εικόνα αλλά και την ιστορία και τις συνθήκες της δημιουργίας του χειρόγραφου βιβλίου. Τα στοιχεία αυτά αφορούν: α) στην εξωτερική μορφή του χειρογράφου (υλικό γραφής, διαστάσεις, αρίθμηση φύλλων, είδος και αρίθμηση τευχών, παρουσία ή απουσία υδατοσημών, διακοσμητικά χαρακτηριστικά, είδος της στάχωσης, κατάσταση του χειρογράφου), β) τον τόπο αντιγραφής, γ) τη χρονολόγηση, δ) την αναζήτηση του αντιγραφέα και κτήτορα και, ε) τις οικονομικές-πνευματικές συνθήκες που επέτρεψαν την αντιγραφή του. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό με την λεπτομερή παρουσίαση και εξέταση του περιεχομένου ενός χειρογράφου αλλά και της θέσης που αυτό κατέχει στην ιστορία της παράδοσης των κειμένων, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της έρευνας που οφείλει να πραγματοποιήσει ο σύγχρονος μελετητής των χειρογράφων. Επιπροσθέτως, η επιμέρους επιστήμη που μελετά το χειρόγραφο βιβλίο ως υλικό προϊόν ενός πολιτισμού ονομάζεται κωδικολογία και αποτελεί συμπληρωματική της παλαιογραφίας επιστήμη. Το όνομα της προέρχεται από τη λέξη κώδικας, ονομασία που πήρε το χειρόγραφο βιβλίο όταν απέκτησε τη μορφή με την οποία το γνωρίζουμε μέχρι και σήμερα και αφού επικράτησε του βιβλίου-κυλίνδρου από τον 4° αιώνα μ. Χ και εξής. Η επιστήμη της κωδικολογίας χαρακτηρίστηκε ως η αρχαιολογία του χειρογράφου και συμβάλλει αποφασιστικά στη διεξοδική μελέτη του ελληνικού χειρόγραφου βιβλίου που αποτελεί τον κύριο φορέα διάσωσης των πολύτιμων κειμένων της αρχαίας ελληνικής και βυζαντινής γραμματείας. Βλ. Mioni Elpidio, *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιογραφία*, μτφρ. Παναγιωτάκης Νικόλαος, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 1977, σ. 13· Ψαράς Ιωάννης, *Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 137-141· Πλουμίδης Γεώργιος, *Ιστορική μάθηση (προτάσεις για τις πηγές και τη μεθοδολογία στην Ιστορία)*, εκδ. Καραβίας, Αθήνα 2010, σ. 47-50.

³⁸⁹ Η επιστήμη της Διπλωματικής, έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των εγγράφων που έχουν νομική-διοικητική υπόσταση. Συστηματοποιεί τη σωστή και σύμφωνη με κωδικοποιημένες μεθόδους έκδοση, αποτίμηση και αξιολόγηση των ιστορικών πηγών. Είναι υπεύθυνη για τη διαπίστωση της γνησιότητας ενός εγγράφου και καθορίζει την αξία του ως ιστορική πηγή.

Επίσης, η χρησιμότητά τους είναι πολλαπλή, τόσο για τη μελέτη του κοινωνικού-οικονομικού, λαογραφικού, ιστορικού παρελθόντος μιας περιοχής ή μιας εποχής, όσο και για τη συλλογή πολύ σημαντικών πληροφοριών για τα τοπωνύμια³⁹⁰ (τα οποία αναφέρονται στην περιγραφή των ακινήτων), τις θέσεις των οικισμών, για την κατάσρωση των γενεαλογικών δένδρων και των συγγενικών δεσμών, τη μορφή των κυρίων ονομάτων και των επιθέτων των κατοίκων της και τους γλωσσικούς ιδιοματισμούς.

Χρόνος σύνταξης προικοσυμφώνων: Όπως προκύπτει από την έρευνά μας, όλα τα προικοσύμφωνα του Συμβολαιογράφου Νικόλαου Κ. Ευθυμιάδη, έχουν συνταχθεί πριν από την τέλεση του γάμου. Αυτό στηρίζεται σε ποικίλες χαρακτηριστικές φράσεις όπως: «προκειμένου ή θυγάτηρ αὐτοῦ ..... νά συνέλθῃ εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν», «ἐδέχθη νά λάβῃ ὡς νόμιμον σύζυγόν του», «ὁ γάμος γεννήσεται Θεοῦ θέλοντος τὴν ..... ἐνεστώτος ἔτους».

Τυπολογία προικοσυμφώνου: Η τυπολογία των προικοσυμφώνων που είχαμε στη διάθεσή μας είναι η ακόλουθη:

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆς ..... (....) τοῦ μηνὸς .... τοῦ ..... (.....) ἔτους ἡμέρα ..... ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν πρὸςυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων ....., (επάγγελμα) κάτοικος ..... καὶ ..... (επάγγελμα), κάτοικος ....., ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοι μὲν εἰς ἐμέ γνωστοὶ δέ εἰς τοὺς ἀνωτέρῳ μάρτυρας οἵτινες μοὶ ἐβεβαίωσαν τὴν ταυτότητά των ....., (επάγγελμα),

³⁹⁰ Είναι αρκετά ενδιαφέρον η μετονομασία των τοπωνυμίων και οικωνυμίων της Ηπείρου έως τις μέρες μας. Δύο χρήσιμα βοηθήματα είναι τα ακόλουθα: Οικονόμου Κωνσταντίνος, *Τοπωνυμικό της περιοχής Ζαγορίου*, εκδ. Δωδώνη παράρτημα αριθμ. 45, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1991· Οικονόμου Κωνσταντίνος, *Τα οικωνύμια του Νομού Ιωαννίνων: Γλωσσολογική εξέταση*, εκδ. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2002. Επίσης, το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών αναγνωρίζοντας τη σημασία της μελέτης των τοπωνυμίων στη νεότερη ελληνική ιστορία, έχει εντάξει στις ερευνητικές του δραστηριότητες τη μελέτη των ονομασιών των οικισμών, των τοπωνυμίων και των μικροτοπωνυμίων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος «Ιστορία των οικισμών της Ελλάδος, 15^{ος} – 20^{ος} αιώνας». Προϊόν του παραπάνω προγράμματος υπήρξε η ηλεκτρονική βάση δεδομένων «Μετονομασίες οικισμών της Ελλάδος» που συγκροτήθηκε με σκοπό την καταγραφή όσων οικισμών μετονομάστηκαν με επίσημες διοικητικές πράξεις.

κάτοικος ..... ἀφ' ενός καὶ ἀφ' ἑτέρου ..... (επάγγελμα) κάτοικος ..... καὶ ἤτήσαντο τὴν σὺνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ ἐδήλωσαν τὰ ἐξῆς ὅτι:.....

Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθὲν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ μάρτυρες

Οἱ συμβαλλόμενοι

.....

.....

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Ευθυμιάδης

Τα προικοσύμφωνα ἔχουν συνταχθεῖ ἀπὸ επαγγελματία συμβολαιογράφου· εἶναι γραμμένα σε σφραγιστὸ χάρτι καὶ ἀκολουθοῦν ἓνα σταθερὸ τύπο: στὴν ἐπικεφαλίδα ἀναγράφεται τὸ ποσὸ στὸ ὁποῖο ἀνέρχεται τὸ προικοσύμφωνο, ποσὸ τὸ ὁποῖο ἀντιπροσωπεύει τὸ ἄθροισμα τῆς ἀξίας τῶν προικῶν, ποὺ ἔχουν ἀποτιμηθεῖ σε χρῆμα, καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεάς. Ἀκολουθεῖ ὁ τόπος (Ἰωάννινα), ἡ ἡμερομηνία (ἡμέρα, μήνας, χρόνος), τὸ ὄνομα τοῦ συμβολαιογράφου καὶ ὁ τόπος κατοικίας του· κατόπιν, τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὁ τόπος κατοικίας τοῦ προικοδότη (ἢ τῶν προικοδοτῶν), τὸ ὄνομα τῆς νύφης, τὸ ὄνομα τοῦ προικολήπτη, τὸ ἐπάγγελμα, ὁ τόπος κατοικίας του, καὶ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὁ τόπος κατοικίας τῶν δύο μαρτύρων. Ἀν οἱ συμβαλλόμενοι εἶναι ἀγράμματοι, βεβαιώνεται ἀπὸ τοὺς μάρτυρες ἡ ἀδυναμία τους νὰ υπογράψουν. Ἐπίσης, τὸ ἀριστερὸ περιθώριο, χρησιμεύει ἀρκετές φορές γιὰ τὴ συμπλήρωση στοιχείων ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀντίστοιχη πράξη.

Ὅλα τὰ προικοσύμφωνα παρουσιάζουν ὁμοιομορφία ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴ τους μορφή. Συγκεκριμένα, τὸ χάρτι εἶναι διαστάσεων περίπου 0,30 ἐπὶ 0,20 ἑκατοστά (A4) καὶ στὸ πάνω μέρος ἀπεικονίζονται τὸ ἐλληνικὸ ἐθνόσημο «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» καὶ τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου (ολογράφως καὶ ἀριθμητικῶς). Ἡ χαρτοσήμανση γινόταν με γραμματόσημα, ποὺ ἡ ἀξία τους ποικίλει, ἐφόσον δὲν ἦταν καθορισμένη ἡ ἀξία τοῦ χαρτοσήμου ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐπικολληθεῖ. Ἐπίσης, στὴν πρώτη σελίδα, ἀναγράφονται ὁ ἀριθμὸς συμβολαιογραφικῆς πράξης καὶ ἀκριβῶς ἀπὸ κάτω, ἡ λέξη «Προικοσύμφωνον» μαζί με τὸ συνολικὸ ὕψος τῆς προίκας.

Τα ρήματα που χρησιμοποιούνται για τις γαμήλιες παροχές είναι: δίδω, παραχωρώ και προικοδοτώ, τόσο για τα προικιά όσο και για τα κινητά και ακίνητα αγαθά. Αξίζει να αναφέρω ότι σε ορισμένα από τα εξεταζόμενα προικοσύμφωνα επισημάνθηκαν συνημμένα επιπρόσθετα ιδιόγραφα έγγραφα. Συγκεκριμένα, παρατήρησα το «γραμμάτιον παραλαβής», το «διπλότυπον αποδεικτικόν εισπράξεως», το νόμο ΒΡΗ΄ του 1892, το διάταγμα της 13^{ης} Νοεμβρίου 1893 και το απόσπασμα από το ΣΙΒ΄ Νόμο της 1.10.1852. Ωστόσο, οφείλω να μνημονεύσω και τρεις ιδιαίζουσες συμβολαιογραφικές πράξεις:

1. Το προικοσύμφωνο αριθμ. 1477 παραπέμπει σε άλλα επίσημα έγγραφα:
  - α) μία κατάσταση με τα προικιά υπό μορφή καταλόγου, β) μία δημόσια διαθήκη, γ) ένα πιστοποιητικό, δ) μία γνωμοδότηση, και ε) μία δωρεά.
2. Τα προικοσύμφωνα αριθμ. 40 και 234 φέρουν στην πρώτη σελίδα (στο χαρτόσημο) τις λέξεις «Βασίλειον της Ελλάδος³⁹¹» ενώ όλα τα υπόλοιπα (έως το αριθμ. 1355) φέρουν τις λέξεις «Ελληνική Δημοκρατία: Κινητόν-Επίσημα»³⁹².
3. Τα προικοσύμφωνα αριθμ. 1449 - 1717 φέρουν διαφορετικής μορφής τέλος χαρτοσήμου. Συγκεκριμένα, το χαρτόσημο έχει τη μορφή σφραγίδας, η οποία είναι κυκλική, και αναγράφονται η λέξη «Χαρτόσημον» μαζί με το τέλος χαρτοσήμου (ολογράφως και αριθμητικώς).

Δομή προικοσυμφώνων: Η δομή όλων των προικοσυμφώνων που μελέτησα είναι συγκεκριμένη. Αρχικά, αναφέρονται ο τόπος, η ημέρα, η έδρα και το όνομα του συμβολαιογράφου. Ακολουθούν τα ονόματα των μαρτύρων καθώς και των συμβαλλομένων, τα επαγγέλματά τους και ο τόπος κατοικίας τους. Στη συνέχεια, αναφέρεται συμφωνία των γονέων, ότι θα δώσουν την κόρη τους «είς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατά τους θείους και ιερούς κανόνας τής Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» και ακολουθεί το περιεχόμενο της συμβολαιογραφικής πράξης μαζί με το χρόνο παράδοσης της προίκας. Όταν ολοκληρωθεί η περιγραφή των

³⁹¹ Η εναλλαγή στη σήμανση από «Βασίλειον της Ελλάδος» σε «Ελληνική Δημοκρατία» εντοπίζεται στο προικοσύμφωνο αριθμ. 322 (24^η Δεκεμβρίου 1926). Στην Ελλάδα, η ανακήρυξη της αβασιλευτής δημοκρατίας ψηφίσθηκε στη Δ΄ Συντακτική Συνέλευση στις 25 Μαρτίου 1924 και επικυρώθηκε με δημοψήφισμα στις 13 Απριλίου 1924. Ως εκ τούτου, πιθανότατα, ο συμβολαιογράφος χρησιμοποιούσε χαρτόσημα με την παλιά σήμανση.

³⁹² Η διαφορά αυτή εντοπίζεται στο τέλος χαρτοσήμου.

προικίων αγαθών, ορίζεται το συνολικό ποσό της προίκας και ο φόρος χαρτοσήμου (σε μερικά έγγραφα δεν παρατηρείται φόρος προίκας). Στο τέλος, αναφέρονται οι μάρτυρες, οι συμβαλλόμενοι και υπογράφει ο συμβολαιογράφος.

Αξιοσημείωτο, είναι το γεγονός, πως ένα μεγάλο ποσοστό των μαρτύρων ή και των συμβαλλομένων ήταν αγράμματο. Ως εκ τούτου, ο συμβολαιογράφος έγραφε στο τέλος «όπογράφεται παρά πάντων καὶ ἐμοῦ πλὴν ..... δηλωσάσης ἄγνοια γραμμάτων»³⁹³.

Είδη προικίων αγαθών: Αντικείμενο της προίκας μπορεί να είναι κάθε περιουσιακό στοιχείο δεκτικό συναλλαγής και μεταβίβασης. Στην έννοια αυτή εμπίπτουν τα ενσώματα αγαθά, κινητά και ακίνητα, τα ζώα, οι ομάδες πραγμάτων, τα χρήματα καθώς και οι απαιτήσεις και τα δικαιώματα.

Μετρητά: το προικώο ποσό κυμαινόταν από 3.000 έως 250.000 δραχμές. Ο προικοδότης ήταν υποχρεωμένος να παραχωρήσει το ποσό στον προικολήπτη εφάπαξ ή με δόσεις. Οι δόσεις έπρεπε να κατατεθούν πριν και μετά το γάμο σε προκαθορισμένη ημερομηνία (συνήθως 8 ημέρες πριν το γάμο και λίγους μήνες μετά την τέλεσή του). Δεν αναφέρεται πουθενά τόκος σε περίπτωση που αργήσει να καταβληθεί κάποια δόση. Συνάντησα και περιπτώσεις όπου ο προικολήπτης παρακρατούσε τα ζώα του προικοδότη σε περίπτωση που δε δοθεί ολόκληρο το ποσό³⁹⁴.

Ακίνητα: Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται τα οικήματα (οικίες, μαγαζιά, αποθήκες, στάβλοι κ.α.) και η γη (αγροί, χωράφια, αμπέλια, περιβόλια κ.α.), τα οποία περιγράφονται λεπτομερώς, με αποτέλεσμα να είμαστε σε θέση να αντλήσουμε πολλά πολύτιμα στοιχεία. Συγκεκριμένα καταγράφονται: 1) Τα σύνορά τους με οδούς, ποταμούς, γέφυρες, χωράφια, αμπέλια, περιβόλια, άλλα οικήματα κ.α., 2) τα τοπωνύμια³⁹⁵ και οι «θέσεις» των περιοχών, 3) σε περίπτωση οικημάτων (μαγαζιών κ.α.), τα ονόματα των ιδιοκτητών και των ενοικιαστών και, 4) η αξία τους.

³⁹³ Το μεγαλύτερο ποσοστό αγραμματοσύνης έπληττε τις γυναίκες.

³⁹⁴ Βλ. παράρτημα 2°, προικοσύμφωνο αριθμ. 534.

³⁹⁵ Τα τοπωνύμια αποτυπώνουν τη γεωγραφία, την ιστορία, την οικονομική ζωή και τα επαγγέλματα, τα έθιμα και τις παραδόσεις κάθε τόπου. Δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για την οργάνωση της ζωής στην

Σε ορισμένες περιπτώσεις, αναγράφονται ειδικοί όροι, από τον προικοδότη προς τον προικολήπτη, για το πώς θα διαχειρισθεί ο τελευταίος την ακίνητη περιουσία. Ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα είναι το προικοσύμφωνο αριθμ. 234, στο οποίο ο προικολήπτης: α) Θα διαχειρίζεται το ενοίκιο από ένα καφενείο για 4 χρόνια και στη συνέχεια αυτό θα γυρίσει στην κατοχή του προικοδότη, β) απαγορεύεται να κτίσει πάνω από το καφενείο διότι «κύριος» των ακινήτων είναι ο προικοδότης και, γ) αντί μετρητών, δίνονται ακίνητα ως «διατετιμημένη προικώα περιουσία».

Επιπροσθέτως, στο συμβολαιογραφικό αρχείο δεν περιλαμβάνονται πράξεις αγοραπωλησίας αστικών ή αγροτικών ακινήτων. Τα σχετικά έγγραφα είναι ελάχιστα και διάσπαρτα. Ακόμη, ο συσχετισμός της αξίας τους με τις τιμές άλλων αγαθών, όπως τα κινητά αντικείμενα αλλά και τα είδη διατροφής, δεν είναι εφικτός. Ωστόσο, η εξέταση των πωλητήριων πράξεων και οι τιμές των ακινήτων δεν συνδέονται άμεσα με τι αντικείμενο της μελέτης μας.

Κινητά: Στα ηπειρωτικά προικοσύμφωνα συνάντησα εκτός από τα ακίνητα αγαθά και ένα μεγάλο πλήθος κινητών. Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται τα είδη ρουχισμού (φορέματα, εσώρουχα, κοστούμια, ρόμπες, ζακέτες κ.α.), έπιπλα, οικιακά σκεύη (λέβητες, νταβάδες κ.α.), τιμαλφή αντικείμενα, ζώα (αγελάδες, πρόβατα κ.α.), είδη στρωμνής και στολισμού (κλινοσκεπάσματα, μαξιλάρια, παπλώματα, βελέντζες, καρπέτες, δακτυλίδια) και ραπτομηχανές. Ένα αντιπροσωπευτικό προικοσύμφωνο είναι και το αριθμ. 1477 στο οποίο επισυνάπτεται κατάλογος προικώων αντικειμένων.

Χρειάζεται να λεχθεί, πως όλα τα είδη που εξέθεσα παραπάνω, δεν περιέχονται φυσικά σε όλα τα προικοσύμφωνα που είχαμε στη διάθεσή μας. Τόσο οι κατηγορίες των προικίων όσο και ο αριθμός τους ποικίλει, όπως είναι ευνόητο, ανάλογα με την κοινωνική θέση και την οικονομική κατάσταση της οικογένειας της νύφης αλλά και του γαμπρού.

περιοχή. Βλ. Κυριακίδης Στίλπων, *Ελληνική Λαογραφία: Μέρος Α' Μνημεία του Λόγου*, Αθήνα 1965, σ. 369-376.

Ύψος προίκας: Στον πίνακα που ακολουθεί υπολόγισα το ύψος της προίκας στην Ήπειρο κατά τα έτη 1926-1928³⁹⁶.

Πίνακας 1

Χρονολογία	Αξία προίκας έως 10.000 δρχ.	Αξία προίκας από 10.001 έως 20.000 δρχ.	Αξία προίκας από 20.001 και άνω	Σύνολο προικιών
1926	1	1	3	5
1927	2	3	4	9
1928	4	0	8	12
Σύνολο	7 26.92%	4 15.39%	15 57.69%	26 100%

Στηριζόμενος στον πίνακα, τα 2/3 των προικιών ήταν συνολικής αξίας μεγαλύτερης από 20.000 δρχ. Από τις υπόλοιπες, το 26.92% ήταν κάτω από 10.000 δρχ., ενώ το 15.39% κυμάνθηκε μεταξύ 10.000 και 20.000 δρχ.

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε τα οικονομικά μεγέθη της εποχής, αναφέρω ως παράδειγμα το ημερομίσθιο ενός ειδικευόμενου εργάτη που κυμαινόταν από 5-6 δραχμές. Έτσι οι προίκες που κυμαινότουσαν από 10.000 δραχμές και άνω είναι σε υψηλά (οικονομικά) ποσοστά για την εποχή. Εμφανίζονται και περιπτώσεις όπου η προίκα φθάνει τις 150.000 (προικοσύμφωνο αριθμ. 738) και 250.000 (προικοσύμφωνο αριθμ. 234) δραχμές. Αυτές βέβαια συγκαταλέγονται στις υπέρογκες και είναι σπάνιες για την εποχή. Αν αναλογισθούμε πως το 57.69% των προικιών ποσών είναι σε πολύ υψηλά επίπεδα για την εποχή, διαπιστώνεται η οικονομική ανισότητα των διαφόρων κοινωνικών τάξεων³⁹⁷.

Στους πίνακες (2,3) και στα γραφήματα (1,2) που ακολουθούν, προσπάθησα να αντιπαραβάλω τα επαγγέλματα με το συνολικό προικώο ποσό.

³⁹⁶ Το δείγμα αφορά μόνο το αρχείο του συμβολαιογράφου Νικολάου Κ. Ευθυμιάδη.

³⁹⁷ Η θεωρία των τάξεων αποτελεί ένα από τα πλέον αμφισβητούμενα κεφάλαια των Κοινωνικών Επιστημών, με την έννοια ότι αποτελεί το κατεξοχήν πεδίο αντιπαράθεσης ανάμεσα στις διαφορετικές θεωρητικές Σχολές που διαμορφώνονται στο εσωτερικό τους. Ως εκ τούτου, ο διαχωρισμός των κοινωνικών τάξεων σε χαμηλές και υψηλές έγινε με βάση τα προικώα ποσά που είχα στη διάθεσή μου, ώστε να μπορέσω να αναπαραστήσω γραφικά τα αποτελέσματά μου. Σε καμία περίπτωση ο ανωτέρω διαχωρισμός αντιπροσωπεύει την πραγματική κοινωνική διαστρωμάτωση.

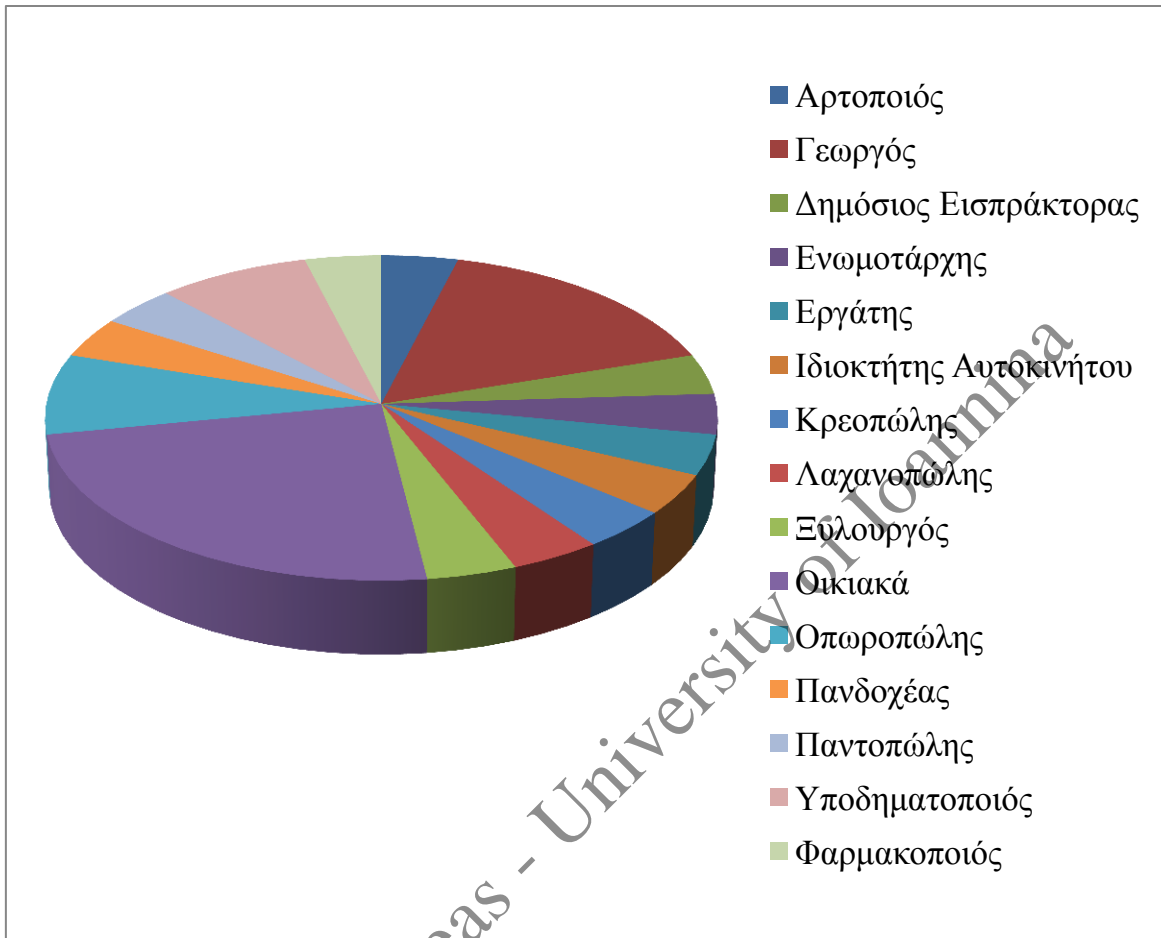
Πίνακας 2

ΠΡΟΙΚΩΟ ΠΟΣΟ ΕΩΣ 20.000 ΔΡΑΧΜΕΣ		
Επάγγελμα	Προικοδότες	Προικοδότες (%)
Αρτοποιός	1	4
Γεωργός	4	16
Δημόσιος Εισπράκτορας	1	4
Ενωμοτάρχης	1	4
Εργάτης	1	4
Ιδιοκτήτης Αυτοκινήτου	1	4
Κρεοπώλης	1	4
Λαχανοπώλης	1	4
Ευλουργός	1	4
Οικιακά	6	24
Οπωροπώλης	2	8
Πανδοχέας	1	4
Παντοπώλης	1	4
Υποδηματοποιός	2	8
Φαρμακοποιός	1	4
Σύνολο	25	100

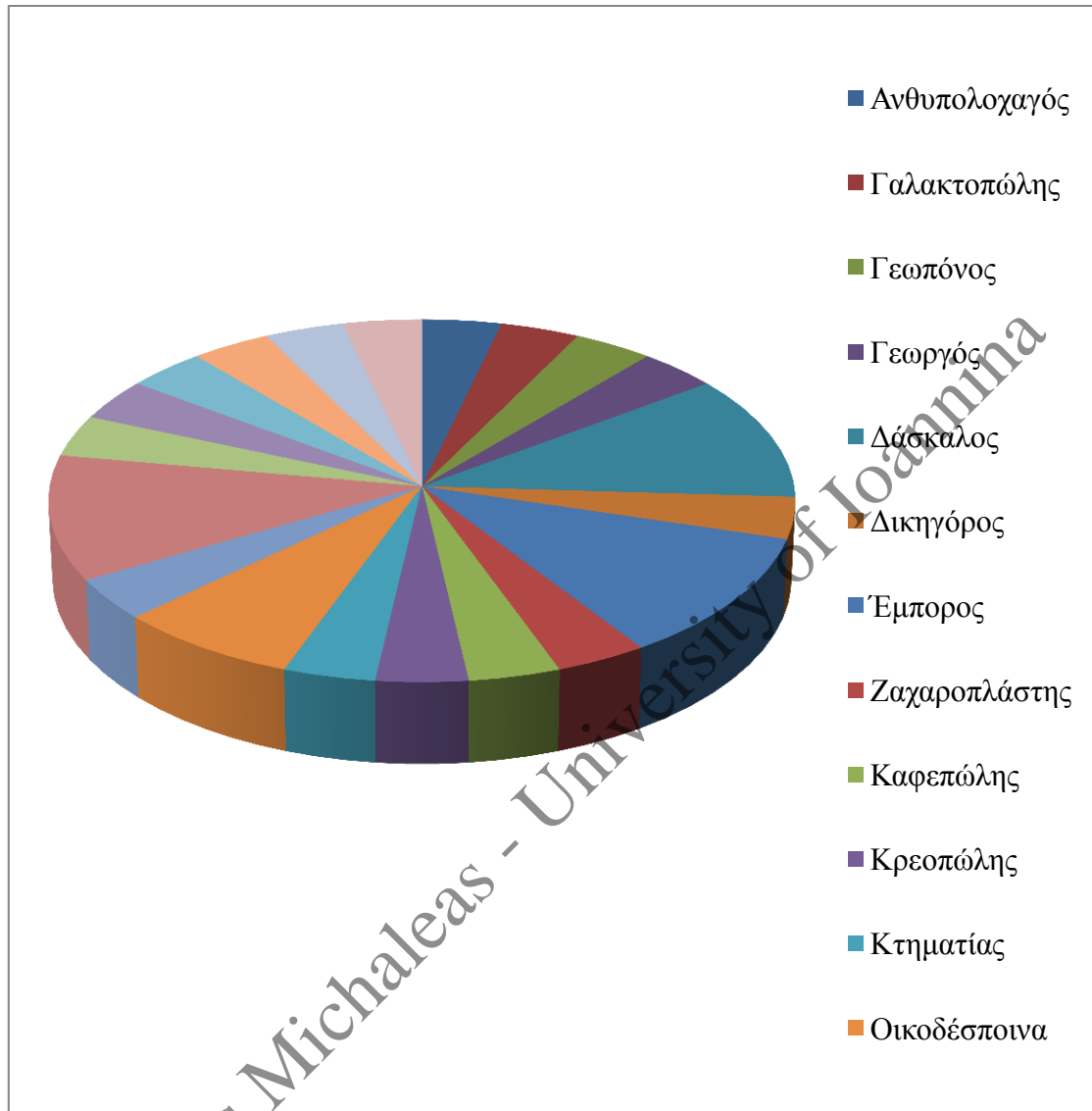
ΠΡΟΙΚΩΟ ΠΟΣΟ ΑΝΩ ΤΩΝ 20.001 ΔΡΑΧΜΩΝ		
Επάγγελμα	Προικοδότες	Προικοδότες (%)
Ανθυπασπιστής	1	3.57
Ανθυπολοχαγός	1	3.57
Γαλακτοπώλης	1	3.57
Γεωπόνος	1	3.57
Γεωργός	1	3.57
Δάσκαλος	3	10.72
Δικηγόρος	1	3.57
Έμπορος	3	10.72
Ζαχαροπλάστης	1	3.57
Καφεπώλης	1	3.57
Κρεοπώλης	1	3.57
Κτηματίας	1	3.57
Οικοδέσποινα	2	7.15
Πανδοχέας	1	3.57
Παντοπώλης	3	10.72
Ποτοποιός	1	3.57
Ράπτης	1	3.57
Σαγματοποιός	1	3.57
Σανδαλοποιός	1	3.57
Ταχυδρομικός Υπάλληλος	1	3.57
Φαρμακοποιός	1	3.57
Σύνολο	28	100

Γράφημα 1

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Γράφημα 2

Μελετώντας τα γραφήματα, είναι σαφές πως οι υψηλές κοινωνικές τάξεις ήταν σε θέση να δώσουν προίκα άνω των 20.001 δραχμών. Συγκεκριμένα, οι έμποροι, οι κτηματίες, οι δικηγόροι, οι φαρμακοποιοί, οι παντοπώλες και οι δάσκαλοι, πέρα από μετρητά, παραχωρούσαν ακίνητη (οικίες, αμπέλια, χωράφια κ.α.) και κινητή περιουσία (ρουχισμό, έπιπλα, τιμαλφή, κοσμήματα κ.α.). Ωστόσο, στις χαμηλές κοινωνικές τάξεις κυριαρχούν οι γεωργοί και οι οικοδέσποινες που συνήθως προσέφεραν μετρητά ή και κάποιες φορές ακίνητη και κινητή περιουσία. Το ποσό των τελευταίων δε φορολογείται διότι είναι αρκετά χαμηλό.

Αναλογία προικίων ειδών: Επειδή τα προικοσύμφωνα που είχα στη διάθεσή μου, περιελάμβαναν κινητά, μετρητά και ακίνητα, θα ήταν χρήσιμο να εξετάσω ποιο περιουσιακό αγαθό προσφερόταν με ευκολία εκείνη την περίοδο.

Πίνακας 4

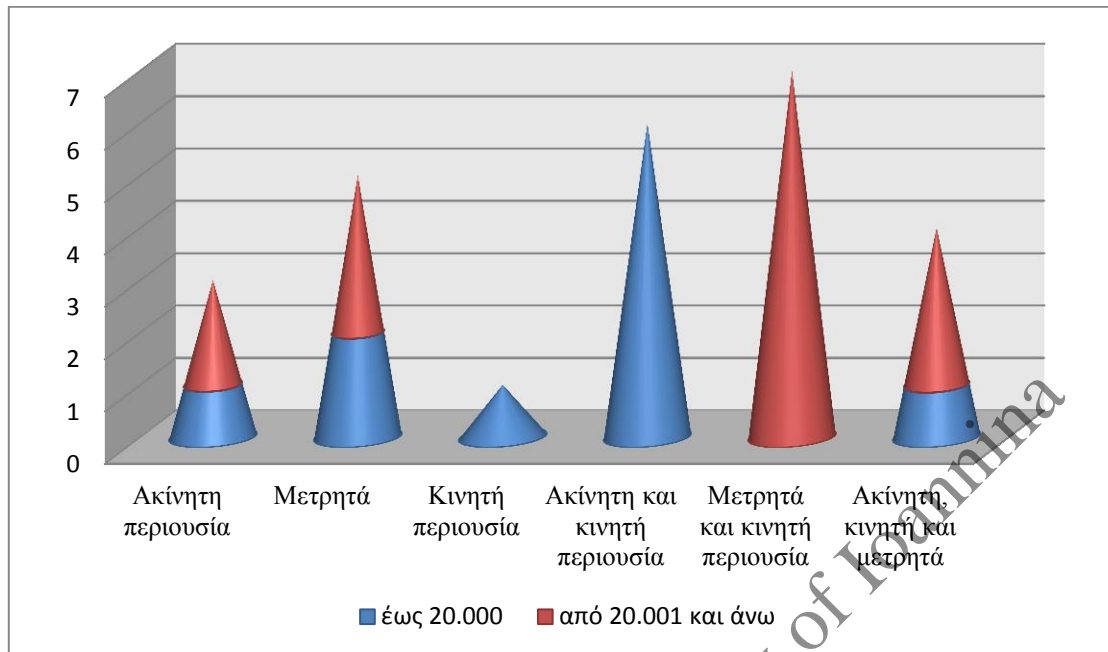
Αξία προίκας σε δρχ.	Ακίνητη	Μετρητά	Κινητή	Ακίνητη και κινητή	Μετρητά και κινητή	Ακίνητη, κινητή και μετρητά	Σύνολο
έως 20.000	1	2	1	6	0	1	11
από 20.001 και άνω	2	3	0	0	7	3	15
Σύνολο	3	5	1	6	7	4	26

Ακολουθεί ο ίδιος πίνακας με ποσοστά επί τοις %

Πίνακας 5

Αξία προίκας σε δρχ.	Ακίνητη	Μετρητά	Κινητή	Ακίνητη και κινητή περιουσία	Μετρητά και κινητή περιουσία	Ακίνητη, κινητή και μετρητά	Σύνολο
έως 20.000	3.85	7.70	3.85	23.08	0	3.85	42.33
από 20.001 και άνω	7.69	11.53	0	0	26.92	11.53	57.67
Σύνολο	11.54	19.23	3.85	23.08	26.92	15.38	100

Γράφημα 3

Με βάση τα στοιχεία των πινάκων (4,5) και του γραφήματος (3), συμπεράνα πως οι Ηπειρώτες, στο ανωτέρω δείγμα και στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, συνήθισαν να δίνουν ως προικό είδος μετρητά και κινητή περιουσία (ρουχισμό, ζώα κ.α.). Ωστόσο, άξιο αναφοράς, είναι το γεγονός πως οι χαμηλές οικονομικά, κοινωνικές τάξεις παρείχαν ακίνητη και κινητή περιουσία, διότι δεν ήταν σε θέση να δώσουν μετρητά ως προίκα. Αντίθετα, οι υψηλές οικονομικά κοινωνικές τάξεις προσέφεραν μετρητά (σε «ογκώδεις» ποσότητες) και κινητή περιουσία.

Στους επόμενους πίνακες (6,7) και στο γράφημα (4), προσπάθησα να αποδώσω σχηματικά και ποσοτικά την προέλευση της ακίνητης περιουσίας.

Πίνακας 6

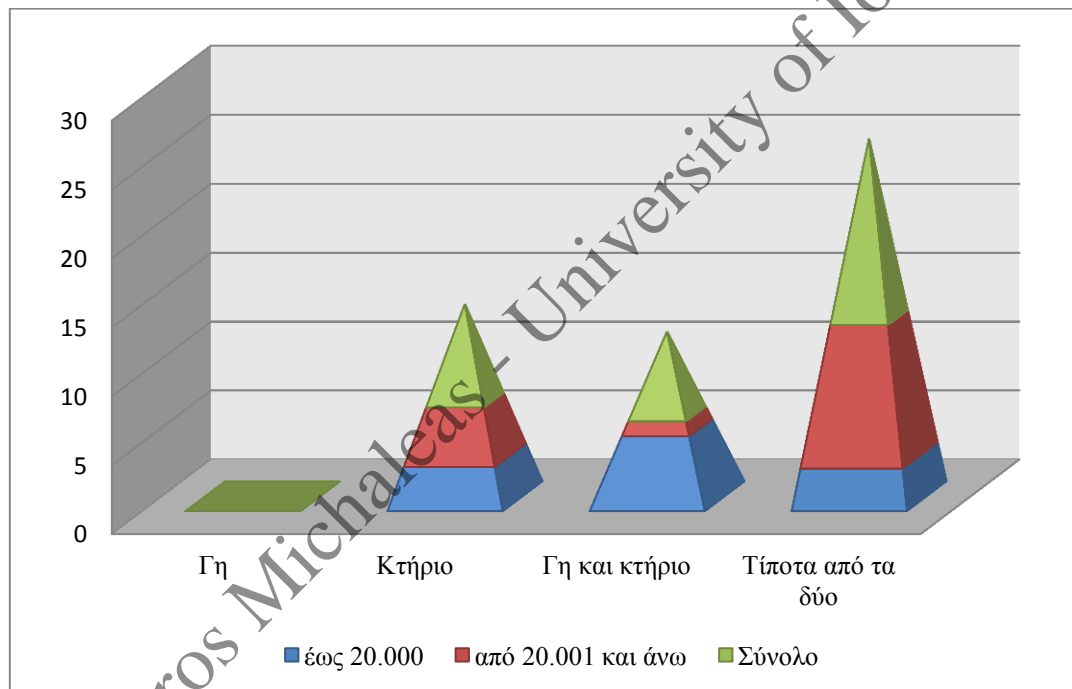
Αξία προίκας σε δρχ.	Γη	Κτήριο	Γη και κτήριο	Τίποτα από τα δύο	Σύνολο
έως 20.000	0	3	5	3	11
από 20.001 και άνω	0	4	1	10	15
Σύνολο	0	7	6	13	26

Ακολουθεί ο ίδιος πίνακας με ποσοστά επί τοις %

Πίνακας 7

Αξία προίκας σε δρχ.	Γη	Κτήριο	Γη και κτήριο	Τίποτα από τα δύο	Σύνολο
έως 20.000	0	11.54	19.23	11.54	42.31
από 20.001 και άνω	0	15.39	3.84	38.46	57.69
Σύνολο	0	26.93	23.07	50	100

Γράφημα 4

Με βάση τα στοιχεία των πινάκων (6,7) και του γραφήματος (4), συμπεράνα ότι η επικρατέστερη στρατηγική των γονέων των χαμηλών οικονομικών τάξεων, ήταν η παροχή γης και κτηρίων (οικόπεδα, σπίτια, χωράφια κ.α.), ενώ των υψηλών η παροχή χρημάτων και ρουχισμού (βλ. γράφημα 4, άξονας χ «Τίποτα από τα δύο»). Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις όπου, οι τελευταίοι, δίνουν κτήρια ως προίκα, τα οποία τις περισσότερες φορές είναι μισθωμένα. Όσον αφορά τα μετρητά, φαίνεται ότι όλοι σχεδόν προσέφεραν στους γαμπρούς χρήματα, πράγμα που φανερώνει ότι η Ήπειρος είχε μία αρκετά εκχρηματισμένη οικονομία.

Όσον αφορά τους προικοδότες που διαμένουν στην περιοχή του Ζαγορίου³⁹⁸, εκείνοι συνηθίζουν να δίνουν ως προικόω είδος, ακίνητα και συγκεκριμένα γη (χωράφια, καλλιεργήσιμη γη κ.α.). Η ανωτέρω επισήμανση στηρίζεται στο γεγονός ότι η οικονομία των Ζαγοροχωριών, την εποχή που τοποθετείται η παρούσα έρευνα (αρχές 20^{ου} αιώνα), διαμορφώνεται κατά το πρότυπο της παραδοσιακής αγροτικής οικονομίας με κύρια χαρακτηριστικά της τον ημιαυτάρκη χαρακτήρα τόσο στο επίπεδο της οικογενειακής μονάδας όσο και στο επίπεδο της κοινότητας. Το κοινωνικό στρώμα που αποτελούσε τη βάση της κοινωνικής δομής στο Ζαγόρι απαρτιζόταν από χωρικούς, κατόχους καλλιεργούμενων κομματιών γης, τα οποία χαρακτηρίζονταν από πολυκαλλιέργεια (δημητριακά, σιτάρι, όσπρια, αμπέλια)³⁹⁹. παράλληλα κάθε οικογένεια διέτρεφε μικρά κοπάδια από αιγοπρόβατα⁴⁰⁰.

Υπόχρεοι προικοδοσίας: Σύμφωνα με τους παρακάτω πίνακες (8,9) και το γράφημα (5), είναι φανερό πως οι προικοδότες της νύφης ήταν οι γονείς της, είτε προίκιζαν και οι δύο μαζί, είτε μόνον ο ένας. Επίσης, παρατήρησα περιπτώσεις που προίκιζε η χήρα μητέρα⁴⁰¹ ως οικοδέσποινα και τα αδέρφια ως προστάτες της οικογένειας (θάνατος ή ένδεια γονέων).

³⁹⁸ Ενδεικτικά αναφέρουμε τα χωριά: Άνω Σουδενά, Δοβράς, Δολιανά, Δραμενά, Δρεστένικο, Ζωνδύλα και Τσαρκοβίστα. Για τις υπόλοιπες περιοχές βλ. Ευρετήριο τόπου κατοικίας.

³⁹⁹ Ασδραχάς Σπύρος, *Η οικονομική δομή των βαλκανικών χωρών*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1979, σ. 171-203.

⁴⁰⁰ Παπαγεωργίου Γεώργιος, *Οικονομικές και κοινωνικές πραγματικότητες στο Βιλαέτι Ιωαννίνων (τέλη 19^{ου} - αρχές 20^{ου} αι.)*, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1984, σ. 13-14.

⁴⁰¹ Σύμφωνα με το νόμο προίκιζε η μητέρα όταν ήταν άπορος ο άντρας της ή όταν ήταν χήρα. Στη συγκεκριμένη έρευνα εντοπίσαμε μόνο χήρες.

Πίνακας 8

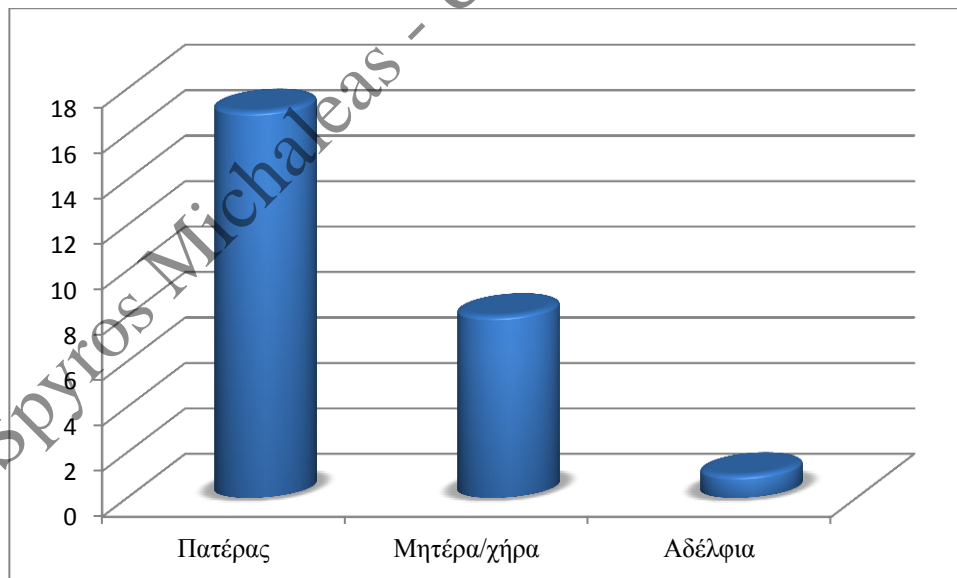
Πατέρας	Μητέρα/Χήρα	Αδέλφια
17	8	1

Ακολουθεί ο ίδιος πίνακας με ποσοστά επί τοις %

Πίνακας 9

Πατέρας	Μητέρα/Χήρα	Αδέλφια
65.38	30.77	3.85

Γράφημα 5

Επιλογικές παρατηρήσεις και συμπεράσματα

Η ελληνική κοινωνία, παραδοσιακά γεωργική, για μεγάλο χρονικό διάστημα στηρίχθηκε σε αξίες και δομές που απορρέουν από την αγροτική παραγωγή. Όμως, τα νέα οικονομικά δεδομένα, που προέκυψαν στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, επέφεραν, σε βραχύ χρόνο, ραγδαία οικονομική ανάπτυξη που είχε ως αποτέλεσμα το μετασχηματισμό της κοινωνίας από αγροτική σε αστική. Στη διάρκεια αυτών των αλλαγών και των ανακατατάξεων, όπως είναι φυσικό, το παραδοσιακό με το σύγχρονο στοιχείο άλλοτε συγκρουόταν και άλλοτε συμπορευόταν, με αποτέλεσμα οι θεσμοί που ίσχυαν από παλιά να επηρεάζονται άμεσα.

Ένας θεσμός, στον οποίο ευκρινέστερα από άλλους, αποτυπώνονται αυτές οι αλλαγές είναι το προικοδοτικό σύστημα, επειδή η προίκα είναι η διανομή της οικογενειακής περιουσίας μεταξύ κατιόντων συγγενών, ενόψει του γάμου, της δημιουργίας νέας οικογένειας και νέας οικονομικής μονάδας.

Στον θεσμό αυτό, στον οποίο αποτυπώνονται κατά παράδοση οι οικογενειακές αξίες και πρότυπα, η θέση της γυναίκας, η υπεροχή του άντρα, οι οικονομικές δομές, η ιδιοκτησία, το εθιμικό και αστικό δίκαιο, η Εκκλησία προσδίδει με την παρουσία της ηθική βαρύτητα και κατοχυρώνει ισχυρότερα το νόμο της Πολιτείας. Το προικοδοτικό λοιπόν σύστημα, αποτελεί ως κοινωνικό φαινόμενο με πανελλαδική εξάπλωση, σημαντική πτυχή του λαϊκού πολιτισμού, η οποία δεν έχει μελετηθεί και αναλυθεί επαρκώς.

Έως τώρα, πολλοί συλλογείς εθίμων και λαογράφοι, στο πλαίσιο ευρύτερων εργασιών τους με αντικείμενο το λαϊκό πολιτισμό της Ελλάδας, έχουν καταγράψει την εθιμική πρακτική που υπήρχε στην παραδοσιακή κοινωνία της χώρας και καθόριζε το περιεχόμενο της προικοδοσίας. Επίσης, η εξέλιξη του θεσμού της προίκας στα νεότερα χρόνια απασχόλησε κοινωνιολόγους και κοινωνικούς ανθρωπολόγους στο πλαίσιο ευρύτερων επιστημονικών μελετών τους με αντικείμενο τις κοινωνικές μεταβολές που σημειώθηκαν στη σύγχρονη Ελλάδα.

Βασικό ερευνητικό πεδίο, εν προκειμένω, αποτελούν τα προικοσύμφωνα, έγγραφα στα οποία κατέγραφαν οι συμβαλλόμενοι τις προικώες παροχές, τα οποία με τις λεπτομερείς περιγραφές που περιέχουν, τα είδη προικοδοσίας που προβλέπουν ότι εκχωρούνται στους μελλονόμενους ενόψει του γάμου τους, αντανακλούν την ελληνική κοινωνία με τα προβλήματά της και αποτυπώνουν τους μετασχηματισμούς που υφίσταται το προικοδοτικό σύστημα.

Τα προικοσύμφωνα, λοιπόν, αποτυπώνουν τις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις και ταυτόχρονα λειτουργούν ως μηχανισμός που συμβάλλει στη διατήρηση και στη διαδικασία δόμησης κοινωνικών σχέσεων⁴⁰². Ως δικαιοπρακτικά έγγραφα καταγράφουν τις στρατηγικές που κάθε οικογένεια επιλέγει προκειμένου να εξασφαλίσει την εγκαθίδρυση μιας καινούργιας οικογενειακής μονάδας. Έτσι, αποτελούν πρωτογενή και πρωταρχική πηγή για τη μελέτη των γαμήλιων σχέσεων στην Ελλάδα, προωθώντας παράλληλα τη γνώση για την προσέγγιση της προίκας ως μέσου κυκλοφορίας περιουσιακών αγαθών που είτε συσσωρεύτηκαν από την οικογένεια με την εργασία των μελών της είτε αποκτήθηκαν με την ευκαιρία του γάμου και παρέχονται στο νέο ζευγάρι.

Ένα άλλο ζήτημα που μπορεί να φωτιστεί με τη μελέτη των προικοσυμφώνων είναι οι συνθήκες και οι πρακτικές μεταγαμήλιας εγκατάστασης του νέου ζευγαριού και δημιουργίας νέων νοικοκυριών⁴⁰³. Ακόμη, το ανωτέρω υλικό μας επιτρέπει να εντοπίσουμε ομοιότητες ή διαφορές ανάμεσα σε διάφορες περιοχές ή και κοινωνικά στρώματα⁴⁰⁴. Επίσης, καταγράφουν τις γαμήλιες στρατηγικές και το ρόλο της οικογένειας, που επιβάλλουν οι κανόνες της συγκεκριμένης κάθε φορά κοινωνικής πραγματικότητας όπως αυτές οργανώνονται από έναν καθορισμένο τύπο οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών⁴⁰⁵.

Ως εκ τούτου, μελετώντας το πρωτογενές υλικό που παρέθεσα στο προηγούμενο κεφάλαιο⁴⁰⁶, θα προσπαθήσω να προβώ σε κάποια, πρώτα, συμπεράσματα που αφορούν στους οικονομικούς και κοινωνικούς μηχανισμούς που επικρατούσαν εκείνη την εποχή στην Ήπειρο και πιο συγκεκριμένα στην πόλη των Ιωαννίνων⁴⁰⁷. Κατά την περίοδο 1926-1928, ανάλογα με την κοινωνική προέλευση των συμβαλλομένων, η προίκα περιελάμβανε κυρίως το ρουχισμό της νύφης, έπιπλα, οικιακά σκεύη, ζώα (πρόβατα, αγελάδες κτλ.) και χρήματα. Ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις γίνεται μνεία για κοσμήματα και ακίνητα (σπίτια, αμπέλια, χωράφια, ελαιοκτήματα κτλ.), που περιγράφονταν με κάθε λεπτομέρεια

⁴⁰² Καλπουρτζή Εύα, «Στα μονοπάτια των πηγών: προτάσεις για την ανάγνωση του νοταριακού υλικού των Κυκλάδων», *Εθνολογία* 4 (1995), σ. 5.

⁴⁰³ Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική, «Προίκα και κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός στη Σάμο κατά τον 19^ο αιώνα», *Εθνολογία* 4, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 1995, σ. 32.

⁴⁰⁴ Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική, «Προίκα και κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός στη Σάμο κατά τον 19^ο αιώνα», ό.π., σ. 32-33.

⁴⁰⁵ Καλπουρτζή Εύα, «Στα μονοπάτια των πηγών: προτάσεις για την ανάγνωση του νοταριακού υλικού των Κυκλάδων», ό.π., σ. 10.

⁴⁰⁶ Για τα τεκμήρια προικοσυμφώνων από τα ΓΑΚ Ηπείρου, βλ. παράρτημα 5^ο.

⁴⁰⁷ Επιχειρείται μία πρώτη συμπερασματική προσέγγιση, λόγω του περιορισμένου πρωτογενούς υλικού που είχαμε στη διάθεσή μας. Δεν επεκταθήκαμε, διότι ο βασικός στόχος του Β' μέρους της έρευνάς μας είναι κυρίως υποστηρικτικός, για την αιτιολόγηση ορισμένων διαφορών που παρατηρήσαμε, μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία.

(θέση και έκταση του ακινήτου, με ποιους γείτονες συνόρευε κτλ). Σε ορισμένα προικοσύμφωνα είναι συνημμένα επιπρόσθετα ιδιόγραφα έγγραφα με τη μορφή καταλόγου, όπου οι προικοδότες κατέγραφαν τα προικιά. Αξίζει να αναφερθεί ότι καταγράφονταν και οι όροι κατοχύρωσης της προίκας από το γαμπρό. Για παράδειγμα, ο τελευταίος μπορούσε να απαιτήσει από το προικοδότη να του δώσει ένα μέρος από τα ζώα που είχε στην κατοχή του, προκειμένου να διασφαλιστούν τα μετρητά ή και η ακίνητη περιουσία.

Μέσα από τις «δικλείδες ασφαλείας» που έθεταν οι προικοδότες, παρατήρησα ότι η κυριότητα των ακινήτων ανήκε στη νύφη και ο σύζυγος ασκούσε την επικαρπία. Σε ορισμένες περιπτώσεις⁴⁰⁸, αν πέθαινε ο σύζυγος ή αν χώριζε το ανδρόγυνο, η προίκα έμενε στη γυναίκα ως ιδιοκτησία της. Αν πέθαινε η σύζυγος, τότε ένα μέρος της προίκας κληρονομούσε ο σύζυγος και το μεγαλύτερο μέρος μεταβιβαζόταν στα παιδιά. Αν το ανδρόγυνο δεν είχε αποκτήσει απογόνους, τότε η προίκα γύριζε στον προικοδότη, αν ζούσε, ή στους νόμιμους κληρονόμους του. Επίσης, τα έγγραφα υπογράφονταν από ένα ή, συνήθως, περισσότερους προικο-εκτιμητές, από τον προικοδότη, τον μελλούμενο γαμπρό (όταν δεν ήταν αναλφάβητος) και από μάρτυρες.

Με τα προικοσύμφωνα, οι γονείς, οριοθετούσαν έμμεσα την περιουσία τους, το οποίο επικυρωνόταν επίσημα από το συμβολαιογράφο. Με αυτό τον τρόπο, μελλοντικά, μπορούσαν να κινηθούν νομικά σε οποιαδήποτε εδαφική καταπάτηση⁴⁰⁹. Παραμένει ωστόσο αναμφισβήτητο το γεγονός ότι η αγωνία της προικοδότησης, ως προϋπόθεση της κάλυψης των οικονομικών αναγκών του νέου ζευγαριού εκ μέρους των γονέων του κοριτσιού, υπήρξε, για γενεές γενεών Ελλήνων, εξοντωτική και σε κάθε γεωγραφική περιοχή εκδηλωνόταν με διαφορετικές προδιαγραφές. Στα Ιωάννινα, που το εμπόριο και η βιοτεχνική παραγωγή ευνοούσαν τη συσσώρευση κεφαλαίου, η κατάσταση ήταν εξαιρετικά δύσκολη, καθώς η ευμάρεια της οικονομικής ελίτ παρέσερνε στη δίνη της υπέρμετρης προικοδοσίας και τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες.

Αξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως η γυναίκα δεν θεωρούταν «παραγωγικός εργάτης» σε όλες τις ελληνικές κοινωνίες όπου συναντάται ο θεσμός της προίκας ή της εξαγοράς. Συγκεκριμένα, παρατήρησα, πως στις κοινωνίες όπου επικρατεί ο θεσμός της

⁴⁰⁸ Η συγκεκριμένη διαπίστωση τεκμαίρεται από προσωπική έρευνά μου μέσα από τα αρχεία (πράξεις προικοσυμφώνων) των συμβολαιογράφων Γεωργίου Κ. Γκαστή και Δημητρίου Χ. Λιάσκου, τα οποία βρίσκονται στο Ιστορικό Αρχείο Ηπείρου.

⁴⁰⁹ Ολυμπίτου Ευδοκία, *Η οργάνωση του χώρου στο νησί της Πάτμου (16^{ος}-19^{ος} αιώνας)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2002 (αδημ.), σ. 300.

εξαγοράς, η γυναίκα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο τόσο στην καθημερινή εργασία εντός του οίκου, όσο και στις εξωτερικές ασχολίες. Με άλλα λόγια, αντιμετωπιζόταν ως καίριο στέλεχος των ομάδων γεωργικής εργασίας, συνεισφέροντας παράλληλα στη συλλογή της προίκας της. Όταν όμως ξεκίνησε η γοργή ανάπτυξη των περιοχών όπου συναντάται η εξαγορά της νύφης, εμφανίσθηκε, μέσω της αστικοποίησης, ένας νέος θεσμός, αυτός της προίκας. Σύμφωνα με την τότε αντίληψη, οι γονείς ωθούσαν την οικονομική συλλογή του οίκου στο έπακρο για να μπορέσουν να προικίσουν την κόρη τους και να γλιτώσουν από το οικογενειακό «βάρος». Έτσι, η προίκα αντιπροσώπευε, ουσιαστικά, το πλεόνασμα (surplus) του οίκου μιας και το ποσό αυτό δεν αξιοποιούταν ποτέ από τους ίδιους.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η γυναίκα σε μερικές κοινωνίες θεωρείται παραγωγική και σε άλλες όχι, παρότι σ' όλες τις περιπτώσεις συνεισφέρει στον οίκο είτε με την προσωπική της καθημερινή εργασία στις δουλειές είτε με τη δουλειά στο χωράφι. Υποθέτω, πως, πέρα από την πατριαρχική εξουσία, από τη στιγμή που έγινε εφικτή η υπεργαμία, η κοπέλα άρχισε να θεωρείται «βάρος» στην οικογένεια ενώ ταυτόχρονα άρχισε να υποτιμάται η οικιακή εργασία.

Δεν είναι συνετό, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η χρησιμοποίηση της ορολογίας «παραγωγική» και «μη παραγωγική» για το χαρακτηρισμό της γυναικείας εργασίας. Δεν πρέπει να λησμονούμε το γεγονός πως, από τα πρώτα χρόνια που ο άνθρωπος ξεκίνησε να καλλιεργεί τη γη, η συμβολή της γυναίκας ήταν σημαντική αφού και η ίδια συμμετείχε ενεργά στις γεωργικές ασχολίες. Η γυναίκα, η οποία διαμένει μόνιμα στην ύπαιθρο, βρίσκεται συχνά αντιμέτωπη με δυσκολίες που προκύπτουν από τον πολυδιάστατο ρόλο της και εμποδίζει την κοινωνική ενσωμάτωσή της. Η αγρότισσα κατά καιρούς έχει υποστεί σημαντική απαξίωση σχετικά με την προσφορά εργασίας της στους αγρούς αλλά και στο σπίτι. Είναι άλλωστε γνωστό ότι στις κοινωνίες όπου ίσχυε το πατριαρχικό σύστημα, η γυναίκα δεν ήταν σε θέση να συμμετάσχει στα κέντρα λήψης αποφάσεων ενώ ταυτόχρονα έπρεπε να είναι σε θέση να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των μελών της οικογένειας, να συμμετέχει ενεργά σε κάθε είδους εργασία, να φροντίζει για την ανατροφή των παιδιών και να είναι ένα άβουλο ον, χωρίς προσωπικές ανάγκες. Ως εκ τούτου, θα ήταν σημαντικό να ερευνηθεί εις βάθος η ανωτέρω προβληματική για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε την κοινωνική κατάσταση, κάτω από την οποία διαιωνίστηκε ο συγκεκριμένος ρόλος.

Ένα άλλο ενδιαφέρον ερώτημα που οφείλω να θέσω για περαιτέρω έρευνα είναι η θέση της προίκας στα Ιωάννινα σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Σύμφωνα με το πρωτογενές υλικό που είχα στη διάθεσή μου, παρατήρησα πως οι κάτοικοι της πόλης

παρείχαν υψηλά προικώα ποσά, όπως ακριβώς ίσχυε και στην πρωτεύουσα. Αυτό όμως έρχεται σε αντίθεση με την οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Ήπειρος στις αρχές του 20^{ου} αιώνα⁴¹⁰.

Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τα ανωτέρω, υποθέτω πως, η συγκεκριμένη τακτική, αντιπροσώπευε τη γενική νοοτροπία που κυριαρχούσε στην Ήπειρο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Με άλλα λόγια, η αστική νοοτροπία είναι πιο ισχυρή από την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονταν τα Ιωάννινα. Οι γονείς δούλευαν σκληρά για να παρέχουν στις κόρες τους μία αξιοπρεπέστατη προίκα, να επιτύχουν μία υπεργαμική ένωση και επίσης να προωθήσουν τη νεοτοπική εγκατάσταση.

Όσον αφορά στα άτομα που εμφανίζονταν στα προικοσύμφωνα, στο υπό εξέταση αρχειακό υλικό, η συμβολαιογραφική πράξη συντασσόταν μεταξύ του προικοδότη, που ήταν, κυρίως, ο πατέρας (φυσικός ή θετός), ή η μητέρα σε περίπτωση χηρείας της, ή και τα αδέρφια, ή άλλοι συγγενείς, κυρίως όταν η προικοδοτούμενη ήταν ορφανή⁴¹¹. Όλοι οι συμβαλλόμενοι και οι μάρτυρες διαμένουν (μόνιμα ή προσωρινά) στην πόλη των Ιωαννίνων και αναγράφεται πάντα δίπλα από το όνομά τους η επαγγελματική τους δραστηριότητα. Έτσι, συνάντησα γεωργούς, εμπόρους, παντοπώλες, οικοδέσποινες, κτηματίες, ράπτες κ.α.

Το προικώο ποσό, κυμαίνεται από 3.000 – 250.000 δρχ., ανάλογα με την κοινωνική θέση των συμβαλλομένων⁴¹². Έτσι, τα χαμηλά κοινωνικά επαγγέλματα (εργάτης, γεωργός, κουρέας, λαχανοπώλης, ξυλουργός, ποτοποιός, σαγματοποιός, υποδηματοποιός, χαλκουργός) παραχωρούν κυρίως ρουχισμό και ένα χαμηλό ποσό (περίπου 1000 – 3000 δρχ.). Τα μεσαία κοινωνικά επαγγέλματα (ανθυπασιπιστής, ανθυπολοχαγός, δημόσιος εισπράκτορας, δημοτικός υπάλληλος, ελληνοδιδάσκαλος, ενωμοτάρχης, ξενοδόχος, πανδοχέας, ταχυδρόμος, φαρμακοποιός κ.α.) παραχωρούν πέρα από τον ρουχισμό και το χρηματικό ποσό, οικιακά σκεύη, κοσμήματα, ακίνητα, ζώα κ.α. Τα υψηλά κοινωνικά επαγγέλματα (δικηγόρος, έμπορος κ.α.) παραχωρούν μεγάλα χρηματικά ποσά και αρκετά ακίνητα.

Συνήθως, το ποσό δίδεται σε δόσεις (κατά την υπογραφή του προικοσυμφώνου, 8 ημέρες πριν την τέλεση του γάμου και στη συνέχεια κάποιους μήνες αργότερα). Όσον

⁴¹⁰ Βλ. κεφάλαιο 1^ο, Β' Μέρος, «Οικονομικοί και κοινωνικοί μηχανισμοί στην Ήπειρο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα».

⁴¹¹ Κατά την περίοδο που μελετάμε δε βρέθηκε περίπτωση ορφανής νέφης. Ωστόσο, το ανωτέρω φαινόμενο, παρατηρείται σε μεταγενέστερες πράξεις (1930 κ.ε.).

⁴¹² Ο διαχωρισμός των επαγγελμάτων έγινε καθαρά με βάση τα προικώα ποσά που είχα στη διάθεσή μου.

αφορά στο ρουχισμό, αυτός αποτελούνταν συνήθως από: στρώμα, ντουλάπα, μπουφάν, πάπλωμα, βελόντζες, κουβέρτες, κουστούμια, ρόμπες, σεντόνια, μαξιλάρια, ζακέτα κ.α. Άξιο μνείας είναι πως σε ένα μικρό ποσοστό του δείγματός μας, οι μάρτυρες είναι αγράμματοι με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να υπογράψουν (αναφέρεται στο τέλος της συμβολαιογραφικής πράξης).

Επιπροσθέτως, παρατήρησα την προτίμηση των γονέων να καταβάλουν χρηματικά ποσά, έναντι ακίνητης περιουσίας, για την προικοδότηση των κοριτσιών. Αν και είχα στη διάθεσή μου ένα μικρό ποσοστό προικοσυμφώνων, μπορώ να υποθέσω, με επιφύλαξη, πως η συγκεκριμένη τακτική αποσκοπούσε στην ευκολότερη κοινωνική ανέλιξη (hypergamy) της οικογένειας⁴¹³. Ακόμη, αν και κυριαρχούσε, πιθανώς, η νεοτοπική μεταγαμική εγκατάσταση, δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί από τα συμβόλαια το πόσο σημαντική ή αναγκαία ήταν για το γάμο η ξεχωριστή κατοικία.

Συμπληρωματικά, μία ενδιαφέρουσα μελέτη για το θεσμό της προίκας στην Ήπειρο και συγκεκριμένα για το Συρράκο, του 19^{ου} αιώνα, είναι της κοινωνικής ανθρωπολόγου, Ρωξάνης Κανταντζόγλου⁴¹⁴. Παρατηρούμε πως στην ανωτέρω περιοχή, οι κάτοικοι, συνήθιζαν να δίδουν ως προίκα μη παραγωγικά είδη όπως χρήματα, ρουχισμό, κοσμήματα και οικιακά σκεύη. Με άλλα λόγια απέφευγαν την παροχή γης, σπιτιών και ζώων, τα οποία προορίζονταν αποκλειστικά για τους άρρενες. Η απόκλιση, πιθανώς, οφείλεται αφ' ενός στην υποχρέωση των αγοριών να διαμένουν, μέχρι το θάνατο των γονέων, στην πατρική οικία και αφ' ετέρου λόγω της συμμετοχής μόνο παραγωγικών ειδών στην κληρονομική διαδικασία. Ωστόσο, μελετώντας το άρθρο των Πετμεζά και Παπαταξιάρχη⁴¹⁵, διαπίστωσα πως στον πίνακα 1 (σελ. 223), όπου αναγράφονται τα προικώα είδη ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, στην περιοχή της Ηπείρου εμφανίζεται μόνο ο ρουχισμός. Όπως, σύμφωνα με το πρωτογενές υλικό που μελέτησα, αυτή η συνήθεια δεν συναντάται στην περιοχή των Ιωαννίνων και ως εκ τούτου, οι συγγραφείς, θα έπρεπε να

⁴¹³ Η Ελεονόρα Σκουτέρη-Διδασκάλου αναφέρει, πως το περιεχόμενο της προικοδοσίας μετασχηματίζεται λόγω της εμφάνισης της χρηματικής προίκας, η οποία πλέον είναι αρκετά σημαντική για την τέλεση του γάμου. Έτσι, εμφανίζεται το φαινόμενο της υπεργαμίας το οποίο στηρίζεται στον εκχρηματισμό του ανωτέρω θεσμού. Βλ. Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονόρα, *Ανθρωπολογικά για το γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, εκδ. Ο Πολίτης, Αθήνα 1984.

⁴¹⁴ Caftanzoglou Roxane, "Domestic organization and property devolution in a mountain community of Epirus during the late 19th Century", *Mélanges de l'Ecole Française de Rome: Italie et Méditerranée*, 110: 1 (1998), σ. 181-186.

⁴¹⁵ Petmezas Socrates & Papataxiarchis Eythimios, "The devolution of property and kinship practices in late- and post-Ottoman ethnic Greek societies: Some demo-economic factors of 19th and 20th century transformations", *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 217-241.

σημείωναν δίπλα στη λέξη «Ήπειρος», πως η αποκλειστική παροχή ρουχισμού εμφανίζεται μόνο στους Σαρακατσαναίους (βλ. Συρράκο) και όχι σε όλη την Ήπειρο.

Ο θεσμός της προίκας, αδιαμφισβήτητα, μας παρέχει ευκρινέστερα τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που παρατηρούνται στον ελλαδικό χώρο στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, αποτυπώνονται κατά παράδοση οι οικογενειακές αξίες και πρότυπα, η θέση της γυναίκας, η υπεροχή του άντρα, οι οικονομικές και κοινωνικές δομές, η ιδιοκτησία, το εθιμικό και αστικό δίκαιο, όπως επίσης και η στάση της Εκκλησίας όπου, σε αρκετές περιπτώσεις, προσπαθούσε να περιορίσει τις ακαταλόγιστες οικονομικές εκρήξεις της υπέρμετρης προικοδοσίας. Το προικοδοτικό λοιπόν σύστημα, όπως διαμορφώθηκε, λειτούργησε και εξελίχθηκε στην Ελλάδα από τους αρχαϊκούς χρόνους, αποτελεί ως κοινωνικό φαινόμενο, σημαντική πτυχή του λαϊκού πολιτισμού, η οποία δεν έχει μελετηθεί και αναλυθεί επαρκώς έως σήμερα. Επίσης, η προίκα, συσχετίστηκε με την κοινωνική κινητικότητα και την αστικοποίηση, στοιχείο που επίσπευσε την αλλαγή του περιεχομένου της προικοδοσίας. Ωστόσο, σποραδικά, εμφανίζονται ποικίλες λαογραφικές μελέτες οι οποίες προσπαθούν να εξετάσουν το θεσμό της προίκας, όπως επίσης και αρκετές κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις με βασικό αντικείμενό τους τις κοινωνικές μεταβολές που σημειώθηκαν στην Ελλάδα κατά τον 19^ο και 20^ο αιώνα.

Κλείνοντας, η προικοδοσία, λόγω της πολυπλοκότητας που την χαρακτηρίζει, προσεγγίζεται με δυσκολία διότι βρίσκεται στο μεταίχμιο πολλών επιστημονικών πεδίων όπως αυτών της ιστορίας (κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής), της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας. Έχοντας ως σημείο αναφοράς την εξέλιξη του θεσμού της προίκας στα νεώτερα χρόνια, ο βασικός προβληματισμός επικεντρώθηκε στην προσέγγιση του συγκεκριμένου φαινομένου ώστε, με τις ήδη υπάρχουσες μελέτες, να διατυπωθούν νέα συμπεράσματα. Έπρεπε να απομονωθούν οι κοινωνικές προεκτάσεις του, αγνοώντας τις οικονομικές, πολιτικές και θρησκευτικές αναφορές; Θα έπρεπε να μελετηθεί καθαρά ιστορικά, ή μέσω μίας διαφορετικής ιστοριογραφικής προβληματικής; Αρχικά, ξεκίνησα να μελετώ το θεσμό μέσω κυρίως των οικονομικών συνιστωσών, ωστόσο, στη συνέχεια, μου αποκαλύφθηκε η μελέτη των έμφυλων σχέσεων, των κληρονομιών, της κοινωνίας, των εθίμων και της εργασίας. Ως εκ τούτου, θα ήθελα να σημειώσω πως για την πληρέστερη ανάλυση και κατανόηση πολλών φαινομένων, θα πρέπει να ακολουθούμε διεπιστημονική και συγκριτική ερευνητική μεθοδολογία, αν θέλουμε να προχωρήσουμε πέρα απ' την «γοητεία του τοπικού». Έτσι, θα είμαστε σε θέση να μελετήσουμε από πολλές οπτικές γωνίες το θέμα που μας απασχολεί και να κατανοήσουμε την εμφάνισή

του, τη λειτουργία του, τα χαρακτηριστικά του και τις συνέπειες, που τυχόν επέφερε, στην κοινωνία. Παρ' όλα αυτά, η επιστημονική συζήτηση θα παραμένει «ατελής», δηλαδή ανοικτή σε περαιτέρω έρευνα.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αρχεία

Ευθυμιάδης Κ. Νικόλαος, *Συμβολαιογραφικό αρχείο 1926-1928*, Γενικά Αρχεία του Κράτους στην Ήπειρο, Ιωάννινα, τεκμήρια 40, 234, 322, 323, 325, 534, 538, 547, 568, 602, 610, 738, 826, 1030, 1117, 1248, 1256, 1309, 1355, 1449, 1477, 1534, 1544, 1582, 1697, 1717.

Αρχαίες πηγές

Αριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία*, μτφρ. Rackham H., Loeb Classical Library, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1935.

Όμηρος, *Οδύσσεια*, μτφρ. Murray A.T., Loeb Classical Library, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1919.

— — —, *Ιλιάδα*, μτφρ. Murray A.T., Loeb Classical Library, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1924/5.

Ιούλιος Πολυδεύκης, *Ονομαστικόν*, Seber Wolfgang, Jungermann Gottfried & Kühn Joachim (επιμ.), εκδ. ex Officina Wetsteniana, Amstelaedami 1706.

Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι: Σόλων*, μτφρ. Bernadotte Perrin, Loeb Classical Library, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1914.

Βιβλιογραφία

Δημοσιεύματα στην ελληνική γλώσσα

- Αλεξιάκης Ελευθέριος**, «Η δομή της ελληνικής οικογένειας στη Θράκη», *Μνήμων* 5 (1975), σ. 49-80.
- — —, «Αλληλεπιδράσεις στους οικογενειακούς θεσμούς Ελλήνων και Βουλγάρων στη Θράκη», στα *Πρακτικά Γ' Συμποσίου Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού χώρου*, εκδ. Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 25-40.
- — —, *Τα γένη και η οικογένεια στην παραδοσιακή κοινωνία της Μάνης*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Αθήνα 1980 (αδημ.).
- — —, «Η εξαγορά της νύφης: συμβολή στη μελέτη των γαμήλιων θεσμών στη Νεότερη Ελλάδα», Αθήνα 1984.
- — —, «Παρατηρήσεις στην οικογενειακή και συγγενειακή οργάνωση των Ελλήνων του Πόντου», *Αρχεῖον Πόντου* 38 (1984), σ. 227-240.
- — —, «Παρατηρήσεις σε μια μορφή γαμήλιας παροχής: το αντιπρόικι», *Ελληνική Κοινωνία* 1, Αθήνα 1987, σ. 129-141.
- — —, «Διτοπική μεταγαμήλια εγκατάσταση και προίκα», *Εθνολογία* 5 (1996-1997), σ. 5-68.
- — —, *Τα παιδιά της σιωπής: οικογένεια, συγγένεια και γάμος στους Αρβανίτες της ΝΑ. Αττικής - Λαυρεωτικής (1850-1940)*, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 1996.
- — —, *Ταυτότητες και Ετερότητες: Σύμβολα, συγγένεια, κοινότητα στην Ελλάδα - Βαλκάνια*, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 2001.
- Αλεξιάδης Μηνάς**, «Λαογραφία και επιστήμη του Δικαίου», στην *Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών* 43 (2012), σ. 11-36.
- Αναστασόπουλος Νίκος**, *Κοινωνία και ποινική πραγματικότητα στο νομό Ιωαννίνων την δεκαετία του 1930*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2007 (αδημ.).
- Αντωνιάδης Ξενοφώντας**, «Προίκα και προικοσύμφωνα στη Σκύρο», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 31, Αθήνα 1995, σ. 151-248.

- Αρώνη-Τσίχλη Καίτη**, *Ιστορικές σχολές και μέθοδοι: εισαγωγή στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία, πανεπιστημιακές παραδόσεις*, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2008.
- Ασδραχάς Σπύρος**, *Η οικονομική δομή των βαλκανικών χωρών*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1979.
- Αστικός Κώδικας** (23.2.1946), άρθρα 1414 και 1416.
- Αστικός Κώδικας** (18.2.1983), άρθρα 56-57 και 59.
- Βεργόπουλος Κωνσταντίνος**, «Η αναδιοργάνωση του νομισματικού και πιστωτικού συστήματος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978.
- — —, «Τα εξωτερικά και εσωτερικά δάνεια», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978.
- — —, *Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1992.
- Βερέμης Αθανάσιος**, «Η οικονομία από το 1923 ως το 1926», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978.
- Βερνίκος Νικόλαος**, *Η Ελλάδα μπροστά στη δεκαετία του 1980*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1975.
- Βισβίζης Ιάκωβος**, «Τινά περί των προικίων εγγράφων κατά την Βενετοκρατίαν και την Τουρκοκρατίαν», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου* 12 (1965), Αθήνα 1968, σ. 1-129.
- Bloch Marc**, *Απολογία για την Ιστορία*, μτφρ. Γαγανάκης Κώστας, εκδ. Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1994.
- Βούρος, Γιάννης**, *Τα δέκα έτη της Τραπέζης της Ελλάδος: 1928-1938*, εκδ. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1938.
- Βρέλλη-Ζάχου Μαρίνα**, *Τα τσαρούχια και οι τσαρουχάδες στην Ήπειρο: συμβολή στη μελέτη της λαϊκής υπόδησης*, εκδ. Πελοποννησιακό Λαογραφικό Ίδρυμα, Αθήνα 1991.
- Βρετός Μαρίνος**, *Εθνικόν Ημερολόγιον*, τ. Δ.', εκδ. Δραγούμης Κ., Αθήνα 1864.
- Βρεττού-Σούλη Μαργαρίτα**, *Η θέση της γυναίκας στην παραδοσιακή κοινωνία των Κυκλάδων (19^{ος} - 20^{ός}): Συστήματα συγγένειας - κοινωνικοοικονομικές σχέσεις*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2006 (αδημ.).
- Cantarella Eva**, *Οι γυναίκες της αρχαίας Ελλάδας*, μτφρ. Δημάκης Παναγιώτης, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1998.
- Γαρούφας Δημήτρης**, *Ο λαϊκός μας πολιτισμός*, εκδ. Μελίδη, Θεσσαλονίκη 1980.

- Γεώργας Δημήτριος**, «Η ελληνική οικογένεια: παρελθόν, παρόν και μέλλον», *ομιλία στην Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας*, Μελβούρνη 14 Ιουλίου 2010.
- Γιαννουλόπουλος Ιωάννης**, «Η οικονομία από το 1919 ως το 1923», στο συλλογικό τόμο, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους ΙΕ'*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978.
- Δασκαλοπούλου-Καπετανάκη Σοφία**, «Εγκατάσταση - προίκα - κληρονομιά. Κατά φύλα διαφοροποιήσεις», στο συλλογικό τόμο των Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ. 291-306.
- Δερτιλής Γεώργιος**, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, 5^η αναθεωρημένη και συμπληρωμένη έκδοση, εκδ. Εστία, Αθήνα 2009.
- Δημακόπουλος Γεώργιος**, «Ο κώδιξ των νόμων της Ελληνικής Επανάστασεως 1822-1828: Η νομοθετική διαδικασία - τα κείμενα των νόμων», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου 10-11* (1963-1964), Αθήνα 1966, σ. 40-234.
- Διάφα-Καμπουδρίδου Βασιλική**, *Μνηστειά* και γαμήλιες παροχές στη Νομολογία των Δικαστηριών της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης (18^{ος} – 20^{ος} αι.)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Νομικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006 (αδημ.).
- Dose Francois**, *Η Ιστορία σε ψίχουλα*, μτφρ. Βλαχοπούλου Αγγελική, εκδ. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000.
- Δουλαβέρης Αριστείδης**, «Ένα ανέκδοτο προικοσύμφωνο του 1887 από τον Φενεό Κορινθίας», *Δελτίο του Ιδρύματος Κορινθιακών Μελετών* 42 (2007), σ. 31-40.
- Ζαρίδη Κατερίνα**, «Η παρουσία της ψυχοκόρης και της υπηρέτριας σε νοταριακά έγγραφα του 16^{ου} αιώνα στην Κέρκυρα», *ΣΤ' Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο: Ζάκυνθος 23-27 Σεπτεμβρίου 1997*, εκδ. Κέντρο Μελετών Ιονίου, Αθήνα 2002, σ. 255-267.
- Ζέπος Παναγιώτης**, «Παλληκαριάτικον» ή «Αγριλίκιον», *Πελοποννησιακά Ε'*, εκδ. Εταιρεία Πελοποννησιακών Σπουδών, Αθήνα 1962, σ. 322-347.
- Handman Marie-Élisabeth**, «Ο παραδοσιακός τρόπος υιοθεσίας στην Αρναία Χαλκιδικής», στο συλλογικό τόμο των Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ. 193-216.

- — —, «Αστικός κώδικας και εθιμικό δίκαιο», στο συλλογικό τόμο Piauxt Colette (επιμ.) *Οικογένεια και περιουσία στην Ελλάδα και την Κύπρο*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1994, σ. 239-252.
- Iggers Georg**, *Η ιστοριογραφία στον εικοστό αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, μτφρ. Ματάλας Παρασκευάς, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2005.
- Καββαδίας Γεώργιος**, *Καραγκούνηδες*, εκδ. Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία των Θεσσαλών, Αθήνα 1980.
- Καλπουρτζή Εύα**, «Ίνα πραγματοποιηθεί η δια γάμου σύζευξις», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 1, Αθήνα 1987, σ. 81-106.
- — —, «Δια προίκαν της και δια δούλευσίν της: σχόλια σχετικά με μια ιδιαίτερη μορφή προικοδοσίας στην ορεινή Πελοπόννησο κατά το τέλος του 19^{ου} αιώνα», *Ελληνική Κοινωνία: Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας* 2-3, Αθήνα 1994, σ. 153-171.
- — —, «Στα μονοπάτια των πηγών: προτάσεις για την ανάγνωση του νοταριακού υλικού των Κυκλάδων», *Εθνολογία* 4 (1995), σ. 5-29.
- Καμπούρογλου Παντολέον**, *Ιστορία του Πειραιώς από τον 1833-1882 έτους: Γενική κατάσταση - κίνησις εμπορίου - ναυτιλία - βιομηχανία*, εκδ. Σταυριανού Γ., Αθήνα 1883.
- Καραβίδας Κώστας**, *Αγροτικά: Μελέτη συγκριτική*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1978.
- Καραναστάσης Ηρακλής**, «Τα προικοσύμφωνα», *Κωακά* 2 (1981), σ. 161-181.
- Καραπατάκης Κώστας**, *Η μάνα και το παιδί στα παλιότερα χρόνια*, εκδ. Καραπατάκης Κώστας, Αθήνα 1983.
- Καυταντζόγλου Ρωξάνη**, *Συγγένεια και οργάνωση του οικιακού χώρου: Συρράκο, 1898-1930*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1997.
- Κιουσοπούλου Τόνια**, «Η προστασία της προίκας στο Βυζάντιο (12ος – 14ος αιώνας)», *Ιστορικά* 6: 11 (1989), σ. 265-276.
- Κογκίδου Δήμητρα**, *Μονογονεϊκές οικογένειες: Πραγματικότητα, προοπτικές, κοινωνική πολιτική*, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 1995.
- Κοκολάκης Μιχάλης**, *Το ύστερο Γιαννιώτικο Πασαλίκι: χώρος, διοίκηση και πληθυσμός στην Τουρκοκρατούμενη Ήπειρο (1820-1913)*, εκδ. Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 74, Αθήνα 2003.
- Κόμης Κώστας**, *Δημογραφικές όψεις του ελληνικού νοικοκυριού: δύο παραδείγματα από την Ήπειρο, 18^{ος} - 19^{ος} αιώνας*, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2000.

- Κουκουλές Φαίδων**, *Βυζαντινών βίος και πολιτισμός*, τ. Δ', εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1951.
- Κουρούκλη Μαρία**, «Η οικογένεια στην Κέρκυρα του 19^{ου} αιώνα», στο συλλογικό τόμο Τσαούσης Δημήτρης (επιμ.) *Όψεις της ελληνικής κοινωνίας του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1984, σ. 149-157.
- Κοφίνας Γεώργιος**, *Τα Αστικά Δίκαια: οικογενειακόν δίκαιον*, εκδ. Κωνσταντινίδης Ανέστης, Αθήνα 1895.
- — —, «Δημόσια Οικονομικά», *Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ελευθερουδάκη*, τ. Ε', Αθήνα 1930.
- Κρεμμυδάς Βασίλης**, *Εμπορικές πρακτικές στο τέλος της τουρκοκρατίας*, εκδ. Ναυτικό Μουσείο Αιγαίου, Αθήνα 1993.
- Κυριακίδης Στίλπων**, *Ελληνική Λαογραφία: Μέρος Α' Μνημεία του Λόγου*, Αθήνα 1965.
- Κύρτση-Νάκου Ελένη**, «Αι περί προικοδοσιών νομοθετικά ρυθμίσεις βάσει των κανονικών διατάξεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου 1701-1844», *Επιστημονική Επετηρίδα του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης* 1, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 55-88.
- Λαζαρίδης Κώστας**, «Οι προικοδοσίες στο Ζαγόρι στα παλιά χρόνια», στα *Πρακτικά Πρώτου Συμποσίου Λόγου: Ο λόγος για το Ζαγόρι*, εκδ. Το Ζαγόρι μας, Ιωάννινα 1986, σ. 105-117.
- Λαμπίρη-Δημάκη Ιωάννα**, «Η προίκα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία», *Νέα Οικονομία* 11/12 (1966), σ. 883-888.
- Mazower Mark**, *Η Ελλάδα και η οικονομική κρίση του Μεσοπολέμου*, μτφρ. Μαρκέτος Σπύρος, εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2002.
- Μακρυνίχαλος Στέφανος**, «Τσακωνικά προικοσύμφωνα του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνας», *Πελοποννησιακά* 8 (1971), σ. 276-410.
- Μανδουλαρά Άννα**, *Κοινωνική και Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης, Η διπλή ζωή της Οικονομικής Ιστορίας, Θέματα Ευρωπαϊκής Ιστοριογραφίας*, εκδ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2008.
- Mayer Georg**, *Ο Ελληνικός λαός: δημόσιο, ιδιωτικό και εκκλησιαστικό δίκαιο από την έναρξη του Αγώνα για την Ανεξαρτησία ως την 31 Ιουλίου 1834*, μτφρ. Ρομπάκη Όλγα, εκδ. Αφοί Τολίδη, Αθήνα 1976.
- Μέγας Γεώργιος**, *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας I*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1939.
- Μερακλής Μιχαήλ**, *Ελληνική Λαογραφία: κοινωνική συγκρότηση - ήθη και έθιμα - λαϊκή τέχνη*, εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2011.

- Μεταλληνός Δ. Γεώργιος**, *Εγκόλπιον Επιστημονικής Έρευνας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1994.
- Μηλίτση-Νίκα Αναστασία & Θεοφιλοπούλου-Στεφανούρη Χριστίνα**, *Καλαματιανά προικοσύμφωνα 1891-1900*, εκδ. Γ.Α.Κ. Αρχαία Νομού Μεσσηνίας, Καλαμάτα 2007.
- Mioni Elpidio**, *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιογραφία*, μτφρ. Παναγιωτάκης Νικόλαος, εκδ. MIET, Αθήνα 1977.
- Μιχαηλίδης-Νουάρος Μιχάλης**, *Νομικά έθιμα της νήσου Καρπάθου της Δωδεκανήσου: ήτοι παλαιαί τοπικαί συνήθειαι περί οικογενειακού δικαίου και του κληρονομικού θεσμού των πρωτοτοκίων, περί χρεωστικών συναλλαγών, πτωχεύσεων κ.λ.π. εις α προστίθενται και τα εν τη λοιπή Δωδεκανήσω επικρατούντα παρόμοια άγραφα έθιμα εν αντιπαράβολή προς τα εν τη κυρίως Ελλάδα και ταις νήσους αυτής ισχύοντα άλλοτε συγγενή επιτόπια έθιμα*, Αθήνα 1926.
- — —, «Το κληρονομικόν έθιμον των κανακάρηδων», *Διασπορά* 28 (1972), σ. 161-174.
- Μομφερράτος Αντώνιος**, *Πραγματεία περί προγαμιαίας δωρεάς κατά το ρωμαϊκόν και ιδίως κατά το βυζαντινόν δίκαιον*, εκδ. Αδελφών Περρη, Αθήνα 1884.
- Mosse Claude**, *Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα*, μτφρ. Στεφάνης Αθανάσιος, εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα 1991.
- Μουσούρου Λουκία**, *Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2003.
- Μουτάφη-Γαλάνη Βασιλική**, «Προίκα και κοινωνική οργάνωση στη Σάμο στα μέσα του 19^{ου} αιώνα», *Αντιπελάργηση: τιμητικός τόμος για τον Νικόλαο Α. Δημητρίου*, εκδ. Πνευματικό ίδρυμα Σάμου «Νικόλαος Δημητρίου», Αθήνα 1992, σ. 59-85.
- — —, «Προίκα και κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός στη Σάμο κατά τον 19^ο αιώνα», *Εθνολογία* 4, εκδ. Ελληνική Εταιρεία Εθνολογίας, Αθήνα 1995, σ. 31-66.
- Μπαμπινιώτης Γεώργιος**, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, εκδ. Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα 2002.
- Bottomley Gillian**, “Η διαιώνιση της προίκας, χαρακτηριστικό των Ελλήνων της Αυστραλίας”, στο συλλογικό τόμο Pialut Colette (επιμ.), *Οικογένεια και περιουσία στην Ελλάδα και την Κύπρο*, εκδ. Εστία, Αθήνα 1994, σ. 169-188.
- Μπουρνόβα Ευγενία & Προγουλάκης Γιώργος**, «Η αποκατάσταση των προσφύγων και η αγροτική μεταρρύθμιση», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} – 20^{ός} αιώνας)*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 2006.

- Μπρέγιαννη Κατερίνα**, *Ιστορία και Ιστοριογραφία: Νεότερες προσεγγίσεις*, εκδ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2008.
- Νάκος Γεώργιος**, «Περί του θεσμού του πατρικού δικαιώματος (baba hakki) εις το εθμικόν δίκαιον της Θράκης», *Αρμενόπουλος* 32 (1978), σ. 399-410.
- Νικολαΐδου Ελευθερία**, «Εσωτερικές εξελίξεις (1830-1913)», στο συλλογικό τόμο *Ηπειρος: 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1997, σ. 294-314.
- Νοταράς Μιχάλης**, *Η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων*, εκδ. Χρονικά, Αθήνα 1934.
- Ντάτση Ευαγγελή**, *Τα ισνάφια μας τα βασιλεμένα (Τα Γιάννινα των μαστόρων και των καλφάδων)*, εκδ. Γαβριηλίδης, Αθήνα 2006.
- Οικονομίδης Δημήτριος**, «Η κοινωνική θέσις της Ελληνίδος κατά τινά έθιμα του λαού», *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας* 22 (1969-1972) σ. 75-112.
- Οικονόμου Κωνσταντίνος**, *Τοπωνυμικό της περιοχής Ζαγορίου*, εκδ. Δωδώνη παράρτημα αριθμ. 45, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1991.
- — —, *Τα οικωνύμια του Νομού Ιωαννίνων: Γλωσσολογική εξέταση*, εκδ. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2002.
- Ολυμπίου Ευδοκία**, *Η οργάνωση του χώρου στο νησί της Πάτμου (16^{ος}-19^{ος} αιώνας)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2002 (αδημ.).
- Παναγιωτόπουλος Βασίλης**, «Μέγεθος και σύνθεση της οικογένειας στην Πελοπόννησο γύρω στα 1700», *Τα Ιστορικά* 1: 1 (1983), σ. 5-18.
- — —, *Πληθυσμός και οικισμοί της Πελοποννήσου 13^{ος}-18^{ος} αιώνας*, εκδ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος-Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα 1985.
- Παναγοπούλου Αγγελική**, *Τα διπλωματικά γαμικά συναλλάγια στο Βυζάντιο (6^{ος} - 12^{ος} αιώνας)*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 2001.
- Παπαγεωργίου Γεώργιος**, *Οικονομικές και κοινωνικές πραγματικότητες στο Βιλαέτι Ιωαννίνων (τέλη 19^{ου} - αρχές 20^{ου} αι.)*, εκδ. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα 1984.
- Παπαγεωργίου Γεώργιος**, «Ηπειρωτικά λιμάνια στην ύστερη τουρκοκρατία: η περίπτωση της Πρέβεζας», στα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας *Ηπειρος: Κοινωνία-Οικονομία 15ος-20ος αι., Γιάννινα 4-7 Σεπτεμβρίου 1985*, εκδ. Δήμος Ιωαννιτών, Ιωάννινα 1987, σ. 139-153.

- Παπαρρηγόπουλος Πέτρος**, *Οικογενειακόν Δίκαιον*, εκδ. Σ. Κ. Βλαστός, Αθήνα 1882.
- Πετμεζάς Σωκράτης**, «Θεσμικοί μετασχηματισμοί του έγγειου καθεστώτος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα Β1'*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002.
- — —, «Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης και τα αποτελέσματά της», *Ιστορία της Ελλάδος του 20ού αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009.
- Πετρινώτη-Κώνστα Ξανθή**, *Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της γυναικείας συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1982 (αδημ.).
- Πετρονώτη Μαρίνα**, «Η σύνθεση της οικονομίας και οι γαμήλιοι θεσμοί των Καραγκούνηδων της δυτικής Θεσσαλίας 1881-1980», *Ανθρωπολογικά* 6 (1984), σ. 31-40.
- Πετρόπουλος Γεώργιος**, *Ιστορία και εισηγήσεις του Ρωμαϊκού Δικαίου (Ως εισαγωγή εις το ισχύον εν Ελλάδι αστικόν δίκαιον)*, εκδ. Το Νομικόν, Αθήνα 1955.
- Πλουμίδης Γεώργιος**, *Ιστορική μάθηση (προτάσεις για τις πηγές και τη μεθοδολογία στην Ιστορία)*, εκδ. Καραβίας, Αθήνα 2010.
- Πολίτης Νικόλαος**, *Λαογραφικά Σύμμεικτα*, τ. Γ', εκδ. Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1931.
- Πολυγένης Κωνσταντίνος**, *Πραγματεία περί προικός*, τ. Α', εκδ. Σταυριανός Γεώργιος, Αθήνα 1891.
- Πρόντζας Ευάγγελος**, «Η Ήπειρος μεταξύ οικονομίας και νοοτροπιών», στο συλλογικό τόμο *Ήπειρος: 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού*, εκδ. Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1997, σ. 420-428.
- Ρηγίνος Μιχάλης**, «Η συγκυρία των πολέμων: 1900-1922», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} – 20^{ός} αιώνας)*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 2006.
- — —, «Το "boom" και η κρίση της βιομηχανίας: 1923-1940», στο συλλογικό τόμο Κρεμμυδάς Βασίλης (επιμ.) *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Οικονομική Ιστορία (18^{ος} – 20^{ός} αιώνας)*, εκδ. Δάρδανος, Αθήνα 2006.
- Ροΐλος Λάμπρος**, *Τύχαι της προικός μετά την λύσιν του γάμου: κατά το Ρωμαϊκόν και Βυζαντινόν δίκαιον*, εκδ. Ασλάνης Παναγιώτης, Αθήνα 1890.
- Σάρρος Δημήτριος**, «Ζαγοριακών θεσμίων έρευνα», *Ηπειρωτικά Χρονικά Β' (1927)*, σ. 286-301.

- Σβορώνος Νικόλαος**, *Πολιτική Ιστορία και Ιστοριογραφία: ορισμένα μεθοδολογικά προβλήματα*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1982.
- Σιφναίου Ευρυδίκη**, *Λέσβος: Οικονομική και Κοινωνική Ιστορία (1840-1912)*, εκδ. Τροχαλία, Αθήνα 1996.
- Σκουτέρη-Διδασκάλου Ελεονώρα**, *Ανθρωπολογικά για το γυναικείο ζήτημα (4 μελετήματα)*, εκδ. Ο Πολίτης, Αθήνα 1984.
- Σμπαρούνης Αθανάσιος**, *Σκέψεις τινές δια μεταπολεμική βιώσιμον Ελλάδα*, εκδ. Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1945.
- Σπυριδωνάκης Βασίλειος**, *Περί Ιστορίας και Ιστορικής Μεθοδολογίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2006.
- Συμεωνίδου-Αλατοπούλου Χάρης**, «Η εξέλιξη του θεσμού της προίκας στην Ελλάδα 1956-1974», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 36, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1979, σ. 322-340.
- Julliard Jacques**, «Η πολιτική», στο συλλογικό τόμο των Le Goff Jacques & Nora Pierre (επιμ.) *Το έργο της Ιστορίας*, μτφρ. Μιτσοτάκη Κλαίρη, εκδ. Κέδρος - Ράππα, Αθήνα 1981, σ. 257-282.
- Τσαλίκης Κωνσταντίνος**, *Το εξωτερικόν συνάλλαγμα εν τη οικονομική ιστορία της Ελλάδος κατά την τριακονταετίαν 1898-1928*, εκδ. Πυρσός, Αθήνα 1929.
- Τσαούσης Δημήτρης**, *Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1984.
- Φραγκιάδης Αλέξης**, *Ελληνική Οικονομία 19^{ος} -20^{ός} αιώνας: Από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2007.
- Χατζηθεοχάρους-Κουλουρίδου Παναγιώτα**, *Ο θεσμός της προίκας στην Κύπρο κατά τον 20^ό αιώνα (1920-1974): Από την αγροτική στην αστική κοινωνία*, διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2004 (αδημ.).
- Χατζηιωσήφ Χρήστος**, «Ο ρόλος του κράτους και της Εθνικής Τράπεζας», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ού} αιώνα Β1'*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002.
- — —, «Η ήττα και η ενίσχυση των σταθερών του ελληνικού καπιταλισμού», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ού} αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009.

- — —, «Εξωτερικό χρέος και ξένες επενδύσεις», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ού} αιώνα: όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009.
- Χατζημιχάλη Αγγελική**, *Η ελληνική λαϊκή φορεσιά, τ. 2^{ος}: Οι φορεσιές με το καβάδι*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1983.
- — —, *Σαρακατσάνοι*, εκδ. Ίδρυμα Αγγελικής Χατζημιχάλη, Αθήνα 2007.
- Χρηστέα-Δουμάνη Μαριέλλα**, *Η Ελληνίδα μητέρα άλλοτε και σήμερα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1989.
- Χριστοδουλάκη Όλγα**, «Η μεταρρύθμιση του τραπεζικού συστήματος και η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ού} αιώνα Β1'*, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2002.
- Χριστοδούλου Δημήτρης**, *Αγροτική και συνεταιριστική ανάπτυξη*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1987.
- Ψαλιδόπουλος Μιχάλης**, *Η κρίση του 1929 και οι Έλληνες οικονομολόγοι*, εκδ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1989.
- Ψαράς Ιωάννης**, *Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας*, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2001.
- Ψυχογιός Δημήτρης**, «Η προϊκα ως παραγωγική σχέση του οικιακού τρόπου παραγωγής», Παπαταξιάρχης Ευθύμιος - Παραδέλλης Θεόδωρος (επιμ.) *Ανθρωπολογία και παρελθόν: συμβολές στην κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993.
- — —, *Προίκες, φόροι, σταφίδα και ψωμί: Οικονομία και οικογένεια στην αγροτική Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, εκδ. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1995.
- Vilar Pierre**, “Μαρξιστική ιστορία, ιστορία υπό οικοδόμηση”, στο συλλογικό τόμο Le Goff Jacques & Nora Pierre (επιμ.) *Το έργο της Ιστορίας*, μτφρ. Μιτσοτάκη Κλαίρη, εκδ. Κέδρος - Ράππα, Αθήνα 1981, σ. 127-178.

Δημοσιεύματα σε ξένες γλώσσες

- Allen Peter**, “Internal migration and the changing dowry in Modern Greece”, *The Indiana Social Studies Quarterly*, 32: 1 (1979), σ. 142-156.
- Andromedas John**, “Greek kinship terms in everyday use”, *American Anthropologist*, 59: 6 (1957), σ. 1086-1088.
- Annales**, *Annales d' Histoire Économique et Sociale* 1 (1929).
- Arru Angiolina**, “The distinguishing features of domestic service in Italy”, *Journal of Family History*, 15 :1 (1990), σ. 547-566.
- Beauchet Ludovic**, *Histoire du droit privé de la République athénienne I*, εκδ. Chevalier-Marescq et Cie, Παρίσι 1897.
- Bender Donald**, “Agnatic or cognatic? A re-evaluation of *ondo* descent”, *Man*, 5: 1 (1970), σ. 71-87.
- Βέοπουλου Ioanna**, “Les trajets du patrimoine dans une société maritime grecque: lieux masculins et féminins dans l’acquisition et la circulation des biens”, στο συλλογικό τόμο των Ravis-Giordani Georges & Augustins Georges (επιμ.) *Femmes et patrimoine dans les sociétés rurales de l'Europe Méditerranéenne*, εκδ. Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, Παρίσι 1987, σ. 307-325.
- Bourdieu Pierre**, *Esquisse d' une théorie de la pratique*, εκδ. Droz, Παρίσι 1972.
- Brundell Sue**, *Women in Ancient Greece*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge, Μασαχουσέτη 1995.
- Burke Peter**, *The French Historical Revolution: The Annales School, 1923-1989*, εκδ. Stanford University Press, Στάνφορντ 1990.
- Byrnes Robert** (επιμ.), *Communal families in the Balkans: The Zadruga*, εκδ. University of Notre Dame Press, Ιντιάνα 1976.
- Caftanzoglou Roxane**, “Domestic organization and property devolution in a mountain community of Epirus during the late 19th Century”, *Mélanges de l'Ecole Française de Rome: Italie et Méditerranée*, 110: 1 (1998), σ. 181-186.
- Campbell John**, *Honour, family and patronage: A study of institutions and moral values in a Greek mountain community*, εκδ. Oxford University Press, Νέα Υόρκη 1974.
- Cavounidis Jennifer**, “Capitalist development and women’s work in Greece”, *Journal of Modern Greek Studies* 1: 2 (1983), σ. 321-338.

- Da Molin Giovanna**, “Family forms and domestic service in Southern Italy from the seventeenth to the nineteenth centuries”, *Journal of Family History* 15: 1 (1990), σ. 503-527.
- Davis John**, *People of the Mediterranean: An essay in comparative social anthropology*, εκδ. Routledge & Kegan Paul, Βοστώνη 1977.
- Divale William & Harris Marvin**, “Population, Warfare, and the Male Supremacist Complex”, *American Anthropologist* 78 (1976), σ. 521-538.
- Doxiadis Evdoxios**, “Kin and Marriage in Two Aegean Islands at the End of the Eighteenth Century”, στο συλλογικό τόμο των Jutta Gisela Sperling & Shona Kelly Wray (επιμ.), *Across the religious Divide: Women, property, and law in the wider Mediterranean ca. 1300-1800*, εκδ. Routledge, Λονδίνο 2010, σ. 238-255.
- — —, *The Shackles of Modernity: Women, Property and the Transaction from the Ottoman Empire to the Greek State (1750-1850)*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 2011.
- Du Boulay Juliet**, “The meaning of dowry: Changing values in rural Greece”, *Journal of Modern Greek Studies* 1 (1983), σ. 243-270.
- — —, “The blood: Symbolic relations between descent, marriage, incest prohibitions and spiritual kinship in Greece”, *Man* 19: 4 (1984), σ. 533-556.
- Dubert, Isidro**, “Domestic service and social modernization in urban Galicia”, *Continuity and Change* 14: 2 (1999), σ. 207-226.
- Fink Carol**, *Marc Bloch: A Life in History*, εκδ. Cambridge University Press, Cambridge 1989.
- Firth Raymond**, “A note on descent groups in Polynesia”, *Man* 57: 2 (1957), σ. 4-8.
- Fortes Meyer**, “The Structure of unilineal descent groups”, *American Anthropologist* 55: 1 (1953), σ. 17-41.
- Fox Robin**, *Kinship and marriage: An anthropological perspective*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1983.
- Franghiadis Alexis**, *Peasant Agriculture and Export Trade: Currant Viticulture in Southern Greece 1830-1893*, thesis, European University Institute, Φλωρεντία 1990 (αδημ.).
- — —, “Dowry, capital accumulation and social reproduction in 19th Century Greek agriculture”, *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 187-192.

- Friedl Ernestine**, *Vasilika: A village in modern Greece*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1962.
- — —, “Some aspects of dowry and inheritance in Boeotia”, στο συλλογικό τόμο Julian Pitt-Rivers (επιμ.) *Mediterranean countrymen: Essays in the social anthropology of the Mediterranean*, εκδ. Mouton, Παρίσι 1963, σ. 113-135.
- — —, “The position of women: Appearance and reality”, *Anthropological Quarterly* 40: 3 (1967), σ. 97-108.
- Galani-Moutafi Vasiliki**, “From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part One)”, *Journal of Modern Greek Studies* 11 (1993), σ. 241-270.
- — —, “From Agriculture to Tourism: Property, Labor, Gender, and Kinship in a Greek Island Village (Part Two)”, *Journal of Modern Greek Studies* 12 (1994), σ. 113-131.
- Gellner Ernest**, “Patrons and clients”, στο συλλογικό τόμο των Gellner Ernest & Waterbury John (επιμ.) *Patrons and Clients in Mediterranean Societies*, εκδ. Duckworth, Λονδίνο 1977, σ. 1-6.
- Goode William Josiah**, *World revolution and family patterns*, εκδ. The Free Press of Glencoe, Νέα Υόρκη 1963.
- Goody Jack**, “Bridewealth and Dowry in Africa and Eurasia”, στο συλλογικό τόμο των Jack Goddy and S.T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge University Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 1-58.
- — —, *Production and Reproduction: A Comparative Study of the Domestic Domain*, εκδ. Cambridge University Press, Μεγάλη Βρετανία 1987.
- Habakkuk Hrothgar John**, “Family structure and economic change in nineteenth century Europe”, στο συλλογικό τόμο Coser Laub Rose (επιμ.) *The family, its structures and functions*, εκδ. St. Martin's Press, Νέα Υόρκη 1974, σ. 384-394.
- Hajnal, John**, “European marriage patterns in perspective”, στο συλλογικό τόμο των Glass David Victor & Eversley David Edward Charles (επιμ.) *Population in history: Essays in historical demography*, εκδ. Edward Arnold, Λονδίνο 1965, σ. 101-143.
- — —, “Two kinds of pre-industrial household formation systems”, στο συλλογικό τόμο των Wall Richard - Robin Jean - Laslett Peter (επιμ.) *Family forms in historic Europe*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1983, σ. 65-104.
- Handman Marie-Élisabeth**, “Ni terre ni maison mais un métier à tisser, ou les femmes et la monnaie en Chalcédique”, στο συλλογικό τόμο των Ravis-Giordani Georges &

- Augustins Georges (επιμ.) *Femmes et patrimoine dans les sociétés rurales de l'Europe Méditerranéenne*, εκδ. Editions du Centre national de la recherche scientifique, Παρίσι 1987, σ. 349-363.
- — —, “Superposition des droits et évolution de la coutume dans un petit bourg de la Macédoine grecque”, *Droit et Société* 5 (1987), σ. 53-74.
- Hantzaroula, Pothiti**, “Shame in the narratives of domestic servants in Greece, 1920-1945”, στο συλλογικό τόμο των Schulte Regina & Hantzaroula Pothiti (επιμ.) *Narratives of the Servant*, εκδ. European University Institute WP, Φλωρεντία 2001.
- Harrell Stevan & Dickey Sara**, “Dowry Systems in Complex Societies”, *Ethnology* 24: 2 (1985), σ. 105-120.
- Harris Marvin**, *Cultural Materialism: The struggle for a science of culture*, εκδ. Altamira Press, Καλιφόρνια 2001.
- Herzfeld Michael**, “Social tension and inheritance by lot in three Greek villages”, *Anthropological Quarterly* 53: 2 (1980), σ. 91-100.
- — —, “The Dowry in Greece: Terminological Usage and Historical Reconstruction”, *Ethnohistory* 27: 3 (1980), σ. 225-241.
- — —, “Interpreting Kinship Terminology: The Problem of Patriliney in Rural Greece”, *Anthropological Quarterly* 56: 4 (1983), σ. 157-166.
- — —, “Of language and land tenure: The transmission of property and information in autonomous Crete”, *Social Anthropology* 7: 3 (1999), σ. 223-237.
- Hionidou Violeta**, “Nineteenth-century urban Greek households: the case of Hermoupolis 1861-1879”, *Continuity and Change* 14: 3 (1999), σ. 403-427.
- — —, “Domestic service on three Greek islands in the later 19th and early 20th centuries”, *History of the Family* 10 (2005), σ. 473-489.
- Hirschon Renée**, “Under One Roof: Marriage, Dowry, and Family Relations in Piraeus”, στο συλλογικό τόμο των Kenny Michael and Kertzer David (επιμ.) *Urban Life in Mediterranean Europe*, εκδ. University of Illinois Press, Ουρμπάνα Ιλινόι, 1983, σ. 299-323.
- Karachristos Ioannis**, “Kin terminology and the study of kinship: A case study on the Greek island of Syros 1750-1820”, *The History of the Family* 9 (2004), σ. 299-315.
- Kasdagli Aglaia**, “Dowry and inheritance in 17th Century Naxos”, *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 211-216.

- — —, *Land and marriage settlements in the Aegean: A case study of seventeenth-century Naxos*, εκδ. Hellenic Institute of Byzantine and Post-Byzantine Studies & Vikelia Municipal Library of Iraklion, Βενετία 1999.
- — —, “Family and Inheritance in the Cyclades 1500-1800: Present knowledge and unanswered questions”, *Journal of Family History* 9: 3 (2004), σ. 257-274.
- Laiou Angeliki**, “The role of women in Byzantine society”, στα Πρακτικά *XVI Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 31: 1 (1981), σ. 233-260.
- Lambiri-Dimaki Jane**, “Social change in a Greek country town: The impact of factory work on the position of women”, *Μελέτες* 13, εκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1965.
- — —, “Dowry in Modern Greece: An Institution at the Crossroads Between Persistence and Decline”, στο συλλογικό τόμο Safilios-Rothschild Constantina (επιμ.) *Towards a sociology of women*, εκδ. Xerox College, Μασαχουσέτη 1972, σ. 73-83.
- Leach Edmund**, “Complementary filiation and bilateral kinship”, στο συλλογικό τόμο Goody Jack (επιμ.) *The Character of Kinship*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1975, σ. 53-58.
- Levy Harry**, “Property distribution by lot in present-day Greece”, *Transactions of the American Philological Association* 87 (1956), σ. 42-46.
- Loizos Peter**, *The Greek Gift: Politics in a Cypriot Village*, εκδ. Basil Blackwell, Οξφόρδη 1975.
- Macrides Ruth**, “Dowry and Inheritance in the Late Period: Some Cases from the Patriarchal Register”, στο συλλογικό τόμο Macrides Ruth (επιμ.) *Kinship and Justice in Byzantium, 11th-15th Centuries*, εκδ. Ashgate, Aldershot 1999, κεφ. 5:89-98.
- Mann Hans-Dieter**, *Lucien Febvre: la pensee vivante d'un historien*, εκδ. Armand Colin, Παρίσι 1971.
- Maropoulou Marina**, “Comportements ecclésiastiques et communautaires face à l’augmentation du montant des dots: Le cas du Zagori en Epire aux XVIIe-XIX siècles”, στο συλλογικό τόμο Piaux Colette. (επιμ.) *Familles et biens en Grèce et à Chypre*, εκδ. L’Harmattan, Παρίσι 1985, σ. 97-113.
- McNeill William**, *The Metamorphosis of Greece since World War II*, εκδ. University of Chicago Press, Σικάγο 1978.
- Miklosich Franz & Müller Joseph**, *Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana*, τομ. II, Βόννη 1862.

- Mosely Philip**, “The Distribution of the Zadruga within Southeastern Europe”, στο συλλογικό τόμο Byrnes Robert (επιμ.), *Communal Families in the Balkans: The Zadruga*, εκδ. University of Notre Dame Press, Ιντιάνα 1976, σ. 58-69.
- Murdock George**, *Atlas of World Cultures*, εκδ. University of Pittsburgh Press, Πίτσμπουργκ 1981.
- Owen-Hughes Diane**, “From Brideprice to Dowry in Mediterranean Europe”, στο συλλογικό τόμο Kaplan A. Marion (επιμ.) *The marriage bargain: Women and dowries in European History*, εκδ. Harrington Park Press, Νέα Υόρκη 1985, σ. 13-58.
- Pannof Michel & Perrin Michel** (επιμ.), *Dictionnaire de l' Ethnologie*, εκδ. Petite Bibliothèque 84, Παρίσι 1973.
- Papataxiarchis, Efthymios**, “La Valeur du Ménage: Classes Sociales, Stratégies Matrimoniales et Loi Ecclésiastique à Lesbos au XIXe Siècle”, στο συλλογικό τόμο Woolf Stuart (επιμ.) *Espaces et familles dans l'Europe du Sud à l'âge moderne*, εκδ. Maison des Sciences de l'Homme, Παρίσι 1995, σ. 109-142.
- Petmezas Socrates & Papataxiarchis Eythimios**, “The devolution of property and kinship practices in late-and post-Ottoman ethnic Greek societies: Some demo-economic factors of 19th and 20th century transformations”, *Mélanges de l'Ecole française de Rome: Italie et Méditerranée* 110: 1 (1998), σ. 217-241.
- Sanders Irwin**, *Rainbow in the Rock: The people of rural Greece*, εκδ. Harvard University Press, Cambridge 1962.
- Sant Cassia Paul & Bada Constantina**, *The Making of the Modern Greek Family: Marriage and Exchange in Nineteenth-Century Athens*, εκδ. Cambridge University Press, Νέα Υόρκη 1992.
- Scheffler Harold**, “Ancestor Worship in Anthropology: or, Observations on Descent and Descent Groups”, *Current Anthropology* 7: 5 (1966), σ. 541-551.
- — —, “Descent on Choiseul”, *Man* 16: 4 (1981), σ. 689-692.
- Schlegel Alice & Barry Herbert**, “The Cultural Consequences of Female Contribution to Subsistence”, *American Anthropologist* 88: 1 (1986), σ. 142-150.
- Skouteri-Didaskalou Nora**, *On Greek Dowry: Spatio-temporal Transformations*, Post-Graduate Diploma Thesis, University of London 1976.
- Smith Richard**, “The People of Tuscany and Their Families in the Fifteenth Century: Medieval or Mediterranean?”, *Journal of Family History* 6: 1 (1981), σ. 107-128.

Stoianovich Troian, *French Historical Method: The Annales Paeadigm*, εκδ. Cornell University Press, Ιθάκη 1976.

Tambiah Stanley, “Dowry, Bridewealth and the Property Rights of Women in South Asia”, στο συλλογικό τόμο των Jack Goddy and Stanley T. Tambiah (επιμ.) *Bridewealth and Dowry*, εκδ. Cambridge Univeristy Press, Μεγάλη Βρετανία 1975, σ. 59-169.

Verdon Michel, “Descent: An Operational View”, στο *Man* 15: 1 (1980), σ. 129-150.

White Despina, “Property Rights of Women: The changes in the Justinian Legislation regarding the Dowry and the Parapherna”, στα Πρακτικά XVI *Jahrbuch der österreichischen Byzantinistik* 32: 2 (1981) σ. 539-548.

William Thomas & Znaniecki Florian, *The Polish Peasant in Europe and America*, εκδ. Dower Publications, Νέα Υόρκη 1958.

Winch Robert, *The modern family*, εκδ. Holt, Rinehart and Winston, Νέα Υόρκη 1971.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Ευρετήρια

Α. Ευρετήριο επαγγελμάτων και επαγγελματιών

Επάγγελμα	Αριθμός Προικοσυμφώνου
Ανθυπασπιστής	1256
Ανθυπολοχαγός	1355
Αρτεργάτης	1544
Αρτοποιός	1717
Γαλακτοπώλης	547
Γεωπόνος	602
Γεωργοκτηνοτρόφος	322, 1248
Γεωργός	322, 323, 534, 568, 1117, 1449, 1544, 1717
Δημοδιδάσκαλος	1477
Δημόσιος εισπράκτορας	325
Δημοτικός υπάλληλος	602
Διδάσκαλος	1256
Δικηγόρος	234, 738
Ελληνοδιδάσκαλος	1477
Έμπορος	322, 1248, 1309, 1355, 1534, 1717, 1697
Ενωμοτάρχης	1030
Εργάτης	568
Ζαχαροπλάστης	325, 602, 1256
Ιδιοκτήτης αυτοκινήτων	1582
Ιδιωτικός υπάλληλος	1449, 1582
Καφεπώλης	538, 610, 826, 1355
Κουρέας	1449, 1477
Κρεοπώλης	322, 610
Κτηματίας	234, 325, 538, 547, 1697
Κτηνοτρόφος	234
Λαχανοπώλης	40
Ξενοδόχος	1477

Επάγγελμα	Αριθμός Προικοσυμφώνου
Ξυλουργός	1544
Οικοδέσποινα - Οικιακά	323, 738, 1030, 1117, 1544, 1582, 1717, 1697
Οπωροπώλης	325, 538
Πανδοχέας	1534, 1717
Παντοπώλης	538, 547, 826, 1248, 1697
Ποτοποιός	826
Ράπτης	602, 1030, 1309, 1534, 1717
Σαγματοποιός	323
Σανδαλοποιός	40, 1355
Σπουδαστής	1309
Ταχυδρομικός υπάλληλος	826
Ταχυδρόμος	1449
Υποδηματοποιός	40, 610, 738
Φαρμακοποιός	738
Φωτογράφος	568
Χαλκουργός	547, 1030, 1582

B. Αντιστοίχιση συμβαλλομένων ανά πράξη

1 ^{ος} Συμβαλλόμενος	2 ^{ος} Συμβαλλόμενος	Αριθμός Προικοσυμφώνου
Υποδηματοποιός	Λαχανοπώλης	40
Κτηματίας	Δικηγόρος	234
Κρεοπώλης	Έμπορος	322
Οικοδέσποινα	Σαγματοποιός	323
Δημόσιος εισπράκτορας	Οπωροπώλης	325
Γεωργός	Γεωργός	534
Παντοπώλης	Οπωροπώλης	538
Παντοπώλης	Γαλακτοπώλης	547
Εργάτης	Γεωργός	568
Γεωπόνος	Ζαχαροπλάστης	602
Υποδηματοποιός	Κρεοπώλης	610
Οικιακά	Φαρμακοποιός	738
Ταχυδρομικός υπάλληλος / Ποτοποιός	Ταχυδρομικός υπάλληλος	826
Οικιακά	Ενωμοτάρχης	1030
Οικιακά	Γεωργός	1117
Έμπορος	Παντοπώλης	1248
Συνταξιούχος διδάσκαλος	Ανθυπασπιστής	1256
Έμπορος	Ράπτης	1309
Σανδαλοποιός	Ανθυπολοχαγός	1355
Γεωργός	Ιδιωτικός υπάλληλος	1449
Ελληνοδιδάσκαλος	Δημοδιδάσκαλος	1477
Πανδοχέας	Άνεργος	1534
Οικιακά	Ξυλουργός	1544
Οικιακά	Ιδιοκτήτης αυτοκινήτων	1582
Οικιακά	Παντοπώλης	1697
Οικοδέσποινα	Αρτοποιός	1717

Γ. Ευρετήριο τόπου κατοικίας

Τόπος	Αριθμός Προικοσυμφώνου
Αθήνα	826, 1534, 1717
Άνω Σουδενά	1582
Αργυρόκαστρο	325
Βαγενήτι	1449, 1477
Βασιλικός	1544
Γεροπλάτανος	1544
Γραμμένο	1248, 1449, 1477
Δοβράς	234, 602
Δολιανά (Δόλιανη)	568
Δραμενά (Δραμεσιοί)	534
Δρεστένικο (Ντρεστενίκο)	568
Ζίτσα	1477
Ζωνδύλα (Τζοντίλα)	1030
Ιωάννινα	40, 234, 322, 323, 325, 538, 547, 602, 610, 738, 826, 1030, 1248, 1256, 1309, 1355, 1534, 1582, 1717, 1697
Κόνιτσα	738
Κοντοβράκι	1117
Λιγοψά	1717
Μέτσοβο	738
Μικρό Μπισδούνι	234
Νεοχωρόπουλο	323
Σαντοβίτσα	323
Τσαρκοβίτσα	534, 1449
Τσερίτσανα	568
Χουλιαράδες	1477

Δ. Αντιστοίχιση τόπου κατοικίας ανά πράξη

1 ^{ος} Συμβαλλόμενος	2 ^{ος} Συμβαλλόμενος	Αριθμός Προικοσυμφώνου
Ιωάννινα	Ιωάννινα	40
Δοβράς	Ιωάννινα	234
Ιωάννινα	Ιωάννινα	322
Ιωάννινα	Ιωάννινα	323
Ιωάννινα	Αργυρόκαστρο	325
Τσαρκοβίστα	Τσαρκοβίστα	534
Ιωάννινα	Ιωάννινα	538
Ιωάννινα	Ιωάννινα	547
Δρεστένικο	Δρεστένικο	568
Ιωάννινα	Δοβράς	602
Ιωάννινα	Ιωάννινα	610
Μέτσοβο	Κόνιτσα	738
Ιωάννινα	Αθήνα	826
Ζωνδύλα	Ιωάννινα	1030
Κοντοβράκι	Κοντοβράκι	1117
Ιωάννινα	Γραμμένο	1248
Ιωάννινα	Ιωάννινα	1256
Ιωάννινα	Ιωάννινα	1309
Ιωάννινα	Ιωάννινα	1355
Γραμμένο	Γραμμένο	1449
Γραμμένο	Χουλιαράδες	1477
Ιωάννινα	Αθήνα	1534
Βασιλικός	Βασιλικός	1544
Άνω Σουδενά	Ιωάννινα	1582
Λιγοψά	Λιγοψά	1697
Ιωάννινα	Ιωάννινα	1717

Ε. Ευρετήριο ονομάτων

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Αλά Χουσέν Μονού Μιμάς	1534
Αλέξης Κώστας	1309
Αλεξίου Βασίλειος	534
Αλεξίου Γεώργιος	568
Αλιεύς Αναστάσιος	1534
Ανδρέου Βασιλική	1117
Ανδρέου Γεώργιος	534
Ανδρέου Ευάγγελος	1117
Ανδρέου Κωνσταντίνος	1117
Αυγέρης Ιωάννης	1355
Αυγερόπουλος Κωνσταντίνος	1256
Βαδαλούκας Ιωάννης	1477
Βακάλης Ιωάννης	1697
Βακαλόπουλος Αθανάσιος	1309
Βαρτζώκας Απόστολος	1256
Βερμαρούτης Γεώργιος	1477
Βλάχος Μιχαήλ	610
Βούλγαρη Όλγα	40
Βούλγαρης Γεώργιος	40
Γεωργιάδης Νικόλαος	547
Γεωργίτση Αικατερίνη	738
Γεωργίτση Άννα	738
Γεωργίτσης Αθανάσιος	738
Γεωργίτσης Νέστορας	738
Γιαννάκοβας Βασίλειος	538
Γκαλέτας Ιωάννης	40
Γκάνας Αθανάσιος	1477
Γκάννος Αθανάσιος	1449
Γκαραμπέτσος Κωνσταντίνος	325

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Γκόλφη Μαρίνα	1355
Γκόλφης Κωνσταντίνος	1355
Γκορλέμης Λάλος	610
Γούδας Βασίλειος	547
Γρίβα Μαριγώ	1256
Δαρίτσης Γεώργιος	568
Δεμπίση Γλυκερία	568
Δεμπίσης Κωνσταντίνος	568
Δημητρίου Παναγιώτης	1697
Διαμάντη Ελένη	1544
Δόβας Ευάγγελος	1449
Εξάρχου Ελένη	568
Εφέντη Μουσταφά Αλή	1309
Ζαΐμης Νικόλαος	40
Ζαφείρη Χριστίνα	1717
Ζωνίδης Χρήστος	826
Θέμελης Ευάγγελος	1449
Θεοχάρης Απόστολος	1717
Θεοχάρης Μιχαήλ	1717
Θωμά Χριστίνα	547
Θωμάς Δημήτριος	547
Θωμάς Σπυρίδων	1248
Καζαντζής Γεώργιος	547, 1030
Καζαντζής Ηλίας	1582
Καζαντζής Μιλτιάδης	325
Καλβουγιάννης Μιχαήλ	1717
Καμενόπουλος Βασίλειος	1256
Καμενοπούλου Αικατερίνη	1256
Καμποσιώρη Λευκοθέα	538
Καμποσιώρης Γεώργιος	538
Καμποσιώρης Δημήτριος	538

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Καμποσιώρης Ευάγγελος	538
Κάραλλης Δημήτριος	1355
Καραμάνος Σπυρίδων	323
Καραμάνου Αικατερίνη	323
Καραμάνου Χαρίκλεια	323
Καραμεσίνης Γεώργιος	1544
Καράς Σωτήρης	610
Κάρος Χρήστος	1544
Κατέρης Δημήτριος	610
Κέντρος Στέφανος	1582
Κιουρής Κωνσταντίνος	1534
Κιρκόπουλος Μιχαήλ	1717
Κοντογιάννης Ιωάννης	1717
Κοντός Αριστοκλής	1030
Κοντός Αριστοτέλης	1030
Κοντός Ιωσήφ	322
Κοντός Μωσής	322
Κοντού Μήλια	322
Κοτρώτσος Γεώργιος	322
Κοτρώτσος Βασίλειος	1248
Κούλιας Κωνσταντίνος	610
Κουρτελίδης Γεώργιος	1309
Κυριάκη Ευγενία	325
Κυριάκης Γεώργιος	325
Κυρκόπουλος Μιχαήλ	1309
Κώντος Γεώργιος	568
Λαζόπουλος Πέτρος	538
Λάζος Γεώργιος	610
Λάζου Σωσάνη	610
Λαμπρίδη Βασιλική	1477
Λαμπρίδη Ειρήνη	1582

Ονόματα	Αριθμοί Προκοσυμφώνων
Λαμπρίδη Λευκοθέα	1582
Λαμπρίδης Δημήτριος	1477, 1582
Λάππας Ιωάννης	1477
Λιάσκος Δημήτριος	1477
Λώτα Γιαννούλα	534
Λώτας Νικόλαος	534
Μαζιώτης Γιώτης	1544
Μακεδώνας Σωτήριος	323
Μαλετσίδης Γεώργιος	602
Μαλετσίδης Θωμάς	602
Μαντέλος Χαρίλαος	602, 1030, 1534
Μαντζίλας Δημήτριος	1477
Μαρούτσης Δημήτριος	602
Μαρούτσου Χρυσούλα	602
Μάτση Αγγελική	1717
Μάτση Μαριάνθη	1717
Μάτσης Θωμάς	1717
Μαυρή Ρίκα	1717
Μέξης Αλέξανδρος	1717
Μήλιος Γεώργιος	1256
Μητσόπουλος Αναστάσιος	1030
Μητσόπουλος Γρηγόρης	1030
Μητσόπουλος Ιωάννης	1030
Μητσόπουλος Νικόλαος	1030
Μητσοπούλου Ιππολύτη	1030
Μητσοπούλου Κωνσταντίνη	1030
Μητσοπούλου Χαρίκλεια	1030
Μιχαήλ Παναγιώτης	1717
Μουζαντίτης Βασίλειος	1117
Μουζαντίτης Ιωάννης	1117
Μουλταϊμίδης Γεώργιος	234

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Μουχαμάς Γκουλούμ	1309
Μουχαμάς Χουσεΐν	1309
Μπαϊμάκας Αναστάσιος	1717
Μπακάλη Αλεξάνδρα	1477
Μπακάλης Παντελής	1477
Μπάκος Αθανάσιος	738
Μπαλακούρας Δημήτριος	1248
Μπάρμπας Μιχαήλ	1697
Μπασσιάς Πανάγιας	568
Μπέης Νασήτ	547
Μπόγκα Καλλιόπη	826
Μπόγκας Γεώργιος	826
Μπόγκας Ευάγγελος	826
Μπόγκας Χρήστος	826
Μπόζιος Θεόδωρος	323
Μπότσιος Περικλής	1717
Μπροκούμη Βασιλική	234
Μπροκούμης Μιχαήλ	234
Νάτσης Γιώτης	1544
Νιτσιδης Αλέξιος	1477
Νούτσος Μήτρος	1544
Νταρίτσης Χρήστος	568
Ντίσκος Απόστολος	1717
Ντίσκος Γεώργιος	1717
Ντίσκος Δημήτριος	1717
Ντουσαμπάς Ιωάννης	610
Ξαγοριαννίδης Παντελής	1582
Οικονομίδου Μαρία	568
Παγκράτης Λεωνίδα	1534
Πανούσης Ιωάννης	568
Πανούσης Μιχαήλ	568

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Παπαγιάννη Αικατερίνη	1477
Παπαγιάννη Περσεφόνη	1477
Παπαγιάννης Αλέξιος	1477
Παπαγιάννης Δημήτριος	1477
Παπαδημητρίου Ιωάννης	1534
Παπαδημητρίου Πανάγιω	1534
Παπαδιαμάντης Σταύρος	1477
Παπαδόπουλος Μιχαήλ	1697
Παπαδόπουλος Νικόλαος	1697
Παπαδοπούλου Ελένη	1697
Παπαδοπούλου Καλλιόπη	1697
Παπαναστασίου Μιχαήλ	1717
Παπάς Φίλιππος	534
Παπαφίλα Ελένη	1477
Παραμηθιώτη Ελένη	40
Πασχάλης Δημήτριος	1544
Πάτος Λάμπρος	1582
Πατούνας Γεώργιος	234
Πατσέλης Αριστοτέλης	234
Παυλίδης Γεώργιος	1309
Πελλένης Δημήτρης	602
Ρακκόπουλος Βασίλειος	40
Ράπτη Εριφύλη	610
Ράπτη Ευγενή	610
Ράπτης Αθανάσιος	610
Ράπτης Βασίλειος	610
Ράπτης Δημήτριος	610
Ράπτης Χρήστος	610
Ρούσης Αθανάσιος	738
Ρωμαΐδης Γεώργιος	1309
Ρώσση Αγγελική	325

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Ρώσσης Γεώργιος	325
Σαΐνης Ευάγγελος	826
Σακελλαρίου Νικόλαος	738
Σάρπου Ελένη	568
Σάρρας Νικόλαος	1355
Σαρταπίδας Πανάγης	568
Σέλος Πέτρος	40
Σέχη Αικατερίνη	1544
Σέχη Νικόλενα	1544
Σέχη Χαρίκλεια	1544
Σέχης Παναγιώτης	1544
Σουλειμάν Γιαγιά	1309
Σουλειμάν Χαϊριγέ	1309
Σουλιώτης Βασίλειος	1544
Σπύρου Γιάννης	1544
Στάθης Γέωγιος	1717
Σταύρου Γιώτης	1544
Στέφος Θεόδωρος	323
Ταμβακόπουλος Νικόλαος	1477
Τέφου Γεώργενα	1544
Τζιούμα Αγγελική	1449
Τζιούμας Σπυρίδων	1449
Τζόβος Ξενοφώντας	602
Τζομάκας Δημήτριος	1477
Τόλης Χρήστος	1544
Τσάβαλος Κώστας	1544
Τσάντα Φωτεινή	1248
Τσάντας Φίλιππος	1248
Τσαρτσάρης Ιωάννης	568
Τσαρτσής Σταύρος	1697
Τσέλας Ευάγγελος	1534

Ονόματα	Αριθμοί Προικοσυμφώνων
Τσέλιος Γιάννενας	1544
Τσέλιος Νάκκος	1544
Τσιγκίστρας Ιωάννης	40
Τσίκα Αικατερίνη	1477
Τσίκα Αντιγόνη	1477
Τσίκας Βασίλειος	1477
Τσίκας Γεώργιος	1477
Τσίκας Σπυρίδων	1477
Τσιντζόπουλος Κωνσταντίνος	40, 234, 322, 323, 325, 534, 538, 547, 568, 602, 610, 826, 1030, 1117, 1248, 1309, 1355, 1449, 1477, 1534, 1544, 1582, 1697, 1717
Τσοπολάκος Γεώργιος	738
Τσουμάνης Λάμπρος	568
Φίλιος Αλκιβιάδης	1544
Φίλιος Ιωάννης	1477
Φίλιος Κωνσταντίνος	826
Φωτιάδης Παύλος	538
Χαραλάμπους Βασίλειος	1355
Χασάν Βασίλειος	1309
Χασάν Χαφούζ	1309
Χατζής Βασίλειος	1544
Χατζής Γιάννης	1544
Χρόνη Αλεξάνδρα	1309
Χρόνης Σάββας	1309

ΣΤ. Ευρετήριο Αντικειμένων

Αντικείμενα	Αριθμός Προικοσυμφώνων
Ασπρόρουχα	1477
Βελέντζες	1477, 1582
Γαρδερόμπα	1582
Δακτυλίδια	1477
Επανωφόρι	1477
Εφαπλώματα	1582
Ζακέτα	1477
Καζάνια χάλκινα	1582
Καθίσματα	1582
Καρπέτα	1477
Κατσαρόλες χάλκινες	1582
Κομπινιζόνια	1477
Κονσόλαν με καθρέπτη	1582
Κονσόλαν μικράν	1582
Κοστούμια φορέματα	1477
Κουβέρτες	1477, 1582
Κουρτίνες	1582
Κρεβάτια σιδηρά	1582
Κιλίμια	1582
Λαβομάνος με καθρέπτη	1582
Μαγκάλια χάλκινα	1582
Μαξιλάρια	1477
Μεταξωτά	1477
Μπαούλο	1477
Μπουφές	1582
Ντουλάπα	1477, 1582
Πάπλωμα	1477
Πολυθρόνες	1582
Ραπτομηχανή Σίγγερ	1582

Αντικείμενα	Αριθμός Πρωκοσυμφώνων
Ρόμπες	1477
Σεντόνια	1477, 1582
Στόρια	1582
Στρώμα	1477, 1582
Τάπητας	1582
Ταμιά χάλκινα	1582
Τραπέζι	1582
Φλοκάτες βελόντζες	1582
Ψιλικά	1477

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Abstract

In the context of the Intersectional and Interdisciplinary Postgraduate Study Program "Modern and Contemporary Greek Society: History-Popular Culture" of the Department of History and Archaeology, I dealt with the institution of dowry in the modern times. However, my main concern centered on how to approach this phenomenon in order to make new formulations and conclusions using the already existing literature. The question that rose was, whether I should isolate only the social ramifications of the institution, ignoring the economical, political and religious aspects. Or researching the historical material already available, I was in the quandary of, whether to study the endowment purely from the historical aspect or throughout a totally different historiographical aspect, which I finally endorsed.

After analyzing the exchanged wedding items encountered in Greece, the concept of 'dowry' was discussed in detail along with its functionality, the legal framework on which it was based, the attitude of the family towards it, its evolution from the 19th to the 20th century and, in the end, its abolition. Additionally, a brief comparison with other countries of Europe and the Atlantic was attempted.

In the second part of the study, I collected primary archival material and transcribed from the GSA of Epirus. The marriage contracts, which are the factual material of this research, derive from the archives of Nicholas K. Efthimiadis, notary of the city Ioannina, covering the years 1926-1928. However, for us to make conclusions about the institution at the prefecture of Ioannina in the early 20th century, it was also necessary to study the archive of the notary of Ioannina, Dimitrios Laskos, which cover the period 1914-1925.

This particular part of my thesis combines two main sciences: Diplomacy and Paleography. Paleography is the science which studies the ancient scripts in their different phases of evolution and transformation in the course of centuries. The term Paleography was used for the first time by the Benedict monk Bernard de Montfaucon (1655-1741) in his study published in 1708 under the title *Palaeographia graeca*.

The study of the old documents is very interesting and illuminates the different aspects of the history of a place. It gives us various elements which can be evaluated scientifically. All these written testimonies give us valuable information about the social life, the culture and the economy of the Greek Society of the past, the present and the future because there is no history without archives, evidence and historical sources.

So, marriage contracts as testimonies of historical evidence are particularly interesting not only from a linguistic aspect but also as a folklore and custom source. The usefulness of these contracts is multiple, both for the study of the social-economic folklore historical past of an area or an era and the collection of very important information of the place names (toponyms), which describe the location of property, the settlements, the creation of family trees and relations, the formation of the names and the surnames and the linguistic idioms.

After studying the material I gathered, I was able to come to different conclusions concerning the economic and social mechanisms which existed at that time in Epirus and particularly in the city of Ioannina. During the period 1926-1928, depending on the social status of the contracting parties, the dowry included mainly the bride's clothing, furniture, utensils, animals (sheep, cows etc.) and money. However, in some cases there are records about jewellery and property (houses, vineyards, olive fields etc.), which were described in every detail (location and size of property, neighbors etc.).

Finally, some manuscripts listing the dowries are attached to some wedding contracts. It is worth mentioning that, the vesting terms of the dowry from the side of the groom were also recorded. For example, the groom could claim a part of the animals that the dowry provider owned, in order to ensure the cash or the property.

Παραρτήματα

Παράρτημα 1^ο: Τεκμήρια Προικοσυμφώνων

Παράρτημα 2^ο: Μεταγραφή Προικοσυμφώνων

Παράρτημα 3^ο: Αποδελτιωμένο Υλικό

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Spyros Michaleas - University of Ioannina

καὶ ἐπισημασθέντων τῶν ἐπιβαλλομένων ἀποτ. εἰς ἰσχυρότατος, ὅ
σοις γυμνασίου πόλεως καὶ αὐτοῦ τῆς δευτερευούσης τῶν
οὐλοῦντος τοῦ αὐτοῦ εἰς ἀνεπιτότου ἰσχυρῶν καὶ παραδοξί-
ως εἰς ἰσχυρῶν τῶν ἐπιβαλλομένων καὶ ἰσχυρῶν καὶ
ἐπισημασθέντων ἰσχυρῶν αὐτοῦ καὶ ἰσχυρῶν.

Οἱ μαθηταί
Βεῖντος
Γ. Σατοῦλης

Οἱ ἐπιβαλλομένοι
Μητρώου
Κωνσταντῆ

Επιβαλλομένοι

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
GENERAL STATE ARCHIVES

ΔΙΠΛΩΤΥΡΙΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Χρήσις 1926

Αριθμ. 4765 Εισπρακτωρ A. Μπαλγ

Κοινότης ή Δήμος Σοφιά
Προιά

Φορολογούμενος Μηχ. Μαρωνιάρης φέρων ως τόν όνομα
είσπρακτορα δραχμά: ήτοι:

	Δραχ.	Λ.
Διά δημόσιον φόρον	<u>3925.</u>	
• προστάτησιν		
• αναγκαστικών δάνειον	<u>11775.</u>	
• φόρον κοινότητος ή δήμου		
• τόκους υπερημερίας		
• πρόσθ. τέλη έκτροθ. πληρ.		
• δικαίωμα έκτελέσεως του όπ' αριθ.		
• δικαίωμα κατασχέσεως		
• Υπό όμφορ. εκπαιδευτηρίου		
• ταμείου άγροφυλακής		
• έκκλησιαστικού ταμείου		
Διά πρόσθ. τέλος Νο. 1332	<u>2 60</u>	
• ειδικόν τέλος μεταβιβασιμότητων		
ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	<u>5105/10</u>	
GENERAL STATE ARCHIVES		
Δυνάμει αυθέντος τίτλου όπ' αριθ. <u>271/10</u> αριθμόν <u>1926</u> βιβλίου <u>144.90.</u>		
ως τόν όνομα δημόσιον έσοδον διά του όπ' αριθ.		
Διπλωτηριου εισπρακτέων.		
• Εύρημα		
• Ο Εισπρακτωρ		
• Ο Φορολογούμενος		
• Ο Μάρτυς		
• Ο αντιπρόσωπος του φορολογουμένου		
(Όσα ύπιασθη)		

759
5259
5105.10
144.90.

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' τοῦ 1892.

Ἄρθρον 8.

Μόνον δυνάμει ἀκριβοῦς ἀντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐκρινῶς ἄρξοντος τοῦς ἀπειρέτας καὶ τοῦς ἐμπροξίμους φόρους καὶ δυνάμει πλητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτορσιν ἢ εἰσπραξίαι δημοσίων, δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξὶν ταύτην βεβαίωσι πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογούμενον διδόντος πιστοποιήματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ' ἐγγράφον ἢ προσωρικὴν ἐντολὴν ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ ἀπερὼν τοὺς φόρους του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἀκριβῶς ποσοῦτον, ὅσον ἐπιζητεῖται, σημειώται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρέος του, ἂν ἐδόθη ρητὴ παραγγελία εἰσπράξεώς του ἐκ τῆς ἀρμοδίου ταμίου παραγγελία καὶ ἂν τὸ διπλότυπον βιβλίον εἰσπράξεως ᾖ καὶ θεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος του δὲν ἐλάβῃ μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἐπέφυγεν ὅπωςδήποτε νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του, φεῖται ὁ εἰσπράκτωρ μετ' ἐνός μάρτυρος νὰ πιστοποιήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράττοντες φόρους ἢ ἄλλα ἔσοδα ἄνευ καταλόγου συνεταγμένου κατὰ τὸ ἑνωτέρω, καταδιώκονται ποινικῶς ἐπὶ καταπίεσει καὶ ὡς ἐνοχοὶ ἐξαιρέσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπέκεινται οἱ δημοσίοι εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφας μάρτυς ἂν ἀποδειχθῇ ὅτι οὐδὲν ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποκοπέντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

12 Νομβρίου 1893.

Ἄρθρον 4.

Ὅτε εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ ἐσόδου εἰς τὰ ἐσοδοῦσιν εἰσπράξεως ἐπιτρέπονται χρεώματα, πωρογραφαὶ ἢ ἔσοδα ἂν δὲν συμβῇ ἄλλως τι διορθοῦναι διὰ νέας εγγραφὰς ἢ ἐπὶ τὴν ἀκριβῆ βεβαιώσῃ ὁ εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτὴς ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ τὴν πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιώσῃ καὶ ἀλογαφῶς καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀπολογισμὸν τὰ μέρη.

Ἄρθρον 5.

Πᾶσα ἄλλη ἐντύπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις ἢ ἀπολογισμὸς δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὸς πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων οὐτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου.

Ἀπόσπασμα τοῦ ἀπο 1 Ὀκτωβρίου 1852 ΣΙΒ' νόμου.

Ἄρθρον 84 § β'. (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1897). Ὅφειλται τοῦ Δημοσίου πληρώσαντες εἰς ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμψηφισθῶσιν εἰς ἕτερον ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον μετὰ χρέη των, εἰάν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάσωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμψηφισμῶ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον 3 ο)ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ ἀντιδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτός εἰάν ἀποδειχθῇ ἐξ ἐπισημῶν ἐγγράφων, ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμψηφισμὸς προῆλθεν ἐξ ἀμελείας δημοσίας τινὸς ἀρχῆς, ὅτε συμψηφίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνευ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετα προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 85 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ΒΤΝΗ' νόμου τοῦ 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμψηφισμῶ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ Κράτους, εἰάν παρουσιασθῶσιν εἰς τὰ ἐντός δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἁρθροῦ εἰάν προσκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῶ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στείχεως, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, εἰάν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ ἢ κατὰ Ἐλεγκτικῶν Συνεδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθέν ποσὸν εἰσῆχθη εἰς τὰ δημόσια ταμεῖον.

Ἄρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΑΩΣ' τοῦ 1887 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμεῖου καὶ τῶν ἐν ἑσπέραις Ταμεῖων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διατεταμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διατεταμένων ἀρχῶν ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτεταμένοι τὴν θεωροῦσιν τῶν ἀνωτέρω γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν πᾶσιν διὰ τὰ μέρη πᾶσι τμηματικῶν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκόπτουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα αὐτῶν καταχωρίζαντες εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπασίματος τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια μηδὲως ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίμην θεωροῦνται, ὅτε ἀποδείξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελοῦσιν οὔτε δικαίωμα ἀπαιτήσεώς τινος παρέχουσιν, ἐκτός: εἰάν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον ὅποτε τὰ τοιαῦτα γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

ΤΑΜΕΙΟΝ *ΝΑΥΤΙΝΩΝ* ΧΡΗΣΙΣ 19 *26*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλ. *28 Τε* 4343
 { Ἄρθρ. / Ἄρθρ. _____

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧΜΑΙ	Λ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	340		<i>πλεονεξία καταβολῆς 28 Τε</i> <i>πλεονεξία καταβολῆς 28 Τε</i> <i>πλεονεξία καταβολῆς 28 Τε</i> <i>πλεονεξία καταβολῆς 28 Τε</i>
	340		

Ὁ ὑπογραφομένος Ταμίας *Ν. Σιδερῆ* δηλοποιῶ ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου *Ν. Σιδερῆ*
 τὴν ποσότητα τῶν Δραχμῶν *πλεονεξία καταβολῆς 28 Τε*
 ὡς ἄνω συμφωνῶν τῷ Γραμματεῖον παραδόσεως ἀριθ. _____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Ἐν *Ναυπλίῳ* τῆς *28* *10* 19*26* Ὁ ΤΑΜΙΑΣ

ΤΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΦΥΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΦΥΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Ταμείον _____	Δεκτὸν ὡς παραρτήματα Γραμματεῖον παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν Δραχμῶν _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ _____
Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλ. _____	Ταμείον _____ παρὰ τοῦ Κυρίου _____
{ Ἄρθρ. _____	ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν _____ τῆς _____ 19__
ΧΡΗΣΙΣ 19__	Ὁ ΤΑΜΙΑΣ
Δια _____	

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Απόσπασμα του από 1 'Οκτωβρίου 1852 ΣΙΒ' νόμου.

"Άρθρον 84 § β'. (ως τροποποιήθη υπό του νόμου ΒΦΑ' του 1897). 'Οφείλεται τοῦ Δημοσίου πληρόσαντες εἰς ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφησιθῶσιν εἰς ἕτερον ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον μετὰ χρέη των, ἔαν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάσωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφηρισμῶ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον ὃ οἶο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ ἀντιδικαίως ἐκπιτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἔκτος ἔαν ἀποδειχθῇ ἐξ ἐπίσημων ἐγγράφων, ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας δημοσίας τινὸς ἀρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμμάτιον ἀνευ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαὺν αὐτοῦ.

"Άρθρον 85 (ως τροποποιήθη υπό του ΒΤΝΗ' νόμου του 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμφηρισμοῦ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ Κράτους, ἔαν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὰ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἁρθροῦ ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τὸ κράτος τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπαθείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῶ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στελέγους, ὁποῦ κατὰ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ ἀμελήσαντος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἔαν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ ἢ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθέν ποσὸν εἰσῆχθη εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

"Άρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΩΣ' του 1887 καὶ ΒΤΝΗ' του 1896). Τὰ τριπλότυπα γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παραρτήσεων ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν δὲν ἐλλείπει τοιούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολήν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Ὁ ἐπιτετατικὸς ἀποφασισμὸς τῶν ἀνωτέρω γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν κατ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη συμφωνίαν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκόπτουσι ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα, ἕτινα καταρτίζοντες εἰς ἐπὶ τοῦτο βιβλίον ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετὰ ἀποφάσεως τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια μὴ δέκται ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίμην θεωροῦνται, ὅτε ἀποδείξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελεῖται ὅτε δικαίωμα ἀπαιτήσεως τινος παρέχουσιν. Ἐντὸς ἔαν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθησαν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὅποτε τὰ τοιαῦτα γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ ἀμελήσαντος τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas (C) 2015 OpaOnline

Απόσπασμα του από 1 'Οκτωβρίου 1852 ΣΙΒ' νόμου.

"Άρθρον 84 § β'. (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1897). 'Οφείλεται τοῦ Δημοσίου πληρώσαντες εἰς ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμψηφισθῶσιν εἰς ἕτερον ταμεῖον ἢ ὑποταμεῖον μὲ χρέη των, ἐὰν ἐν διαστήματι ἐξ μηνῶν δὲν παρουσιάσωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμψηφισμῷ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον 3-00 ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐξ ἐπίσημων ἐγγράφων, διὰ τὸ μὴ ἐμπρόθεσμος συμψηφισμὸς προηλθὲν ἐξ ἀμελείας δημοσίας τινὸς ἀρχῆς, ὅτε συμψηφίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνευ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετα προηγουμένη ἀπολογίαν αὐτοῦ.

"Άρθρον 85 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ΒΤΝΗ' νόμου τοῦ 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμψηφισμοῦ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ ταμεῖα τοῦ Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὰ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἀρθρου ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπολείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῷ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στελέχους, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ ἀνευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ ἢ τῷ Ἐγγυατικῷ Συνεδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, διὰ τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰσῆχθῃ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

"Άρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΑΩΣ' τοῦ 1887 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διορισμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἑλλείψει τούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμένοι τῆς θεωρήσει τῶν ἀνωτέρω γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν κατ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη συμπληρωσὴν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκόπτουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα, ὅτινα καταρτισάντες εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μὲτ' ἀποκρίσεως τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια μὴ δόλως ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέραν προθεσμίαν θεωροῦνται, ὅτε ἀποδείξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελοῦσαν οὔτε δικαίωμα ἀπαιτήσεώς τινος παρέχουσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθῆσαν εἰς τὸ Δημόσιον ταμεῖον, ὅποτε τὰ ταυτά γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ ἀνευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas (UML) Oiknima

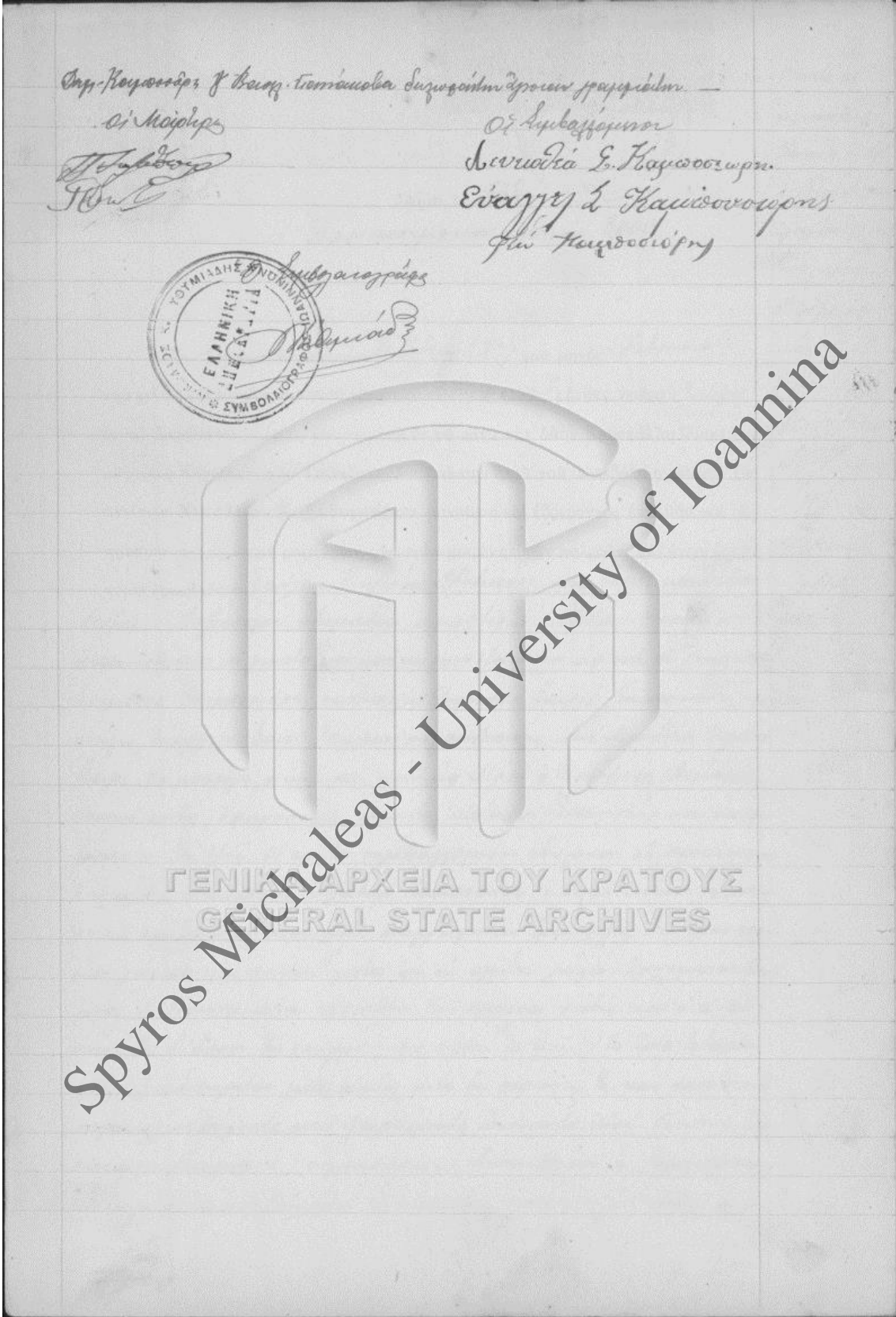

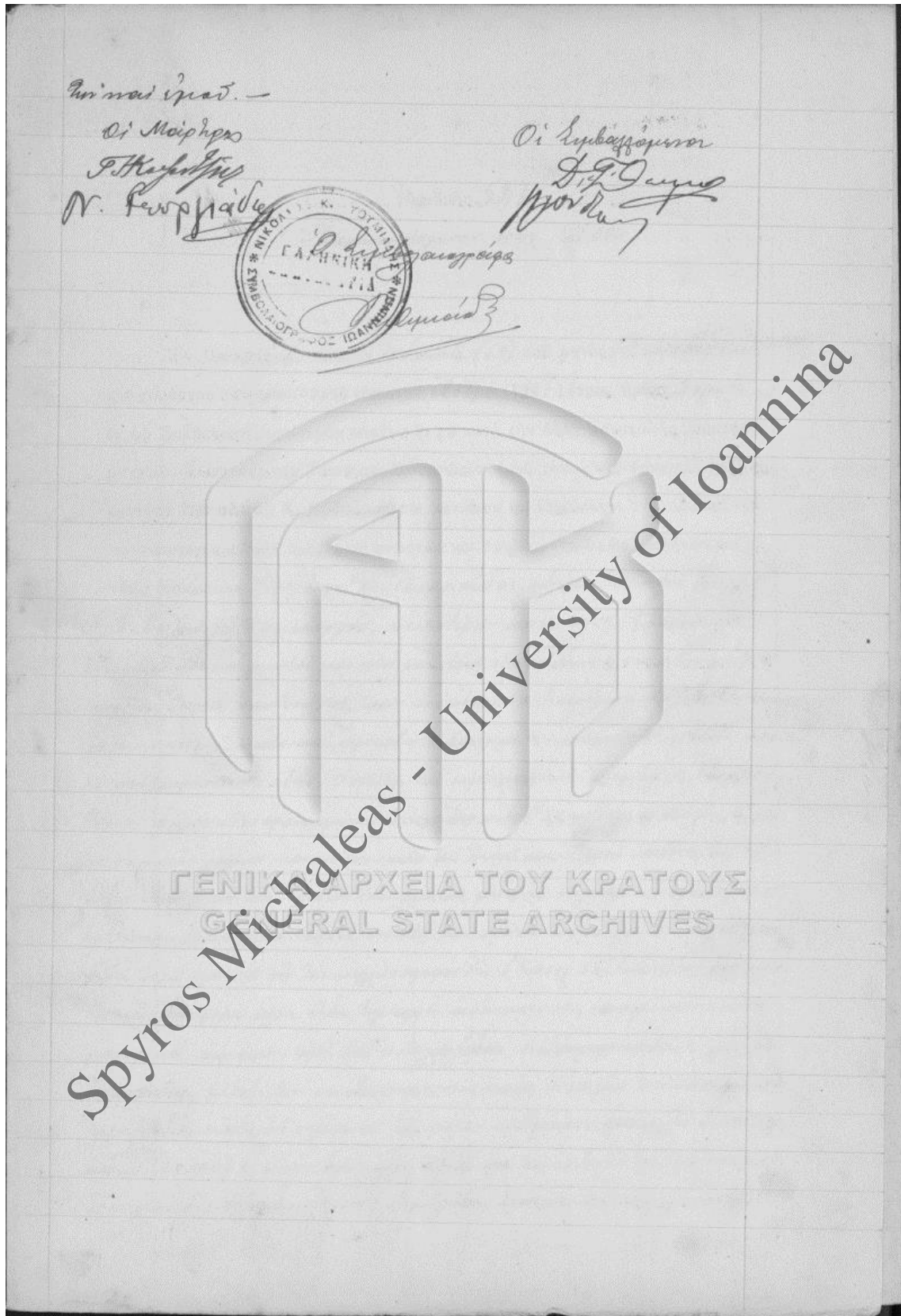

Πρῶτος ἔκδο.

Οἱ Μοῖρες

Γ. Μοῖρας

Ν. Κωρραϊδῆς

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Γ. Μοῖρας

Μοῖρας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

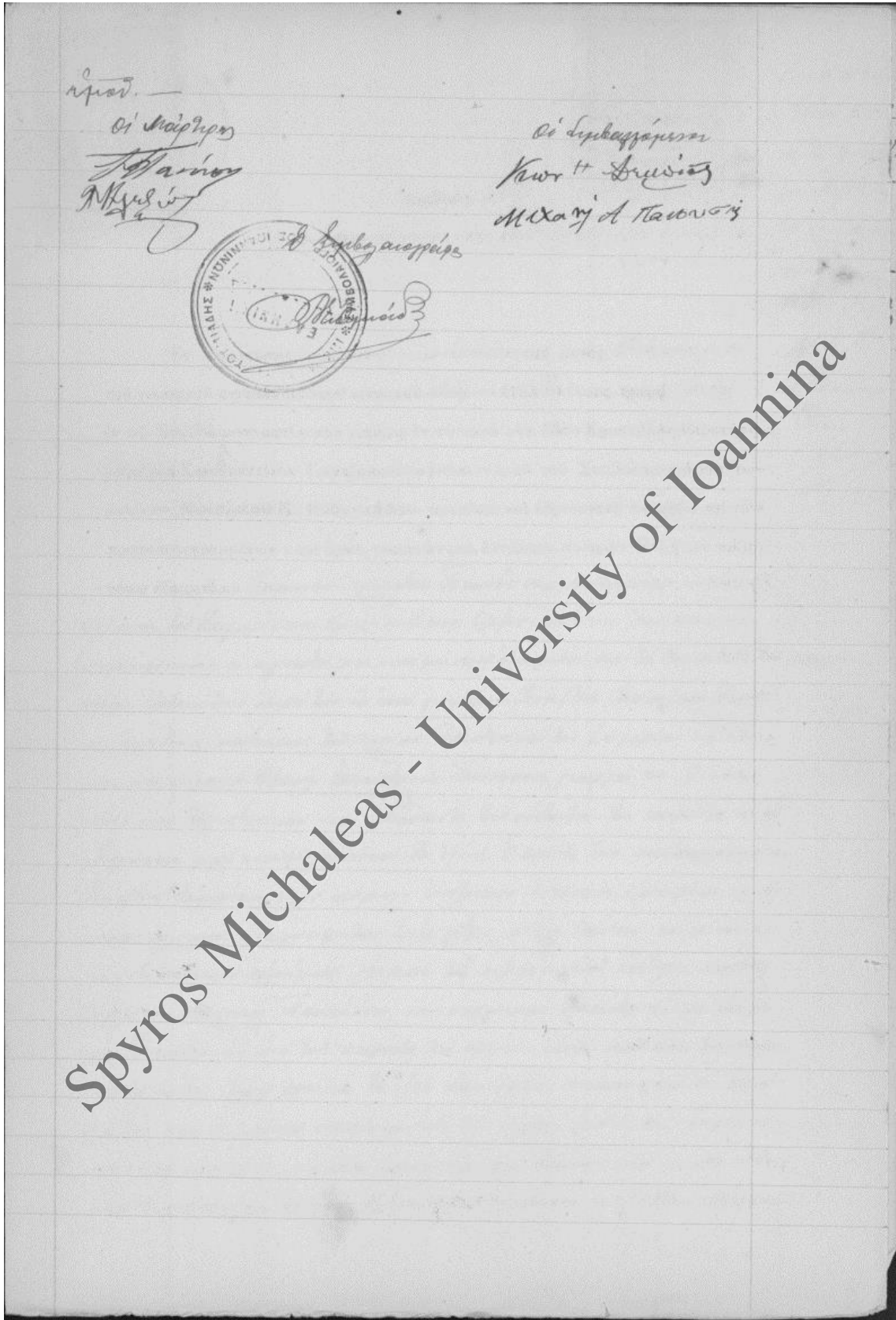
ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
GENERAL STATE ARCHIVES

1) Διον. Μικρασιατική αναρριπτική γράμμα με τίτλο Αδων. Ορισμός, με
 προς Φάσμα της Δεσποδότης, με τίτλο Κωνσταντίνου Δεσποδότης
 και με όρονον. 2) Άρρ. με Διον. Πατριάρχης, με τίτλο, αναρριπτική
 αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Χριστού Αναρριπτική, με όρονον, με
 να. 3) Άρρ. με Διον. Τυρόμα, αναρριπτική με όρονον, αναρριπτική
 γράμμα με άρρ. Πατριάρχης Λαρισαίου, με όρονον, με όρονον και
 με ζώμιον. 4) Άρρ. με Διον. Τυρόμα, αναρριπτική με όρονον αναρρι-
 πτική γράμμα με άρρ. Τυρ. Δεσπότη, Τυρ. Τυρόμα, Τυρ. Κωνσταν-
 τίνου με όρονον. 5) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα. 6) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα. 7) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα. 8) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα. 9) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα. 10) Αναρριπτική με τίτλο Δεσπότη, με όρονον, με όρονον
 με όρονον, αναρριπτική με ζώμιον, με άρρ. Πατριάρχης Μικρασια-
 τική αναρριπτική Αναρριπτική με όρονον, με όρονον με Διον.
 Τυρόμα.

Μηδού

Αγαπῶντες
Οἱ ἀγαπητοί μου
Σπύρος
Μιχαήλ

Οἱ ἀγαπητοί μου
Κωρ + Δυσία
Μιχαήλ Παύλος

Spyros Michaleas - University of Ioannina

1^η Διαφύλαξη, υπηλ. 3^η Μαΐου 1926, 2^η δι' εξαίρεσης υπηλ. διαφυγών ένοση χροιά
 2^η υπηλ. 4^η (20.000) υπηλ. 5^η 20.000 υπηλ. 6^η 20.000 υπηλ. 7^η 20.000 υπηλ. 8^η 20.000
 9^η 20.000 υπηλ. 10^η 20.000 υπηλ. 11^η 20.000 υπηλ. 12^η 20.000
 13^η 20.000 υπηλ. 14^η 20.000 υπηλ. 15^η 20.000 υπηλ. 16^η 20.000
 17^η 20.000 υπηλ. 18^η 20.000 υπηλ. 19^η 20.000 υπηλ. 20^η 20.000
 21^η 20.000 υπηλ. 22^η 20.000 υπηλ. 23^η 20.000 υπηλ. 24^η 20.000
 25^η 20.000 υπηλ. 26^η 20.000 υπηλ. 27^η 20.000 υπηλ. 28^η 20.000
 29^η 20.000 υπηλ. 30^η 20.000 υπηλ. 31^η 20.000 υπηλ. 32^η 20.000
 33^η 20.000 υπηλ. 34^η 20.000 υπηλ. 35^η 20.000 υπηλ. 36^η 20.000
 37^η 20.000 υπηλ. 38^η 20.000 υπηλ. 39^η 20.000 υπηλ. 40^η 20.000
 41^η 20.000 υπηλ. 42^η 20.000 υπηλ. 43^η 20.000 υπηλ. 44^η 20.000
 45^η 20.000 υπηλ. 46^η 20.000 υπηλ. 47^η 20.000 υπηλ. 48^η 20.000
 49^η 20.000 υπηλ. 50^η 20.000 υπηλ. 51^η 20.000 υπηλ. 52^η 20.000
 53^η 20.000 υπηλ. 54^η 20.000 υπηλ. 55^η 20.000 υπηλ. 56^η 20.000
 57^η 20.000 υπηλ. 58^η 20.000 υπηλ. 59^η 20.000 υπηλ. 60^η 20.000
 61^η 20.000 υπηλ. 62^η 20.000 υπηλ. 63^η 20.000 υπηλ. 64^η 20.000
 65^η 20.000 υπηλ. 66^η 20.000 υπηλ. 67^η 20.000 υπηλ. 68^η 20.000
 69^η 20.000 υπηλ. 70^η 20.000 υπηλ. 71^η 20.000 υπηλ. 72^η 20.000
 73^η 20.000 υπηλ. 74^η 20.000 υπηλ. 75^η 20.000 υπηλ. 76^η 20.000
 77^η 20.000 υπηλ. 78^η 20.000 υπηλ. 79^η 20.000 υπηλ. 80^η 20.000
 81^η 20.000 υπηλ. 82^η 20.000 υπηλ. 83^η 20.000 υπηλ. 84^η 20.000
 85^η 20.000 υπηλ. 86^η 20.000 υπηλ. 87^η 20.000 υπηλ. 88^η 20.000
 89^η 20.000 υπηλ. 90^η 20.000 υπηλ. 91^η 20.000 υπηλ. 92^η 20.000
 93^η 20.000 υπηλ. 94^η 20.000 υπηλ. 95^η 20.000 υπηλ. 96^η 20.000
 97^η 20.000 υπηλ. 98^η 20.000 υπηλ. 99^η 20.000 υπηλ. 100^η 20.000

στ. Μαρίνου
 Μαρίνου

οι υπεργραφεύχοι
 Δημήτριος Μαρούσης

Χρυσόγεια Μαρούσιων
 Μαρούσιων

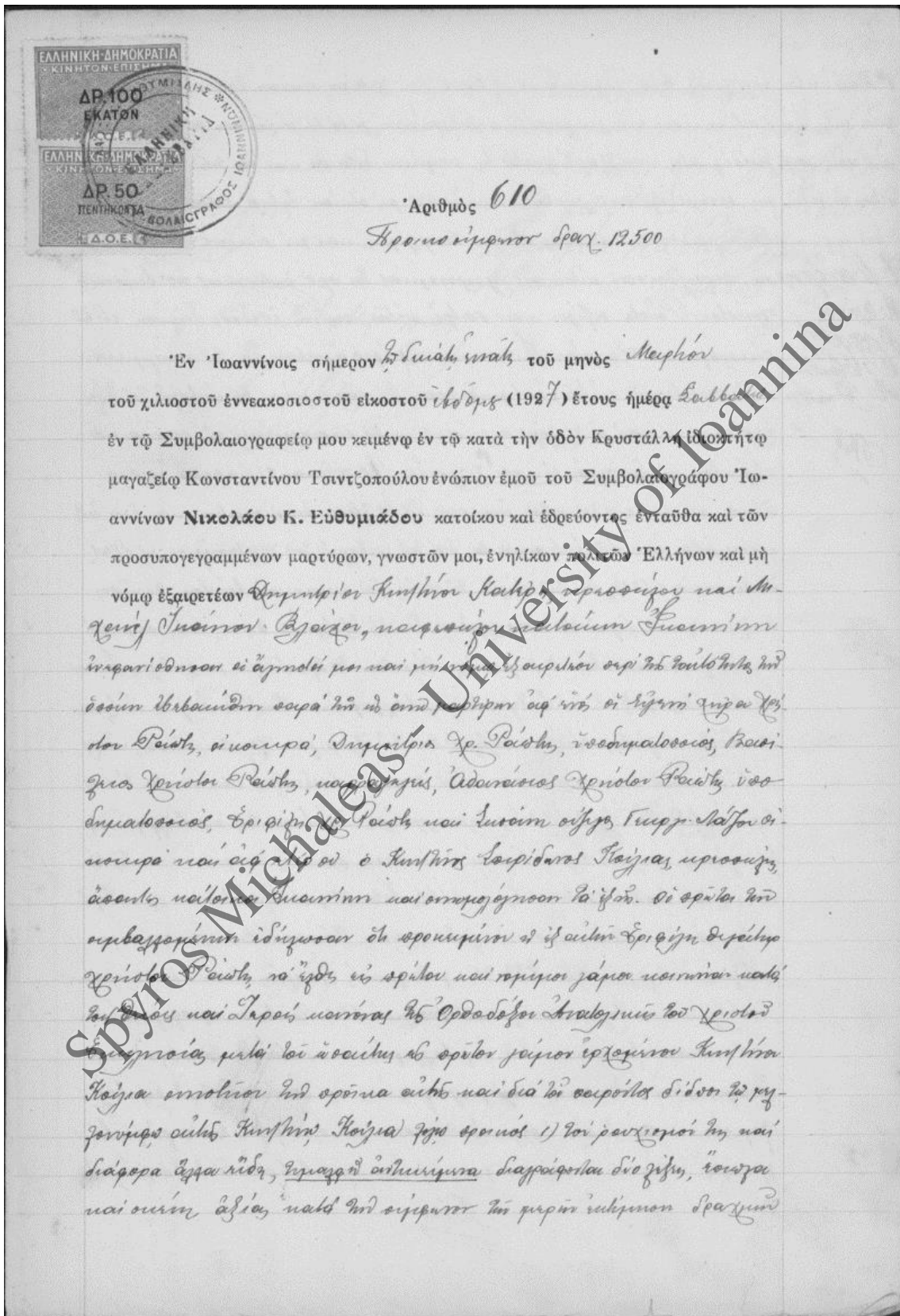

Spyros Michaleas - University of Ioannina

University of Ioannina

Τεκμήριο 610

ΔΙΠΛΟΥΠΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Αριθ. 151 Χρήσις 1927
 Εισπρακτώρ Α. Μπαζ
 Δήμος Κορινθίας η Δήμος

ΦΟΡΟΣ
αργίας

Κατ' Αρ. 40 ήρωσεν εις τὸν ἄνω
 εἰσπρακτορὸς Παύλος ἤτοι :

	Δραχ.	Λ.
ἐπιδημιόσιον φόρον	975	
» προσαυξήσιν	390	
» ἀναγκαστικὸν δάνειον		
» φόρον Κοινότητος ἢ Δήμου		
» τόκους ὑπερμερίας		
» πρόσθετα τέλη ἐκπροθ. πληρ.		
» δικαίωμα ἐκτελέσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. ἐντάλ.		
» δικαίωμα κατασχέσεως		
Ἐπὲρ ἔμπορ. ἐπιμελητηρίου		
» ταμείου ἀγροφυλακῆς		
» ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου	260	
Διὰ πρόσθετον τέλος Νόμου 1927		
» εἰδικὸν τέλος ὁδοκαταστάσεων		
Σύνολον	1367	80

Δυνάμει νομίμου τίτλου ὑπ' αἰξ. ἀριθμὸν _____ βεβαιω-
 μένου ἐπιδημιόσιον ἔσοδον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. _____
 τοπικοῦ εἰσπρακτέων.

Ὁ Εἰσπρακτώρ Α. Μπαζ τῆς 14/6 1927
 Ὁ Φορολογούμενος Παύλος

Ὁ Μάρτυς _____ Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ φορολογουμένου _____
 (Ἄρα δισθεν)

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' τοῦ 1892.

"Αρθρον 8.

Μόνον δυνάμει ἀκριβοῦς ἀντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐκρινῶς ὀφείοντες τοὺς ὀφειλέτας καὶ τοὺς εἰσπραξιμους φόρους καὶ δυνάμει ρητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐντολῆς, ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτοσιν ἢ εἰσπραξίαις δημοσίων, δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξίν ταύτην βεβαίει πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογούμενον διδομένου ἀποσπάσματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ' ἐγγραφοῦ ἢ προφορικῆν ἐντολὴν ἀντιπροσώπου αὐτοῦ πληρώνων τοὺς φόρους του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιωθῇ ἂν ἀληθῶς αὐτοῦτον, ὅσον ζητεῖται, σημειῶται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρέος του, ἂν ἐδόθη ρητὴ περὶ τῆς εἰσπράξεώς του παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου παραγγελία καὶ ἂν τὸ διπλότυπον βιβλίον εἰσπράξεως ᾖ καὶ τεθεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του δὲν ἠδυνήθη μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἀπέφυγεν ὅπωςδήποτε νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὀφείλει ὁ εἰσπράκτωρ μετ' ἐνὸς μάρτυρος νὰ πιστοποιήσῃ τοῦτο ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράττοντες φόρους ἢ ἄλλα ἐσοδα ἄνευ καταλόγου συνεταγμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω, καταδικάζονται ποινικῶς ἐπὶ καταπίεσει καὶ ὡς ἐνοχοὶ ὑπεξαίρεσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπόκεινται ὅτε δημόσιοι εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφας μάρτυς ἂν ἀποδειχθῇ εἰσαδήποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποκεπέντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

13 Νομβρίου 1892.

"Αρθρον 4.

Ὅτε εἰς τὸν ἀποσπασμὸν ὅτε εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν διπλοτύπων εἰσπράξεως ἐπιτρέπονται χάσματα παρεισγραφῶν ἢ ξέσματος· ἂν δὲν συμβῇ λάθος τι διορθοῦται διὰ νέας ἐγγραφῆς ἢ τὴν ἀκρίβειαν βεβαιούσι ὅτε εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτὴς ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Τὰ πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιῶνται καὶ ὀλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη.

"Αρθρον 5.

Πᾶσα ἄλλη ἐντύπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις εἰσπράκτορος δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὰ πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ ἄλλων δικαιωμάτων ὅτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου.

ΧΡΗΣΙΣ 1927

Αριθ. _____

Ταμείον Παιδείας 885

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 10
*Αρθρον 6

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	500	Ύστερβαζον εις 4 χαρτονομία Ταμείου 738. αριθμ. 1058 2-80
	500	

Ο υποφαινόμενος Ταμίας Μακρίν δηλοποιώ ότι έλαβον παρά του
Κυρίου Ν. Εδουμά εν Αθήναις ποσότητα των Δραχμών Πεντακοσίων
ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως αριθ. _____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Εν Αθήναις τῇ 16 1927

*Ταμίας
Μακρίν

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Προσέγραμα του υπ. αριθ. 885 παραλαβῆς του Ταμείου

Ταμείον _____ Δεκτὸν ὡς ποσότητα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
Δραχμῶν _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ
Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον _____ Ταμείον _____ παρά τοῦ Κυρίου _____
*Αρθρον _____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Εν _____ τῇ _____ 1927

ΧΡΗΣΙΣ 1927 _____ τῇ _____ 1927

*Ο Ταμίας

Διὰ _____

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

*Άρθρον 84 § β' (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1897). Ὅφειλται τοῦ Δημοσίου πληρώ-
σαντες εἰς Ταμείον ἢ Ὑποταμείον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμψηφισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑποταμείον
ἐν χρεὴ των, ἐὰν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάσωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμψηφισμῶ, ὑπόκεινται
εἰς πρόστιμον 5 οἰο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιπόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου
καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἔξ ἐπισημῶν ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ
μπρόσθεσμος συμψηφισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε συμψηφίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνε-
κπιτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ
εἰς βῆρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

*Άρθρον 85 ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ
γραμμάτια συμψηφισμοῦ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸ ἐντὸς δύο μηνῶν
ἐπὶ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁμοίους τοῦ
προηγουμένου άρθρου ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τὸ παρά τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λο-
γιστηρίων. *Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῆς ἐκδίδεται
ἡ γκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ σιτελέους, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ ἐπιπέρας θεωρεῖται,
παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συναρτηρῶ ὑπαρχόντων
στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰσῆλθη εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον.

*Άρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΑΦΣ' τοῦ 1887 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα
Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ
ἐν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ
τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων
διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἀποφασίζον παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκο-
νομικῶν κατὰ τὸπους ἀρμοδίων ἐιρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων, οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεώρησιν τῶν
ἰσχυρῶν γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν καθ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη συμφωνίαν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσι τὰ
γραμμάτια καὶ ἀποκόπτονται ἀπ' αὐτῶν τὰ παρωχημένα, ἅτινα καὶ ἀποστέλλονται εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν
εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάσματος ἐκ τοῦ Γενικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια πρὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐπιπέρας προθεσμίαν θεωρηθέντα,
οὔτε ἀποδείξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελοῦσιν οὔτε δικαιοῦς ἀπαιτήσιός τινος παρέχουσιν. ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ
ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐπιπέρας σημειούμενα πρὸς εἰσῆλθον εἰς τὸ Δημοσίον
Ταμείον ὅποτε τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθ. _____ ΧΡΗΣΙΣ 192 ⁴

Ταμείον Ταμείο 886 Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 280 / Άρθρον /

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	100	Απόδραση ποσότητος 20 πρωτοκ. δανίου
	100	10-5 80 0-4

Ο υποφαινόμενος Ταμίας Ταμίας δηλώνω ότι έλαβον παρά του Κυρίου Κ. Ευδελίου την ποσότητα των Δραχμών εκατό ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. _____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Εν Λαμία τῆς 15 - 5 192

Εν Λαμία τῆς 15 - 5 192

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΕΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 886 γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον	Δεκτὸν ὡς Παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν Δραχμῶν	_____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ Ταμείον	_____ παρά τοῦ Κυρίου
Προϋπολογισμοῦ {	Κεφάλαιον	_____	_____
	Άρθρον	_____	_____
ΧΡΗΣΙΣ 192	_____	_____	_____
Διὰ	_____	_____	_____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Εν _____ τῆς _____ 192

Ο Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

*Άρθρον 84 § β' (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1897). Ὁφειλέται τοῦ Δημοσίου πληρώοντες εἰς Ταμείον ἢ Ὑποταμείον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφηρισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑποταμείον ἐν χρόνῳ τῶν, ἐὰν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάσωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφηρισμῷ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον 5 οβολοῦ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐπιτιμώμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἑξ ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ μπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνεκπτώσεως τοῦ πρόστιμον, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

*Άρθρον 85 ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμφηρισμοῦ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸ ἐντὸς δύο μηνῶν ὑπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικοῦ Λογιστηρίου. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικοῦ ἐκδίδεται γκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στελέχους, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ κινήσεως θεωρεῖται, παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συμβουλίῳ ἐπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰσῆχθη εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον.

*Άρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΑΦΣ' τοῦ 1887 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ ἐν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἠοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἔλλειψει τούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τούτῳ ἐπιτρόπων παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τὸπους ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεωροῦσι τὰ ἰνωτέρω γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν καθ' ἑκάστην πλῆρη συμφωνίαν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκόπτοιαι ἀπ' αὐτῶν τὰ παραμύρια, ἀνεκπτώσαντες εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσι εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάσαια τοῦ ἐκαστοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ὡς μετὰ τὴν ἐνωτέρω προθεσμίαν θεωρηθέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποτελοῦσιν οὔτε ἀποδοτικὰ ἀπαιτήσιώς τινος παρέχουσι. ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὁπότε τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται ἀπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθ. .... ΧΡΗΣΙΣ 192

Ταμείον Κωνσταντίνου 888 Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 28 / Άρθρον 3

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ.	Λ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	50		Ποσοστό Αξίμου 10%
			Κ. 105 Φορέ - 2
	50		

Ο υποφαινόμενος Ταμίας Κωνσταντίνου δηλώνει ότι έλαβον παρά του Κυρίου Ν. Μιχαήλ την ποσότητα των Δραχμών πενήντα ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. ....

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Ἐν Κωνσταντίνου τῇ 15 - 5 192

Ὁ Ταμίας Κωνσταντίνου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ὑπὸ 888 Γραμματίου παραλάβης τοῦ Ταμείου

Ταμείον	Δεκτὸν ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλάβης διὰ τὴν ποσότητα τῶν Δραχμῶν
Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον	..... παραδοθεισῶν εἰς τὸ Ταμείον
{ Άρθρον	..... παρά τοῦ Κυρίου
ΧΡΗΣΙΣ 192	ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ 192
Διὰ	Ἐν τῇ 192 Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ:

"Άρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). 'Οφείλειται του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όπως συμφηφισθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι εξ μηνών δεν παρουσιάσωσι τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηφισμῶν, υπόκεινται εις πρόστιμον 5 οβο επί του εν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αυτοδικαίως εκπιπτόμενον εκ του ποσοῦ τούτου και εισαγόμενον εις τὸ Δημόσιον Ταμείον ως έσοδον αὐτοῦ, εκτός εάν αποδειχθῇ εξ επισήμων έγγραφων ότι ο μη μπρόθεσμος συμφηφισμῶς προήλθεν εξ αμελείας Δημοσίου τινός. Άρχῆς, ότι συμφηφίζεται μεν τὸ γραμματίον άνεν κτώσεως του πρόστιμον, αλλά τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' αποφάσεως του επί των Οικονομικῶν Υπουργοῦ εις βάρος του αμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

"Άρθρον 85 ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τα χρηματικά γραμμάτια και τὰ γραμμάτια συμφηφισμοῦ είναι δεκτά εις τὰ Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αὐτὸ εντός δύο μηνῶν από της εκδόσεως των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τους όρισμοὺς του προηγουμένου άρθρου όταν προσηκόντως θεωρηθώσιν από τὸ παρά τῷ Υπουργείῳ των Οικονομικῶν Γραμμῶν Λογιστήριον. *Εν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματίου κιδίδεται γκρίσει του επί των Οικονομικῶν Υπουργοῦ αντίγραφον του στελέχους, όπερ πρό πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται, παρά του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου, εάν αποδειχθῇ εκ των εν τῷ 'Ελεγκτικῷ Συμβούλιῳ υπαρχόντων στοιχείων, ότι τὸ δι' αὐτοῦ εισπραχθέν ποσὸν εισήχθη εις τὸ Δημόσιον Ταμείον.

"Άρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τα τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται εντός τριῶν ημερῶν από της εκδόσεως αὐτῶν τὰ εν του Κεντρικοῦ Ταμείου και των εν Αθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρά του ότι τούτω υπό του Υπουργοῦ των Οικονομικῶν διοριζομένου υπαλλήλου, τὰ δὲ των επαρχιακῶν Ταμείων και Υποταμείων παρά των αρμοδίων διοικητικῶν αρχῶν ή εν ἔλλειψει τούτων, παρά των λαβόντων πρὸς ταῦτ' εντολὴν παρά του Υπουργοῦ των Οικονομικῶν κατά τόπους αρμοδίων εἰρηνοδικῶν ή άλλων δημοσίων υπαλλήλων. Οἱ επιτετραμμένοι τὴν θεωρεῖσιν των ἰνωτέρω γραμματίων αφού βεβαιώσωσι τὴν καθ' όλα τὰ μέρη συμφηφισμῶν του περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια και ἀποκόπτονται από αὐτῶν τὰ παρατηρήματα πάντα και φέρουσιν εις ἐπί τούτω βιβλίον ἀποστέλλουσαι εις τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' ἀποσπάσματος του ἑκάστου βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια παραλαβής μετὰ της ἰνωτέρας προθεσμίας θεωρηθέντα, ούτε ἀπόδειξιν κατά του Δημοσίου ἀποτελοῦσιν ούτε δικηταιῶν ἀπαιτήσῶς τους παρέχουσιν, εκτός εάν αποδειχθῇ εκ των παρά τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ότι τὰ εν αὐτοῖς σημειούμενα πσαῶ εισήχθησαν εις τὸ Δημόσιον Ταμείον όποτε τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται παρά του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Αριθ. ....

ΧΡΗΣΙΣ 192⁴

Ταμείον Λαζαρίων 887

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 2814
 Άρθρον 2

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ.	Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	50		<p>Επαιτήματα που πεί 192</p> <p>παιδ. Μηνιαία ταμεί</p> <p>Τ.Ε. 10-5 2007</p>
	50		

Ο εφορισμένος Ταμίας Λαζαρίων δηλώνω ότι έλαβον παρά του
 Κυρίου N. Λαζαρίων την ποσότητα των Δραχμίων 50
 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως αριθ. ....
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν Λαζαρίων τῇ 15-6 192⁴

Ἐν Λαζαρίων τῇ 192⁴

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα του υπ. 887 Γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον	Δεκτὸν ὡς παρὰ τὸν Γραμματίον παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
Προϋπολογισμού {	Δραχμίων ..... παραδοθειῶν εἰς τὸ
	Ταμείον ..... παρὰ τοῦ Κυρίου .....
ΧΡΗΣΙΣ 192....	ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν ..... τῇ ..... 192 ⁴
Διὰ	Ἐν ..... τῇ ..... 192 ⁴ Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

*Άρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). 'Οφειλέται του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όπως συμφηρισθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον εις χρέη των, εάν εν διαστήματι έξ μηνών δεν παρουσιάσωσι τά γραμμάτια παραλαβής επί συμφηρισμῶ, υπόκεινται εις πρόστιμον 5 ολο επί του εν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσού αυτοδικαίως εκλιπόμενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ως έσοδον αὐτοῦ, εκτός εάν αποδειχθῇ έξ έπισήμων έγγραφῶν ότι ὁ μή μπρόθεσμος συμφηρισμός προήλθεν έξ αμελείας Δημοσίας τινός 'Αρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον άνεν κλιτώσεως του πρόστιμου, αλλά τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' αποφάσεως του επί των Οικονομικῶν Υπουργοῦ εις βάρος του αμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

*Άρθρον 85 ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1898). Τά χρηματικά γραμμάτια και τὰ γραμμάτια συμφηρισμοῦ είναι δεκτά εις τὰ Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αὐτὸ εντός δύο μηνῶν από τῆς εκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τους όρους του προηγουμένου άρθρου όταν προσηκόντως θεωρηθώσιν από τὸ παρά τῷ Υπουργείῳ των Οικονομικῶν Κεντρικῶν Λογιστηρίων. *Εν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπαλείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματίου εκδίδεται γκράσει του επί των Οικονομικῶν Υπουργοῦ ἀντίγραφον του στελέχους, ὅπου πρό πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται, παρά του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου, εάν ἀποδειχθῇ εκ των εν τῷ 'Ελεγκτικῷ Συστάμῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ότι τὸ δι' αὐτοῦ εισπραχθέν ποσὸν εισηχθη εις τὸ Δημοσίον Ταμείον.

*Άρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τά τριπλάτυνα γραμμάτια παραλαβής και τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται εντός τριῶν ημερῶν από τῆς εκδόσεως αὐτῶν τὰ εν τῷ Κεντρικῷ Ταμείῳ και τῶν εν 'Αθήναις Ταμείῳ και Υποταμείῳ παρά του επί τούτω υπό του Υπουργοῦ των Οικονομικῶν διοριζομένου υπαλλήλου, τὰ δὲ των ἐπαρχιακῶν Ταμείων και Υποταμείων παρά των ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ή εν ἑλλείψει τούτων, παρά των λαβόντων προς τούτω εντολῶν παρά του Υπουργοῦ των Οικονομικῶν κατά τόπους ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ή ἄλλων δημοσίων υπαλλήλων. Οἱ επιτετραμμένοι τὴν θεώρησιν των γραμματίων αφού βεβαιώσωσι τὴν καθ' ἑκάστην τὰ μέρη πλήρη συμφωνίαν του περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια και ἀποκόπτονται ἀπ' αὐτῶν τὰ περιττώματα, ἅτινα παραδίδονται εις ἐπὶ τούτω βιβλίον ἀποστέλλουσι εις τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατά μῆνα μετ' ἀποσπασματοῦ του γενικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια ἀπόδοσις ή πληρωμή ανωτέρω προθεσμίαν θεωρηθέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατά του Δημοσίου ἀποτελοῦσιν οὔτε ἀντικεινῶς τινε, παρέχουσιν. εκτός εάν αποδειχθῇ εκ των παρά τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ότι τὰ εν αὐτοῖς σημειούμενα ποσά εισήχθησαν εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὅποτε τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται κατά του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθ. 3825 ΧΡΗΣΙΣ 1927.28.

Ταμείον Καταστήματα Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 10
 "Αρθρον 6

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	125-	Αποσπασθέντα από την Γραμματεία
		Εργασμ. 280, 1 1/2
		71 280, 2 1/2
		21 280, 1 1/2
	125-	11 7 1/2

Ο υποσημειωμένος Ταμίας Καταστήματα δηλώνει ότι έλαβον παρά του Κυρίου Κωνσταντίνου Μιχαηλίου την ποσότητα των Δραχμών 125 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. 3825 ΕΘΕΩΡΗΘΗ 1927 τῆς 27 ἡμερῆς τοῦ μηνὸς Μαΐου 1927. Ἐν Αθήναις ὁ Ταμίας Καταστήματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

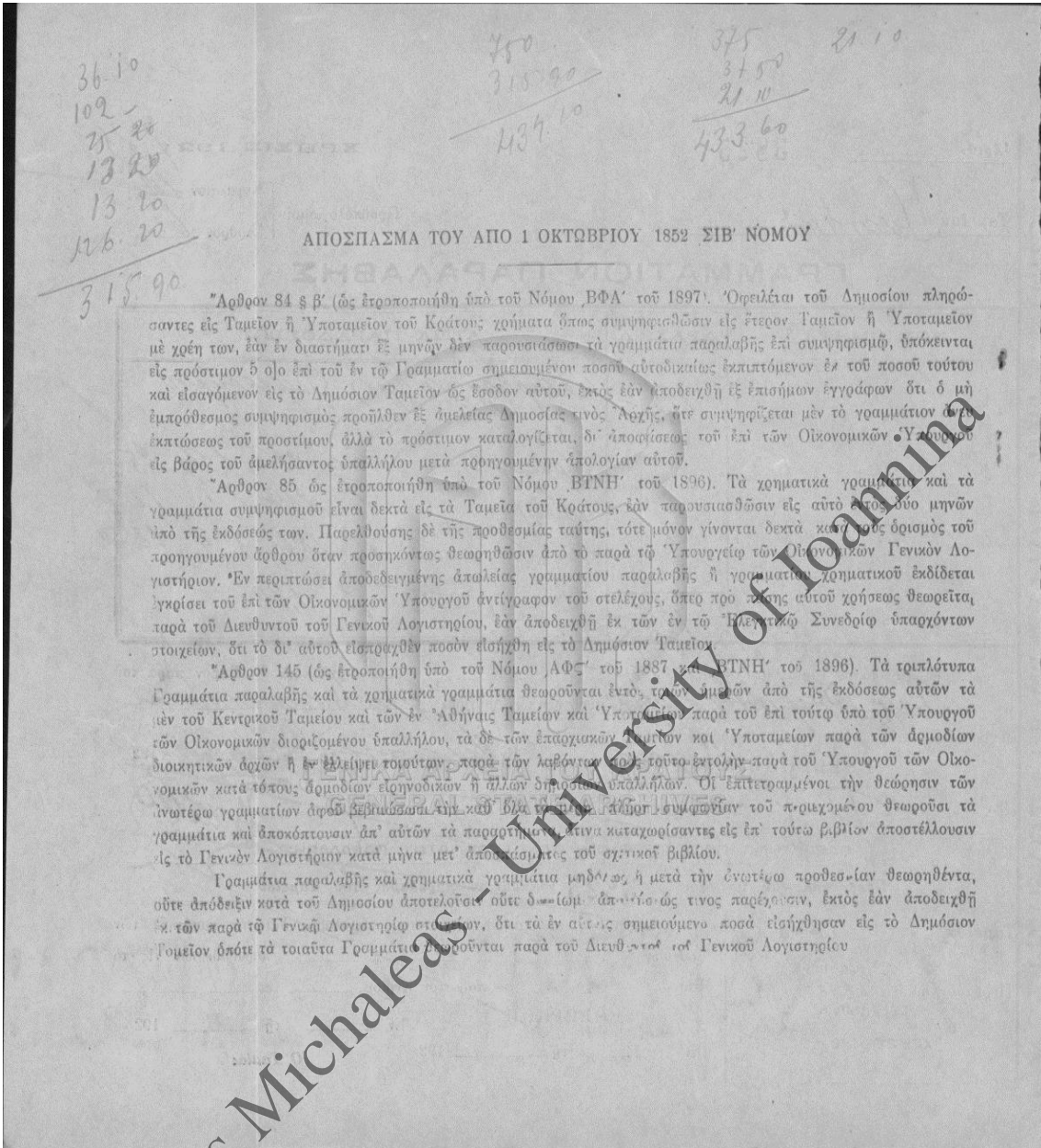
Παράρτημα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3825 γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου Καταστήματα

Ταμείον Καταστήματα ἡμῶν ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν Δραχμῶν 125 παραδοθεισῶν εἰς τὸ Ταμεῖον Καταστήματα παρά τοῦ Κυρίου Κωνσταντίνου Μιχαηλίου

ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν Αθήναις τῆς 27 ἡμερῆς τοῦ μηνὸς Μαΐου 1927. Ὁ Ταμίας Καταστήματα

ΧΡΗΣΙΣ 1927.28. Διὰ Καταστήματα

Spyros Michaleas, University of Ioannina

36.10
102 -
25 -
13.20
13.20
126.20
315.90

450
315.90
434.10

375
315.90
21.10
433.60

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

Άρθρον 81 § β' (ως ετροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). Οφείλται του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όσως συμφηρισθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι έξι μηνών δεν παρουσιάσωσι τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηρισμό, υπόκεινται εις πρόστιμον 5 οιο επί του εν τώ Γραμματίω σημειωμένου ποσού αυτόδικαίως εκπιπόμενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τό Δημόσιον Ταμείον ως έσοδον αυτού, εκτός εάν αποδειχθή εξ έπίσημων έγγραφων ότι ο μη έμπρόθεσμος συμφηρισμός προήλθεν εξ άμελέτας Δημοσίας τινός Αρχής, οτε συμφηρίζεται μεν τό γραμματίον άντε εκπιπώσεως του πρόστιμου, αλλά τό πρόστιμον καταλογίζεται, δι' άποφάσεως του επί των Οικονομικών Υπουργού εις βάρος του άμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένην άπολογίαν αυτού.

Άρθρον 85 ως ετροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τά χρηματικά γραμμάτια και τά γραμμάτια συμφηρισμού είναι δεκτά εις τά Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αυτό έτος δύο μηνών υπό της εκδόσεώς των. Παρελθούσης δε της προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά και υπό όρισμό του προηγουμένου άρθρου όταν προσήκόντως θεωρηθώσιν από τό παρά τό Υπουργείον των Οικονομικών Γενικών Λογιστήριον. Έν περιπτώσει άποδειχθείσης άπολείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματικού εκδίδεται ληκρίσει του επί των Οικονομικών Υπουργού αντίγραφον του στελέχους, όπερ προόχως αυτού χρήσεως θεωρείται, παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου, εάν αποδειχθή εκ των εν τώ Ηλεκτρικώ Συνεδρίω ύπαρχόντων στοιχείων, ότι τό δι' αυτού εισπραχθέν ποσόν εσείχθη εις τό Δημόσιον Ταμείον.

Άρθρον 145 (ως ετροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τά τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τά χρηματικά γραμμάτια θεωρούνται έτις, τίνων άμειών από της εκδόσεως αυτών τά μεν του Κεντρικού Ταμείου και των εν Αθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρά του επί τούτω υπό του Υπουργού των Οικονομικών διοριζόμενου υπαλλήλου, τά δε των επαρχιακών Ταμείων και Υποταμείων παρά των άρμοδίων διοικητικών αρχών ή εν έλλείψει τούτων, παρά των λαβόντων τούτο έντολήν παρά του Υπουργού των Οικονομικών κατά τόπους άρμοδίων εισηγοδικών ή άλλων δημοτικών υπαλλήλων. Οι έπιτετραμμένοι την θεωρησιν των άνωτέρω γραμματίων άφού περιελάσωσι την και άλλα τμήματα άποφάσεων των συμφηρισμών του περιεχόμενου θεωροῦσι τά γραμμάτια και αποκόπτουσι άπ' αυτών τά παραστήματα, ατινα καταχωρίζοντες εις έκ τούτω βιβλίον αποστέλλουσι εις τό Γενικόν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' άποφάσεως του σχετικού βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια μηδένως ή μετά την ένωτίαν προθεσίαν θεωρηθέντα, οτε άπόδειξιν κατά του Δημοσίου άποτελοῦσι οτε δέν είναι άποφάσεως τινος παρέχουσι, εκτός εάν αποδειχθή εκ των παρά τό Γενικώ Λογιστηρίω στοιχείων, ότι τά εν αυτές σημειούμενα ποσά εισήχθησαν εις τό Δημόσιον Ταμείον, όποτε τά τοιαῦτα Γραμμάτια θεωρούνται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

* ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ *

ΧΡΗΣΙΣ 1927

Αριθ. 3926

Ταμείον *Κρατική*

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον *2005*
 "Αρθρον *1*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ.	Λ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	95		<i>Ποσότης Διαμαρτυρηθέντων & απρ. ζυγίων</i>
	25	-	<i>Προβλ. απρ. ζυγίων</i>

Ο υποφαινόμενος Ταμίας *Κρατική* δηλοποιώ ότι έλαβον παρά του
 Κυρίου *Α. Μ. Μιχαηλίου* την ποσότητα των Δραχμών *120*
 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. *3926*
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ *αδελφός* Ἐν *Κοζάνη* τῇ *21* 1927
 Ἐν *Κοζάνη* τῇ *21* 1927 Ὁ Ταμίας *Μιχαηλίου*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἄριθ. 3926, γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον *Κρατική* Δεχτό *αδελφός* παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Δραχμῶν *120* παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 Ταμείον *Κρατική* παρά τοῦ Κυρίου *Α. Μ. Μιχαηλίου*
 Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον *2005*
 "Αρθρον *1*

ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν *Κοζάνη* τῇ *21* 1927
 Ἐν *Κοζάνη* τῇ *21* 1927 Ὁ Ταμίας *Μιχαηλίου*

Διὰ *Κρατική*

Spyros Michaleas University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Αρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). Όφείλειται του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όποις συμφηρισθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι έξι μηνών δεν παρουσιάσωσι τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηρισμό, υπόκεινται εις πρόστιμον 5 οιο επί του εν τώ Γραμματίω σημειουμένου ποσού ατοδικαίως εκπιπόμενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τό Δημόσιον Ταμείον ως έσοδον αυτού, εκτός εάν αποδειχθῃ εξ έπισημων έγγραφων ότι ο μη εμπρόθεσμος συμφηρισμός προήλθεν εξ άμελείας Δημοσίας τινός Ασχής, ότε συμφηρίζεται μεν τό γραμμάτιον άντε εκπίσεως του πρόστιμου, αλλά τό πρόστιμον καταλογίζεται δι' άποφάσεως του επί των Οικονομικών Υπουργού εις βάρος του άμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένη άπολογίαν αυτού.

"Αρθρον 85 ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τά χρηματικά γραμμάτια και τά γραμμάτια συμφηρισμού είναι δεκτά εις τά Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αυτό εντός έξι μηνών από της εκδόσεώς των. Παρελθούσης δε τής προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τον έφορισμό του προηγουμένου άρθρου όταν προσκόντως θεωρηθώσιν από τό παρά τώ Υπουργείω των Οικονομικών Γενικόν Λογιστήριον. Έν περιπτώσει άποδειχθείσης άπολείας γραμματίων παραλαβής ή γραμματίων χρηματικού εκδίδεται έγγραφον του επί των Οικονομικών Υπουργού αντίγραφον του στελέχους, όπερ πρό αχώς αυτού χρήσεως θεωρείται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου, εάν αποδειχθῃ εκ των εν τώ Ελεγκτικώ Συνεδρίω ύπαρχόντων στοιχείων, ότι τό δι' ατόυ εισπραχθέν ποσόν εισήχθη εις τό Δημόσιον Ταμείον.

"Αρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τά τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τά χρηματικά γραμμάτια θεωρούνται εντό, κατά ημερών από της εκδόσεως αυτών τά μεν του Κεντρικού Ταμείου και των εν Αθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρά του επί τούτω υπό του Υπουργού των Οικονομικών διοριζόμενου υπαλλήλου, τά δε των επαρχιακών Ταμείων και Υποταμείων παρά των άρμοδίων διοικητικών αρχών ή εν έλλείψει τούτων, παρά των λαβόντων τούτο έπιτόλην παρά του Υπουργού των Οικονομικών κατά τόπους άρμοδίων ελεγκτικών ή άλλων δημοσίων υπαλλήλων. Οι επίτροπάρχοντες την θεωρήσιν των ανωτέρω γραμματίων άφωσ βεβαιώσασιν την καθ' όλην τήν διάρκειάν των υπηρεσιών του προειρημένου στην θεωρήσιν των γραμματίων και διακόπτιον άν' αυτών τά παρασχηματικά καταχωρίσαντες εις έκ' τούτω βιβλίον άποστέλλουσιν εις τό Γενικόν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' άκρισίας του σχετικού βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια μηδένως ή μετά την άνατίρω προθεσίαν θεωρηθέντα, ούτε άπόδειξιν κατά του Δημοσίου αποτελούσιν ούτε δέσμιον άποτίω ως τινος παράστασις, εκτός εάν αποδειχθῃ εν τών παρά τώ Γενικώ Λογιστηρίω στοιχείων, ότι τά εν αίτώς σημειούμενα ποσά εισήχθησαν εις τό Δημόσιον Ταμείον όποτε τό τοιαύτα Γραμμάτια θεωρούνται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου

ΧΡΗΣΙΣ 1927

Αριθ. 3927

Ταμείον *Κρατική*

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον *2000*
 Άρθρον *2*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	1250	<i>Ποσότης Διαρκειστικῶν Δραχῶν</i> <i>αριθ. 19 ἀριθμ. 1927</i>
	1250	

Ὁ ὑποφαινόμενος Ταμίας *Κωνσταντῆς Βασιλείου* δηλοποιῶ ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου *Κωνσταντῆ Βασιλείου* ποσότητα τῶν Δραχμῶν *1250* ὡς ἀνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. *19*

ΕΘΕΩΡΗΘΗ *Κωνσταντῆ Βασιλείου* Ἐν *Αθήναις* τῇ *19* 1927

Ἐν τῇ *Κρατικῇ* 1927 L STATE ARCHIVES Ὁ Ταμίας *Κωνσταντῆ Βασιλείου*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἄπ' ἀριθ. *3927* γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον *Κρατική* Δραχμῶν *1250* παρὰ τῆς *Κρατικῆς* παραδοθεῶν εἰς τὸ

Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον *2000* Δραχμῶν *1250* παρὰ τοῦ Κυρίου *Κωνσταντῆ Βασιλείου*
 Ἐν τῇ *Κρατικῇ* 1927 Ὁ Ταμίας *Κωνσταντῆ Βασιλείου*

ΧΡΗΣΙΣ 1927 Ἐν τῇ *Κρατικῇ* 1927

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛΕΑΣ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ
 ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Spyros Michaleas
 University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Άρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). Όφειλτα του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα δικως συμφηρισθώσιν εις ήτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι 3 μηνών δέν παρουσιάσωσι τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηρισμῷ, υπόκεινται εις πρόστιμον ὃ οἶο ἐπὶ του ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειωμένου ποσού αὐτοδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσδοον αὐτοῦ, ἐκτός εάν ἀποδειχθῇ ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίου τινός Ἀρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἄνευ ἐκπτώσεως του πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Υπουργῶν εις βάρος του ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπολογίαν αὐτοῦ.

"Άρθρον 85 ὡς τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια και τὰ γραμμάτια συμφηρισμοῦ εἶναι δεκτὰ εις τὰ Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθῶσιν εις αὐτὸ ἐκτός δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατ' ἐπισημὸς του προηγουμένου άρθρου διὰν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ του παρὰ τῷ Υπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπολείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματικού ἐκδίδεται ἔγκρισις του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Υπουργῶν ἀντίγραφον του στελέχους, ὅπερ πρὸς ἀρχῆς αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται, παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου, εάν ἀποδειχθῇ ἐκ των ἐν τῷ Ἐπιτετραμμένῳ Συναρθῶν ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εισπραχθέν ποσὸν εἰσῆχθη εις τὸ Δημοσίον Ταμείον.

"Άρθρον 145 (ὡς τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 καὶ ΒΤΝΗ' του 1896). Τὰ τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐκτός των ὁρίμων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τὸ Κεντρικοῦ Ταμείου και τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρὰ του ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ του Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διοριζόμενου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχικῶν Ταμείων και Υποταμείων παρὰ των ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ή ἐν ἀλλεῖται τοιούτων, παρὰ των λαβόντων του τούτου ἐγκρίσιν παρὰ του Υπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τῶν ἀρμοδίων ἐπισημοδίων ή ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεωρήσιν των ἀνωτέρω γραμματίων ἀπὸ βεβαίωσης τῆς κατὰ τὸν νόμον ἀρχῆς συμφηριστῶν του προηγουμένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια και ἀποκόπουν ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα, ἅτινα καταχωρίζοντες εις ἐπ' τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν εις τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποφάσεως του σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια μηδένως ή μετὰ τὴν ἐνωτέρω προθεσίαν θεωρηθέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ του Δημοσίου ἀποτελοῦσι, οὔτε δύνανται ἀπείσθαι ὡς τινος παρέχοντιν, ἐκτός εάν ἀποδειχθῇ ἐκ των παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειωμένα ποσὰ εἰσῆχθησαν εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὅποτε τὰ τοιαῦτα θεωροῦνται παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Αριθ. 3928

ΧΡΗΣΙΣ 192

Ταμείον *Εμπορική*

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον *2805*
 *Άρθρον *3*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	12 50	<i>Προσφορά Επαγγελματιών Ταμειοφύλακων Βοστανίου & λοιπών</i>
	12 50	

Ο δεικνυόμενος Ταμίας *Εμμανουήλ* δηλοποιεί ότι έλαβον παρά του Κυρίου *Νίκου Αδελφιδίου* την ποσότητα των Δραχμών *2500* ως άνω συμφωνίας τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. *7*

ΕΘΕΩΡΗΘΗ *Εμμανουήλ* Ἐν *Κωνσταντινῶν* τῇ *25* 192

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἑπ' ἀριθ. *3928* γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον *Εμπορική* Δείκνυται τὸ παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν

Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον ..... Δραχμῶν ..... παραδοθεισῶν εἰς τὸ

*Άρθρον ..... Τῶν ..... παρὰ τοῦ Κυρίου

ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν *Κωνσταντινῶν* τῇ *25* 192

ΧΡΗΣΙΣ 192 Ἐν ..... τῇ 192

Διὰ ..... Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Άρθρον 84 § β' (ως έτροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1897). Οφείλουν του Δημοσίου πληρώσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όπως συμφηρασθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι έξ μηνών δεν παρουσιασώσιν τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηρισμώ, υπόκεινται εις πρόστιμον 5 οιο επί του εν τώ Γραμματίω σημειωμένου ποσού αφοδικαίως εκπιπτόμενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις το Δημοσίον Ταμείον ως έσοδον αυτού, εκτός εάν αποδειχθῃ ή έπισήμων έγγραφών ότι ο μη έμπρόθεσμος συμφηρισμός προήλθεν εξ άμελείας Δημοσίας τινος Αρχής, ότι συμφηρίζεται μεν το γραμματίον άνα έκπτώσεως του πρόστιμου, αλλά το πρόστιμον καταλογίζεται, δι' άποφάσεως του επί των Οικονομικών Υπουργού εις βάρος του άμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένη άπολογίαν αυτού.

"Άρθρον 85 (ως έτροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τα χρηματικά γραμμάτια και τα γραμμάτια συμφηρισμού είναι δεκτά εις τα Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αυτό έτος δύο μηνών από της εκδόσεως των. Πρωειδούσης δε της προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τον όρισμόν του προηγουμένου άρθρου όταν προσηκόντως θεωρηθώσιν από το παρά τώ Υπουργείω των Οικονομικών Γενικών Λογιστήριον. Έν περιπτώσει άποδεδειγμένης άπολείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματικού εκδίδεται γκρίσει του επί των Οικονομικών Υπουργού αντίγραφον του στέλεχους, άπο προ πάσης αυτού χρήσεως θεωρείται, παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου, εάν αποδειχθῃ εκ των εν τώ Έλεγκτικώ Συνεδρίω έπαρχόντων στοιχείων, ότι το δι' αυτού εισπραχθέν ποσόν εισήχθη εις το Δημοσίον Ταμείον.

"Άρθρον 145 (ως έτροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τα τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τα χρηματικά γραμμάτια θεωρούνται εντός του έτους από της εκδόσεως αυτών τα μεν του Κεντρικού Ταμείου και των εν Αθήνας Ταμείων και Υποταμείων παρά του επί τούτω υπό του Υπουργού των Οικονομικών διοριζόμενου υπαλλήλου, τα δε των έπαρχιακών Ταμείων και Υποταμείων παρά των άρμοδίων διοικητικών αρχών ή εν έλλείψει τούτων, παρά των λαβόντων τούτα έγτολήν παρά του Υπουργού των Οικονομικών κατά τόπου, άρμοδίων εισηνοδικών ή άλλων δημοσίων υπαλλήλων. Οι έκτεταραμένοι την θεωρήσιν των άνωτέρω γραμματίων άφωδ βεβαιώσωσι την καθ' όλα τήν άνω παραγραφών συντηρίαν του ποιεχόμενου θεωροῦσι τα γραμμάτια και αποκρίονται άπ' αυτών τα παρατηρήματα ήτινα καταχωρίσαντες εις έκ' τούτω βιβλίον άποστέλλουσιν εις το Γενικόν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' άποδείξεως του σχετικού βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια μηδένως ή μετά την άνωτέρω προθεσίαν θεωρηθέντα, ούτε άποδείξιν κατά του Δημοσίου άποτελέσιν ούτε δικαιώμα άποφάσεως τινος παρέχουσιν, εκτός εάν αποδειχθῃ εκ των παρά τώ Γενικώ Λογιστηρίω στοιχείων, ότι τα εν αυτές σημειούμενα ποσά εισήχθησαν εις το Δημοσίον Ταμείον όποτε τα τοιαῦτα Γραμμάτια θεωρούνται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου

1) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 2) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 3) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 4) χυρόβοον ιωδιον 'βαρυσσούζαδο, σφιγγουα, βαρ-
 5) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 6) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 7) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 8) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 9) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 10) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 11) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι
 12) μίαν άμφορον ιωδιον άγριον 1' όμοι

Spyros Michalos
 University of Ioannina
 General State Archives

229. Το 1641 ης ορμητικής ορμής άναστην υδραυλική, μεταφρασ 440.
616 είναι άρροζήγυλοι. 671 676 συμβουλογράφοι, ηρώτα του συμβουλο-
γυριος, αν ηγυλο σερμοληρα οφρα, η σφείδ άνομηιας αυτα, η ενοσί-
α, ηι άρροβ 55 ηι Ν. 1641 σφί άνομηιας άναστη, οίλο, δ' ηι άνομη-
ησον η άνομηια, ηαυη άνομηια η σφείδ ηγυλο. Άνομηιας, ηο, σφ-
βαρμυριας, η μεταφρασί. Καλιβυθίονον ηαί, ηαι άνομηιας,
σφραγισ. 671 άνομηιας σφραγισ, η άνομηιας άνομηιας ηαι άνομη-
ησον η άνομηιας άνομηιας άνομηιας άνομηιας άνομηιας άνομηιας.

Οι υιοί της
Μαρία Ι
Παύλος
Οι υιοί της
Μαρία Ι
Παύλος
Χαρίτω
24/1/1641

1281-307 Δικαιώματα άρροζήγυλοι ηαι, 30%

ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
GENERAL STATE ARCHIVES

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ημετέρα διαταγή ην η οργάνωσις αὐτῆς ἐπιβλήθη ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἐπιπέδου
 ὡς εἰς τὴν ἐπιπέδου. Καταβύθισεν ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἐπιπέδου 1870.
 ἐπὶ αὐτὴν ἐπιπέδου ἡ ἀσφαλὶς ὅσον ἀποβύθισεν ἐπιπέδου ἀσφαλὶς τῶν
 ἀποβύθισεν ἐπὶ αὐτὴν ἐπιπέδου ἡ ἀσφαλὶς, καὶ ἀποβύθισεν ἐπὶ
 ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς
 Ὁδ. ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς
 Ἰωάννης ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς

Βασιλεὺς Γ. Μαγνίση ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς ἀσφαλὶς

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΓΕΝΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
 GENERAL STATE ARCHIVES

ΔΙΠΛΟΥΤΥΠΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Αριθ. 6304 Χρῆσις 1928
 Γαμείον ..... Εισπρακτωρ ΔΗΜ. Ι. ΚΑΡΑΛΛΗΣ
 Κοινότης ἢ Δήμος .....

ΦΟΡΟΣ
.....

Ὁ φορολογούμενος ..... ἐπέθεσεν εἰς τὸν ἀνω
 ὑποτάκτουσα δραχμὰς ..... ἤτοι .....

	Δραχμὰς	Λ.
Διὰ δυνάμειον φόρον.....	<u>5420</u>	
» προσαυξήσιν.....		
» ἀναγκαστικὸν δάνειον.....	<u>10</u>	
» φόρον κοινότητος ἢ δήμου.....		
» τόκους ὑπερημερίας.....		
» πρόσθετα τέλη ἐκπροθ. πληρ.....		
» δικαίωμα ἐκτελέσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ.....		
» δικαίωμα κατασχέσεως.....		
Ἐπὶ ἐμπορ. ἐπιμελητηρίου.....		
» ταμείου ἀγροφυλακῆς.....		
» ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου.....		
Διὰ πρόσθετον τέλος Νομοῦ 1332.....		
» εἰδικὸν τέλος προστιρωμάτων.....		
Δυνάμει τῆς ἐπιπέρας ἀποφάσεως.....		
» ἀποφάσεως δημοσίων ἐσόδων διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ.....		
» ἀποφάσεως εἰσπρακτέων.....		

Ἐν ..... τῇ 24 - 2 1928

Ὁ Εἰσπρακτωρ ..... Ὁ Φορολογούμενος .....

Ὁ Μάρτυς ..... Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ φορολογουμένου .....

(Ἔρα ὀπισθεν)

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' τοῦ 1892.

*Αρθρον 8.

Μόνον δυνάμει ἀκριβοῦς ἀντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐκρινῶς ὁρίζοντος τοὺς ὀφειλέτας καὶ τοὺς εἰσπραξιμους φόρους καὶ δυνάμει ρητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐντολῆς, ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτοσι ἢ εἰσπραξις δημοσίων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξιν ταύτην βεβαιοῖ πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογούμενον διδομένου ἀποσπάσματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ'ἔγγραφον ἢ προφορικὴν ἐντολὴν ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ πληρώνων τοῦ φόρου του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιώσῃ ἂν ἀληθῶς τοσοῦτον ὅσον ζητεῖται, σημειῶται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρέος του, ἂν ἐδόθη σπῆρα περὶ τῆς εἰσπραξέως του παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου παραγγελία καὶ ἂν τὸ διπλοτύπον βιβλίον εἰσπραξέως εἶναι τεθεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του δὲν ἠδυνήθη μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἀπέφυγεν ὀλιωσθήποτε νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὀφείλει ὁ εἰσπράκτωρ μεθ' ἑνὸς μάρτυρος νὰ πιστοποιήσῃ τούτῳ ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράττοντες φόρους ἢ ἄλλα ἔσοδα ἄνευ καταλόγου συντεταγμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω, καταδικάζονται ποινικῶς ἐπὶ καταπίεσει καὶ ὡς ἔνοχοι ὑπεξαίρεσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπόκεινται ὅτε δημόσιος εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφῃς μάρτυς ἂν ἀποδειχθῇ ἑκάστηποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποκοπέντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

13 Νοεμβρίου 1893.

*Αρθρον 4.

Οὔτε εἰς τὸν ἀρχαῖον οὔτε εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν διπλοτύπων εἰσπράξεως ἐπιτρέπονται γράμματα, παρεστροφαι ἢ ἔξοματα ἂν δὲν συμβῇ λάθος τι διορθοῦται διὰ νέας ἐγγραφῆς ἢ τὴν ἀκριβείαν βεβαιούσι ὅτε εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτὴς ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Ἡ πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιῶνται καὶ ὀλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀπρόσθετα τὰ μέρη.

*Αρθρον 5.

Πᾶσα ἄλλη ἐντυπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις εἰσπράκτορος δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὰ πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ ἄλλων δικαιωμάτων οὔτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξις κατὰ τοῦ δημοσίου.

ΧΡΗΣΙΣ 192

ΤΑΜΕΙΟΝ Μουσική 9589 Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 10
 Άρθρον 6

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
125	100	Παράδοση χαρτί αριθμ. 1248 ημερ. 10-5-1921
125	100	

Ο υπογραμμόμενος Ταμίας Μιχαήλ Βασιλείου δηλώνει ότι έλαβον παρά του
 Κυρίου Ν. Βασιλείου την ποσότητα των Δραχμίδων 100
 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθμ. 1248
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ 20 1921
 Ὁ Ταμίας Μιχαήλ Βασιλείου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἰσχυροῦ Γραμματίου παραλάβης τοῦ Ταμείου

Ταμείου 9589 ἕκτον ὡς παράστημα Γραμματίου παραλάβης διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον 10 Δραχμίδων 100 παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 ἄρθρον 6 ταμείου 9589 παρὰ τοῦ Κυρίου Μιχαήλ Βασιλείου
 ΧΡΗΣΙΣ 1921 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ 20 1921
 Διὰ Μιχαήλ Βασιλείου Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΒΥΘ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Αρθρον 34 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1837. 'Οφείλεται του Δημοσίου πλη-
 ράσαντες εις Ταμείον η' Υποταμείον του Κράτους χρήματα όπως συμφηρισθῶσιν εις ἕτερον Ταμείον η' Υ-
 ποταμείον με χρέη των, ἂν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δέν παρουσιῶσιν τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφη-
 ρισμῶ, ὑπόκεινται εις πρόστιμον 5 ο/ο ἐπὶ του ἐν τῷ Γραμματίῳ σημαυμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐπιπιτό-
 μενον ἐκ του ποσοῦ τούτου καὶ εισαγόμενον εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδος αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ
 ἕξ ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε
 συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἄνευ ἐκπτώσεως του πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀπο-
 φάσεως του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν εις βάρος του ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπο-
 λογίαν αὐτοῦ.

"Αρθρον 85 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ του 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ
 γραμμάτια συμφηρισμοῦ εἶναι δεκτὰ εις τὰ Ταμεία του Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εις αὐτὸ ἐντὸς τῶν ἡμε-
 ρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς
 ὁρισμοὺς του προηγουμένου ἄρθρου διὰν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ του παρὰ τῷ Ὑπουργῶν τῶν Οἰκο-
 νομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπολείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου
 χρηματικοῦ ἐκδίδεται ἐγκρίσει του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν ἀντίγραφον του κειμένου, ὅπερ πρὸ πά-
 σης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ
 Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὰ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθέν ποσὸν εἰσῆλθον εις τὸ Δημοσίον Ταμείον.

"Αρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1887 καὶ ΒΤΝΗ του 1896). Τὰ τριπλό-
 τυπα Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως
 αὐτῶν τὰ μὲν του Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ του ἐπὶ τούτῳ
 ὑπὸ του Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποτα-
 μείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τούτο ἐντο-
 λὴν παρὰ του Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρχαίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλή-
 λων. Οἱ ἐπιτετραμένους τὴν θεωρητικὴν τῶν ἀνωτέρω γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσιν τὴν καθ' ὅλα τὰ μέρη
 πλήρη συνφονίαν του περιεχομένου θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκόπουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα,
 διὰν καταχωρίσαντες ἐκ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν εἰς τὰ Γενικὰ Λογιστήρια κατὰ μῆνα μετ' ἀπο-
 σπάσματος του σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια μηδὲλος ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίμειαν θεωρη-
 θέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ του Δημοσίου ἀποτελοῦσιν οὐδὲ δικαίωμα ἀπαιτήσεως τινος παρέχουσιν, ἐκτὸς ἐὰν
 ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆλθον εις
 τὸ Δημοσίον Ταμείον ὁπότε τὰ τούτῳ γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Αρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1837. 'Οφείλεται του Δημοσίου πληρῶς αὐτῶν εἰς Ταμείων ἢ Ὑποταμείων τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφηφισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑποταμείον μὲ χρήση των, εἴαν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάζωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφηφισμῶ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον ὁ ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς εἴαν ἀποδειχθῇ ἕξ ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηφισμὸς προήλθεν ἕξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε συμφηφίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνευ ἐκπτώσεως τοῦ προστίμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένη ἀπολογίαν αὐτοῦ.

"Αρθρον 85 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμφηφισμῶ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, εἴαν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸ ἐντὸς ἑξαμηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τὸν ὅρισμόν τοῦ προηγουμένου ἀρθρου ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῶ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ κειμένου, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἕξ ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν εἰσῆλθον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον.

"Αρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Ν' μου ΑΦΣ' του 1887 καὶ 31 Μ' του 1896). Τὰ τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς ἑξαμηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διορισμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ελλείψει τούτων παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολήν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρμοδίων ἐπιμηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεωρητικὴν τῶν ἀνωτέρων γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσῃσιν τὴν καθ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη σφραγίσαντες τὸ περιεχόμενον θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκριθῶσιν ἐπὶ αὐτῶν τὰ παραστήματα, ἅτινα καταχωρίζονται εἰς ἐπιτοῦτα βιβλίον ἀποκριθῶσιν εἰς τὰ Γενικὰ Λογιστήρια κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάσεως τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια μηδὲν ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίαν θεωρηθέντα, οὐτ' ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀπελευθύνονται δικαίως, ἔκται ἰσοσῶς τινος ὑπόχρεοισιν, ἐκτὸς εἴαν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆλθον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὁπότε τὰ τοιαῦτα γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Αριθ. _____ ΧΡΗΣΙΣ 192

TAMEION *Ioanna* 9591 Προϋπολογισμού Κεφάλαιον *28 07*
 Λοθρον *2*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	1250	<i>προν. απομ. 1910 και δωρηθ. βασιλ. παρ. 1248 επιβ. αυτη</i>
	1250	<i>10-5 1910</i>

Ο υποφαινόμενος Ταμίας *Ioanna* δηλώνω ότι έλαβον παρά του Κυρίου *Ioanna* την ποσότητα των δραχμών *1250* ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως αριθ. _____

ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ _____ 192

Ο Ταμίας *Ioanna*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἀριθ. _____ Γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον *9591* τὸν ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν _____

Προϋπολογισμού Κεφάλαιον _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ _____

Λοθρον _____ Ταμείον _____ παρά τοῦ Κυρίου _____

ΧΡΗΣΙΣ 192 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ _____ 192

Διὰ _____ Ἐν τῇ _____ 192 Ο Ταμίας

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΧΑΛΕΑΣ - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Αρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1837. 'Οφείλεται του Δημοσίου πλη-
 ρύσαντες εις Ταμείον η' Υποταμείον του Κράτους χρήματα όποις συμφηρισθώσιν εις έτερον Ταμείον η' Υ-
 ποταμείον με χρέη των, εάν εν διαστήματι εξ μηνών δεν παρουσιώσιν τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφη-
 ρισμού, υπολείνεται εις πρόστιμον 5 ο/ο επί του εν τώ Γραμματίω σημειουμένου ποσού αυτοδικαίως εκπιπτό-
 μενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τώ Δημοσίον Ταμείον ως έσοδον αυτού, εκτός εάν αποδειχθῆ
 εξ έπισήμων έγγραφών ότι ο μη έμπρόθεσμος συμφηρισμός προήλθεν εξ άμελείας Δημοσίας τινός Ασχής, ότε
 συμφηρίζεται μεν τώ γραμματίον άνευ εκπτώσεως του πρόστιμον, αλλά τώ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' απο-
 φάσεως του επί των Οικονομικών Υπουργού εις βάρος του άμελήσαντος υπαλλήλου μετά προηγουμένην απο-
 λογίαν αυτού.

"Αρθρον 85 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ' του 1896). Τα χρηματικά γραμμάτια και τα
 γραμμάτια συμφηρισμού είναι δεκτά εις τώ Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιωθώσιν εις αυτό εντός δύο μη-
 νών από της εκδόσεώς των. Παρελθούσης δε της προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τους
 όρισμούς του προηγουμένου άρθρου όταν προσηκόντως θεωρηθώσιν από τώ παρά τώ Υπουργού των Οικο-
 νομικών Γενικών Λογιστήριον. Εν περιπτώσει άποδεδειγμένης άπολείας γραμματίου παραλαβής τώ γραμματίου
 χρηματικού εκδίδεται έγκρίσει του επί των Οικονομικών Υπουργού αντίγραφον του σκελετού, όπερ πρό πά-
 σης αυτού χρήσεως θεωρείται παρά του Διευθυντού τού Γενικού Λογιστηρίου, και αποδειχθῆ εκ των εν τώ
 'Ελεγκτικώ Συνεδρίω υπαρχόντων στοιχείων, ότι τώ δι' αυτού εισπραχθέν ποσόν εισήχθη εις τώ Δημοσίον Ταμείον.

"Αρθρον 145 (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΑΦΣ' του 1837 και ΒΤΝΗ' του 1896). Τα τριπλό-
 τετα Γραμμάτια παραλαβής και τώ χρηματικά γραμμάτια θεωρούνται εντός τριών ημερών από της εκδόσεως
 αυτών τώ μεν τώ Κεντρικού Ταμείου και των εν Αθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρά του επί τούτου
 υπό του Υπουργού των Οικονομικών διοριζόμενου υπαλλήλου, τώ δε τώ επαρχιακών Ταμείων και Υποτα-
 μείων παρά των άρμοδίων διοικητικών άρχων η' εν έλλείψει τούτων παρά των λαβόντων προς τούτο έντο-
 λην παρά του Υπουργού των Οικονομικών κατά τόπους άρμοδίων εισηγοδικών *ή- άλλων δημοσίων υπαλλή-
 λων. Οί έπιτετραμμένοι την θεώρησιν των ανωτέρω Γραμματίων αφού βεβαιώσωσι την καθ' όλα τώ μέρη
 πλήρη συνωνίαν του περιεχομένου θεωρούσι τώ γραμμάτια και αποκόπουσιν απ' αυτών τώ παραρτήματα,
 ότινα καταχωρίζουσιν εις τώ τούτου βιβλίον άποδείξεων εις τώ Γενικόν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' απο-
 σπάσματος τού σχετικού βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια μηδένως η' μετ' ήν ανωτέρω προθεσίαν θεωρη-
 θέντα, ούτε αποδείξιν κατά του Δημοσίου άποδεικνύσιν ούτε δικαίωμα απαιτήσεώς τινος πρέχουσιν, εκτός εάν
 αποδειχθῆ εκ των παρά τώ Γενικώ Λογιστηρίω στοιχείων, ότι τώ εν αυτοίς σημειούμενο ποσό εισήχθησιν εις
 τώ Δημοσίον Ταμείον όποτε τώ τούτου Γραμμάτια θεωρούνται παρά του Διευθυντού τού Γενικού Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas, University of Ioannina

Αριθ. _____ ΧΡΗΣΙΣ 192

TAMEION Joanna 9592 Προϋπολογισμού | Κεφάλαιον 284
 | Αρθρον 3

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	1250	19/ Δουλειά 19/ Δουλειά κυρίου Ν. Β. Φουρτάνη Πρωτ. 2-6-92
	1280	10/ Δουλειά 10/ Δουλειά κυρίου Ν. Β. Φουρτάνη

Ο υποφαινόμενος Ταμίας Joanna δηλώνω ότι έλαβον παρά τον
 Κυρίον Ν. Β. Φουρτάνη ποσότητα των Δραχμών 2580
 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως αριθ. _____
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ 'Εν τῇ _____ 192

'Ο Ταμίας Joanna

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἀριθ. 9592 Γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείου _____ Δεχθὼν ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Προϋπολογισμοῦ | Κεφάλαιον _____ Δραχμῶν _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 | Αρθρον _____ Ταμείου _____ παρὰ τοῦ Κυρίου _____
 ΧΡΗΣΙΣ 192 _____ ΕΘΕΩΡΗΘΗ 'Εν τῇ _____ 192

Διὰ _____ 'Εν τῇ _____ 192 'Ο Ταμίας _____

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

Ἄρθρον 84 § β' (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1837. Ὁφείλεται τοῦ Δημοσίου πλη-
 ράσαντες εἰς Ταμείον ἢ Ὑποταμείον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφηρισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑ-
 ποταμείον μὲ χρέη των, εἴαν ἐν διαστήματι ἕξ μηνῶν δὲν παροῦσι ἴσως τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφη-
 ρισμῷ, ὑλόκωνται εἰς πρόστιμον 5 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιτό-
 μενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτός εἴαν ἀποδειχθῇ
 ἕξ ἐπισημῶν ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἕξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε
 συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἄνευ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀπο-
 φάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἀπο-
 λογίαν αὐτοῦ.

Ἄρθρον 85 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ χρηματικά γραμμάτια καὶ τὰ
 γραμμάτια συμφηρισμοῦ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, εἴαν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸ ἐντός ἑξή-
 νων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς
 ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἁρθρου ὅταν προσηκόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργῷ τῶν Οἰκο-
 νομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπωλείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου
 χρηματικοῦ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ ἀπολέτου, ὅπερ πρὸ πά-
 σης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἕξ ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ
 Ἐλεγκτικῷ Συνδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθέν ποσὸν ἐστὶν εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον.

Ἄρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Ν' μὲν ΑΦΣ' τοῦ 1837 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλό-
 τυπα Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικά γραμμάτια θεωροῦνται ἐντός ἑξήνων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως
 αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ
 ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διαριζόμενον ὑπαλλήλου, καὶ τὰ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποτα-
 μείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων, παρὰ τῶν ἐπιβόρων πρὸς τοῦτο ἐντο-
 λῆν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπων ἐπαρχιακῶν ἐπιδηδιδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλή-
 λων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεωρητικὴν τῶν ἀνωτέρων γραμματίων ἀφοῦ βεβαιώσωσι τὴν καθ' ἑκάστην τὰ μέρη
 πλήρη σφραγίσαντες τὸ περιεχόμενον θεωροῦσι τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκατανοῦσι ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα,
 ἅτινα καταχωρίζοντες εἰς βιβλίον ἀποδείξεων εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀπο-
 σπάσματος τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικά γραμμάτια ὑπόλογον κατὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίαν θεωρη-
 θέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀποπέμποσιν οὐδὲ δικαίωμα ἐπιπέσεως τινος ἀφ' ἑαυτῶν, ἐκτός εἴαν
 ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειωμένα ποσὰ εἰσῆχθησιν εἰς
 τὸ Δημοσίον Ταμείον ὁπότε τὰ ποσὰ τῶν Γραμματίων θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Αριθ. 630 ΧΡΗΣΙΣ 192 8

TAMEION *Σωμ* Προϋπολογισμού Κεφάλαιον 285
 Αρθρον 2

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	200	Πρόσθεσι περσική 40/σταθμική διαμην σταμ 1355 Αύγουστου 18629. 10-6 φ 500 19 10-5 φ 1.20
	- 200	

Ο ύποφαινόμενος Ταμίας *Σωμ* δηλώνει ότι ελαβεν παρά του
 Κυρίου *Ν. Σιδωριώτη* την ποσότητα των Δραχμών *200*
 ως άνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδότου ἀριθ.
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ *Σωμ* Ἐν *16-5-192 8*
 Ἐν 192 Ὁ Ταμίας *Σωμ*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ
 Παράρτημα τοῦ ἀριθ. 630 Γραμματίου Ταμίου τοῦ Ταμείου

Ταμείον Δεκτὸν ὡς παραρτήμα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Προϋπολογισμοῦ Κεφάλαιον Δραχμῶν παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 Ἄρθρον Ταμείον παρά τοῦ Κυρίου
 ΧΡΗΣΙΣ 192 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ 192
 Διὰ Ἐν τῇ 192 Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Άρθρον 84 § β' (ώς τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1837. Όφειλέται του Δημοσίου πληρυσάσαντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα ήτοι: συμφηφισθώσιν εις έτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν έν διαστήματι έξι μηνών δεν παρουσιάζωσι τα γραμμάτια παραλαβής επί συμφηφισμού, ύπόκεινται εις πρόστιμον 5 ο/ο επί του έν τώ Γραμματίω σημειουμένου ποσού αυτοδικαίως έκπιπτόμενον εκ του ποσού τούτου και εισαγόμενον εις τό Δημοσίον Ταμείον ώς έσοδον αυτού, έκτός εάν αποδειχθή έξ έπίσημων έγγραφων ότι ο μη έμπρόθεσμος συμφηφισμός προήλθεν έξ άμελείας Δημοσίας τινός Άρχής, οτε συμφηφίζεται μεν τό γραμματίον άνευ έκπτώσεως του πρόστιμου, αλλά τό πρόστιμον καταλογίζεται, δι' αποφάσεως του επί των Οικονομικών Υπουργού εις βάρος του άμελήσαντος ύπαλλήλου μετά προηγουμένη άπολογίαν αυτού.

"Άρθρον 85 (ώς έτροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΤΝΗ του 1896). Τα χρηματικά γραμμάτια και τα γραμμάτια συμφηφισμού είναι δεκτά εις τά Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθώσιν εις αυτό έντός δύο μηνών από της έκδόσεώς των. Παρελθούσης δε της προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατά τους όρισμούς του προηγουμένου άρθρου όταν προσηχόνται θεωρηθώσιν από τό παρά τό Υπουργείο των Οικονομικών Γενικών Λογιστήριον. Έν περιπτώσει άποδειχθείσης άπολείας γραμματίου παραλαβής ή γραμματίου χρηματικού εκδίδεται έγγραφον του επί των Οικονομικών Υπουργού αντίγραφον του στελέγους ήτοι: πρό πάσης αύτου χρήσεως θεωρείται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου, εάν αποδειχθώσιν ότι έν τώ Έλεγκτικώ Συν. δειφ ύπαρχόντων στοιχείων, ότι τό δι' αυτού εισπραχθέν ποσόν εισήχθη εις τό Δημοσίον Ταμείον.

"Άρθρον 145 (ώς έτροποποιήθη υπό του Ν'μου ΑΦΣ' του 1887 και ΒΤΝΗ του 1896). Τα τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβής και τα χρηματικά γραμμάτια θεωρούνται έντός τριών ήμερών από της έκδόσεως αυτών τά μεν του Κεντρικού Ταμείου και των έν Αθήναις Ταμείων και Υποταμείων παρά του επί τούτω υπό του Υπουργού των Οικονομικών διορισμένου ύπαλλήλου, τά δε των έπαρχιακών Ταμείων και Υποταμείων παρά των άρμοδίων διοικητικών άρχών ή έν έλλείψει τούτων, παρά των λαβόντων προς τούτο έντολήν παρά του Υπουργού των Οικονομικών κατά τόπους άρμοδίων έπαρχιακών ή άλλων δημοσίων ύπαλλήλων. Οί έπιτετρομεμένοι την θεωρηζιν των ανωτέρω γραμματίων και περιβάσσοσι την καθ' όλα τά μέρη πλήρη συν φρονίαν του περιεχομένου θεωρούσι τά γραμμάτια και καταλαβόντων άπ αυτών τά παρατήματα, άπο καταχωρίσαντες εις επί τούτω βιβλίον αποστέλλουσιν εις τό Γενικόν Λογιστήριον κατά μήνα μετ' αποσπάσματος του σχετικού βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβής και χρηματικά γραμμάτια ύποκείσθαι ή μετά την ανωτέρω προθεσίμιαν θεωρηθέναι, ούτε αποδέχιν κατά του Δημοσίου αποελέγξιν ήτοι: δικαίωμα άπαιτήσεώς τινος υπέχουσιν, έκτός εάν αποδειχθώσιν ότι έν τώ παρά τό Γενικώ Λογιστηρίω στοιχείω, ότι τά έν αυτοίς σημειωμένα ποσά εισήχθησαν εις τό Δημοσίον Ταμείον ήτοι: τά τριπλότυπα θεωρούνται παρά του Διευθυντού του Γενικού Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθ. 629 ΧΡΗΣΙΣ 1928

TAMEION *I. Michaleas* Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον 10
 Ἄρθρον 6

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ.	Λ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	500		<i>Υπερβολή αὐτῶν χαρκενῶν ν.α.α. 1358 ἀποβλῶν Γρ 630 29.7.28 Γρ 10-5 9.28-28.</i>
	500		

Ὁ ὑποφαινόμενος Ταμίης *I. Michaleas* δηλώστω ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ
 Κυρίου *Γ. Σιδυριώδη* τὴν ποσότητα τῶν Ἀραγμῶν *Πενδμήν*
 ὡς ἀνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθμ. *16-5-28*
 ΕΞΕΩΡΗΘΗ Ἐν *Ἰωάννινα* τῇ *16-5-1928*
 Ἔν. *I. Michaleas* 1928 Ὁ Ταμίης *Κασιώ*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΔΑΒΗΣ

Παράρτημα τοῦ ἀρ. **629** Γραμματίου παραδόσεως τοῦ Ταμείου

Ταμείου	Λεχτὸν ὡς παραρτήματα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον	Ἀραγμῶν
Ἄρθρον	Ταμείου
ΧΡΗΣΙΣ 1928	παρὰ τοῦ Κυρίου
Διὰ	ΕΞΕΩΡΗΘΗ Ἐν τῇ 1928 Ὁ Ταμίης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟ 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

"Αρθρον 84 § β' (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1837. Ὁφείλεται τοῦ Δημοσίου πληρῶσαντες εἰς Ταμείον ἢ Ὑποταμείον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφηφισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑποταμείον μετὰ χρέη των, ἐὰν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάζωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφηφισμῷ, ὑπόκεινται εἰς πρόστιμον 5 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἔσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἕξ ἐπισήμων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηφισμὸς προήλθεν ἕξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε συμφηφίζεται μὲν τὸ γραμμάτιον ἀνευ ἐκατώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βιάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένην ἔπιλογίαν αὐτοῦ.

"Αρθρον 85 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΤΝΗ τοῦ 1896). Τὰ χρηματικὰ γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμφηφισμῷ εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εἰς αὐτὸ ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τὸς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἀρθρου ὅταν προσηφόντως θεωρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπολείας γραμματίου παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῷ ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στέλεχος ὡς προϋπόθεσις αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθέν ποσὸν εἰσῆλθον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον.

"Αρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Ν.μου ΑΦΣ' τοῦ 1837 καὶ ΒΤΝΗ τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικὰ γραμμάτια θεωροῦνται ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διορισθέντος ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν ἐλλείψει τούτων κατὰ τὸν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τόπους ἀρμοδίων ἐπιφορῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμένους τὴν θεωρήσιν τῶν ἀνωτέρω γραμματίων ἔσονται βεβαιώσωσι τὴν καθ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη συνφονίαν τοῦ περιεχομένου θεωροῦσιν τὰ γραμμάτια καὶ ἀποκαταστήσωσι ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα, ἀνευ καταχωρίσεως εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλίον ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάρσεως τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικὰ γραμμάτια ἀποδίδωσι ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προδικασίαν θεωρηθῆναι, ὅταν ἀποδεικνύται κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀπο εἰσπραχθέντος ποσῶν ἀπαιτήσεως τινος ὑφἑχουσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἀπαδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆλθον εἰς τὸ Δημοσίον Ταμείον ὅπως τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΔΙΠΛΟΤΥΠΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Αριθμ. 1251 Χρῆσις 1928
 Εισπράκτωρ **ΑΝΝ. Ι. ΚΑΡΑΛΙΑΣ**
 Κοινότης ἢ Δήμος

ΦΟΡΟΣ
Προμισ

Φορολογούμενος *Παναγ. Εὐαγγ.*
 Εισπράκτωρ δραχμῶν ἤτοι :

	Δραχμῶν	Λ.
Διὰ δημόσιον φόρον.....	555	
» προσαύξῃσιν.....		
» ἀναγκαστικὸν δάνειον.....		
» φόρον κοινότητος ἢ δήμου.....		
» τόκους ὑπερῆμερίας.....		
» πρόσθετα τέλη ἐκπροθ. πληρ.....		
» δικαίωμα ἐκτελέσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ..... ἐντάλ.		
» δικαίωμα κατασχέσεως.....		
Ἐπὲρ εὐπορ. ἐπιμελητηρίου.....		
» ταμείου ἀγροφιλίας.....		
» ἐκκλησιαστικῶν ταμείων.....		
Διὰ πρόσθετον τίτλον Νόμου 1332.....		
» εἰδικὸν εἶδος ὁδοστρωμάτων.....	280	
	47980	

Διὰ νομίμου τίτλου ὑπ' ἀξ. ἀριθμὸν ..... βεβαιω-
 μένου ὡς δημόσιον ἔσοδον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ.....
 τριπλοτύπου εἰσπρακτέων.

Ἐν *Μεσσηνί* τῇ *30* - *4* - 1928

Ὁ Εἰσπράκτωρ ..... Ὁ Φορολογούμενος .....

Ὁ Μάρτυς ..... Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ φορολογουμένου .....

(*Ὅρα ὀπισθεν

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' τοῦ 1892.

Ἄρθρον 8.

Μόνον δυνάμει ἀκριβοῦς ἀντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐκαρινῶς ὄφθικτος τοὺς ὀφειλέτας καὶ τοὺς εἰσπραξιμοὺς φόρους καὶ δυνάμει ρητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐντολῆς, ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτοσι ἢ εἰσπραξις δημοσίων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξιν ταύτην βεβαιοῖ πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογουμένον διδομένου ἀποσπάσματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ' ἔγγραφον ἢ προφορικὴν ἐντολὴν ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ πληρώνων τοὺς φόρους του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιώσῃ ἐν ἀληθῶς τοσοῦτον ὅσον ζητεῖται, σημειῶται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρέος του, ἀν ἰσχύῃ ρητὴ περὶ τῆς εἰσπράξεως του παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου, παραγγελία καὶ ἐπὶ τοῦ διπλοτύπου βιβλίου εἰσπράξεως εἶναι θεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του δὲν ἴδῃ ἢ μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἀπέφυγεν ὀπισθὴ ποτε νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὀφείλει ὁ εἰσπράκτωρ μεθ' ἑνὸς μάρτυρος νὰ πιστοποιήσῃ τοῦτο ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράκτορες φόρους ἢ ἄλλα ἔσοδα ἄνευ καταλόγου συντεταγμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω, καταδικάζονται ποινικῶς ἐπὶ καταπίεσει καὶ ὡς ἔνοχοι ὑπεξαίρεσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑπάκουται ὅ,τε δημόσιος εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφας μάρτυς ἀν ἰσχυρῆθῃ οἰαδὴ ποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποσπέντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

18 Νοεμβρίου, 1893.

Ἄρθρον 4.

Ὅτι εἰς τὰ στελέγη οὔτε εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν διπλοτύπων εἰσπράξεως ἐπιτρέπονται χάσματα, παρεισγραφαὶ ἢ ἔσοματα ἀν δὲν συμβῇ λάθος τι διορθοῦται διὰ τῆς ἐγγραφῆς ἢς τὴν ἀκριβείαν βεβαιούσι ὅ,τε εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτής ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Τὰ πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιῶνται καὶ ὀλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη.

Ἄρθρον 5.

Πᾶσα ἄλλη ἐντυπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις εἰσπράκτορος δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὰ πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ ἄλλων δικαιωμάτων οὔτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξις κατὰ τοῦ δημοσίου.

ΤΡΙΠΛΟΥΤΥΠΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

1331 Χρήσις 1928

Εισπρακτωρ ΑΝΝ. Ι. ΚΑΡΑΛΛΗΣ

ΦΟΡΟΣ Προσμάς

Δραχ. Λ.

Δραχμάς	Λ.
169	
640	
120	
70	
239	20

Διὰ δημόσιον φόρον.....

- » προσαύξησιν.....
- » αναγκαστικὸν δάνειον.....
- » φόρον κοινότητος ἢ δήμου.....
- » τόκους ὑπερμερίας.....
- » πρόσθετα τέλη ἐκπροθ. πληρ.....
- » δικαίωμα ἐκτελέσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. .... ἐντάλ.
- » δικαίωμα κατασχέσεως.....

Ἐπὶ ἐμπορ. ἐπιμελητησίου.....

- » ταμείον ἀγοροφυλακῆς.....
- » ἐκκλησιαστικὸν ταμείον.....

Διὰ πρόσθετον τέλος Νόμου 1332.....

- » εἰδικὸν τέλος ὁδοστρωμάτων.....

Δυνάμει νομίμου τίτλου ὑπ' ἀρ. ἀριθμὸν..... βεβαιω-
 μένου ὡς δημόσιον ἔσοδον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. ....
 τριπλοτύπου εἰσπρακτέων.

Ἐν..... τῆ 30 4 1928

Ὁ Εἰσπρακτωρ Ὁ Φορολογούμενος

Ὁ Μισθῆς Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ φορολογουμένου

(*Ὁρα δπισθῆν

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' του 1892.

Άρθρον 3.

Μόνον δυνάμει ακριβοῦς αντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐχαίνως δοθέντος τοῖς ὀφειλέταις καὶ τοῖς εἰσπραξιμοῦ φόρους καὶ θυνάμει ρητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐντολῆς, ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτοσι ἢ εἰσπραξις δημοσίων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξὶν ταύτην βεβαιοὶ πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογούμενον ἀποσπάσματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ' ἔγγραφον ἢ προφορικὴν ἐντολὴν ἀντιπροσώπου αὐτοῦ πληρώνων τὸν φόρον του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιώσῃ ἀκριβῶς τοσοῦτον ὅσον ζητεῖται, σημειῶται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρεὸς του, ἂν ἐδόθη ρητὴ περὶ τῆς εἰσπράξεως του παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου παραγγελία καὶ ἂν τὸ διπλότυπον βιβλίον εἰσπράξεως εἶναι τεθεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐάν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του ἀρνηθῇ μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἀπέφυγεν ὁπωσδήποτε νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὀφείλει ὁ εἰσπράκτωρ μετ' ἑνὸς μάρτυρος νὰ πιστοποιήσῃ τοῦτο ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράττοντες φόρους ἢ ἄλλα ἔσοδα ἄνευ καταλόγου συντεταγμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω, καταδικάζονται ποινικῶς ἐπὶ καταπίεσει καὶ ὡς ἔνοχοι ὑπεξαίρεσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑποκρίνεται ὁ,τε δημόσιος εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφας μάρτυς ἂν ἐπιβλήθῃ οἰαδήποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποσπέντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

13 Νοεμβρίου 1893.

Άρθρον 4.

Ὅσοι εἰς τὰ στελέχη οὔτε εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν διπλοτύπων εἰσπράξεως ἐπιγράφονται χίσματα, παρεισγραφαὶ ἢ ξέσματα ἂν δὲν συμβῇ λάθος τι διορθοῦται διὰ νέας ἐγγραφῆς ἢς τὴν ἀκριβείαν βεβαιούσι ὁ,τε εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτής ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Τὰ πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιῶνται καὶ ὀλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη.

Άρθρον 5.

Πᾶσι ἄλλῃ ἐντυπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις εἰσπράκτορος δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὰ πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ ἄλλων δικαιωμάτων οὔτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξις κατὰ τοῦ δημοσίου.

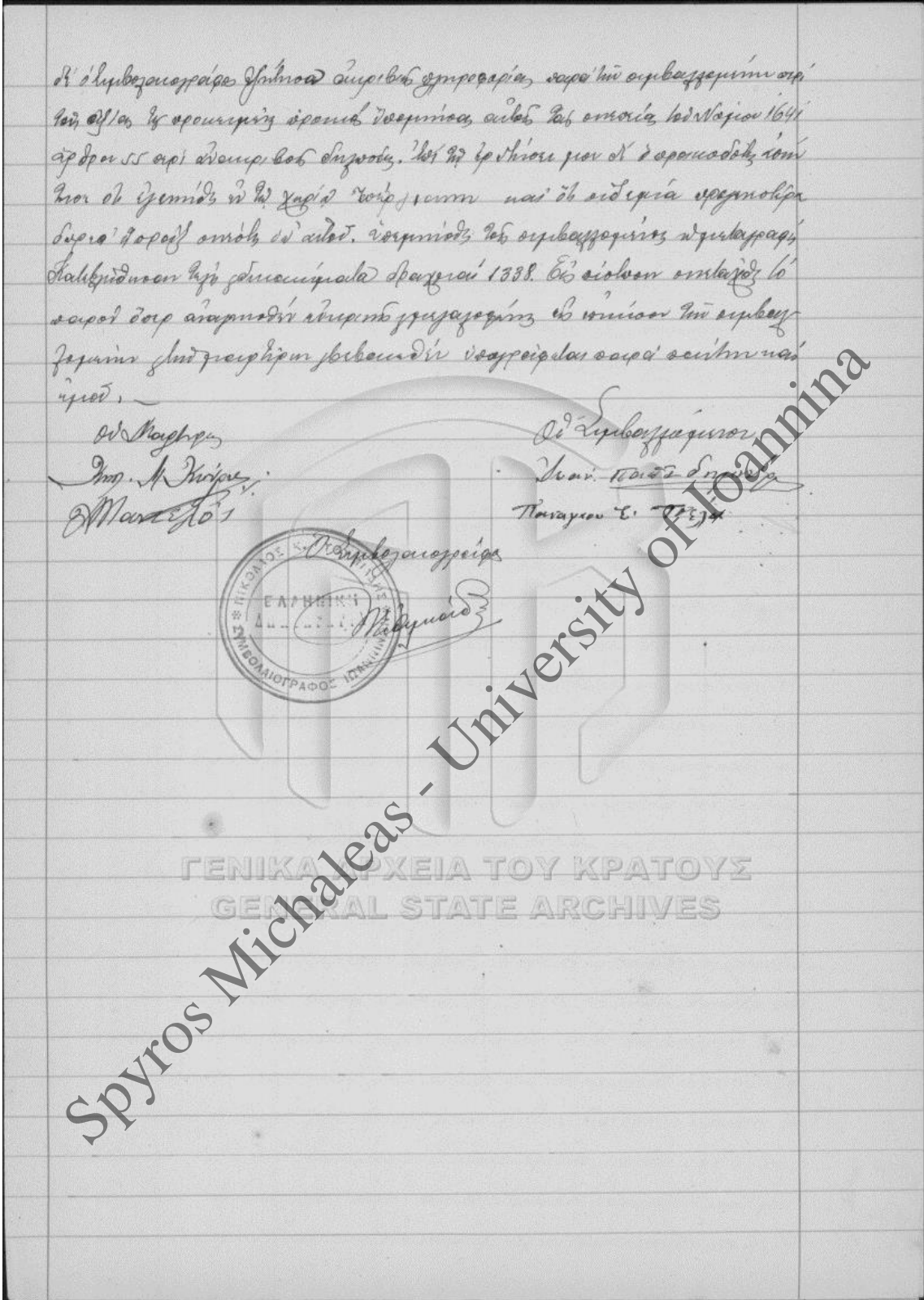

1) ... 2) ... 3) ... 4) ... 5) ... 6) ... 7) ... 8) ... 9) ... 10) ... 11) ... 12) ... 13) ... 14) ... 15) ... 16) ... 17) ... 18) ... 19) ... 20) ... 21) ... 22) ... 23) ... 24) ... 25) ... 26) ... 27) ... 28) ... 29) ... 30) ... 31) ... 32) ... 33) ... 34) ... 35) ... 36) ... 37) ... 38) ... 39) ... 40) ... 41) ... 42) ... 43) ... 44) ... 45) ... 46) ... 47) ... 48) ... 49) ... 50) ... 51) ... 52) ... 53) ... 54) ... 55) ... 56) ... 57) ... 58) ... 59) ... 60) ... 61) ... 62) ... 63) ... 64) ... 65) ... 66) ... 67) ... 68) ... 69) ... 70) ... 71) ... 72) ... 73) ... 74) ... 75) ... 76) ... 77) ... 78) ... 79) ... 80) ... 81) ... 82) ... 83) ... 84) ... 85) ... 86) ... 87) ... 88) ... 89) ... 90) ... 91) ... 92) ... 93) ... 94) ... 95) ... 96) ... 97) ... 98) ... 99) ... 100) ...

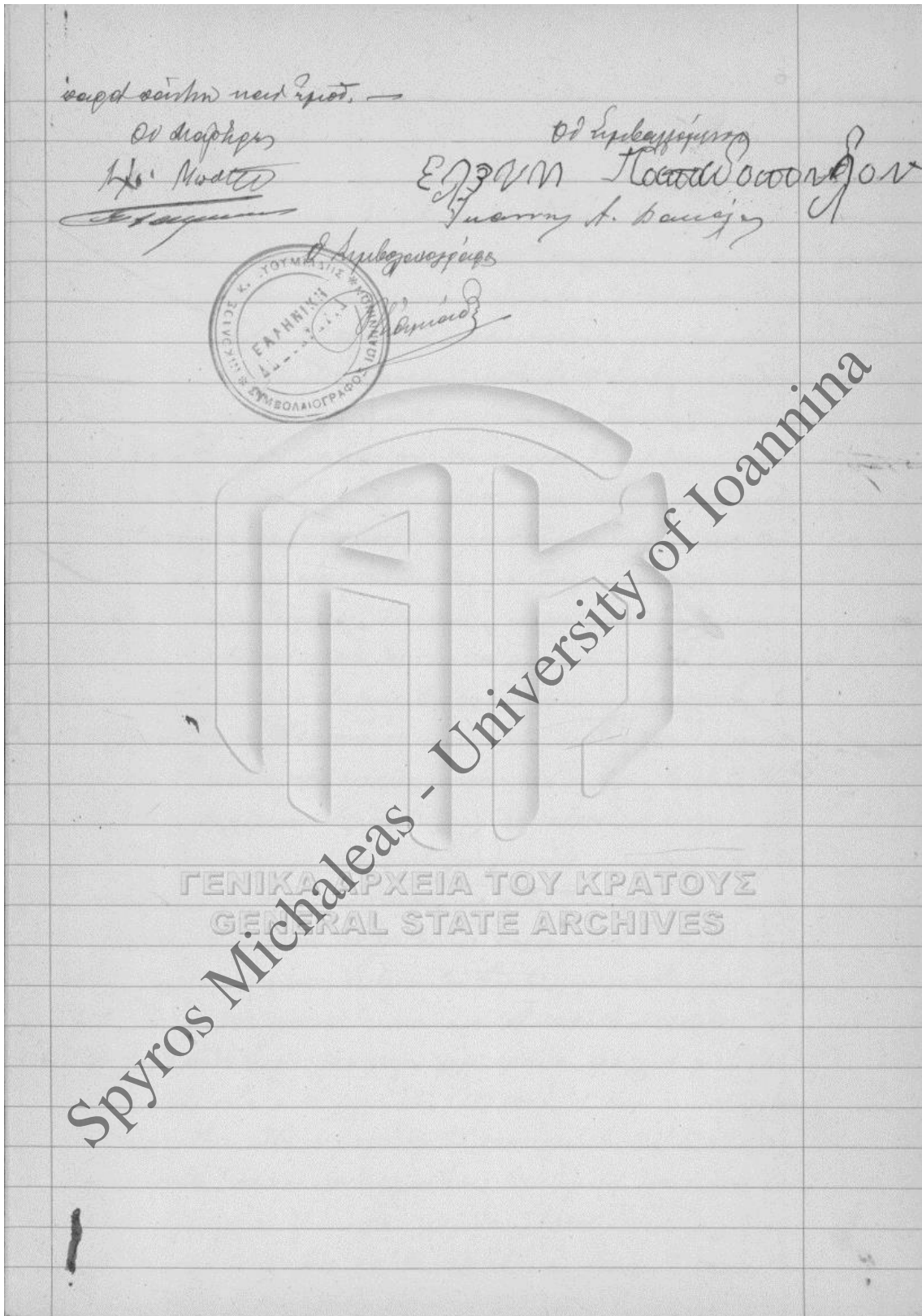

ΔΙΠΛΟΥΤΥΠΟΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

Αρ. 6575 Χρῆσις 1928
 Εισπρακτωρ ΔΗΜ. ΚΑΡΑΛΑΝΤ

ΦΟΡΟΣ
Προίκοι

Ο φορολογούμενος *Καλλιόπη Καραλάου* δηλώνει ότι τον εσάει
 εισπρακτορά δραχμάς *Σπυρίδης Σπυρίδης* ἄντοι:

	Δραχ.	Λ.
Διὰ δημόσιον φόρον.....	<i>300</i>	
» προσυῦξιν.....		
» ἀναγκαστικὸν δάνειον.....		
» φόρον κοινότητος ἢ δήμου.....		
» τόκους ὑπερμερίας.....		
» πρόσθετα τέλη ἐμπορ. πληρ.....		
» δικαίωμα ἐκτελέσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. .... ἐντάλ.		
» δικαίωμα κατασχέσεως.....		
Ἐπὲρ ἔμπορ. ἐπιμελητηρίου.....		
» ταμείου ἀγροφυλακῆς.....		
» ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου.....		
Διὰ πρόσθετον τέλος ἀριθ. 1332.....		
» εἰδικὸν τέλος ποσοτρωμάτων.....		
	<i>102.81</i>	

Δυνάμει νόμου τίτλου ὑπ' ἀξ. ἀριθμὸν ..... βεβαιω...

ὡς δημόσιον ἔσοδον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. ....

διπλοτύπου εισπρακτέων.

Ἐν Ἐπισημοῦ Ἰωαννίνοις τῆ *22-12-1928* 192

Ὁ Εἰσπρακτωρ *Σπυρίδης Σπυρίδης* Ὁ Φορολογούμενος

Ὁ Μάρτυς Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ φορολογουμένου (*Ὅρα ὄπισθεν

Ν Ο Μ Ο Σ ΒΡΗ' τοῦ 1892.

Ἄρθρον 8.

Μόνον δυνάμει ἀκριβοῦς ἀντιγράφου φορολογικοῦ καταλόγου εὐκρινῶς δοθέντος τοῦς ὀφειλέτας καὶ τοῦς εἰσπραξιμους φόρους καὶ δυνάμει ρητῆς τοῦ ἀρμοδίου ταμίου ἐντολῆς, ἐπιτρέπεται τοῖς δημοσίοις εἰσπράκτοσι ἢ εἰσπραξίς δημοσίων δημοτικῶν ἢ κοινοτικῶν ἐσόδων.

Τὴν εἰσπραξὶν ταύτην βεβαιοῖ πάντοτε ὁ εἰσπράκτωρ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ ἐπὶ τοῦ εἰς τὸν φορολογούμενον ἀποσπάσματος.

Πᾶς φορολογούμενος ἢ ὁ κατ'ἔγγραφον ἢ προφορικὴν ἐντολὴν ἀντιπροσώπου αὐτοῦ πληρώνων τὸν φόρον του δικαιούται νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως καὶ νὰ βεβαιωθῇ ἐν ἐπιτηδῶς τοσοῦτον ὅσον ζητεῖται, σημειῶται ἐν τῷ καταλόγῳ τὸ χρέος του, ἂν ἐδόθη ρητὴ περὶ τῆς εἰσπράξεώς του παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ταμίου παραγγελία καὶ ἂν τὸ διπλοτύπον βιβλίου εἰσπράξεως εἶναι τεθεωρημένον καὶ ἐσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἐὰν ὁ φορολογούμενος ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του δὲν ἠεννήθη μὴ γινώσκων γραφὴν ἢ ἀπέφυγεν ὀπωπὴ ἢ ποτὴ νὰ βεβαιώσῃ τὴν πληρωμὴν διὰ τῆς ὑπογραφῆς του ὀφείλει ὁ εἰσπράκτωρ μετ' ἐνὸς μάρτυρος νὰ πιστοποιῇ ἐπὶ τοῦ στελέχους τοῦ βιβλίου εἰσπράξεως.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες εἰσπράκτορες φόρους ἢ ἄλλα ἔσοδα ἄνευ καταλόγου συντεταγμένου κατὰ τ' ἀνωτέρω, καταδικάζονται ποινικῶς ἐπὶ καταπιέσει καὶ ὡς ἔνοχοι ὑπεξαίρεσεως.

Εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑποκρίνεται ὁ,τε δημόσιος εἰσπράκτωρ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ στελέχους ὑπογράφας μάρτυς ἂν ἀποτύχῃ ἢ οἰαδήποτε ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ στελέχους τούτου καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀποκατεντος διπλοτύπου εἰσπράξεως.

ΓΕΝΙΚΑ ἈΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΙΑΤΑΓΜΑ
13 Νοεμβρίου 1893.
Ἄρθρον 4.

Οὔτε ἐπὶ τὰ στελέχη οὔτε εἰς τὰ ἀποσπάσματα τῶν διπλοτύπων εἰσπράξεως ἐπιτρέσσονται χάσματα, παρεισγραφαὶ ἢ ἔξοματα ἂν δὲν συμβῇ λάθος τι διορθοῦται διὰ τῆς ἐγγραφῆς ἢς τὴν ἀριθμίαν βεβαιούσι ὁ,τε εἰσπράκτωρ καὶ ὁ πληρωτὴς ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του.

Τὰ πληρωθέντα ποσὰ πρέπει νὰ βεβαιῶνται καὶ δλογράφως καὶ ἀριθμητικῶς εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη.

Ἄρθρον 5.

Πᾶσα ἄλλη ἐντύπος ἢ χειρόγραφος ἀπόδειξις εἰσπράκτορος δὲν θεωρεῖται ἰσχυρὰ πρὸς βεβαίωσιν εἰσπράξεως πληρωθέντων δημοσίων ἢ δημοτικῶν ἐσόδων ἢ ἄλλων δικαιοματίων οὔτε ἀποτελεῖ ἀπόδειξις κατὰ τοῦ δημοσίου.

Αριθ. _____ ΧΡΗΣΙΣ 192 *8*

TAMEION *Σωμ* 5532 Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον *8*
 { Άρθρον *8*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
	<i>500</i>	<i>Παράδοση χαρτί αριθμ. 16970 Κολυμβίου Γρ 5533 28/3/22 10.7 2022</i>
	<i>500</i>	

Ο υποφαινόμενος Ταμίας *Σωμ* δηλώνω ότι έλαβον παρά του
 Κυρίου *Ν. Οδυσσίου* την ποσότητα των Δραχμών *1000*
 ως άνω συμφώνως τῇ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθμ. _____
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ *Σωμ* Ἐν *Σωμ* τῇ *22* 192

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ
 GENERAL STATE ARCHIVES
 Παράρτημα τοῦ ἀριθμ. **5532** γραμματίου παραλαβῆς τοῦ Ταμείου

Ταμείον _____ ἔλαβον ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλαβῆς διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον _____ Δραχμῶν _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 { Άρθρον _____ Ταμείου _____ παρὰ τοῦ Κυρίου _____
 ΧΡΗΣΙΣ 192 — ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν _____ τῇ _____ 192
 Διὰ _____ Ἐν _____ τῇ _____ 192 Ὁ Ταμίας

Spyros Michaleas - University of Ioannina

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ Ν. 104 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΙΒ' ΝΟΜΟΥ

Άρθρον 84 § β' (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΦΑ' τοῦ 1837. Ὁφείλεται τοῦ Δημοσίου πληρῶσαι εἰς Ταμείον ἢ Ὑποταμείον τοῦ Κράτους χρήματα ὅπως συμφηρισθῶσιν εἰς ἕτερον Ταμείον ἢ Ὑποταμείον μετὰ χρέη των, ἐὰν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δὲν παρουσιάζωσι τὰ γραμμάτια παραλαβῆς ἐπὶ συμφηρισμῷ, ὑλόκεινται εἰς πρόστιμον 5 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ αὐτοδικαίως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου καὶ εἰσαγόμενον εἰς τὸ Δημόσιον Ταμείον ὡς ἔσδον αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐξ ἐπίσημων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίας τινὸς Ἀρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμμάτιον ἀνεὺ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένη ἀπολογίαν αὐτοῦ.

Άρθρον 85 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΒΤΝΗ τοῦ 1896). Τὰ χρηματικὰ γραμμάτια καὶ τὰ γραμμάτια συμφηρισμῶν εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ Ταμεία τοῦ Κράτους, ἐὰν παρουσιασθῶσιν εἰς τὸ ἐντός δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτὰ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ προηγουμένου ἄρθρου, εἴαν προσκρίνεται θεωρηθῆναι ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδειγμένης ἀπολείας γραμματίων παραλαβῆς ἢ γραμματίου χρηματικῶν ἐκδίδεται ἔγκρισις τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργῶν ἀντίγραφον τοῦ στελέχους, ὅπερ πρὸ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραθέν ποσὸν εἰσῆχθη εἰς τὸ Δημόσιον Ταμείον.

Άρθρον 145 (ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Νόμου ΑΦΣ' τοῦ 1857 καὶ ΒΤΝΗ' τοῦ 1896). Τὰ τριπλότυπα Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικὰ γραμμάτια θεωροῦνται ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διορισμένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐν περιπτώσει ταυτίστον, παρὰ τῶν ἀρχόντων πρὸς τοῦτο ἐντολῆν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τὰς ἀρμοδίους ἐιρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμένους τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐπιπέδων γραμματίων ὅπου βεβαιώσονται τὴν καθ' ἑκάστην μέρη σφραγίσαντες τὸν περιεχομένον θεωροῦνται ὡς ἀποκοπέντα καὶ ἀποκοπέντων ἀπ' αὐτῶν τὰ παραρτήματα, ἅτινα καταχωρίζονται ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων βιβλίων ἀποκοπέντων εἰς τὸ ἐπιπέδον Λογιστήριον κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάσματος τοῦ σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμμάτια παραλαβῆς καὶ χρηματικὰ γραμμάτια μηδὲν ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίμην θεωροῦνται, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ τὸ Δημόσιον ἀποτιλοῦσιν οὔτε δικαίωμα ἀπαίτησός τινος παρέχουσιν, ἐκτὸς ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παραρτημάτων ἢ ἐπιπέδων Λογιστηρίων στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐτοῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμείον καὶ τὰ τοιαῦτα Γραμμάτια θεωροῦνται παρὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas University of Ioannina

1697

ΧΡΗΣΙΣ 1928

Αριθ. _____

TAMEION Γνωμ 5533 Προϋπολογισμού { Κεφάλαιον 280
 Αριθρον 3

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	ΔΡΑΧ. Δ.	ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
- 200		Προσδ. δ. ασημένιες οακέραι χερσεμ. γα. ε. α. α. α. α. α. 48000 διατ. 1696 κ. α. α. α. Γαίμη 11. 5532 10-8-500 00
- 200		10 1.20

Ο διορισμένος Ταμίας Γνωμ δηλοποιώ ότι έλαβον παρά του
 Κυρίου Α. Σιδναυδης την ποσότητα των Δραχμῶν 400
 ὡς ἀνω συμφώνως τῷ Γραμματίῳ παραδόσεως ἀριθ. _____
 ΕΘΕΩΡΗΘΗ Γνωμ Ἐν 22-12-28
 Ἐν _____ 192 Ὁ Ταμίας Γνωμ

ΕΠΙΤΡΟΦΗ ΚΡΑΤΟΥ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΔΕΦΟΡΗΣΙΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ
 GENERAL STATE ARCHIVES
 5533

Παράρτημα τοῦ ὑπ' ἀριθ. _____ γραμματίου παραλάβης τοῦ Ταμείου

Ταμείον _____ ἄν ὡς παράρτημα Γραμματίου παραλάβης διὰ τὴν ποσότητα τῶν
 Προϋπολογισμοῦ { Κεφάλαιον _____ Διατάξεων _____ παραδοθεισῶν εἰς τὸ
 Αριθρον _____ Ταμείον _____ παρὰ τοῦ Κυρίου _____
 ΧΡΗΣΙΣ 192 _____ ΕΘΕΩΡΗΘΗ Ἐν _____ τῇ _____ 192
 Διὰ _____ Ἐν _____ τῇ _____ 192 Ὁ Ταμίας _____

Spyros Michaleas - University of Ioannina

422.80
 204 -

 1126.80
 39

 1165.80

1500
 1425

 75

ΠΡΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΩΝ 11 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1852 ΣΥΝ ΝΟΜΟΥ

Άρθρον 84 § β' (ως τροποποιήθη υπό του Νόμου ΒΦΑ' του 1837. 'Οφείλεται του Δημοσίου πληρωσάντες εις Ταμείον ή Υποταμείον του Κράτους χρήματα όπως συμφηρισθῶσιν εις ἕτερον Ταμείον ή Υποταμείον με χρέη των, εάν ἐν διαστήματι ἑξ μηνῶν δέν παροῦσι ἰσοσκι τὰ γραμματία παραλαβῆς ἐπὶ συμφηρισμῶ, δαδάνεται εις πρόστιμον 5 ο/ο ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Γραμματίῳ σημειουμένου ποσοῦ ἀποδοκίμως ἐκπιπτόμενον ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου και εισαγόμενον εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὡς ἰσοδον αὐτοῦ, ἐκτὸς εάν ἀποδειχθῇ ἑξ ἐπίσημων ἐγγράφων ὅτι ὁ μὴ ἐμπρόθεσμος συμφηρισμὸς προήλθεν ἐξ ἀμελείας Δημοσίας τινός Ἀρχῆς, ὅτε συμφηρίζεται μὲν τὸ γραμματίον ἀνευ ἐκπτώσεως τοῦ πρόστιμου, ἀλλὰ τὸ πρόστιμον καταλογίζεται, δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ εἰς βάρος τοῦ ἀμελήσαντος ὑπαλλήλου μετὰ προηγουμένων ἐπιλογίων αὐτοῦ.

Άρθρον 85 (ὡς τροποποιήθη ὑπὸ του Νόμου ΒΤΝΗ του 1896). Τὰ χρηματικά γραμματία και τὰ γραμματία συμφηρισμῶ εἶναι δεκτά εις τὰ Ταμεία του Κράτους, εάν παρουσιασθῶσιν εις αὐτὰ μετὰ δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των. Παρελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ταύτης, τότε μόνον γίνονται δεκτά κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς του προηγουμένου άρθρου ἔταν προσήκοντα θεωρηθῶσιν ἀπὸ τὸ παρὰ τὸ Ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν Γενικῶν Λογιστηρίων. Ἐν περιπτώσει ἀποδεδειγμένης ἀπολείας γραμματίων παραλαβῆς ή γραμματίου χρηματικῶ ἐκδίδεται ἐγκρίσει του ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ ἐλέγχου, ὅτερο πρὸ πάσης αὐτοῦ χρήσεως θεωρεῖται παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου. Ἐὰν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνδρίῳ ὑπαρχόντων στοιχείων, ὅτι τὸ δι' αὐτοῦ εἰσπραχθὲν ποσὸν ἐκλήθη εις τὸ Δημοσίον Ταμείον.

Άρθρον 145 (ὡς τροποποιήθη ὑπὸ του Νόμου ΑΦΣ' του 1885 καὶ ΒΤΝΗ' του 1896). Τὰ τριπλότυπα Γραμματία παραλαβῆς και τὰ χρηματικά γραμματία θεωροῦνται ἐκδοθέντα ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τὰ μὲν του Κεντρικοῦ Ταμείου και τῶν ἐν Ἀθήναις Ταμείων καὶ Ὑποταμείων παρὰ του ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ του Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διορισμένου ὑπαλλήλου καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν Ταμείων και Ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν ή ἐν ἐπαρχιακοῖς ταμείοις, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τούτο ἐντολὴν παρὰ του Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τὸν ἀρμοδίον εἰρηνοδικῶν ή ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεωρητικὴν τῶν ἀνωτέρων γραμματίων ἀποβεβαίωσαν τὴν καθ' ὅλα τὰ μέρη πλήρη συν φρονίαν τὸν περιλαμβανόμενον θεωροῦσι τὰ γραμματία και ἀποκόπτουσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ παραστήματα, ἅτινα καταχωρίζονται ἐπὶ τῶν ἐπιτετραμμένων ἀποδείξεων ἐκ τῶν ἐπιτετραμμένων ἀποδείξεων κατὰ μῆνα μετ' ἀποσπάσματος του σχετικοῦ βιβλίου.

Γραμματία παραλαβῆς και χρηματικά γραμματία μηδὲν ἢ μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσίμιαν θεωρηθέντα, οὔτε ἀπόδειξιν κατὰ του ἀρμοδίου ἀποκρίνουσιν οὔτε δικαίωμα ἀπαιτήσεως τινος τιμῆς οἰσιν, ἐκτὸς εάν ἀποδειχθῇ ἐκ τῶν παρὰ τῷ ἐπιτετραμμένῳ ἀποδείξεων στοιχείων, ὅτι τὰ ἐν αὐταῖς σημειούμενα ποσὰ εἰσῆχθησαν εις τὸ Δημοσίον Ταμείον ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω γραμματίων θεωροῦνται παρὰ του Διευθυντοῦ του Γενικοῦ Λογιστηρίου.

Spyros Michaleas - University of Ioannina

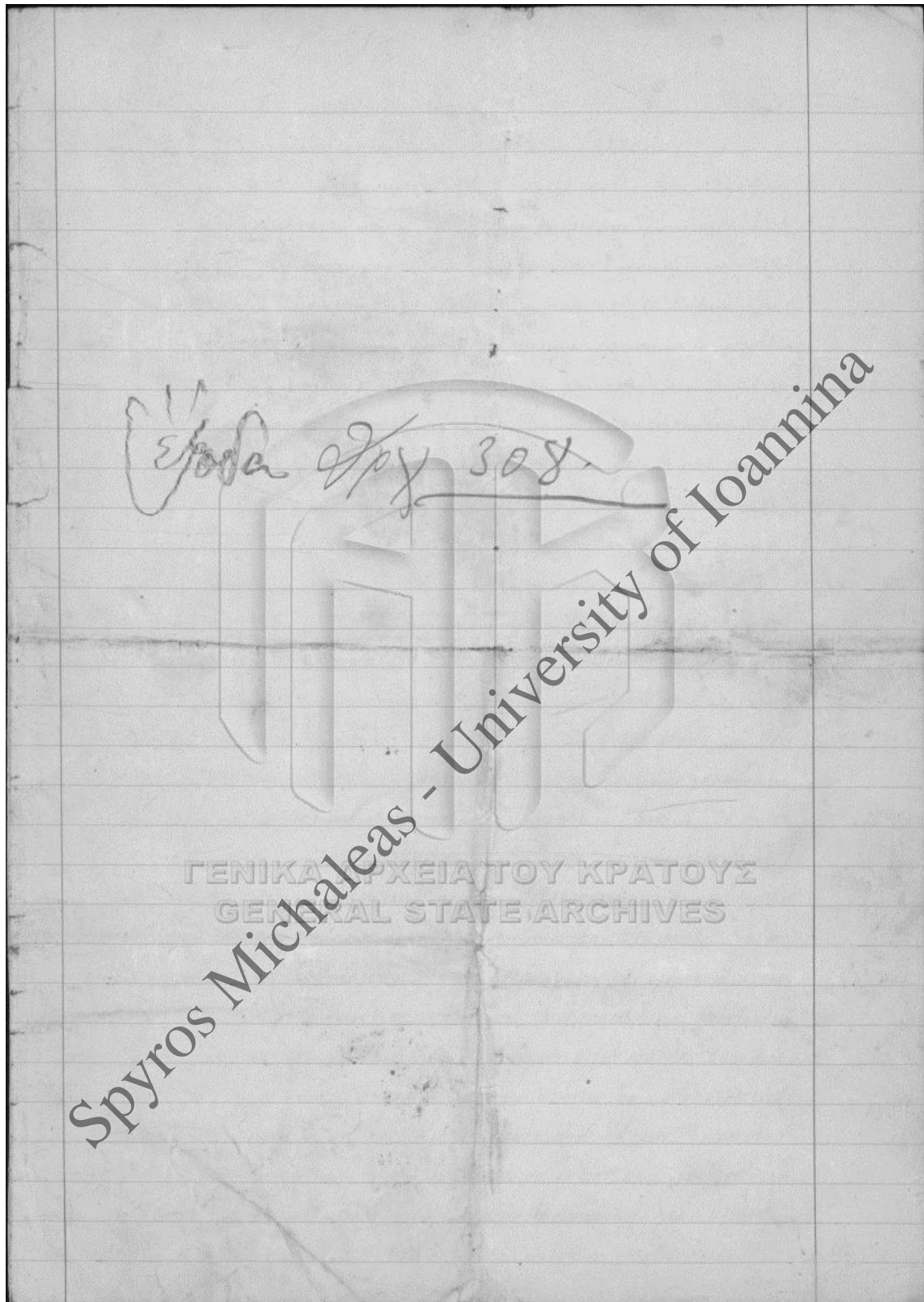

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 40

Προικοσύμφωνον Δρ. 3.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ πρώτῃ (1^η) τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου (1926) ἔτους ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Βασιλείου Στεφ. Ρακκοπούλου, σανδαλοποιῦ καὶ Πέτρου Παναγ. Σέλου λαχανοπώλου, ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοι μὲν εἰς ἐμέ γνωστοὶ δὲ εἰς τοὺς ἀνωτέρω μάρτυρας οἵτινες μοι ἐβεβαίωσαν τὴν ταυτότητά των Γεώργιος Εὐαγγέλου Βούλγαρης, ὑποδηματοποιός, κάτοικος Ἰωαννίνων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωάννης Κωνσταντίνου Τσιγκίστρας λαχανοπώλης κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἠτήσαντο τὴν συνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ ἐδήλωσαν τὰ ἐξῆς ὅτι: ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Γεώργ. Ε. Βούλγαρης ἔχων θυγατέρα εἰς νομίμου γάμου ἡλικίαν ὀνόματι Ὀλγαν Γ. Βούλγαρη, οὗσαν μεμνηστευμένην μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Ἰωάννου Κ. Τσιγκίστρου καὶ προκειμένου να συνέλθῃ μετ' αὐτῶ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς πρῶτον ἐπίσης γάμου ἐρχομένου, συνιστᾷ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός διατετιμημένης εἰς τρεῖς χιλιάδας δραχμᾶς (3.000) τὰ ἐξῆς ἦτοι 1) ἓνα μικρὸν οἰκίσκον (κ. καλύβη) κείμενον ἐνταῦθα καὶ εἰς συνοικίαν «Ζευγάρια» μετὰ τῆς αὐλῆς αὐτοῦ καὶ κοντὰ παρακαταθήματα καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ, συνορευόμενοι γύρωθεν με οἰκίας Ἰωάν. Γκαλέτα, Ἑλένης Παραμηθιώτου καὶ Νικολάου Ζαΐμη καὶ με χέρσον τόπον, οὗτινος ἡ ἀξία ὠρίσθη ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων κατὰ τὴν σύμφωνον ὑπ' αὐτῶν ἐκτίμησιν εἰς δραχμᾶς χιλίας (1.000), ὅστις θέλει περιέλθῃ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ προικολήπτου μετὰ τον θάνατον τοῦ προικοδότη 2) τὸν ρουχισμόν της, διάφορα φορέματα, ἐσώρουχα, ἔπιπλα καὶ σκευὴ ἅπαντα ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον ὑπ' αὐτῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν δύο χιλιάδων (2.000), ἦτοι συνιστᾷ καὶ δίδει αὐτῷ προίκα διατετιμημένην εἰς δραχμᾶς ἐνόλω τρεῖς χιλιάδας (3.000). Ὁ δε Ἰωάννης Κ. Τσιγκίστρας ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Ὀλγαν Γεωρ. Βούλγαρη, καὶ ἠὲχαριστήθη ἐκ τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προίκα καὶ ἀπεδέξατο πάντα τ' ἀνωτέρω. Ὁ γάμος γενήσεται Θεοῦ θέλοντος μετὰ ἓνα ἔτος ἀπὸ σήμερον. Φόρος προικός δὲν κατεβλήθη ὡς μὴ ὑποκειμένου τοῦ ποσοῦ τοῦτου εἰς

φορολογίαν, και αναλογούντος εις δραχμάς μεταλλικάς διακοσίας δέκα τέσσαρας και 25% (214.25%). Γίνεται μνεία ὅτι ἐγὼ ὁ συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβείς πληροφορίες παρά τῶν συμβαλλομένων περί τῆς προσφερομένης προικῆς ὑπομνήσας τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου ἐν περιπτώσει ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Ὑπεμνήσθη τοῖς συμβαλλομένοις ἡ μεταγραφὴ. Κατεβλήθησαν τέλη και λοιπὰ δραχμαὶ 72. Ταῦτα συνομολογησάντων και συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθὲν εὐκρινῶς και μεγαλοφώνως εις ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων και τῶν μαρτύρων και βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρά πάντων και ἐμοῦ πλην τῶν συμβαλλομένων Γεωρ. Βούλγαρη και Ἰωάννη Τσιγκίστρα συνομολογησάντων ἄγνοιαν γραμμάτων

Οἱ μάρτυρες

Ὁ Συμβολαιογράφος

Β. Σ. Ρακκόπουλος

Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης

Πέτρος Π. Σέλος

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 234

Προικοσύμφωνον Δρ. 250.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ ὀγδῶν (28^η) τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἕκτου (1926) ἔτους, ἡμέρα Πέμπτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Ἀριστοτέλους Βασιλ. Πατσέλη, δικηγόρου, κατοίκου Ἰωαννίνων καὶ Γεωργ. Βασιλ. Πατούνα, κτηνοτρόφου, κατοίκου Μικροῦ Μπισδουνίου, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς ὁ κ. Μιχαὴλ Πέτρου Μπροκούμης, κτηματίας, κάτοικος Δοβρᾶς τοῦ Ζαγορίου, προσωρινῶς διαμένων ἐνταῦθα καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Γεώργιος Ι. Μουλταϊμίδης, δικηγόρος, κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς: Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Μιχαὴλ Μπροκούμης ἔχων κόρην ἐνήλικον ὀνόματι Βασιλικὴν ἐκ τοῦ μετὰ τῆς Ἀσπασίας τὸ γένος Γερομίχα πρώτου γάμου του, δίδει ταύτην συναινοῦσαν εἰς πρῶτον γάμον μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐπίσης εἰς πρῶτον γάμον συνερχομένου, τελεσθησομένου κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ανατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ταῦτα ἕνεκα καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν τοῦ γάμου βαρῶν συνιστᾷ ὁ ῥηθεὶς Μιχαὴλ Μπροκούμης προῖκα εἰς τον δεῦτερον τῶν συμβαλλομένων ἀποτελουμένην ἐκ τῶν κάτωθι περιουσιακῶν στοιχείων ἧτοι 1) μεταβιβάζει καὶ παραχωρεῖ κατὰ πλήρους κυριότητος δικαίωμα εἰς τὸν δεῦτερον συμβαλλόμενον τὰ κάτωθι ἀκίνητα, ὧν τυγχάνει ὁ προικοδότης ἀπόλυτος καὶ ἀπεριόριστος κύριος, παραχωρῶν ὡς ἐρρήθη ταῦτα στὸν προικολήπτην, ἐλεύθερα παντός βάρους, δουλείας, ὑποθήκης, ἢ ἐκνικήσεως τρίτου καὶ πλήρως ἐλεύθερα καὶ ἀπηλλαγμένα παντός περιορισμοῦ ἧτοι 1) ἐν μαγαζεῖον κείμενον ἐπὶ τῆς Πλατείας «Ἡρώων» ἐν Ἀθήναις καὶ ὀριζόμενον μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν Πλατεῖαν «Ἡρώων» μετὰ οἰκίαν Χαραλάμπους Κοῦμερ ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ ὁδὸν Καραϊσκάκη, τὸ μαγαζεῖον τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς δύο καταστήματα χρησιμοποιούμενα ἤδη ὡς πρατήριον ποδηλάτων τὸ πρῶτον καὶ ὡς ξυλουργεῖον τὸ δεῦτερον χωριζόμενα διὰ διαφράγματος καὶ μεμισθωμένου παρά τοῦ Σταύρου Χατζηλάκκου, 2) Ὡσαύτως τὸ κάτωθεν τοῦ ἄνω μαγαζεῖου ὑπόγειον τοιοῦτον, ὅπερ χρησιμοποιεῖται ἤδη ὡς ἐστιατόριον μεμισθωμένον στὸν Παναγιώτην Καλίτσην, 3) ἐν ἄρτοποιεῖον ἐπὶ τῆς αὐτῆς Πλατείας «Ἡρώων» κείμενον μετ' ὑπογείου, συνεχόμενον

πρὸς τὸ ἄνω ὑπ' ἀριθμὸν 1 μαγαζεῖον, καὶ ὀριζόμενον μὲ τὸ ῥηθέν ἄνω μαγαζεῖον, Πλατείαν «Ἡρώων» καὶ μὲ ἕτερον μαγαζεῖον τοῦ αὐτοῦ προικοδότου χρησιμοποιοῦμενον ὡς καφενεῖον, ὀπισθεν δὲ μὲ οἰκίαν Χαραλάμπους Κοῦμερ, ὅπερ ἀρτοποιεῖον εἶναι μεμισθωμένον στὸν Μάρκον Γουδέλην, 4) ὡσαύτως συνιστᾶται ὡς προίξ τὸ δικαίωμα τῆς ἀνοικοδομήσεως οἰουδήποτε οἰκήματος ἢ κτίσματος ἐπὶ τοῦ ὑπερθεν τοῦ καφενεῖου χώρου, εἶναι δὲ τὸ καφενεῖον τοῦτο τὸ συνεχόμενον πρὸς τὸ ῥηθέν ἀρτοποιεῖον τοῦ ἀριθμοῦ τρία (3) τοῦ παρόντος συμβολαίου. Συνιστᾶται δὲ πρὸς τοῦτο ἀντιστοιχὸς δουλεία προσωπική τε καὶ πραγματική δυνάμει τῆς ὁποίας ἀκωλύτως καὶ ἐλευθέρως ἐπὶ τοῦ ὑπερθεν τοῦ καφενεῖου χώρου καὶ τῶν τοίχων τούτου θὰ δύναται ὁ προικολήπτης ἢ πᾶς γενικός ἢ εἰδικὸς αὐτοῦ διάδοχος νὰ ἀνεγείρῃ οἰκοδομὴν ἢ κτίσμα αὐτοῦ οἰουδήποτε, ὑποχρεοῦμένου τοῦ προικοδότου ἢ παντός διαδόχου αὐτοῦ γενικοῦ ἢ ἐξ αὐτοῦ ἔλκοντος τὰ δικαιώματα νὰ ἀνεχθῆ τὴν ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος καφενεῖου στήριξιν οἰκοδομῆς ἢ ἐπέκτασιν τοιαύτης ἀνεγερθησομένης ἐπὶ τῶν λοιπῶν συνεχομένων μαγαζείων τοῦ προικολήπτου ἢτοι τῶν κατὰ τὰ ἄνω ὡς προικῶν διδομένων ἀντιστοιχῶς ὑποχρεοῦται ὁ προικοδότης καὶ πᾶς τρίτος ἐκ τούτου ἔλκων τὰ δικαιώματα νὰ μὴ ἀνεγείρῃ ἄνωθεν τοῦ ῥηθέντος καφενεῖου, ὡς νῦν εὐρίσκεται, οἰκοδομὴν ἢ νὰ ἀνυψώσῃ τοὺς τοίχους ἢ ἐν γένει νὰ ἐπιχειρήσῃ οἰουδήποτε πρᾶξιν παρακωλύουσαν τὴν ὡς ἄνω συνισταμένην προσωπικὴν καὶ πραγματικὴν δουλείαν. Κύριος ἀπόλυτος τῆς ἀνεγερθησομένης τοιαύτης οἰκοδομῆς θέλει εἶσθαι ὁ κύριος τῶν ὡς ἄνω ἀκινήτων τῶν παραχωρουμένων ὡς προίξ ἀσχέτως τοῦ τίς θέλει εἶναι ὁ ἐκάστοτε κύριος τοῦ καφενεῖου, τουτέστιν ἐν πάσει περιπτώσει κύριος τῶν ἀνεγερθησομένων οἰκοδομῶν ἢ οἰουδήποτε κτίσματος θέλει εἶναι ὁ προικολήπτης. 5) Παραχωρεῖται ὡς προίξ τὸ εἰσοδήμα τοῦ ἄνω περιγραφέντος καφενεῖου, ἐπὶ μίαν τετραετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἐκχωροῦνται δὲ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαι αἱ κατὰ τοῦ μισθωτοῦ ἀγωγαὶ καὶ τὰ παραγγέλματα. Δικαιοῦται ὅμως ὁ προικολήπτης (διαγράφεται ἡ λέξις προικολήπτης καὶ ἀντ' αὐτῆς προστίθεται ἡ λέξις «προικοδότης») διαρκούσης τῆς τετραετίας ν' ἀποζημιώσῃ τὸν προικολήπτην διὰ τῆς παροχῆς τῶν μισθωμάτων ἢ τοῦ εἰσοδήματος ἐν γένει τοῦ ῥηθέντος καφενεῖου διὰ τὸν ὑπολειπόμενον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς τετραετίας χρόνον καὶ ν' ἀναλάβῃ ἐλεύθερον τὸ ῥηθέν καφενεῖον. 6) Τὰ ἀνωτέρω ἀκίνητα κείμενα ἅπαντα ὡς ἐρρήθη ἐν Ἀθήναις καὶ κατὰ τὴν Πλατείαν «Ἡρώων» συνιστῶνται ὡς προίξ διατετιμημένη λόγῳ πωλήσεως, ἡ δὲ διατίμησις ὠρίσθη εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν τῶν δραχμῶν διακοσίων πενήκοντα χιλιάδων (250.000) συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ τετραετοῦς εἰσοδήματος τοῦ καφενεῖου, ὥστε ταῦτα περιέρχονται ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου εἰς τὴν πλήρη κυριότητα, νομὴν καὶ κατοχὴν

τοῦ προικολήπτου δυναμένου νὰ διαθέτῃ ταῦτα κατὰ βούλησιν δυναμένου νὰ κτίζῃ νέας οἰκοδομάς ἐπ' αὐτῶν, καθιστάμενος ἀπολύτως κύριος τούτων, νὰ πωλῇ καὶ μεταβιβάξῃ ταῦτα καὶ ἐν γένει νὰ διαθέτῃ ταῦτα δι' οἰανδήποτε αἰτίαν κατὰ βούλησιν. 7) Τα ἀνωτέρω ἀκίνητα περιῆλθον τῷ προικοδότῃ ἐξ ἀγορᾶς γενομένης κατὰ τὸ ἔτος 1892 καὶ δὴ τὸ μὲν ἀρτοποιεῖον καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 καὶ 2 μαγαζεῖον ἐκτίσθη παρά τοῦ προικοδότου ἐπὶ οἰκοπέδου ἀγορασθέντος ἐν δημοπρασίᾳ, διαγράφονται δύο λέξεις, παρά τῶν Δημητρίου Ρέτου καὶ Κων/νου Σαῖνη, τὸ δὲ καφενεῖον ἐξ ἀγορᾶς παρά τῆς Ρηγούλας Κτενᾶ καὶ Χρήστου Κορφίτη. Ταῦτα δὲ πάντα ἀνωκοδομήθησαν παρά τοῦ ἰδίου προικοδότου κατὰ τὸ ἔτος 1895 εὐρισκόμενα ἔκτοτε ἀδιαλείπτως εἰς τὴν κατοχὴν του. Ἦδη δὲ πάντα τ' ἀνωτέρω ἀκίνητα μεταβιβάζονται τῷ προικολήπτῃ μετὰ πασῶν τῶν συμπαραμαρτουσῶν πραγματικῶν καὶ προσωπικῶν δουλειῶν ὑπὲρ τῶν, διαγράφεται με λέξιν αὐτῶν. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ καφενεῖον μόνον κατὰ τὸν ὑπεράνω χῶρον μεταβιβάζεται τῷ προικολήπτῃ, παραμένον κατὰ τὰ ἄλλα εἰς τὴν κυριότητα τοῦ προικοδότου περιορισμένης μόνον κατὰ τὴν δουλείαν τῆς ἀνωκοδομήσεως ἐπὶ τοῦ ὑπεράνω χώρου παραχωρουμένου τῷ προικολήπτῃ καὶ κατὰ τὸ τετραετές εἰσόδημα ὅπερ ὡσαύτως παραχωρεῖται τῷ προικολήπτῃ. 8) Ὁ Δημόσιος, Δημοτικὸς καὶ οἰοσδήποτε ἄλλος φόρος ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου βαρύνουσι τὸν προικολήπτῃν ὑποχρεούμενον πρὸς ἀπόδοσιν στὸν προικοδότῃν παντός τυχόν φόρου καταβεβλημένου διὰ τὸ πέραν τοῦ γάμου χρονικὸν διάστημα. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης πράξεως ἀντιστοιχεῖ εἰς δραχμὰς μεταλλικὰς δέκα πέντε χιλιάδας ἑξακοσίας εἴκοσι πέντε (15.625) ἐφ' ὧν ἀναλογεῖ φόρος δραχμῶν μεταλλικῶν (245) ὅστις κατεβλήθη εἰς τὸ Ταμεῖον Ἰωαννίνων δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 4.765 διπλοτύπου εἰσπράξεως δημοσίου εἰσπράκτορος Αθ. Μπάη. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραχμαὶ 4220,00. Τὸ ὑπερβάλλον τέλος χαρτοσήμου ἐκ δραχμῶν 2.210 συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὑπὲρ ἀναγκαστικοῦ δανείου κατεβλήθη εἰς τὸ Ταμεῖον Ἰωαννίνων δυνάμει τῶν ὑπ' ἀριθμὸν 4342, 4343 καὶ 4344 γραμματίων παραλαβῆς του.

Ταῦτα συνομολογησάντων και συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων προς ὡς ὑπεμνήσθη ὁ περί μεταγραφῆς νόμος καί αἱ συνέπειαι τῆς παραλείψεως του, συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφῶνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρά πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Α.Β. Πατσέλης

Γ.Β. Πατούνας

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Μ.Π.Μπροκούμης

Γ.Ι. Μουλταϊμίδης

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν.Κ. Ευθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 322

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 29.913

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εικοστῇ τετάρτῃ (24^η) τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου (1926) ἔτους ἡμέρα Παρασκευὴν ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Κωνσταντίνου Νικολάου Εὐθυμιάδου, γεωργοκτηνοτρόφου καὶ Γεωργίου Ἰωάνν. Κοτρότσου, γεωργοῦ, κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς ὁ Μωυσῆς Ἰωσήφ Κοντός, κρεοπώλης καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωσήφ Ἰακώβ Κοντός ἔμπορος, κάτοικοι ἀμφοτέρω Ἰωαννίνων καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ Μωυσῆς Κοντός ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου να συνέλθει ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μήλια εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἱεροῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς δευτέρου γάμον ἐρχομένου Ἰωσήφ Ἰακώβ Κοντοῦ, συνιστᾷ τὴν προίκα αὐτῆς διὰ τοῦ παρόντος καὶ δίδει λόγῳ προικός εἰς τὸν μελλόνυμφόν της Ἰωσήφ Κοντόν 1) τὸν ῥουχισμόν της καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη, τιμαλοῦ ἀντικείμενου, ἔπιπλου, σκεύη καὶ ἄλλα εἶδη ἀξίας, κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν δέκα ἐπτὰ χιλιάδων ἑνεακοσίων δέκα τριῶν <17913> καὶ 2) μετρητὰς δραχμὰς δώδεκα χιλιάδας <12.000> τὰς ὁποίας ἔλαβεν ὁ Ἰωσήφ Ἰακώβ Κοντός παρὰ τοῦ Μωυσέως Κοντοῦ προηγουμένως καὶ ἐκτός τοῦ γραφείου μου το ὡμολόγησεν ἐνώπιον μου καὶ τῶν μαρτύρων. Ὁ Ἰωσήφ Ἰακώβ Κοντός ἐδήλωσεν ὅτι ἠὲχαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προίκα ἣν πᾶσαν παρέλαβεν ὁ κύριος καὶ συνωμολόγησεν καὶ ἀπεδέξαντο πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἠρώτησα τοὺς συμβαλλομένους ἂν ἐγένετο προγενεστέρα σύστασις προικός ἢ δωρεᾶς καὶ περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν ὑπομνήσας εἰς αὐτὰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ Νόμου 1641 κατὰ τὰς συνέπειας αὐτοῦ ἐν περιπτώσει ἀνακριβοῦς δηλώσεως, οὗτοι δὲ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι δὲν ἐγένετο οὔτε ἄλλη σύστασις προικός οὔτε δωρεὰ τις. Γίνεται μνεία ὅτι τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης πράξεως ἀντιστοιχοῦν πρὸς δραχμὰς μεταλλικὰς χιλίας ὀκτακοσίας ἐξήκοντα ἑννέας καὶ 60 <1869.60> εἶναι ἀφορολόγητον. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραχ. 720.

Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναπεδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγινωθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν ματύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ. _

Οἱ μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Κ. Ν. Εὐθυμιάδης

Μωσῆς Ἰ. Κοντός

Γ. Ἰ. Κοτρότσος

Ἰωσήφ Ἰ. Κοντός

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 323

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 22.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εικοστῇ τετάρτῃ (24^η) τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἔκτου (1926) ἔτους ἡμέρα Παρασκευὴ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Θεοδώρου Στεφάνου Μπόζιου, γεωργοῦ, κατοικοῦ Νεοχωροπούλου καὶ Θεοδώρου Νικολάου Στέφου, γεωργοῦ, κατοικοῦ Σαντοβίτισης, ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθην παρὰ τῶν ἄνω μαρτύρων, Χαρίκλειαν χήρα Σπυρίδωνος Καραμάνου, οἰκοδέσποινα, κάτοικος Ἰωαννίνων ἀφ' ἑνός καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Σωτήριος Χρήστου Μακεδῶν, σαγματοποιός, κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ ἐδήλωσαν τὰ ἐξῆς. Ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων ἔχουσα κόρην ἐνήλικον ὀνόματι Αἰκατερίνην, ἐκ πρώτου καὶ νομίμου γάμου μετὰ τοῦ Σπυρίδωνος Καραμάνου, καὶ προκειμένου αὕτη νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ανατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἠρχομένου Σωτηρίου Χρ. Μακεδόνας, συνιστᾷ τὴν προίκα αὐτῆς διὰ τοῦ παρόντος καὶ δίδει λόγῳ προικός εἰς τὸν μελλονύμφον τῆς Σωτήριον Μακεδόνα 1) τὸν ρουχισμόν τῆς, ἀπαρτιοθησόμενον ἀπὸ κλινοσκεπάσματα, διάφορα ἐσώρουχα, φορέματα καὶ λοιπὰ, ἐκτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐκτίμησαν εἰς δραχμᾶς δώδεκα χιλιάδας (12.000). 2) μετρητὰς δραχμᾶς δέκα χιλιάδας (ἀριθ. 10.000) ἐξ ὧν δραχμαὶ πέντε χιλιάδας (5.000) εἰς ὁμολογίας τῆς ἀπὸ 5/5/25 Συμβάσεως Δημοσίου – Τραπεζῆς (ἀποζημιώσεως Προσφύγων) κατεβλήθησαν τῷ Σωτηρ. Μακεδόνι ὑπὸ τῆς πρώτης τῶν συμβαλλομένων προηγουμένης καὶ ἐντὸς τοῦ Γραφείου μου, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐκ δραχμῶν πέντε χιλιάδων (5.000) καταβληθήσεται ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, εἰς μετρητὰ. Ὁ γάμος Θεοῦ θέλοντος τελεσθήσεται τὴν (διαγράφεται μία λέξη) μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ σήμερον. Ὁ δὲ δεῦτερος τῶν συμβαλλομένων Σωτήριος Μακεδῶν ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Αἰκατερίνην Σπυριδ. Καραμάνου, ἠὲ χαριστήθη εἰς τῆς παρ' αὐτῆς παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προίκαν καὶ συνωμολόγησε καὶ ἀπεδέξατο πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἐγὼ ὁ

Συμβολαιογράφος υπέμνησα τοῖς συμβαλλομένοις διαγράφονται τρεῖς λέξεις ἠρώτησα τοῖς συμβαλλομένοις ἄν ἐγένετο προγενεστερά δωρεά ἢ σύστασις προικός ὑπό τῆς προικοδοτρίας πρὸς τὸν προικολήπτη ὑπομνήσας αὐτοῖς τὸ ἄρθρον 55 τοῦ Νόμου 1641 ἐν περιπτώσει ἀνακριβοῦς δηλώσεως, οὗτοι δὲ μοι ἀπήντησαν ὅτι δὲν ἐγένετο μεταξύ τῶν προγενεστερά δωρεά ἢ σύστασις προικός. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικός, ἀντιστοιχοῦν πρὸς δραχμὰς 1375, μεταλλικὰς εἶναι ἀφορολόγητον. Δηλοῦται ὡσαύτως ὅτι ἡ προικοδότρια ἐγεννήθη εἰς τῷ χωρίῳ Σαντοβίτση. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραγμαὶ 540. Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναπεδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρὸν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπίκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν ματύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ πλὴν τῆς Χαρίκλειας Σπ. Καραμάνου δηλωσάσης ἄγνοιαν γραμμάτων.

Οἱ μάρτυρες

Οἱ συμβαλλόμενοι

Θεόδ. Μπόζιος

Σ. Μακεδών

Θεόδωρος Ν. Στέφος

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Ευθυμιάδης

Αριθμός 325

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 20.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ ὀγδῶ (28^η) τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἕκτου (1926) ἔτους ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτιτῶ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Κωνσταντίνου Σπυρίδωνος Γκαραμπέτσου κτηματίου, καὶ Μιλτιάδου Αναστασίου Καζαντζῆ ζαχαροπλάστου κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν ἀφ' ἑνὸς ὁ γνωστός μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέος Γεώργιος Θεοδώρου Ρώσσης δημόσιος εἰσπρακτῶρ, κάτοικος ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ, Ἰωαννίνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ ἄγνωστός μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέος Γεώργιος Χρήστου Κυριάκης, οπωροπώλης ἐξ Ἀργυροκάστρου Βορείου Ἠπείρου, διαμένων ἐν Ἀμερικῇ, προσωρινῶς δὲ διαμένων ἐνταῦθα, καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ Γεώργιος Θεοδ. Ρώσσης ὡμολόγησεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀγγελικὴ νὰ συνέλθῃ εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἐρχομένου Γεωργίου Χ. Κυριάκη, συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς διὰ τοῦ παρόντος καὶ δίδει λόγῳ προικός διαγράφονται τρεῖς λέξεις, ὑποσχεταὶ νὰ δώσῃ τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός δραχμὰς μετρητάς εἴκοσι χιλιάδας <20.000>, τὰς ὁποίας ὑποχρεοῦται νὰ μετρήσῃ ὁ ῥηθεὶς Γεωρ. Ρώσσης τῷ προικολήπτη Γεωργ. Κυριάκη ἢ τούτου ἀπουσιάζοντος ἐντεῦθεν τῷ μητρὶ αὐτοῦ, ἀντιπροσώπου τούτου, Εὐγενία Χρ. Κυριάκη ἐνταῦθα μετὰ πάροδον ἑνὸς καὶ ἡμίσεως <1 1/2> ἔτους ἀπὸ σήμερον, ἤτοι τὴν τριακοστήν <30> Ἰουνίου 1928 εἰκοστοῦ ὀγδοῦ ἔτους, ἀτόκως καὶ ἐν ὑπερημερίᾳ μετὰ τοῦ νομίμου τόκου τῆς ἄχρις ἐξοφλήσεως. Ὁ δὲ δεύτερος τῶν συμβαλλομένων Γεωργ. Χ. Κυριάκης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Ἀγγελικὴν Γεωργίου Ρώσση ἠὲ χαριστήθη ἐκ τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Τὸ ποσὸν διαγράφονται δύο λέξεις. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἐγὼ ὁ Συμβολαιογράφος ἠρώτησα τοῖς συμβαλλομένοις ἂν ἔλαβεν χώραν προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προῖξ τοῦ αὐτοῦ προικοδότη πρὸς τὸν προικολήπτην, οὗτοι δὲ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι οὔτε δωρεὰ οὔτις συνεστήθη οὔτε προῖξ. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικός, ἀντιστοιχοῦν πρὸς δραχμὰς μεταλλικὰς, χιλίας

διακοσίας πενήντα <1.250>, είναι άφορολόγητον. Κατεβλήθησαν τέλη και λοιπά δραγμαί 540. Ταῦτα συνομολογησάντων και συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς και μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων και τῶν μαρτύρων και βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρά πάντων και ἐμοῦ.

Οἱ μάρτυρες

Οἱ συμβαλλόμενοι

Κ. Γκαραμπέτσος

Γεώργιος Κυριάκης

Μ.Καζαντζής

Γεώργιος Θ. Ρώσσοσ

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Ευθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 534

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 15.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ Τετάρτῃ (4^η) τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Παρασκευῆ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρητέων Βασιλείου Θεοδώρου Ἀλεξίου, γεωργοῦ ἐκ Δραμενῶν καὶ Γεωργίου Νικολάου Ἀνδρέου, γεωργοῦ ἐκ Πλέσσιας-Τσαρκοβίστης παρατυχόντων ἐνταῦθα, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρητέοι ἀφ' ἑνὸς ὁ Νικόλαος Γεωργίου Λώτας, γεωργός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Φίλιππος Γεωργίου Παπᾶς, γεωργός, ἀμφότεροι κάτοικοι τοῦ χωρίου Πλέσσιας-Τσαρκοβίστης, καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ Νικόλαος Λώτας ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Γιαννοῦλα νά συνέλθῃ εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτου γάμου ἐρχομένου Φιλίππου Γεωργ. Παπᾶν, συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διαγράφεται μιά λέξις, διὰ τοῦ παρόντος καὶ ὑπόσχεται νά δώσῃ εἰς τὸν μελλονύμφον τῆς Φίλιππον Γεωρ. Παπᾶν λόγῳ προικός δραχμάς δέκα πέντε χιλιάδας <15.000> μετρητάς, τὰς ὁποίας ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται νά μετρήσῃ αὐτῷ δραχμάς μὲν πέντε χιλιάδας <5.000> τὴν πρώτην <1> Μαρτίου ἐνεστῶτος ἔτους 1927, ἑτέρας πέντε χιλιάδας <5.000> τὴν τριακοστήν πρώτην <31> Μαΐου ἐνεστῶτος ἔτους 1927 καὶ τὸ ὑπόλοιπον τῶν δραχμῶν πέντε χιλιάδων <5.000> τὴν δεκάτην πέμπτην <15> Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους 1927 ἀτόκως καὶ ἐν ὑπερημερίῳ ἐκτούμενη μόνον διὰ [διὰ] τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας ἀνευ ἐν ταύτης πρὸς πληρωμὴν ἢ ἄλλης τινὸς ὀχλήσεως μετὰ τοῦ νομίμου τόκου τῶν πρὸς δέκα πέντε ἐπί τοις ἑκατόν <15%> ἄχρις ἐξ οφλήσεως δυνάμενο τοῦ παρόντος ἐκτελεστοῦ κηρυσσομένου ἀνευ δικαστικῆς μεσολαβήσεως. Πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ ποσοῦ τούτου συνομολογήθη μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ὅτι εἰς περίπτωσιν μὴ ἐμπροθέσμου καταβολῆς τῶν ὡς ἀνω δόσεων δικαιούται ὁ Φίλιππος Γεωργ. Παπᾶς ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Νικολ. Λώτα δυνάμει τοῦ παρόντος ἐκτελεστοῦ κηρυσσομένου ὑπόλογου, αἰγοπρόβατα ἢ <χονδρά> μεγάλα ζῶα μέχρι συμπληρώσεως τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Ὁ δὲ δεύτερος τῶν συμβαλλομένων ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νά λάβῃ ὡς νόμιμον σύζυγόν του τὴν Γιαννοῦλαν

θυγατέρα Ν. Λώτα, ηύχαριστηθείς εις τήν παρασχεθεΐσαν αὐτῷ προΐκα, ἀποδεχθεΐς καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω εκτεθέντα. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραχμαὶ 360. Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Βασίλειος Θ. Ἀλεξίου
Γεωργίου Ν. Ἀνδρέου

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Νικόλαος Γ. Λώτας
Φίλιππος Γ. Παπᾶς

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 538

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 8.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ ἐβδόμῃ (7^η) τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Δευτέρα ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Παύλου Κωνσταντίνου Φωτιάδου, καφεπώλου καὶ Πέτρου Λαζάρου Λαζοπούλου, κτηματίου, ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς οἱ Γεώργιος Σπυρίδωνος Καμποσιώρης, παντοπώλης, Δημήτριος Σπυρίδ. Καμποσιώρης, κρεοπώλης, Εὐάγγελος Σπυρ. Κομποσιώρης, παντοπώλης καὶ Λευκοθέα θυγάτηρ Σπύρου Καμποσιώρη, οἰκοκυρά, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Βασίλειος Φιλίππου Γιαννάκοβας, ὀπωροπώλης, ἅπαντες κάτοικοι Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Οἱ πρῶτοι συμβαλλόμενοι ἐδήλωσαν ὅτι προκειμένου ἢ ἐξ αὐτῶν Λευκοθέα θυγάτηρ Καμποσιώρη, ἀδελφή αὐτῶν νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου καὶ νομίμου διαγράφονται τρεῖς λέξεις δευτέρου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ εἰς πρῶτου γάμου ἐρχομένου Βασιλείου Φ. Γιαννάκοβα συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδουσιν τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς . 1) Τὰ τρία τέταρτα $\frac{3}{4}$ ἐξ ἀδιαιρέτου μιᾶς οἰκίας μετὰ τῆς περιοχῆς τῆς καὶ παντός αὐτῆς παρακολουθήματος καὶ ἐξαρτήματος, ἀνήκοντα εἰς τοὺς Γεωρ. Σ. Καμποσιάρην, Δημήτρ. Σ. Καμποσιάρην καὶ Λευκοθέαν Σ. Καμποσιάρην κατὰ μερίδα ἐνὸς τετάρτου εἰς ἕκαστον, κειμένης ἐνταῦθα καὶ κατὰ τῆς ὁδοῦ Ἀβέρωφ διαγράφεται ἢ λέξις Ἀβέρωφ καὶ προστίθεται ἢ λέξις Δωδώνης καὶ συνορευομένης γύρωθεν καὶ ἐν ὅλῳ μὲ ἰδιοκτησίαν Παύλου Φωτιάδη, μὲ ἰδιοκτησίαν Ἀδελφῶν Κίγκου καὶ μὲ ἰδιοκτησίαν ἀδελφῶν Ζήκου καὶ μὲ δρόμον δημόσιον Δωδώνης, περιελθοῦσαν αὐτοῖς ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1919 ἀποβιωσάντος πατρός των Σπυρ. Καμποσιάρη, περί ἧς ἐπεδόθη δῆλωσις εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν Ἰωαννίνων ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἔνδε συνημμένου πιστοποιητικοῦ αὐτῆς, ἐκτιμηθέντα τὰ τρία ταῦτα τέταρτα ἐξ ἀδιαιρέτου μόνον διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ τέλους χαρτοσήμου κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησις εἰς δραχμὰς τρεῖς χιλιάδας <3.000> 2) ἅπαντα τὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη τὰ εὕρισκόμενα ἤδη ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀποτιμηθέντα εἰς δραχμὰς χίλιας <1000> καὶ 3) μετρητὰ δραχμὰς τέσσαρας χιλιάδας ἄς

χορηγεί ό έκ τών συμβαλλομένων Εύάγγελος Καμποσιάρης, έξ ών δραχμαί μέν χίλια <1.000> κατεβλήθησαν ένώπιον μου και τών μαρτύρων σήμερον, τó δέ υπόλοιπον τών δραχμών τρισχιλίων καταβληθήσεται όκτώ ήμέρας πρό τής τελέσεως του γάμου. Ό γάμος γεννήσεται Θεού θέλοντος τήν 27 Φεβρουαρίου ένεστώτος έτους. Ό δέ δεύτερος τών συμβαλλομένων Βασίλειος καθαρογράφεται μιά λέξις Φιλίππου Γιαννάκοβας έδήλωσεν ότι έδέχθη νά λάβη νόμιμον σύζυγον του τήν Λευκοθέαν θυγατέρα Σπυρ. Καμποσιάρη, ηύχαριστήθη εις τήν παρασχεθείσαν αύτῷ προίκα, και άπεδέχθη πάντα τ' άνωτέρω έκτεθέντα. Έγώ δέ ό Συμβολαιογράφος ήρώτησα τοίς συμβαλλομένοις άν έγένητο προγενεστέρα τις δωρεά ή σύστασις προικός, ούτοι δέ μοι άπήντησαν όχι, ύπομνήσας άμα αύτοίς τó άρθρο 55 του 1641 Νόμου περι άνακριβοϋς δηλώσεως. Το ποσόν τής προκειμένης προικός άναλογοϋν εις δραχμάς μεταλλικάς 533&30 δέν ύποκειται εις φόρον προικός. Κατεβλήθησαν τέλη και λοιπά δραχμαί 270. Ταϋτα συνομολογησάντων και συναποδεξαμένων τών συμβαλλομένων πρός οϋς ύπεμνήσθη ή μεταγραφή, συνετάχθη τó παρόν όπερ άναγνωσθέν εις έπήκοον τών συμβαλλομένων και τών μαρτύρων βεβαιωθέν ύπογράφεται παρά πάντων και έμοϋ πλην τών Δημ. Καμποσιάρη & Βασιλ. Γιαννάκοβα δηλωσάντων άγνοια γραμμάτων.

Οί Μάρτυρες

Π. Λαζόπουλος

Π. Φωτιάδης

Οί Συμβαλλόμενοι

Λευκοθέα Σ. Καμποσιώρη

Εύάγγελος Σ. Καμποσιώρης

Γεω. Καμποσιώρης

Ό Συμβολαιογράφος

N. K. Εύθυμιάδης

Αριθμός 547

Προικοσύμφωνον δραχ. 28.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ δεκάτῃ (10) τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Πέμπτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Νικολάου Χρ. Γεωργιάδου, κτηματίου, καὶ Γεωργίου Ἡλία Καζαντζῆ, χαλκουργοῦ, ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνός ὁ Δημήτριος Γεωργίου Θωμᾶς παντοπώλης, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Βασίλειος Μιχαὴλ Γούδας γαλακτοπώλης, κάτοικοι ἀμφότεροι Γραμμένου διαμένοντες ἐνταῦθα καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἑξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Δημήτριος Γεωργίου Θωμᾶς ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Χριστίνα νὰ συνέλθῃ εἰς πρῶτον νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἐρχομένου Βασιλείου Γούδου, συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς διὰ τοῦ παρόντος καὶ δίδει λόγῳ προικός εἰς τὸν μελλόνυμφὸν τῆς Βασίλ. Γούδου 1) Τὸν ρουχισμόν τῆς καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη, τιμαλφῆ ἀντικείμενα, ἔπιπλα καὶ σκευὴ μαγειρικά, συμφώνως πρὸς τὸν καθαρογράφεται ἡ λέξις «ἀνταλλαγέντα» μεταξύ τῶν συμβαλλομένων κατὰ τὸ ἔθιμον τοῦ τόπου τῶν, κατάλογον, ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν δέκα χιλιάδων <10.000> 2) μίαν ἀγελάδα ἀξίας διὰ τὴν ἐπιβολὴν του χαρτοσήμου δραχμῶν δύο χιλιάδων <2.000> 3) μετρητὰς δραχμάς δέκα χιλιάδας <10.000> καταβληθησομένας τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου, τελεσθησομένου Θεοῦ θέλοντος ἐντός διαγράφονται τέσσαρες λέξεις 4) Τὸ ἐν τέταρτον <1/4> μιᾶς οἰκίας του κειμένης ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ παρόδου τῆς Πλατείας Πάργης καὶ συνορευομένης γύρωθεν μὲ οἰκίαν Δημοσίου πρῶην ἀνταλλαγέντος Μουσουλμάνου Νασήτ Μπέη, μὲ οἰκίαν Λούτση μὲ στενὸν δρομίσκον καὶ μὲ πάροδον πλατείας Πάργης, καὶ δὴ τὸ μέρος τὸ πρὸς τὴν Δυτικὴν πλευράν αὐτῆς κείμενον, τὸ ἀρχόμενον δηλοῦντι ἀπὸ τὴν καπνοδόχον παλαιοῦ πρὸς τὸν δρόμον οἰκίσκου καὶ ἄγον κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν λιθίνην κλίμακα τῆς οἰκίας, ἐκεῖθεν δὲ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν Νεσήτ Μπέη ὡς τοῦτο διαχωρίζεται ἐν τῷ ἄνω διαμερίσματι τῆς οἰκίας, ἐκτιμηθὲν κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν μόνου διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ χαρτοσήμου εἰς δραχμάς πέντε χιλιάδας <5.000> . 5) Τὸ ἥμισυ <1/2>

τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας του ἐν τῷ χωρίῳ Γραμμένῳ, τὸ πρὸς τὴν Βορειαν πλευράν αὐτῆς κείμενον τὸ ἄνωθεν τῆς συκέας καὶ πρὸς τὸν τοίχον Τσάρα - Σφένδαμνον ἐκτιμηθέν διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ χαρτοσήμου εἰς δραχμάς χιλίας < ἀριθ. 1000>. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἀκίνητα χορηγοῦνται ὡς προῖξ ἀδιατίμητος.

Ὁ δὲ Βασίλειος Γούδας ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Χριστίαν Δημητρ. Θωμᾶ, ἠὺχαριστήθη εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῆς παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα, ἣν πάσαν παρέλαβεν, πλὴν τῶν μετρητῶν, ὡς κύριος καὶ συνωμολόγησε καὶ ἀπεδέξατο πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα παρὰ τῶν συμβαλλομένων διαγράφονται τέσσαρες λέξεις ἡρώτητα τοῖς συμβαλλομένοις ἂν ἐγένετο προγενεστέρα δωρεὰ ἢ σύστασις προικός ὑπὸ τοῦ προικοδότου πρὸς τὸν προικολήπτην ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἀρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641 ἐν περιπτώσει ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Οὗτοι δὲ μοὶ ἀπήντησαν ὅτι δὲν ἐγένετο προγενεστέρα δωρεὰ ἢ σύστασις προικός. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης πράξεως εἶναι ἀφορολόγητον ὡς ἀντιστοιχοῦν εἰς δραχμάς μεταλλικὰς 1866.60. ἐγένετο Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραχμαὶ 720. Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναπεδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων πρὸς οὐς ὑπεμνήσθη ἢ μεταγραφῆ, συνετάχθη τὸ παρόν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Γ. Καζαντζῆς

Ν. Γεωργιάδης

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Δ. Γ. Θωμᾶς

Β. Γούδας

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 568

Προικοσύμφωνον Δραχ. 10.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἑβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτικῷ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Ἰωάννου Χρήστου Πανούση, φωτογράφου, κατοικοῦ Δόλιανης τοῦ Ζαγορίου καὶ Γεωργίου Βασιλ. Αλεξίου, κατοικοῦ Τσεριτσαίων, ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθην παρὰ τῶν ὡς ἄνω μαρτύρων Κωνσταντίνος Βασιλείου Δεμπίσης, ἐργατικός, κάτοικος τοῦ χωρίου Δρεστενίκου τοῦ Ζαγορίου, ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Μιχαὴλ Ἀναστασίου Πανούσης, γεωργός, ἐκ Λίππας κάτοικος Δρεστενίκου, καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ ἐδήλωσαν καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλόμενων Κωνσταντίνος Δεμπίσης ἔχων κόρη ὀνόματι Γλυκερίαν, ἐν νόμιμον ἡλικίαν διαγράφονται τρεῖς λέξεις, δίδει ταύτην συννοῦσαν εἰς πρῶτον καὶ νόμιμον γάμον ὡς σύζυγόν εἰς τὸν δεύτερον συμβαλλόμενον Μιχαὴλ Πανούσην, συνεργόμενον ὡσαύτως εἰς πρῶτου γάμου κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ανατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας συνιστᾷ δὲ διὰ τοῦ παρόντος τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικὸς τὰ ἐξῆς ἧτοι 1) μίαν οἰκίαν μετὰ τῆς περιοχῆς του καὶ ἀχυρῶνος κειμένην ἐντὸς τοῦ χωρίου Δρεστενίκου – Ζαγορίου καὶ συνορευομένην γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ οἰκίαν καὶ κῆπον Ἀθανασίου Δεμπίση καὶ μὲ δρόμον, 2) ἓνα πρᾶσσόκηπον ἐν τέταρτον στρέμματος εἰς θέσιν Μπασκὰ συνορευόμενα γύρωθεν με κῆπον Ἀθαν. Δεμπίση, μὲ ἀγρὸν Φωτεινῆς Παπαδημητρίου, μὲ κῆπον Κωνσταντίνου Παπαγιαννοπούλου καὶ μὲ δρόμον. 3) Ἀγρὸν εἰς θέσιν «Παλιάμπελο» ἡμίσεως στρέμματος, συνορευόμενα μὲ λάκκον, μὲ ἀγροῦς Χρήστου Νταρίτση & Ἑλένης Ν. Σάρπου. 4) Ἀγρὸν εἰς θέσιν «Γκρόμπα» στρεμμάτων δύο περίπου, συνορευόμενα γύρωθεν μὲ ἀγροῦς Πανάγιης Σαρταπίδα, Ἑλένης Ἐξάρχου, μὲ δρόμον καὶ μὲ λάκκον. 5) Ἀγρὸν εἰς θέσιν «Τσιάμη» στρέμματος ἑνὸς περίπου συνορευόμενα γύρωθεν μὲ ἀγροῦς Γεωρ. Δαρίτση, Λάμπρου Τσουμάνη, Γεωρ. Κώντου καὶ μὲ αὐλακαν. 6) Ἀμπελότοπον μετὰ τοῦ δάσους του, τριῶν περίπου στρεμμάτων ἐν ὄλῳ συνορευόμενα μὲ λάκκον, μὲ ἀγρὸν Πανάγιας Μπασσιάς, μὲ ἀμπελότοπον Μαρίας Οἰκονομίδου καὶ μὲ

δρόμον, κείμενον εις θέσιν «Ζαροπροβιά» 7) Όριζοχώραφο εις θέσιν «Παληολαιμό» ενός περίπου στρέμματος, συνορευον με άγρον Ιωάννου Τσαρτσαρή, με δρόμον με ράχιν και 8) μίαν άγελάδα, άποτιμηθέντα άπαντα δια την επιβολήν του χαρτοσήμου κατά την σύμφωνον των μερών εκτίμησιν εις δραχμάς δέκα χιλιάδας <10.000>. Ό δε δεύτερος των συμβαλλομένων Μιχ. Πανούσης εδήλωσεν ότι εδέχθη να λάβη νόμιμον σύζυγον του την Γλυκεριαν Κων. Δεμπίση, ηύχαριστήθη εις την παρασχεθείσαν αυτω προικα, ην πασα παρέλαβεν εις την κυριότητα και κατοχήν του , άποδεχθεις και παντα τ' ανωτέρω εκτεθέντα. Γίνεται μνεία ότι εγω ο Συμβολαιογράφος ηρώτησα τοις συμβαλλομένοις αν εγένετο προγενεστέρα δωρεά η σύστασις προικός οὔτοι διαγράφεται μία λέξις υπομνήσας αυτοις τας συνεπείας του άρθρου 55 του Νόμου 1641, οὔτοι δε μοι απήντησαν ουδεμία δωρεά η σύστασις προικός ελαβε χώραν. Το ποσόν της προκειμένης προικός αναλογουν εις δραχμάς μεταλλικας 666.65 είναι αφορολόγητον .Υπεμνήσθη τοις συμβαλλομένοις η μεταγραφη. Κατεβλήθησαν τέλη και λοιπα δραχμαί 270. Προς βεβαίωσιν συνετάχθη το παρόν όπερ αναγνωσθεν ευκρινώς και μεγαλοφώνως εις επήκοον των συμβαλλομένων και των μαρτύρων και βεβαιωθεν υπογράφεται παρα πάντων τουτων και εμοῦ.

Οι Μάρτυρες

Ι. Πανούσης

Γ. Αλεξίου

Οι Συμβαλλόμενοι

Κων. Δεμπίσης

Μιχαήλ Α. Πανούσης

Ό Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Ευθυμιάδης

Αριθμός 602

Προικοσύμφωνον δραχ. 30.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ δεκάτῃ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἑβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Δευτέρα ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ιδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Δημητρίου Ἰωάννου Πελένην, δημοτικοῦ ὑπαλλήλου, καὶ Χαρίλ. Χαραλ.Μαντέλου, ράπτου, κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνός ὁ Θωμᾶς Δημητρίου Μαλετσίδης ἔμπορ διαγράφεται μία λέξις, γεωπόνος κάτοικος Ἰωαννίνων, ἐνεργῶν ᾧδε ὡς ἀπὸ διαθήκης κληρονόμος τοῦ αποβιωσάντος θείου του Γεωργίου Μαλετσίδου καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Ξενοφώντος Τζόβου, κατοίκου Δοβρᾶς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Δημήτριος Στεφάνου Μαρούτσης, ζαχαροπλάστης, κάτοικος Δοβρᾶς τοῦ Ζαγορίου καὶ Χρυσούλα σύζυγος Δημ. Στ. Μαρούτσου τὰ σικτακά ἀσχολουμένη κάτοικος ὡσαύτως Δοβρᾶς καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ Θωμᾶς Δημ. Μαλετσίδης ἐνεργῶν ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας ιδιότητας του δίδει εἰς τὸν δεῦτερον τῶν συμβαλλομένων λόγω προικὸς διαγράφονται δύο λέξεις, Δημητρ. Μαρούτσον λόγω προικὸς ὑπὲρ τῆς ἀνεψιάς του Χρυσούλας, συζύγου αὐτοῦ, δραχμᾶς μετρητάς τριάκοντα χιλιάδας <30.000>, ἐξ ὧν δραχμᾶς μὲν δέκα χιλιάδας <10.000> προερχομένας ἐξ ὑποχρεώσεως τοῦ Θωμᾶν Δ. Μαλετσίδου ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 1122 δημοσίας διαθήκης τοῦ Γεωργ. Μαλετσίδου, δημοσιευθέντος εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον Ροδόπης τὴν 31 Μαΐου 1926, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῶν δραχμῶν εἰκοσι χιλιάδων <20.000> ἐκ προικὸς ἦν συνίστᾳ καὶ δίδει τῷ Δημητρ. Στ. Μαρούτσον ὑπὲρ τῆς συζύγου τούτου καὶ θυγατρὸς του ὁ πατὴρ αὐτῆς Ξενοφῶν Τζόβας. Τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν δραχμῶν τριάκοντα χιλιάδων <30.000> κατεβλήθη τῷ Δημ. Μαρούτση, διαγράφονται τρεῖς λέξεις, ὑπὸ τοῦ Θωμά Δ. Μαλετσίδη ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων σήμερον εἰς τοὺς δευτέρους συμβαλλομένους τοῖς μετρητοῖς, ἐξοφλήσαντας οὕτω τὴν ὑπ'ἀριθ. 1122 ἀνω εἰρημένην διαθήκην τελείως ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 10000, ἀνακηρύττοντες τὸν Θωμᾶν Δ. Μαλετσίδη ἀνενόχλητον, ἀκαταζήτητον καὶ τελείως ἐξοφλημένον διὰ τὸ ρηθέν ποσὸν τῶν δραχμῶν 10.000, ὅπερ οὗτος εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ μετρήσῃ αὐτοῖς δυνάμει τῆς ἀνω εἰρημένης διαθήκης. Οἱ δὲ δεῦτεροι συμβαλλόμενοι ἐδήλωσαν ὅτι λαβόντες τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τοῖς μετρητοῖς ἀπεδέχθησαν

καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα . Γίνεται μνεία ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι ἐδήλωσαν ἐνώπιον μου ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεά ἢ προίξ μεταξύ αὐτῶν ἐγένετο.

Κατεβλήθησαν τέλη & λοιπὰ δραχμαὶ 720. Πρὸς βεβαίωσιν συνετάχθη το παρὸν ὄπερ ἀναγινωθὲν καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Δημήτριος Ἰ. Πελλένης

Δημήτριος Σ. Μαρούτσης

Χαρίλαος Χ. Μαντέλος

Χρυσούλα Μαρούτση

Θωμᾶς Δ. Μαλεσιδῆς

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν.Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 610

Προικοσύμφωνον δραχ. 12.500

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους, ἡμέρα Σαββάτῳ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζεῖῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέῳ Δημητρίου Κων/νου Κατέρη, κρεοπώλου καὶ Μιχαήλ Ἰωάννου Βλάχου, καφεπώλου, κατοίκων Ἰωαννίνων ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοι μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθη παρὰ τῶν ὡς ἄνω μαρτύρων ἀφ' ἑνός αἰ. Εὐγενή χήρα Χρήστου Ράπτη, οἰκοκυρά, Δημήτριος Χρ. Ράπτης, ὑποδηματοποιός, Βασίλειος Χρήστου Ράπτης, καρραγωγεύς, Ἀθανάσιος Χρήστου Ράπτης, ὑποδηματοποιός, Ἐριφίλη Χρ. Ράπτη καὶ Σωσάνη σύζυγος Γεωργ. Λάζου, οἰκοκυρά καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Κων/νος Σπυρίδωνος Κούλιας, κρεοπώλης, ἅπαντες κάτοικοι Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Οἱ πρῶτοι τῶν συμβαλλομένων ἐδήλωσαν ὅτι προκειμένου ἢ ἐξ αὐτῶν Ἐριφίλη θυγάτηρ Χρήστου Ράπτη νὰ ἔλθῃ εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἐρχομένου Κων/νου Κούλια συνιστοῦν τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδωσι τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς αὐτῆς Κων/τίνῳ Κούλια λόγῳ προικός 1) τὸν ρουχισμόν της καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη, τιμαλφὴ ἀντικείμενα διαγράφονται δύο λέξεις, ἔπιπλα καὶ σκευὴ ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν δύο χιλιάδων (2.000), 2) Μίαν οἰκίαν ἰσόγειον ἐκ δύο δωματίων καὶ ἐνὸς μαγειρίου συγκεκριμένην, μετὰ τῆς αὐλῆς καὶ παντὸς παρακολουθήματος καὶ ἐξαρτήματός της κειμένην ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μανωλιάσσης συνορευομένην γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ οἰκίαν Σωτηρ. Καρᾶ, με ὁδὸν Μανωλιάσσης, μὲ οἰκίαν Λάλου Γκορλέμη καὶ μὲ οἰκίαν Ι. Ντουσαμπᾶ, περιελθοῦσαν αὐτοῖς ἐκ κληρονομίας τοῦ πρό ὀκταετίας ἀποβιώσαντος Χρήστου Ράπτη συζύγου καὶ πατρὸς αὐτῶν, περὶ ἧς ἐπεδόθη δήλωσις εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν Ἰωαννίνων ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ συνημμένου πιστοποιητικοῦ αὐτῆς, ἐκτιμηθεῖσαν δὲ χάριν μόνον τῆς ἐπιβολῆς τοῦ τέλους χαρτοσήμου καὶ οὐχὶ λόγῳ πωλήσεως, καθὸ παρεχομένην ὡς προῖκα ἀδιατίμητον εἰς δραχμάς εἴκοσι, διαγράφεται μία λέξις καὶ ἀντὶ αὐτῆς προστίθεται ἢ λέξις «δέκα» χιλιάδας (10.000) καὶ 3) διάφορα ἔπιπλα ἅτινα πάντα

εύρισκονται σήμερα εις τὸ ἕτερον τῶν δωματίων καὶ ὅσα ἤδη εὐρίσκονται ἐν αὐτῇ ἐκτιμηθέντα διὰ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ χαρτοσήμου εἰς δραχ. πεντακοσίας (500). Εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας δὲν συμπεριλαμβάνεται ὁ κῆπος ὁ εὐρισκόμενος δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς θύρας, ὅστις παραμένει εἰς τοὺς προικοδότας. Ὁ Γάμος τελεσθήσεται τὸ βραδύτερον μέχρι τέλους Ἰουνίου ἐνεστῶτος ἔτους 1927. Ὁ δὲ δεύτερος τῶν συμβαλλομένων Κων/τίνος Κούλιας ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Ἐριφίλην Χρήστου Ράπτη, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἠρώτησα τοῖς συμβαλλομένοις ἂν ἐγένετο προγενεστέρα δωρεὰ ἢ σύστασις προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς ποινὰς τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641, οὗτοι δὲ μοι ἀπήντησαν ὅτι οὐδεμία δωρεὰ ἢ σύστασις προικός ἔλαβε χώραν. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης πράξεως ἀναλογοῦν εἰς 833.35 μεταλλικὰς δραχμάς εἶναι ἀφορολόγητον. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραχμαὶ 540. Ταῦτα συνομολογησάντων καὶ συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων συνετάχθη τὸ παρόν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων πρὸς οὓς ὑπεμνήσθησαν αἱ διατάξεις τοῦ περὶ μεταγραφῆς Νόμου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ καὶ τῆς Εὐγενῆς Χρ. Ράπτη καὶ Κων/νου Κούλια δηλωσάντων ἄγνοιαν γραμμάτων ὡς καὶ τῆς Σωσάνης Γεωργ. Λάζου δηλωσάσης ὡσαύτως ἄγνοιαν γραμμάτων.

Οἱ Μάρτυρες

Δημήτριος Κ. Κατέρης
Μιχαὴλ Βλάχος

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Δημήτριος Ράπτης
Βασίλειος Χ. Ράπτης
Ἀθανάσιος Χ. Ράπτης
Ἐριφίλη Ράπτη

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 738

Προικοσύμφωνον Δραχ. 150.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ ἐνδεκάτῃ <11> τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Σαββάτω καὶ ἐν τῷ ἰδιοκτῆτῳ οἰκίᾳ Γεωργίου Τσοπολάκου κειμένην ἐνταῦθα καὶ κατὰ τὴν Παύλου Μελᾶ, ἔνθα κληθεὶς μετέβην, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Νέστορος Γεωργίτη, δικηγόρου, καὶ Νικολάου Κωνσταντίνου Σακελλαρίου, ὑποδηματοποιού κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνός ἢ Ἄννα χήρα Ἀθανασίου Γεωργίτη, τὰ γυναικεῖα ἐπαγγελομένην κάτοικος Μετσόβου, προσωρινῶς διαμένουσα ἐνταῦθα καὶ ἀφ' ἐτέρου ὁ Ἀθανάσιος Κων/τίνου, Ρούσης, φαρμακοποιός, κάτοικος Κονίτισης, προσωρινῶς διαμένων ἐνταῦθα καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ ἐδήλωσαν καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Ἄννα χήρα Ἀθανασίου Γεωργίτη ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτῆς Αἰκατερίνη νὰ ἔλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ <ώσαύτως εἰς πρῶτου> διαγράφονται τρεῖς λέξεις καὶ ἀντ' αὐτῶν προστίθενται «εἰς δεῦτερον» γάμον ἐρχομένου Ἀθανασίου Κων. Ρούση, συνιστᾶ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγω προικός τὰ ἐξῆς 1) μετρητάς δραχμάς ἑκατὸν χιλιάδας <100.000>, καταβληθησομένης τῷ δευτέρῳ συμβαλλομένῳ Ἀθανασίῳ Ρούση ὀκτῶ ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ 2) τὸν ρουχισμό, διάφορα ἐπιπλα καὶ τιμαλφῇ ἀντικείμενα, συμφώνως πρὸς τὸν ἀνταλλαγέντα μετὰ τῶν συμβαλλομένων κατάλογον, ἐκτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν μόνον διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ τέλους χαρτοσήμου καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον εἰς δραχμάς πενήκοντα χιλιάδας <50.000>. Ὁ γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστο ἐνεστῶτος ἔτους. Ὁ δεῦτερος συμβαλλόμενος Ἀθανάσιος Ρούσης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Αἰκατερίνη Ἀθανασίου Γεωργίτη, ηὐχαριστήθη εἰς τὴν ὑπὲρ αὐτῆς παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα, ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω. Κατεβλήθη φόρος προικός δυνάμει τοῦ συνημμένου ὧδε ὑπ' ἀριθ. 1507 διπλοτύπου εἰσπράξεως εἰσπράκτορος Ἀθαν. Μπάκου ~ ἐκ δραχμῶν 1365 ~ ἀντιστοιχοῦσῶν πρὸς 65 μεταλλικὰς δραχμάς ἀναλογούσας ὡς φορολογητέον ποσόν δραχ. δέκα ἐν ὄλῳ χιλιάδων, ἐξ ὧν

δραγμαί επτά χιλιάδας <7.000> είναι άφορολόγητον. Έγώ δέ ο συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβείς πληροφορίες παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προικὸς ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Γίνεται μνεία ὅτι ἡ προικοδότις ἐγεννήθη ἐν Μετσόβῳ οὐδεμιὰ δὲ προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προίξ συνέστη ὑπ αὐτῆς. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπὰ δραγμαί 2766 ἐξ ὧν δι' ὑπερβάλλον τέλος χαρτοσήμου συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ὑπὲρ ἀναγκαστικοῦ δανείου ἐκ δραχμῶν 700 κατεβλήθη εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον δυνάμει τῶν ὑπ' ἀριθ. 885,886,887, καὶ 888 γραμματίων παραλαβῆς του. Εἰς πίστωσιν ὅθεν συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Νέστωρ Γεωργίτις

Ν. Σακελλαρίου

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Άννα Γεωργίτις

Άθ. Ρούσης

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Ευθυμιάδης

Αριθμός 826

Προικοσύμφωνον Δραχ. 82.500

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ (10^ῃ) τοῦ μηνός Αὐγούστου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἑβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Τετάρτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ιδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοί, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Χρήστου Αναστασίου Ζωνίδου παντοπώλου, καὶ Κωνσταντίνου Δημ. Φίλιου, παντοπώλου ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνός οἱ κ. Χρήστος Ἀθανασίου Μπόγκα, ποτοποιός, ἐνεργῶν ἐν προκειμένῳ ὡς ἐδήλωσεν ἐνώπιον μου καὶ τῶν μαρτύρων, δι' ἑαυτοῦ καὶ κατ' ἐντολήν καὶ διὰ λογαριασμό του ἀδελφοῦ αὐτοῦ Εὐαγγέλου Ἀθαν. Μπόγκα, ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου κατοίκου Ἀθηνῶν, Γεώργιος Ἀθανασίου Μπόγκα καφεπώλης <καὶ Εὐάγγελος Ἀθανασίου Μπόγκα δημόσιος ταχυδρομικός ὑπάλληλος> διαγράφονται ἑπτὰ λέξεις κάτοικοι Ἰωαννίνων ἅπαντες, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Εὐάγγελος Σαΐνης, ταχυδρομικός ὑπάλληλος, ἐκ Κοσμηρᾶς, καὶ κάτοικος Ἰωαννίνων, καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλοις τὰ ἐξῆς. Οἱ τρεῖς πρῶτοι συμβαλλόμενοι, ἔχοντες ἀδελφὴν ἐνήλικον ὀνόματι Καλλιόπην, καὶ προκειμένου αὐτῇ νά ἔλθῃ εἰς πρῶτου καὶ νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτου γάμου ἐρχομένου Εὐαγγέλου Σαΐνη, συνιστῶσι τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδωσι τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς 1) μετρητάς δραχμάς πενήκοντα πέντε χιλιάδας <55.000>, καταβληθησομένα τῷ Εὐαγγέλῳ Σαΐνη τοῖς μετρητοῖς ὀκτώ <8> ἡμέρας πρὸ τῆς στέψεως, καὶ 2) τὸν ρουχισμόν τῆς διάφορα ἐπιπλα καὶ σκευῆ καὶ τιμαλφῆ ἀντικείμενα συμφώνως πρὸς τὸν ἀνταλλαγέντα μεταξύ τῶν συμβαλλομένων λεπτομερῶς καταλόγου ἐκτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν μόνον διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ χαρτοσήμου εἰς δραχμάς εἴκοσι ἑπτὰ χιλιάδας πεντακοσίας <27.500>. Ὁ γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος μετὰ τέσσαρας μῆνας ἀπὸ σήμερον. Ὁ δὲ Εὐάγγελος Σαΐνης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νά λάβῃ ὡς σύζυγόν του τὴν Καλλιόπην Ἀθαν. Μπόγκα, ἠὺχαριστηθεὶς εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, ὡς ἀνωτέρω, ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Γίνεται μνεῖα ὅτι τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ τῶν ὀγδοήκοντα δύο χιλιάδων πεντακοσίων <82.500> εἰς ὃ

συνίσταται ἢ προίξ, ἀντιστοιχοῦντος πρὸς δραχμὰς μεταλλικὰς πέντε χιλιάδας πεντακόσιας <5.500> δὲν ὑπόκειται εἰς φορολογίαν. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίες παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προκειμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Γίνεται ὡσαύτως μνεία ὅτι οὐ <δωρῶ> διαγράφεται μία λέξις> προικοδότου ἐγεννήθησαν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ δὴ οὐδεμία ἑτέρα προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προίξ ἐγένετο ὑπ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς προικιζομένης ἀδελφῆς των. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 2096 ἐξ οἷ δ' ὑπερβάλλοντα τέλη χαρτοσήμου δραχμαὶ 175 καταβληθεῖσαν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 3825, 3826, 3827, 3828 γραμματίων παραλαβῆς τοῦ συνημμένου ᾧδε. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθὲν καὶ βεβαιωθὲν νομίμως ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Χρ. Ζωνίδης

Κων. Φίλιος

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Χ. Μπόγκας

Ε. Σαῖνης

Γεώργιος Αθ. Μπόγκας

Ο Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1030

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 11.200

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ ἐνάτῃ (9^η) τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἡμέρα Τετάρτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ιδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Χαριλάου Χαραλάμπους Μαντέλου ράφτου καὶ Γεωργίου Ἡλίας Καζαντζῆ χαλκουργοῦ ἐκ Καβελιάνης κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνός αἱ 1) Κωνσταντίνη χήρα Γρηγορίου Μητσοπούλου τὰ οἰκιακὰ ἀσχολουμένα καὶ 2) ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Χαρίκλεια σύζυγος Ἀριστοκλέους Κοντοῦ, τὸ γένος Γρηγορίου Μητσοπούλου, ἀνεπάγγελτος κάτοικοι Ζωνδήλας τοῦ Ζαγορίου, καὶ ἀφ' ἐτέρου ὁ Ἀριστοτέλης Σταματίου Κοντός, ἐνωμοτάρχης ἐκ Μαγουλάδων Κερκύρας, κάτοικος ἤδη ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Αἱ δύο πρώται συμβαλλόμεναι ἐδήλωσαν ὅτι τῆς ἐξ αὐτῆν Χαρικλείας θυγατρὸς Γρηγορ. Μητσοπούλου, ἐλθούσης εἰς πρῶτον νόμιμον γάμον κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτου γάμου ἐλθόντα Ἀριστοτέλους Κοντοῦ, δίδωσιν <αὐτῇ> διαγράφεται μία λέξις καὶ προτίθενται τῷ Ἀριστοτέλει Κοντῷ συζύγῳ καὶ γαμβρίῳ αὐτῆς λόγῳ προικός διατετιμημένης λόγῳ πωλήσεως τὰ ἐξῆς ἀκίνητα κείμενα ἅπαντα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ χωρίου Ζωνδήλας Ζαγορίου ἧτοι 1) Τὸ ἥμισυ μιᾶς οἰκίας κειμένης ἐν τῷ χωρίῳ Ζωνδήλα, συγκειμένου τοῦ ἡμίσεως τούτου α) ἐξ ἐνός δωματίου ἀνωγείου με δύο παράθυρα βλέποντα Βορειοδυτικῶς μετὰ τοῦ κάτωθεν αὐτοῦ ὑπογείου <ἀποθήκης>, β) ἐξ ἐνός ἐτέρου ἀνωγείου δωματίου με τέσσαρα παράθυρα βλέποντα ἅπαντα πρὸς δυσμᾶς, Νοτιοδυτικῶς καὶ Βορειοδυτικῶς γ) ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου ἐνός ἀνωγείου προθαλάμου με τέσσαρα παράθυρα βλέποντα Νοτιοδυτικῶς εὐρισκομένου ἔξωθεν τῶν ἀνωτέρω δύο δωματίου <τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως ἐκ τοῦ προθαλάμου τούτου ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἰωάννην καὶ Ἀναστάσιον Μητσόπουλον> δ) ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου μιᾶς κλίμακας ξύλινης ἀγούσης ἐκ τοῦ ἰσογείου πρὸς τον ὡς ἄνω προθάλαμον τοῦ ἀνωγείου ὀρόφου <τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως ταῦτης ἀνήκοντος εἰς τοὺς αὐτοὺς Ἰωάννην καὶ Ἀναστάσιον Μητσόπουλον> ε) ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου τῆς κυρίας εἰσόδου τῆς εὐρισκομένης εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ ἐπὶ τῆς Νοτιοδυτικῆς πλευρᾶς τῆς οἰκίας <τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως αὐτῆς

ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ἰ. & Α. Μητσόπουλον>, στ) ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου ἐνὸς ἰσογείου προθαλάμου <Χαγιατιοῦ> δι' οὗ διέρχεται τις ἵνα ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἀνώγειον διὰ τῆς εἰρημένης κλίμακος καὶ γ) ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου τῆς ὅλης περιοχῆς καὶ αὐλῆς τῆς οἰκίας ταύτης < τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως τούτων ἀνήκοντος εἰς τοὺς εἰρημένους Ἰωάννου & Ἀναστασίου Μητσοπούλου>. 2) δίδωσιν ὡσαύτως τῷ Ἀριστ. Κοντῷ αἱ αὐταὶ ὡς ἄνω Κωσταντινὴ Γρ. Μητσοπούλου καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Χαρίκλεια τὰ δύο ἀνώγεια δωμάτια μιᾶς ἐτέρας μικρᾶς οἰκίας συνεχομένης πρὸς τὴν ἄνω εἰρημένην ὑπ' ἀριθμοῦ 1 τοῦ παρόντος κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ συνδεομένης μέτ' αὐτῆς διὰ θύρας ἐξ ἧν μόνον αἱ πρῶται συμβαλλόμεναι, οἱ προκάτοχοι τῶν καὶ οἱ διάδοχοί των ἔχουσι τὸ δικαίωμα διελεύσεως ἵνα μεταβαίνουσι εἰς τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα δωμάτια τῆς πρώτης οἰκίας <ἧς οἰκίας τὸ ὑπόγειον ἀνήκει εἰς τὸν Ἰ. Μητσόπουλον. 3) ὡσαύτως τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου τῆς περιοχῆς τῆς ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθμόν 2 τοῦ παρόντος μικρᾶς οἰκίας μετὰ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαιρέτου τῆς αὐλοθύρας καὶ τοῦ ἡμίσεως ἐνταῦθα ἐξ ἀδιαιρέτου μιᾶς καρυδιάς μετὰ τοῦ τόπου τῆς τῆς εὐρισκομένης εἰς τὸ Ἀνατολικόν μέρος τῆς περιοχῆς τῆς μικρᾶς ὡς ἄνω οἰκίας < τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως τούτου ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ἰωάννην καὶ Ἀναστ. Μητσόπουλον> 4) δίδουσι ὡσαύτως τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἐνός λιθίνου μαγειρίου <κουζίνα> κειμένου πρὸς τὴν Νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τῆς μικρᾶς ὡς ἄνω οἰκίας καὶ συνεχομένου πρὸς τούτην < τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως τούτου ἀνήκοντος εἰς τοὺς Ἰωάννην & Ἀναστ. Μητσόπουλον 5) μίαν ἀμπελὸν εἰς θέσιν Ἅγιος Δημήτριος τριῶν περιπίου στρεμμάτων μετὰ τὰ γνωστὰ τῆς ὄρια 6) ἓνα κῆπον εἰς θέσιν Ἅγιος Δημήτριος, ἐνός τετάρτου τοῦ στρέμματος μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια 7) χερσότοπον εἰς θέσιν «Βρωμοπήγαδο» περιφερείας Βαρκῶν ἐνός περιπίου στρέμματος μετὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὀπωροφόρων δένδρων μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια 8) ἕτερον χερσότοπον εἰς θέσιν «Βαρκά» ἡμίσεως περιπίου στρέμματος μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια 9) ἀγρὸν εἰς θέσιν «Καναβοτόπι» ἐνός περιπίου στρέμματος μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια 10) κῆπον εἰς θέσιν «Φιλίσπα» ἐντός τοῦ χωρίου Ζωνδήλης ἐνός τετάρτου τοῦ στρέμματος μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια 11) ἕτερος κῆπος εἰς θέσιν «Καναβοτόπι» ἔξωθεν τοῦ χωρίου ἐνός τετάρτου τοῦ στρέμματος μετὰ τὰ γνωστὰ τοῦ ὄρια, διατιμηθέντα ἅπαντα ὁμοῦ τὰ ἀνωτέρω ἀκίνητα τὰ χορηγούμενα ὡς προίξ λόγῳ πωλήσεως ὑποθηκεύσεως ἢ ἄλλης ἐλευθέρως διαθέσεως ὡς παρεχόμενα εἰς προῖκαν διατετιμημένη αὐτῇ δραχμῶν δέκα χιλιάδων <10.000> καὶ 12) τὰ εὐρισκόμενα εἶδη εἰς ταῖς ἀνωτέρω περιγραφεῖσι οἰκίαις ἐπιπλα καὶ σκεύη ἐκτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος εἰς δραχμὰς χίλιας διακοσίας <1200> Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰς προῖκα χορηγουμένην τῷ Ἀριστοτέλει Κοντῷ κινητῶν καὶ

ἀκινήτων πραγμάτων τὸ μὲν ἥμισυ ἐξ αὐτῶν χορηγοῦν < ἡ σύζυγος αὐτοῦ διαγράφονται τρεῖς λέξεις > ὡς προῖκα ἡ σύζυγος αὐτοῦ Χαρίκλεια τὸ γένος Γρηγ. Μητσοπούλου, περιελθόντα αὐτῷ τοῦ ἡμίσεως τούτου ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἀποβιώσαντος πάππου της Νικολ. Μητσοπούλου περὶ ἧς ἐπεδόθη δήλωσις εἰς τὴν ἐνταῦθα Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ᾧδε συνημμένου πιστοποιητικοῦ αὐτῆς, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ αὐτῆς χορηγοῦσι αἱ πρῶται τῶν συμβαλλομένων ὁμοῦ Κωνσταντίνῃ χήρᾳ Γρ. Μητσοπούλου καὶ Χαρίκλεια Ἀριστ. Κοντοῦ, περιελθόντα αὐταῖς ἐκ κληρονομίας της κατὰ τὸν Αὐγούστου 1923 ἀποβιώσασης ἀγάμου θυγατρὸς της Ἰπολύτης, περὶ ἧς ὡσαύτως ἐπεδόθη δήλωσις εἰς τὴν αὐτὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ᾧδε ὡσαύτως συνημμένου πιστοποιητικοῦ αὐτῆς. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης Κοντός ἐδήλωσεν ὅτι ἠὺχαριστήθη ἐκ τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα, ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικὸς ἀναλογοῦν εἰς δραχμὰς μεταλλικὰς 740.65% εἶναι ἀφορολόγητον. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἠρώτησα τοῖς συμβαλλομένοις ἐὰν ἐγένετο προγενεστέρα δωρεὰ τις ἢ προῖξ ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ Ν. 1640 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Οὗτοι δὲ μοι ἀπήντησαν ὅτι ουδεμία τοιαύτη δωρεὰ ἢ προῖξ ἐγένετο. Ὑπεμνήσθη τοῖς συμβαλλομένοις ὡς μεταγραφῆ. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 281.30% διακόσιες ὀγδόντα μίαι καὶ 30%. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὅπερ ἀναγνωσθὲν καὶ βεβαιωθὲν νομίμως ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Χ. Μαντζέλος

Γ. Καζαντζῆς

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Κωνσταντίνῃ Γρ. Μητσοπούλου

Χαρίκλεια Ἀρ. Κοντοῦ

Ἀ. Κοντός

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν.Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθ. Πρωτ..85....

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ

Αριθ. Έντύπου 27

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**Ο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΕΦΟΡΟΣ** .....Ιωαννίνων.....

Πιστοποιεί ότι ή Κωσταντινή χήρα Γρηγορίου Μητσοπούλου κάτοικος Ζωνδήλης Ζαγορίου δι' εαυτήν και της συγκληρονόμου της Χαρίκλειας Γρ. Μητσοπούλου ειρημένης κληρονόμου της κατά τόν Αύγουστον 1923 αποβιώσασης θυγατρός και αδελφής των Ίπολύτης Γρηγορίου Μητσοπούλου ένεχείρισαν ήμιν τῆ 9 Δεκεμβρίου 1927 δήλωσιν κληρονομίας καταχωρηθείσαν εις τὸ βιβλίον δηλώσεων ὑπ' αὐξ. Αριθ. 261 δ' ἧς ἐδήλωσαν τὴν περιελθοῦσαν αὐταῖς περιουσίαν, ὡς ἐκ τῆς ειρημένης αὐτῶ κληρονομίας, συγκειμένην α) ἀπὸ 1/4 ἔν τέταρτον μιᾶς οἰκίας καὶ ἔν τέταρτον 1/4 μιᾶς ἑτέρας οἰκίας μικράς κειμένης εις τὸ χωρίον Ζωνδύλα Ζαγορίου ἀξίας Δραχ. 1500, β) τὸ ἥμισυ 1/2 μιᾶς ἀμπέλου ἐν Ζωνδύλῃ ἀξίας Δραχ. 500, γ) τὸ ἥμισυ 1/2 ἐξ ἀδιαιρέτου ἑνὸς ἀγροῦ, τριῶν κήπων, δύο χερσοτόπων ἀξίας Δραχ. 1250 & δ) ἑπιπλα ἀξίας Δρ. 160. Ἦτοι ἐν ὅλῳ περιουσία ἀξίας Δραχ. τρισχιλιάδων τετρακοσίων δέκα <3.410> δι' ἣν κατεβλήθησαν εις το δημ. Ταμείον τα ἀναλογοῦντα ποσὰ φόρου καὶ τελῶν, τὸ Δημόσιον ὁμοίως ἐπιφυλάσσειται τῶν δικαιωμάτων του διὰ πάσαν ἀνακρίβειαν.

Δι' ὃ τῆ αἰτήσῃ τῶν ἐκδίδεται τὸ παρὸν πιστοποιητικὸν, ὅπως χρησιμεύσῃ συμφώνως πρὸς τὸν 1641 Νόμον «περὶ φορολογίας τῶν κληρομιῶν, δωρεῶν, προικῶν καὶ κερδῶν λαχείων».

Ἐν Ἰωαννίνοις τῆ 1^η Δεκεμβρίου 1927

Ὁ Οἰκονομικὸς Ἐφορος

[δυσδιάκριτη υπογραφή]

Αριθμός 1117

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 7.500

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ ἐννάτῃ (9^η) τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου (1928) ἔτους ἡμέρα Δευτέρα ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ιδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρητέων Εὐαγγέλου Κωνσταντίνου Ἀνδρέου καὶ Βασιλείου Γεωργίου Μουζαννίτου ἀμφοτέρων γεωργῶν, κάτοικων τοῦ χωριοῦ Κοντοβρακίου, ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρητέοι <ἀφ' ἑνὸς διαγράφονται δύο λέξεις> περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαίωθην παρὰ τῶν ὡς ἄνω μαρτύρων ἀφ' ἑνὸς ἢ Βασιλικῆ θυγάτηρ Κωνσταντίνου Γεωρ. Ἀνδριοῦ, τὰ γυναικεῖα ἐπαγγελομένη, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωάννης Κωνσταντίνου Μουζαννίτης, γεωργός, κάτοικοι ἀμφοτέρου τοῦ χωρίου Κοντοβρακίου προσωρινῶς διαμένοντες ἐνταῦθα καὶ ἐδήλωσαν καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ἡ Βασιλικὴ Κων/νου Ἀνδριᾶ οὕσα μεμνηστευμένη μετὰ τοῦ Ἰωάννου Μουζαννίτου, καὶ προκειμένου νὰ ἔλθῃ μεθ' αὐτοῦ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θεοὺς καὶ Ἱεροὺς καγόνους τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς ἥτοι 1) <μία> διαγράφεται μία λέξις > δύο οἰκίας μεθ' ἑνὸς κήπου ἐντὸς τοῦ χωρίου Κοντοβρακίου, 2) ἀγρὸν εἰς θέσιν «Λάλα» ἐκτάσεως δύο <2> στρεμμάτων, 3) ἓνα στανοτόπι δασῶδες εἰς θέσιν «Λιθάρι» ἐκτάσεως δύο <2> στρεμμάτων, 4) ἓνα χωράφι εἰς θέσιν «Κερασιά» ἐκτάσεως ἡμίσεως <1/2> στρέμματος, 5) χερσώδης ἐκτασις εἰς θέσιν «Ράχη» μετὰ δάσους εἰς τὸ ἄκρον, ἐκτάσεως τεσσάρων <4> στρεμμάτων, 6) δάσος εἰς θέσιν «Γουλά» ἐκτάσεως ἑνὸς <1> στρέμματος 7) χωράφι εἰς θέσιν «Παπουτσῆ» ἐκτάσεως τεσσάρων <4> στρεμμάτων 8) μίαν οἰκίαν μετὰ κήπου ἡμίσεως <1/2> στρέμματος εἰς θέσιν «Γουλά» 9) χωράφι εἰς θέσιν «Καλντερίμη» πέντε <5> στρεμμάτων περίπου, 10) δάσος εἰς θέσιν «Παληρόσταννη» ἑνὸς <1> στρέμματος, 11) χωράφι εἰς θέσιν «Γκούσα» ἑνὸς στρέμματος, μὲ τὰ γνωστὰ ἀπάντων ὄρια, περιελθόντα αὐτῇ ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1917 ἀποβιώσαντος πατρός της, περὶ ἧς ἐπεδόθη δήλωσις εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐφορίαν Ἰωαννίνων, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ᾧδε συνημμένου πιστοποιητικοῦ αὐτῆς, καὶ ἀποτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον εἰς δραχμάς ἑξ χιλιάδας

<6.000> και 2) τὸν ρουχισμόν της, διάφορα ἔπιπλα καὶ σκεύη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα συμφώνως πρὸς ἀνταλλαγέντα μεταξύ των κατάλογον, ἀποτιμηθέντα διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος εἰς δραχμάς χιλίας πεντακοσίας <1500>. Τὰ ὡς ἀνωτέρω ἀκίνητα χορηγοῦντα τῷ προικολήπτη ὡς προῖξ ἀδιάτμητος. Ὁ Ἰωάννης Μουζαννίτης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Βασιλικὴν Κων/νου Ἀνδριά, ἠχαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα, ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Συνεφωνήθη προσέτι ὅτι ὁ προικολήπτης Ἰωάννης Μουζαννίτης θὰ μεταβῇ ὡς ἐσώγαμβρος εἰς τὴν οἰκίαν τῆς προικοδοτριάς καὶ θὰ κατοικῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς καὶ ὅτι ὁ γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην Ἰανουαρίου ἐγεστώτος ἔτους 1928. Τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης πράξεως ἀναλογοῦν πρὸς 500 μεταλλικὰς δραχμάς δὲν ὑπόκειται εἰς φορολογίαν, ἐγὼ ὅμως ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προκειμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ Νόμου 1640 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Γίνεται μνεία ὅτι ἡρώτησα τοῖς συμβαλλομένοις ἐάν ἐγένετο προγενεστέρα δωρεὰ τις ἢ προῖξ οὗτοι δὲ μοι ἀπήντησαν ὅτι οὐδεμία τοιαύτη προῖξ ἢ δωρεὰ ἐγένετο. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ λοιπά δραχμαὶ 18750. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθὲν καὶ βεβαιωθὲν παρὰ τῶν συμβαλλομένων πρὸς οὓς ὑπεμνήσθη ἢ μεταγραφῆ, καὶ τῶν μαρτύρων ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ πλὴν τῆς Βασιλικῆς Κ. Ἀνδριά δηλωσάσης ἄγνοια γραμμάτων.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Εὐάγγελος Ανδρέου

Ἰωάννης Μουζαννίτης

Βασίλειος Γ. Μουζαννίτης

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1248

Προικοσύμφωνον Δραχ. 100.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ ἐννάτῃ <19> τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου (1928) ἔτους, ἡμέρα Δευτέρα ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων ΝΙΚΟΛΑΟΥ Κ. ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέῳ Δημητρίου Αναστασίου Μπαλακούρα, ἐμπόρου, καὶ Βασιλείου Ἰωάννου Κοτρώτσου γεωργοκτηνοτρόφου κατοίκων Ἰωαννίνων ἀμφοτέρων ἐνεφαιώσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνὸς ὁ Φίλιππος Βασιλείου Τσάντας, ἐμπορος, κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Σπυρίδων Δημητρίου Θωμᾶς, παντοπώλης κάτοικος τοῦ χωρίου Γραμμένου, διαμένων ἐνταῦθα καὶ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλους τὰ ἑξῆς. Ὁ Φίλιππος Βασιλείου Τσάντας ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Φωτεινὴν νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρώτον γάμον ἐρχομένου Σπυρίδωνος Δημητρίου Θωμᾶ, καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν τοῦ γάμου βαρῶν συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑπόσχεται νὰ δώσῃ τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Σπυρίδωνι Θωμᾶ λόγῳ προικὸς μετρητᾶς δραχμᾶς ἑκατὸν χιλιάδας <100.000>. ἐξ ὧν δραχμαὶ δέκα χιλιάδες <10.000> κατεβλήθησαν τῷ προικολήπτῃ ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων σήμερον, τὰς δὲ ὑπόλοιπας ἐνενήκοντα χιλιάδας <90.000> ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται ὁ διαληφθεὶς προικοδότης Φίλιππος Τσάντας νὰ καταβάλλῃ τῷ προικολήπτῃ Σπυρ. Θωμᾶ ὡς ἑξῆς. Τεσσαράκοντα χιλιάδες <40.000> δραχμαὶ καταβληθήσονται ὀκτῶ ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, δραχμαὶ εἴκοσι πέντε χιλιάδες <25.000> ἐντὸς διετίας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ αἱ ὑπόλοιπαι εἴκοσι πέντε χιλιάδες <25.000> ἐντὸς πενταετίας ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ὁ Γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος τὸν Μάϊον ἐλευσομένου ἔτους 1929. Ὁ Σπυρίδων Δημ. Θωμᾶς ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Φωτεινὴν θυγατέρα Φιλ. Τσάντου, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικὸς ἀναλογοῦν εἰς δραχμᾶς μεταλλικὰς ἑξ χιλιάδας ἑξακοσίας ἑξήκοντα ἑξ καὶ 65% <6666.65> (ἕνα μὴ ἀλέξιος) δὲν ὑπόκειται εἰς φόρον προικὸς ὡς συνιστωμένης πᾶρ' ἀνιόντος. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 2096.50 %, ἐξ

ὧν δι' ὑπερβάλλον τέλος χαρτοσήμου δραχμαὶ 175, αἵτινες κατετέυησαν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τῶν συνημμένων ᾧδε γραμματίων παραλαβῆς τον ὑπ' ἀριθμὸν 9589, 9590, 9591 καὶ 9592. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὅπερ ἀναγνωσθέν καὶ βεβαιωθέν νομίμως ὑπογράφεται παρά πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Δημ. Μπαλακούρας

Β. Κοτρώτσος Σ.Δ. Θωμᾶς

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Φ. Τσάντας

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν.Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 1256

Προικοσύμφωνον Δραχ. 75.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ <24> τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδούου <1928> ἔτους ἡμέρα Σαββάτω καὶ ἐν τῷ ἰδιοκτῆτῳ οἰκίᾳ τῆς Μαριγῶς χήρας Ε. Γρίβα, κειμένῳ ἐν τῇ ὁδῷ Ἀρχιμανδρείου, ἔνθα κατοικεῖ ὁ Βασιλ. Καμενόπουλος, καὶ ἔνθα κληθεὶς μετέβην πρὸς σύνταξιν τοῦ παρόντος, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων γνωστῶν μοι ἐνηλίκων, πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων, Κωνσταντίνου Χρήστου Αὐγεροπούλου, ἀνεπάγγελτος καὶ Ἀποστόλου Παναγιώτου Βαρτζώκα, ζαχαροπλάστου, κατοίκων ἀμφοτέρων Ἰωαννίνων ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνὸς ὁ Βασίλειος Ἀλεξίου Καμενόπουλος, συνταξιοῦχος διδάσκαλος κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Γεώργιος Κωνσταντίνου Μήλιος, ἀνθυπασπιστὴς τῆς χωροφυλακῆς, ἐκ Δολιανῶν καὶ κάτοικος ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ Βασίλειος Ἀλ. Καμενόπουλος ἐδήλωσεν ὅτι ἔχων <κόρην_ διαγράφεται μία λέξις> θυγατέρα ἐνήλικον ὀνόματι Αἰκατερίνην, ἣτις προκειμένου νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ανατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἐρχομένου Γεωργίου Κων. Μήλιου, καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν τοῦ γάμου βαρῶν συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑπόσχεται νὰ δώσῃ τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Γεωργίῳ Κ. Μήλιῳ λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς. 1) Τὸν ρουχισμόν της, διάφορα ἐπιπλα, σκευὴ καὶ τιμαλφῇ ἀντικείμενα συμφώνως πρὸς τὸν ἀνταλλαγέντα μεταξύ τῶν συμβαλλομένων λεπτομερῆ κατάλογον, ἀποτιμηθέντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν μόνον διὰ τοῦ φόρου καὶ χαρτόσημον εἰς δραχμάς πέντε χιλιάδας <5.000>, καὶ 2) μετρητάς δραχμάς ἑβδομήκοντα χιλιάδας <70.000>, ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ προικολήπτης Γεώργιος Μήλιος προηγουμένως κατὰ τὴν ὁμολογίαν του δραχμάς εἴκοσι χιλιάδας <20.000>, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῶν δραχμῶν πενήκοντα χιλιάδων <ἀρ. 50.000> ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται ὁ προικοδότης Βασίλειος Καμενόπουλος νὰ καταβάλῃ τῷ προικολήπτη Γεωρ. Μήλιῳ. δέκα πέντε <15> ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ὁ Γάμος τελεσθήσεται κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐνεστῶτος ἔτους 1928. Ὁ Γεώργιος Κ. Μήλιος ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Αἰκατερίνην Βασιλ. Καμενοπούλου. ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἔναντι τῆς ὁποίας ἔλαβε δραχμάς εἴκοσι χιλιάδας

<20.000> ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Δηλοῦται ὅτι τὸ σύνολον τῆς προκειμένης προικὸς ἀναλογοῦν εἰς 5.000 (πέντε χιλιάδας) μεταλλικὰς δραχμάς δὲν ὑπόκειται εἰς φόρον προικὸς. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα παρὰ τῶν συμβαλλομένων ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συνιστωμένης προικὸς ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως, ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδότης ἀπήντησεν ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προῖξ ἐγένετο. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 1551. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Κ. Αὐγερόπουλος

Α. Π. Βαρτζῶκας

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Βασ. Αλ. Καμενόπουλος

Γ. Κ. Μήλιος

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1309

Προικοσύμφωνον δραχμῶν 75.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ <25> τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδοῦ (1928) ἔτους ἡμέρα Τετάρτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτικῷ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων ΝΙΚΟΛΑΟΥ Κ. ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Ἀθανασίου Ἰωάννου Βακαλοπούλου, ἐμπόρου καὶ Γεωργίου Ἰωάννου Παυλίδου, σπουδαστοῦ, κατοίκων Ἰωαννίνων ἀμφοτέρων ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνὸς ὁ κ. Σάββας Ἀποστόλου Χρόνης, ἐμπόρος καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Γεώργιος Λάμπρου Κουρτελίδης, ράπτῃς, ἐκ Κύπρου, κάτοικος Ἰωαννίνων ἀμφότεροι καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλους τὰ ἐξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Σάββας Χρόνης ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀλεξάνδρα νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου νομίμου γάμου καιωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτον γάμον ἐρχομένου δευτέρου συμβαλλομένου Γεωργίου Λ. Κουρτελίδου, συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑπόσχεται νὰ δώσῃ τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Γεωργίῳ Κουρτελίδῃ λόγῳ προικῶς τὰ ἐξῆς ἥτοι 1) τὸν ρουχισμόν της, διάφορα ἐπιπλα καὶ τιμαλφῇ ἀντικείμενα συμφώνως πρὸς ἀνταλλαγέντα καταλόγου λεπτομερῆ μετὰ τῶν συμβαλλομένων καὶ ἀποτιμηθέντα μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου λόγου εἰς δραχμάς πέντε χιλιάδας <5000>, 2) μετρητάς δραχμάς ἐξήκοντα χιλιάδας <60000> μετρηθησομένας τῷ προικολήπτῃ ὑπὸ τοῦ προικοδότη ὀκτῶ ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ 3) τὸ ἥμισυ <1/2> ἐξ ἀδιαιρέτου μιᾶς οἰκίας διωρόφου μετὰ τῆς αὐλῆς τῆς καὶ παντὸς παραρτήματος της κειμένης ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Γκί Σιὰν ντε πλαίρ συνορευομένης γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ οἰκίαν ἰδιοκτησίας Κώστα Ἀλέξη, μὲ πάροδον ἀδιέξοδον ὁδηγούσης εἰς οἰκίαν Ῥωμαΐδου καὶ μὲ οἰκίαν Γεωργίου Ῥωμαΐδου καὶ μὲ δημόσιον δρόμον Γκί Σιὰν ντε πλαίρ, περιελθούσης αὐτῷ ἐξ ἀγορᾶς παρὰ τῶν Χαφοῦζ Χασάν, Βασίλ. Χασάν, Χαϊριγέ συζύγου Γιαγιά Σουλεϊμάν, Γκουλοῦμ θυγατρὸς Χουσεῖν Μουχαμάς καὶ Μουσταφᾶ Ἀλῆ Ἐφέντη δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμόν 2461/1921 συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων κ. Μιχαήλ Κυρκοπούλου νομίμως μεταγεγραμμένου ἐν τοῖς βιβλίοις μεταγραφῶν τοῦ εἰρηνοδικείου Ἰωαννίνων ἐν τόμῳ

ἑβδόμῳ ὑπ' αὐτῆς ἀριθ. 194. Ἐδήλωσε προσέτι ὁ προικοδότης ὅτι ἐγγυᾶται τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου τοῦτο πλεῖθρον παντός βάρους, ὑποθήκης, δουλείας, ἐνοικιάσεως, κρατικοῦ δικαίου καὶ κατασχέσεως τρίτου τινός. Τὸ ἥμισυ τοῦτο ἐξ ἀδιαιρέτου τὸ χορηγουμένον ὡς προῖξ ἐξετιμήθη ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου λόγου, καθόσον τοῦτο χορηγεῖται ὡς προῖξ ἀδιατίμητος, εἰς δραχμὰς δέκα χιλιάδας <10000>. Ὁ Γεώργιος Κουρτελίδης ἐδήλωσεν ὅτι εὐχαρίστως ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Ἀλεξάνδραν Σάββα Χρόνη, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὸ ποσόν τῆς προκειμένης προικός ἀναλογοῦν εἰς δραχμὰς μεταλλικὰς πέντε χιλιάδας <5.000> εἶναι ἀπαλλαγμένον παντός φόρου προικός. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προκειμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδότης ἀπήντησεν ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Τσεριτσάνης καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προῖξ ἐγένετο. Ὑπεμνήσθη τοῖς συμβαλλομένοις ἢ μεταγραφῇ. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 1554. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπεγράφη παρὰ τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ξενοδοχείου Ἴλιον Πάλλας, κειμένου ἐν τῇ Κεντρικῇ Πλατείᾳ καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Ἀθανάσιος Βακαλόπουλος

Γ. Παυλίδης

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Σάββας Α. Χρόνης

Γεώργιος Κουρτελίδης

Ὁ Συμβολαιογράφος

N.K. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1355

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 140.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ πέμπτῃ (15) τοῦ μηνὸς Μαΐου τοῦ χιλιοστοῦ ἔνεακοσιοστοῦ εικοστοῦ ὀγδόου (1928) ἔτους, ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Νικολάου Κωνσταντίνου Σάρρα, ἐμπόρου καὶ Βασιλείου Γεωρ. Χαραλάμπους, καφεπώλου, κατοίκων Ἰωαννίνων ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς ὁ Παναγιώτης Κωνσταντίνου Γκόλφας, σανδαλοποιὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωάννης Φιλίππου Αὐγέρης ἀνθυπολοχαγὸς μεταγωγικοῦ VIII λόχου αὐτοκινήτων, κάτοικοι ἀμφότεροι Ἰωαννίνων καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Παναγ. Κων. Γκόλφας ἔχων κόρην ἐνηλικὸν ὀνομαζομένην Μαρίναν, μεμνηστευμένην μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Ἰωάννου Αὐγέρη, καὶ προκειμένου αὕτη νὰ ἔλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετ' αὐτοῦ εἰς πρῶτον ὡσαύτως γάμον ἐρχομένου, συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς 1) μετρητὰς δραχμὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας (80.000) ἐκ τῶν ὁποίων ἔλαβεν ὁ προικολήπτης δραχμὰς ἐξήκοντα χιλιάδας (ἀριθ. 60.000) ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων σήμερον, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τῶν δραχμῶν εἴκοσι χιλιάδων (20.000) ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται ὁ προικοδότης νὰ μετρήσῃ τῷ προικολήπτῃ ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ 2) τὸν ρουχισμὸν τῆς διάφορα ἔπιπλα καὶ κλινοσκεπάσματα <ἀποτιμηθέντα διαγράφεται μια λέξις> ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν ἐξήκοντα χιλιάδων (60.000), ἥτοι συνιστᾷ ἐν ὅλῳ προῖκα ὑπὲρ τῆς εἰρημένης θυγατρὸς τοῦ δραχμῶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδων (140.000). Ὁ Ἰωάννης Φ. Αὐγέρης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Μαρίναν Παν. Γκόλφα, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἐκ τῆς ὁποίας ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητὰ του δραχμὰς μετρητὰς ἐξήκοντα χιλιάδας (60.000) τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐδέχθη νὰ λάβῃ ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Ὁ γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος ἐντός ἑξ (6) μηνῶν. Δηλοῦται ὅτι τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικός ἀναλογεῖ εἰς δραχμὰς μεταλλικὰς ἑνέα

χιλιάδας τριακοσίας τριάκοντα τρεῖς καὶ 35% (ἄριθ. 9.333,35) καὶ ὅτι ὁ ἀνήκων εἰς αὐτό φόρος προικός ἐκ δραχμῶν 555 κατεβλήθη εἰς το Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τοῦ συνημμένου ᾧδε διπλοτύπου εἰσπράκτορος ὑπ' ἄρ. 1251 Δημ. Καράλλη. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συνιστωμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641. Ἐπὶ τῆ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδότης ἐδήλωσεν ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεά ἢ προίξ ἐγένετο. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 2666 ἐξ ὧν δι' ὑπερβάλλοντα τέλη χαρτοσήμου δραχμαὶ 700 κατατεθεῖσαν εἰς το Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τῶν συνημμένων ᾧδε ὑπ' ἄριθ. 629 καὶ 630 γραμματίων παραλαβῆς του. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθὲν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρά πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Νικόλαος Σάρρας

Παναγιώτης Γκόλφας

Βασίλ. Χαραλάμπους

Ἰωάννης Αὐγέρης

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1449

Προικοσύμφωνον Δραχ. 45.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ <20> τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου <1928> ἔτους ἡμέρα Παρασκευῆ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐβ τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζεῖῳ Κων /τίνου Τσιντζοπούλου, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Ἀθανασίου Βασιλ. Γκάννου κορρεῶς, ἐκ Βαγενιτίου καὶ Εὐαγγέλου Δημητρίου Θεμελῆ, ταχυδρομικοῦ διανομέως, κατοίκου Τσαρκοβίστης <Δωδώνης> ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνὸς ὁ Σπυρίδων Γεωργίου Τζιούμας γεωργός, κάτοικος τοῦ χωρίου Γραμμένου καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Εὐάγγελος Κων/τίνου Δόβας ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος κάτοικος ὡσαύτως Γραμμένου καὶ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλους τὰ ἐξῆς: Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Σπυρίδων Τζιούμας ἐδήλωσεν ὅτι ἔχων κόρην ἐνήλικον ὀνομαζομένην Ἀγγελικὴν οὕσαν μεμνηστευμένην μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Εὐαγγέλου Δόβα καὶ προκειμένου αὕτη νὰ συνέλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετ' αὐτοῦ εἰς πρῶτον ὡσαύτως γάμον ἐρχομένου συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑπόσχεται τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Εὐαγγέλῳ Δόβα λόγῳ προικὸς τὰ ἐξῆς. 1) Τὸν ῥουχισμόν της, διάφορα κλινοσκεπάσματα, σκευὴ καὶ τιμαλφῆ ἀντικείμενα συμφώνως πρὸς τὸν ἀνταλλαγέντα μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων λεπτομερῆ καταλόγου, ἀποτιμηθέντα δὲ μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου λόγου, κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν εἰς δραχμὰς πέντε χιλιάδας <5.000> καὶ 2) μετρητὰς δραχμὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας <40.000> ἐξ ἧν ἔλαβε ὁ προικολήπτης ἐντὸς τοῦ γραφείου μου δραχμὰς δέκα χιλιάδας <10.000> κατὰ τὴν ὁμολογίαν του, τὰ δε ὑπόλοιπας (τάς ὁποίας) διαγράφονται δύο λέξεις, ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται ὁ προικοδότης Σπυρίδ. Τζούμας νὰ μετρήσῃ τῷ προικολήπτη Εὐαγγέλῳ Δόβα ὡς ἐξῆς. <μαρτ διαγράφεται μιὰ λέξις> Δραχμαὶ δέκα χιλιάδες ἐμετρήθησαν αὐτῷ διαγράφονται πέντε λέξεις>. Δραχμὰς δέκα χιλιάδες τὴν τριακοστὴν <30> Ὀκτωβρίου ἐνεστῶτος ἔτους 1928, Δραχμὰς ἕτεροι δέκα χιλιάδες τὴν εἰκοστὴν <20> Ἰουλίου ἐλευσομένου ἔτους 1929 καὶ τὰς ὑπολοίπας δέκα χιλιάδες δραχμὰς τὴν εἰκοστὴν <20> Ἰουλίου χιλιοστοῦ ἔννεακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους <1930>, ἀτόκως καὶ ἐν ὑπερημερίᾳ ἐννουμένη μόνον διὰ τῆς παρελεύσεως τῆς

προθεσμίας μετὰ τοῦ νομίμου τόκου τῆς ἄχρις ἐξοφλήσεως, ἦτοι ὁ ῥηθείς Σπυρ. Τζιούμας συνιστᾷ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς του Ἀγγελικῆς προῖκα ἐν ὄλῳ ἐκ δραχμῶν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδων <45.000>. Ὁ Εὐάγγελος Δόβας ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Ἀγγελικὴν Σπυρ. Τζούμα, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἔναντι τῆς ὁποίας ἔλαβεν μετρητὰς δραχμάς δέκα χιλιάδας, <10.000>, ἐδέχθη νὰ λάβῃ τὸ ὑπόλοιπον τούτης κατὰ τὰς ἀνωτέρω καθορισθείσας δόσεις ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίας παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συνιστωμένης προικὸς ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἡ προκειμένη προίξ εἶναι ἀφορολόγητος λόγῳ ποσοῦ. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδοτὴς ἀπήντησεν ὅτι ἐγεννήθη εἰς Γραμμένου καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προίξ συνέστη ὑπ' αὐτοῦ. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 1126. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθὲν καὶ βεβαιωθὲν νομίμως ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Ἀθανάσιος Β. Γκάνος

Σπυρίδων Γ. Τζιούμας

Εὐάγγελος Δ. Θεμελιῆς

Εὐάγγελος Κ. Δόβας

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1477

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 70.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ τρίτῃ (13) τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ ἔτους χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδοῦ (1928) ἔτους ἡμέρα Δευτέρα ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτιτῶ μαγαζείῳ Κων/τίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων/τίνου Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέου Σταύρου Νικολ. Παπαδιαμάντη, ξενοδόχου ἐκ Ζίτσης, καὶ Ἀθανασίου Βασιλ. Γκάνα, κουρέως ἐκ Βαγενητίου, κατοίκων Ἰωαννίνων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς ὁ Παντελῆς Χρήστου Μπακάλης, Ἑλληνοδιδάσκαλος κάτοικος τοῦ χωρίου Γραμμένου, ἐνεργῶν ἐν προκειμένῳ δι' ἑαυτοῦ καὶ ὡς ἐνασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν τῆς ἀνηλίκου θυγατρὸς του Ἀλεξάνδρας, ὡς ἐδήλωσεν ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Δημήτριος Κων/τίνου Μαντζίλας, δημοδιδάσκαλος ἐκ τοῦ χωρίου Χουλιαράδων καὶ κάτοικος Ἰωαννίνων, καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλους τὰ ἐξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Παντελῆς Μπακάλης ἐδήλωσεν ὅτι ἔχων θυγατέρα ὀνομαζομένην Ἀλεξάνδραν, καὶ προκειμένου αὕτη νὰ συνέλθῃ εἰς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱερούς κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ανατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ ὡσαύτως εἰς πρῶτου γάμου ἐρχομένου Δημητρίου Μαντζίλα, συνιστᾷ ὑπὸ τὰς ἄνω ιδιότητάς του τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Δημητρ. Μαντζίλα λόγῳ προικός τὰ ἐξῆς. α) Τὸν ρουχισμόν της, διάφορα ἔπιπλα καὶ σκευὴ συμφώνως πρὸς τοῦ ἀνταλλαγέντος μετὰ τῶν συμβαλλομένων λεπτομερῆ κατάλογον καὶ (τιμαλῶν ἀντικείμενα) διαγράφονται δύο λέξεις, ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν δραχμῶν δέκα χιλιάδων (10.000), 2) Μετρητάς δραχμάς τριάκοντα χιλιάδας (30.000) μετρηθησομένας τῷ προικολήπῃ εἰς τρεῖς δόσεις ἤτοι δραχμάς δέκα πέντε χιλιάδας (15.000) τὴν δεκάτην πέμπτην Σεπτεμβρίου ἐνεστῶτος ἔτους 1928, β) δραχμάς ἑπτὰ χιλιάδας πεντακοσίας (7.500) μίαν διαγράφεται μια λέξις> ὀκτῶ ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, καὶ γ) τὸ ὑπόλοιπον ἐξ ἑπτὰ χιλιάδων πεντακοσίων (7.500) τὴν δευτέραν Μαΐου ἐλευσομένου ἔτους 1929 συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ἐκδοθέν γραμμάτιον εἰς διαταγὴν διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην δόσιν, ἴσου ποσοῦ ὡς ἡ δόσις καὶ λήξεως ὡς ἡ δόσις τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προικοδότη Παν. Μπακάλη, καὶ 3) μίαν οἰκίαν μετὰ τοῦ γηπέδου της,

αὐλῆς καὶ παντός παραρτήματος καὶ ἐξαρτήματός της, κειμένην ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τσιριγώτης, συνορεύουσα γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ κατὰ τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὄρια με οἰκόπεδον τῶν Ἑλεῶν Ἰωαννίνων, με οἰκίαν Ἀλεξίου Παπαγιάννη καὶ με ὁδὸν Τσιριγώτη, περιελθοῦσαν τῇ προικοδοτρίᾳ Ἀλεξάνδρα Π. Μπακάλη, ἐκπροσωπομένην ὡς εἴρηται ὑπὸ τοῦ πατρός αὐτῆς Παντελῆ Μπακάλη, δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 25319 τῆς 2^{ης} Ἀπριλίου 1927 δωρητηρίου συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων κ. Δημητρ. Λιάσκου νομίμως μεταγεγραμμένου καὶ ἐκ διανομῆς μεταξύ αὐτῆς καὶ τοῦ Ἀλεξ. Παπαγιάννη δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 26635 συμβολαίου διανομῆς τοῦ αὐτοῦ Συμβολαιογράφου νομίμως μεταγεγραμμένου ἐν τοῖς βιβλίοις μεταγραφῶν τῆς περιφέρειας τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἰωαννίνων ἐν τόμῳ 13^ο ἀριθ. 95 ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον δραμῶν τριάκοντα χιλιάδων (30.000). Γίνεται μνεῖα ὅτι ἡ χορηγούμενη διὰ τοῦ παρόντος ὡς προῖξ οἰκία ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου οἰκίας ἧς τὸ ἕτερον ἥμισυ ἀνήκει εἰς τὸν Ἀλεξ. Παπαγιάννη, διαχωρισθεῖσα καὶ διανεμηθεῖσα, ὡς εἴρηται διὰ τοῦ ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθμόν 26635 συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων κ. Δ. Λιάσκου. Ἦτοι συνιστᾷ ὁ ρηθεὶς Παντελῆς Μπακάλης προῖκα ὑπὲρ τῆς εἰρημένης θυγατρὸς του Ἀλεξάνδρας ἐν συνόλῳ ἐκ δραμῶν ἑβδομήκοντα χιλιάδων (70.000), ἐξ ὧν δραγμαὶ τεσσαράκοντα χιλιάδας εἶναι πατρικὴ προῖξ, καὶ δραγμαὶ τριάκοντα χιλιάδας εἰς ἅς ἐξετιμήθη ἢ ὡς ἄνω οἰκία εἶναι προῖξ τῆς ἀνηλίκου Ἀλεξάνδρας Παντελῆ Μπακάλη αὐτοπροικιζομένης ἐκ τῆς εἰς αὐτὴν ταύτην ἀνηκούσης κατὰ κατοχὴν καὶ κυριότητα καὶ νομὴν ὡς ἄνω περιγραφείσης οἰκίας. Ἐδήλωσε προσέτι ὁ προικοδοτὴς ὅτι ἐγγυᾶται τὴν ἀνωτέρω οἰκίαν ἐλευθέραν παντός βάρους, δουλείας, προσημειώσεως καὶ ὑποθήκης. Γίνεται ὡσαύτως μνεῖα ὅτι ἡ ὡς ἄνω οἰκία χορηγεῖται ὡς προῖξ ἀδιατίμητος καὶ μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος ἐξετιμήθη εἰς δραμᾶς τριάκοντα χιλιάδας. Ὁ γάμος τελεσθήσεται θεοῦ θέλοντος τὴν τρίτην Κυριακὴν τοῦ μηνός Ἰανουαρίου ἐλευσομένου ἔτους 1929. Ὁ δεύτερος τῶν συμβαλλομένων Δημήτρ. Μαντζίλας ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγον τοῦ τὴν Ἀλεξάνδραν Παντελῆ Μπακάλη, ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, ἐξ ἧς παρέλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά του τὴν ὡς ἄνω οἰκίαν, τὸ δὲ ὑπόλοιπον αὐτῆς ἐδέχθη νὰ λάβῃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω καθορισθέντα, ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὸ ποσὸν τῆς προκειμένης προικός ἀναλογοῦν εἰς δραμᾶς μεταλλικὰς 4666-65 δὲν ὑπόκειται εἰς φόρον προικός. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα παρά τῶν συμβαλλομένων ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνέπειας τοῦ ἀρθροῦ 55 τοῦ Νόμου 1641 περὶ

ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Ἐπί τῆ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδότης ἀπήντησεν ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Γραμμένῳ καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεά ἢ σύστασις προικός ἐγένετο. Πάντα ἐν γένει τὰ ἐξοδα ὡς καὶ οἰοσδήποτε φόρος τοῦ Δημοσίου, βαρύνουσι τὸν προικοδότην. Ὑπεμνήσθη ἡ μεταγραφὴ. Ἐπισυνάπτεται γνωμοδότησις τοῦ δικηγόρου κ. Σωτ. Συρμακέση. Γίνεται μνεία ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συντάξεως τοῦ παρόντος παρέστη καὶ ἡ μελλόνυμφος Ἀλεξάνδρα Π. Μπακάλη ἣτις καὶ <συνήνεσεν εἰς τὴν χορήγησιν, διαγράφονται τέσσαρες λέξεις> ἐδέχθη τὴν χορήγησιν τῆς ὡς ἄνω οἰκίας, ἀνηκούσης εἰς αὐτὴν ὡς εἴρηται, εἰς τὸν μελλόνυμφὸν τῆς Δημητρ. Μαντζίλαν, λόγῳ προικός, ὡς καὶ πάντα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαίωματα δραχμαὶ 1551. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὅπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων πάντων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθέν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Στ. Παπαδιαμάντης

Ἀθαν. Γκάνας

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Παντελῆς Μπακάλης

Δημητρ. Μαντζίλας

Ἀλεξάνδρα Μπακάλη

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Εὐθυμιάδης

Πρωτ. Δημ. 75/1922

Αριθμὸς 11348

Δημοσία Διαθήκη

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τὴν δευτέραν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου ἔτους ἡμέραν Τετάρτην καὶ ἐν τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀραβαντινοῦ ιδιόκτητῳ μαγαζείῳ τοῦ Ἰωάννου Λάππα ἔνθα τὸ Συμβολαιογραφεῖον μου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Ἰωαν. Β. Φίλιου κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα, ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῶν γνωστῶν μοι μαρτύρων Νικολάου Ταμβακοπούλου ἐμπόρου, Γεωργίου Βερμαρούτη κτηματίου καὶ Ἰωάννου Βαδαλούκα ἰατροῦ, κατοίκων καὶ τῶν τριῶν Ἰωαννίνων ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν καὶ μὴ ὑπαγομένων εἰς περίπτωσιν τινὰ ἀνικανότητος ἐκ τῶν ὑπογραφομένων ἐν τῷ νόμῳ Γ.Χ.Π οὔτε εἰς ἄλλην τινα νόμιμον ἐξαίρεσιν ἐνεφανίσθη ὁ γνωστός ἐμοὶ τε καὶ τοῖς μαρτύρσι, κ. Δημήτριος Παπαγιάννης ἀρτέμπορος κάτοικος Ἰωαννίνων ἀσχετος δὲ πάσης συγγενείας καὶ σχέσεως ἐμοὶ τε καὶ τοῖς μάρτυρσι ἐκ τῶν ἀναγραφομένων ἐν τῷ νόμῳ Γ.Χ.Π. ὡς μὴ ὑποκείμενος εἰς ἐξαίρεσιν τινα καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ συντάξῃ ἐνώπιόν μου ὡς συμβολαιογράφῳ τὴν διαθήκην του καὶ ὅτι ουδεμιᾶς τῶν ὑποθέσεών του στερεῖται πεισθεὶς περὶ τῆς διαβεβαιώσεώς του ταύτης ἀπεμάκρυνα ἐκ τοῦ δωματίου πάντας τοὺς παρευρισκομένους καὶ ὑπέδειξα εἰς τοὺς μάρτυρας ὅτι δέον νὰ ὀρκισθῶσι, οὗτοι δὲ θέντες τὴν δεξιάν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὀρκίσθησαν ἐνώπιον μου καὶ τοῦ διαθέτου ὅτι διὰ τηρήσεως μυστικᾶς τᾶς διατάξεις τῆς διαθήκης μέχρι τῆς δημοσιεύσεώς της καὶ εἶτα ἐκάλεσα τὸν διαθέτην νὰ ἐκφράσῃ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ βούλησιν ὡς ἐξῆς. Ἐγκαθιστῶ κληρονόμον μου τὴν σύζυγόν μου Αἰκατερίνην τὸ γένος Βασιλ. Τσίκα, τὸν υἱόν μου Ἀλέξανδρον καὶ τὰς θυγατέρας μου Περσεφόνην σύζυγον Παντελῆ Μπακάλη 2α Ἀντιγόνην σύζυγον Σπυρίδ. Τσίκαν καὶ τὴν Βασιλικὴν σύζυγον Δημητρ. Λαμπρίδη καὶ ἀφήνω εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν θυγατέρων μου ἀνά δραχμὰς δυὸ χιλιάδας εἰς ἐκάστην πᾶσαν δὲ τὴν λοιπὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν μου ὅπουδήποτε εὑρισκομένης τῶν αὐτῶν εἰς τὴν σύζυγόν μου καὶ τὸν υἱόν μου Ἀλέξανδρον ἐξ ἴσου εἰς ἀμοτέρους μερισθησομένους καὶ εἰς τὰς θυγατέρας μου Περσεφόνην Ἀντιγόνην καὶ Βασιλικὴν δοθεῖσα πάρ' ἐμοὶ προῖξ δέον καὶ διατάσσω νὰ ὑπολογισθεῖ καὶ αὕτη εἰς τὴν νόμιμον μοίραν αὐτῷ ἐὰν τις τοῦτων ἤθελε ζητήσῃ συμπλήρωσιν αὐτῆς. Δηλῶ πρὸς τούτον ὅτι εἰς τὴν θυγατέρα μου Βασιλικὴν σύζυγον Δημητρ. Λαμπρίδου ἔχω δώση λόγῳ προικὸς τὴν

ἐντός τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας μου κειμένην μικράν οἰκίαν ἐκ δύο δωματίων μὲ τὰ ὄρια τὰ καθορισθέντα ἐν τῷ προσύμφωνῳ ὅπερ ἔχω καταρτίσει μετὰ τοῦ Δημητρ. Λαμπρίδου. Δηλῶ πρὸς τοῦτον ὅτι εἰς μὲν τὴν Περσεφόνην ἔχω δώσει μετρητάς λίρας τετράκις πενήκοντα καὶ τὸν ἱματισμὸν τῆς ἀξίας λιρῶν πενήκοντα, εἰς τὴν Ἀντιγόνην ἔδωκα μετρητάς λόγῳ προικὸς λίρας ἑκατὸν καὶ τὸν ἱματισμὸν τῆς ἀξίας λύρας πενήκοντα καὶ εἰς τὴν Βασιλικὴν μετρητάς δραχμάς τρεῖς χιλιάδας καὶ τὸν ἱματισμὸν τῆς ἀξίας δραχμῶν δύο χιλιάδων. Ἐνταῦθα ὁ διαθέτης ἐπεράτωσε τὰς διατάξεις τοῦ ἐπὶ τῇ ὑπομνήσει μου δὲ ἂν θέλει νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλο τι ἢ ἂν σκοπῶ νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἢ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου ἢ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἀπήντησεν ὅχι εἶτα ἠρώτησα τοὺς μάρτυρας καὶ ἴδια ἕκαστος μοι ἀπήντησαν ὅτι εἰς οὐδεμίαν εὐρίσκονται σχέσιν ἐκ τοῦ ἐν τῷ νόμῳ Γ.Χ.Π. (ἄρ.10 & 11) ἀναγραφομένῳ πρὸς τοὺς ἐν τῇ διαθήκῃ τετιμημένους. Ἄσχετος τοιαῦτως πρὸς αὐτοὺς σχέσεως εἶμαι καὶ ἐγὼ ὁ Συμβολαιογράφος. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὰ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης οὐδένας ἄλλος πλὴν τοῦ διαθέτου τῶν μαρτύρων παρέστη κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ ὅτι τὰ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης συμπράττοντα πρόσωπα ἦσαν παρόντα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας πράξεως καὶ ὅτι ἐτηρήθησαν τὰ ἐν ἄρθρῳ 15 ἐδαφ. α' καὶ β' καὶ τὰ ἐν ἄρθρῳ 14 καὶ 15 ἐδαφ. τρίτον τοῦ νόμου Γ.Χ.Π. ἀναγραφομένας καὶ διατασσομένας. Εἰς πίστωσιν καὶ βεβαίωσιν πάντων τούτων συνετάχθη ἡ παρούσα ἀνεγνώσθη εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῷ διαθέτῃ καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθεῖσα ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Ὁ διαθέτης

Δ. Παπαγιάννης

Οἱ μάρτυρες

Γ. Β. Βερμαρούτης

Ι. Βαδαλούκας

Ν. Ταμβακόπουλος

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ι. Β. Φίλιος

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πάρ' ἐμοί ἀρχείου

Ἰωάννινα τῇ 4ῃ Αὐγούστου 1928

Ὁ Συμβολαιογράφος Ἰωαννίνων

Ι. Β. Φίλιος

Κατάστασις

ἐμφαίνουσα τὰ προικῶα εἶδη τῆς διδος Ἀλεξάνδρας Π. Μπακάλη

Μία ντουλάπα
& ἓνα μπαούλο
Ἐνα στρῶμα
& ἓνα πάπλωμα
Δύο βελέντζες
Τρεῖς κουβέρτες
Μία καρπέτα
Ἐνα ἐπανωφόρι
Τέσσερα κοστούμια φορέματα
Δύο μεταξωτά
Ὀκτῶ ρόμπες
Ἐξ σινδόνια
Δύο δωδεκάδες ἀσπρόρουχα
Δέκα κομπιζόνια
Ὀκτῶ μαξιλάρια
Μία ζακέτα μάλλινη
Τρία δακτυλίδια
Διάφορα ψιλικά

Ἐν Ἰωαννίνοις τῶ.....1928

Οἱ συμβαλλόμενοι

Δ. Σακκάς

Δ. Παντελῆς

Αριθ. Πρωτ. 222

Πιστοποιητικόν

Ὅ

Ἵποθηκοφύλαξ Ἰωαννίνων πιστοποιεῖ ὅτι σήμερον ἐρεύνης γενομένης ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν μεταγραφῶν τῆς περιφερείας τοῦ Εἰρηνοδικείου Ἰωαννίνων οὐδεμία ἐγένετο μεταγραφὴ πράξεως ἐκπονήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἀλεξάνδρας Παντελῆ Μπακάλη οἰκοδεσποίνης κατοίκου τοῦ χωρίου Γραμμένου ἐκ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαίρετου μιᾶς οἰκίας κειμένης ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τσιριγώτη καὶ συνορευομένη γύρωθεν καὶ ἐν ὅλῳ με ὁδὸν Τσιριγώτη , με καφφενεῖον τῆς Ζωῆς Παπαφίλου με χάνιον Ῥεββανιώτικο καὶ με οἰκόπεδον Ἀλεξίου Νιτσιῆδη, πρὸς τρίτον τινὰ μέχρι τῆς χθὲς ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀλφαβητικῶν πινάκων τῶν βιβλίων Μεταγραφῶν . Ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω περιγραφομένου ἀκινήτου καὶ κατὰ τῆς ὡς ἄνω εἰρημένης Ἀλεξάνδρας Παντελῆ ἐν τοῖς οἰκείοις βιβλίοις τοῦ ὑποθηκοφυλακείου Ἰωαννίνων καὶ ἐκ δε τῶν κατασχέσεων οὐδεμία εὐρέθη προσημείωσις, ὑπόθηκη καὶ κατασχέσις μέχρι τοῦ χθὲς. Ἐν Ἰωανίνοις τῇ δεκάτῃ τρίτῃ <13> Αὐγούστου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου <1928> ἔτους.

Ὁ Ἵποθηκοφύλαξ

Γζαννόπουλος

Γνωμοδότησις

Λαβόν ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπ. ἀριθ.11348 τῆς 9 Φεβρουαρίου 1922 διαθήκης τοῦ ἐνταῦθα Συμβολαιογράφου Ἰωάννου Φίλιου νομίμως δημοσιευθεῖσαν ὡς ἐμφαίνεται ἐμφανεῖσας καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 75/1922 πρακτικοῦ δημοσιεύσεως τῷ Πρωτοδικεῖῳ Ἰωαννίνων, τὸ ὑπ. ἀριθ. 25319 τῆς 21 Ἀπριλίου 1927 συμβολαίου δωρεάς τοῦ ἐνταῦθα Συμ/φου Δημ. Λιάσκου μεταγραφέντος εἰς τόμον 17ον ὑπ. αὐξ ἀριθ. 454 καὶ 23/4/1927, τὸ ὑπ' ἀριθ. 26635 τῆς 19 Ἀπριλίου 1928 συμβολαίου διανομῆς εἰς το ἐνταῦθα Συμ/φου Δημ. Λιάσκου καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 221 τῆς 13 Αὐγούστου 1928 πιστοποιητικοῦ μεταγραφῆς τοῦ ἐνταῦθα ὑποθηκοφυλακείου τῷ ὡς ἄνω συμβολαίου καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 222 τῆς 13 Αὐγούστου 1928 πιστοποιητικοῦ τοῦ ἐνταῦθα ὑποθηκοφυλακείου ἐξ οὗ ἐμφαίνεται ὅτι οὐδεμία μεταγραφή πράξεως ἐνοικιάσεως ἢ κατασχέσις, προσημείωσις, ὑποθήκης ἐγένετο πράξεως ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως ἐξ ἀδιαίρετου μιᾶς οἰκίας κειμένης ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τσιριγώτη καὶ συνορευομένης γύρωθεν καὶ ἐντός με' ὁδὸν Τσιριγώτου, με' καφφενεῖο Ἐλένης Παπαφίλα, με' χάνια Ρεββενιώτικο καὶ με' οἰκόπεδο Ἀλεξίου Νιτσιῶδη.

Γνωμοδοτῶ ὅτι

Εὔρον τους ἀνωτέρω τίτλους ἐν τάξει καὶ ὅτι δύναται νὰ συσταθῆ προἰξ ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω οἰκίας

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 13ῃ Αὐγούστου 1928

Ὁ παρὰ τῷ Πρωτοδικεῖῳ Ἰωαννίνων
δικηγόρος

[δυσδιάκριτη υπογραφή]

ΑΡΙΘ.25319

Δωρεά ἐν ζωῇ Δραχ. 30.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τὴν εἰκοστὴν πρώτη (21) Ἀπριλίου ἡμέραν Πέμπτην τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐβδόμου (1927) ἔτους ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου, κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὰς ὁδοὺς Ἰωακείμ τοῦ Γ.' καὶ Χάρυ ιδιόκτητῳ μαγαζείῳ τῶν Ἐλεῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν κληρονόμων Ἀναγνώστου Παπαδημητρίου, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ. ΛΙΑΣΚΟΥ κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα, παρουσίᾳ καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων γνωστῶν μοι ἐνηλικῶν πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Δημητρίου Σπυρίδωνος Τζομάκα χρυσοχόου κατοίκου Ἰωαννίνων καὶ Γεωργίου Μιχαήλ Τσίκου γεωργοῦ κατοίκου Περάματος ἐνεφανίσθησαν αἱ γνωσταί μοί καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέαι ἀφ' ἐνός ἢ Αἰκατερίνη χήρα Δημητρίου Παπαγιάννη θυγάτηρ Βασιλείου Τσίκα νοικοκυρά ἀνεπάγγελτος ἐν τῷ χωρίῳ Γραμμένῳ κάτοικος Ἰωαννίνων, (ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τσιριγῶτη) καὶ ἀφ' ἐτέρου ἢ ἐγγονῆς τῆς Ἀλεξάνδρα Παντελῆ Μπακάλη εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα ἀσχολουμένη ἀνεπάγγελτος κάτοικος τοῦ χωρίου Γραμμένου ἐνταῦθα δὲ προσωρινῶς διαμένουσα καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος διὰ τοῦ ὁποίου ἐδήλωσαν καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἀκόλουθα. Ὅτι ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Αἰκατερίνη χήρα Δημητρίου Παπαγιάννη θυγάτηρ Βασιλείου Τσίκα δωρεῖται διὰ δωρεάς ἐν ζωῇ ἰσχυρὸς ὀριστικῆς καὶ ἀμετάκλητου πρὸς τὴν δευτέραν τῶν συμβαλλομένων ἐγγονῆς τῆς Ἀλεξάνδραν Παντελῆ Μπακάλη τὸ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα κατοχῆ καὶ κυριότητα ἡμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἐκ μίας οἰκίας μετὰ τοῦ γηπέδου τῆς αὐλῆς τῆς καὶ μετὰ παντός παρακολουθήματος καὶ προσανξήματος καὶ ἐνταῦθα δεξιά τῆς εἰσόδου τῆς οἰκίας ταύτης ἐργαστηρίου ἀμφοτέρων συνεχομένων κειμένων ἐν τῆς πόλεως Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Τσιριγῶτη ὑπ' ἀριθμῶν 5 καὶ 7 καὶ ἀμφοτέρων συνορευομένων γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ ὁδὸν Τσιριγῶτη μὲ οἰκόπεδον τῶν Ἐλεῶν Ἰωαννίνων μὲ κτήματα Πόλων (Μακρῶ) καὶ μὲ καφενεῖον τῶν Ἐλεῶν Ἰωαννίνων καὶ ὅπερ περιήλθεν εἰς τὴν κατοχὴ καὶ κυριότητα τῆς δωρητριάς ἐκ κληρονομίας τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἀποβιώσαντος συζύγου τῆς Δημητρίου Παπαγιάννη δυνάμει διαθήκης του. Συνεπῶς ἡ δευτέρα τῶν συμβαλλομένων δωροδόχος Ἀλεξάνδρα Παντελῆ Μπακάλη ἀποκαθίσταται ἀπὸ σήμερον τελεία κυρία καὶ κάτοχος καὶ νομεύς τῆς ἄνω δωρουμένης αὐτῆς ἡμίσεως ἐξ

ἀδαιρέτου ἔνταῦθα ἄνω οἰκίας καὶ ἐργαστηρίου τῆς δωρητρίας ἀποξενωμένης καὶ ἀπεκδυομένης ἀπὸ σήμερον πάντων ἐπ’ αὐτῆς δικαιώματός της προσωπικοῦ καὶ πραγματικοῦ προς τούτοις ἢ δωρήτρια ἐκχωρεῖ εἰς τὴν δωροδόχον καὶ πάσας τὰς προστατευτικὰς της ἀγωγὰς καὶ παραγγέλματα καὶ παραιτεῖται παντός δικαιώματός της περὶ προσβολῆς τῆς προκειμένης δωρεᾶς ἐν ζωῇ δι’ οἰονδήποτε λόγον, καὶ αἰτίαν ἢ δὲ δωροδόχος δικαιουῖται νὰ διαθέτῃ τὸ ἄνω δωρηθέν αὐτῇ ἡμισυ ἐξ ἀδαιρέτου τῆς ἄνω οἰκίας καὶ τοῦ ἄνω ἐργαστηρίου ὡς οὖν βούληται καὶ κατὰ πλήρες ἰδιοκτησίας δικαιώματα. Γίνεται μνεῖα α) ὅτι ἡ δωρήτρια ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Γραμμένον β) ὅτι ἐκτιμᾶται τὸ ἄνω δωρούμενον ἡμισυ ἐξ ἀδαιρέτου τῆς ἄνω οἰκίας καὶ ἐργαστηρίου ἀπλῶς διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ χαρτοσήμου εἰς δραχμὰς τριάκοντα χιλιάδες (30.000) γ) ὅτι ὑπέμνησα τοῖς συμβαλλομένοις τὰς συνεπείας τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ νόμου 1641 δ) ὅτι ὑπεμνήσθη τοῖς συμβαλλομένοις ἢ μεταγραφῇ ε) ὅτι εἰσπράχθησαν διὰ τέλη καὶ δικ. Δρχ. 720. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἡ πρῶτη τῶν συμβαλλομένων δωρήτρια προβαίνει εἰς τὴν προκειμένην δωρεάν ἐν ζωῇ εἰς τὴν δευτέραν τῶν συμβαλλομένων ἐγγονῆς της καθόσον εἶναι πολὺ ὑποχρεωμένη λόγω τῶν πολλῶν περιποησέων καὶ περιθάλψεων ὧν ἔτυχε καὶ τυγχάνει σήμερον τῆς ἐγγονῆς τῆς ταῦτης καὶ τῶν γονέων της. Ἡ δὲ δευτέρα τῶν συμβαλλομένων δωροδόχος ἐδήλωσεν ὅτι δέχεται τὴν σύμβασιν ταύτην καὶ ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, παραλαβοῦσα εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά της τὸ ὡς ἄνω δωρηθέν αὐτῇ ἡμισυ ἐξ ἀδαιρέτου ἐκ τῆς ὡς ἄνω οἰκίας καὶ ἐργαστηρίου ἔνταῦθα. Γίνεται μνεῖα ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρουσίας πράξεως ἦτο παρὸν καὶ ὁ πατὴρ τῆς δωροδόχου Παντελῆς Χρήστου Μπακάλης διδάσκαλος κάτοικος Γραμμένου γνωστός μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέος ὅστις ἐδήλωσεν ὅτι ὡς πατὴρ τῆς δωροδόχου ἀσκῶν πατρικὴν ἐπ’ αὐτῆς ἐξουσίαν συναινεῖ πλήρως εἰς τὴν προκειμένην δωρεάν τὴν γενομένην παρὰ τῆς πρώτης τῶν συμβαλλομένων πενθερᾶς του προς τὴν δευτέραν τῶν συμβαλλομένων θυγατέρα του καὶ ἀποδέχεται ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Προσαρτᾶται ὧδε τὸ ὑπ’ ἀριθ. 3552 ε. ἔτους πιστοποιητικὸν τῆς οικονομικῆς ἐφορείας Ἰωαννίνων ἐμφαινὼν ὅτι κατεβλήθη ὁ φόρος κληρονομίας διὰ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἄνω ἀποβιώσαντος Δημ. Παπαγιάννη.

Ταῦτα πάντα συνωμολογησάντων καὶ συναπεδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων ἐγένετο τὸ παρὸν ὑπὲρ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον πάντων καὶ βεβαιωθέν παρὰ πάντων ὑπεγράφη ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐμοῦ πλήν τῆς πρώτης τῶν συμβαλλομένων δωρητρίας δηλωσάσης ἄγνοια γραμμάτων.

Ἡ Δωρεοδόχος
Ἀλεξάνδρα Μπακάλη

Οἱ Μάρτυρες
Δημ. Τζομάκας
Γεωρ. Τσίκος

Ὁ πατὴρ τῆς δωρεοδόχου
Ἀλεξάνδρας Π. Μπακάλη
Παντελῆς Μπακάλης

Ὁ Συμβολαιογράφος Ἰωαννίνων

Δ.Χ. Λιάσκος

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον
ἐν τῇ 25 Μαΐου 1928

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 1534

Προικοσύμφωνον Δραχ. 55.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ ἐνάτῃ <9> τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου <1928> ἔτους ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοτήτῳ μαγαζείῳ Κων/τίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογραφομένων μαρτύρων γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων, πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων. Κωνσταντίνου Μιχαήλ Κιούρη, ἐμπόρου καὶ Χαριλάου Χαραλάμπους Μαντέλου, ράπτου, ἀμφοτέρων κατοίκων Ἰωαννίνων ἐνεφανίσθησαν ἀφ' ἐνὸς ὁ γνωστός μοι καὶ μὴ ἐξαιρετέος Ἰωάννης Δημητρ. Παπαδημητρίου, πανδοχεύς, κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Πανάγιω σύζυγος Εὐαγγέλου Τσέλα, ἀνεπάγγελτος καὶ κάτοικος Ἀθηνῶν, προσωρινῶς διαμένουσα ἐνταῦθα, ἐνεργοῦσα ᾧδε, ὡς ἐδήλωσεν ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων, καὶ ὡς παραδέχεται καὶ ὁ ἕτερος συμβαλλόμενος Ἰωάννης Παπαδημητρίου δι' ἐαυτῶν καὶ κατ' ἐντολήν καὶ διὰ λόγαριασμοῦ τοῦ συζύγου αὐτῆς Εὐαγγέλου Τσέλα καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ὁ πρῶτος τῶν συμβαλλομένων Ἰωάννης Παπαδημητρίου δώσας κατὰ τὸ ἔτος 1914 τὴν ὡς ἄνω θυγατέρα αὐτοῦ Πανάγιω εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν μετὰ τοῦ Εὐαγγέλου Τσέλα, συνιστᾷ σήμερον ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα καὶ διὰ τοῦ παρόντος δίδει τῷ συζύγῳ αὐτῆς Εὐαγγέλῳ Τσελα λόγῳ προικὸς μίαν οἰκίαν διώροφον κειμένη ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σκουμπουρδῆ, συνορευομένων γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ δημοσίον δρόμον, μὲ αὐλὴν οἰκίας Λεωνίδα Παγκρατίου καὶ μὲ οἰκίαν καὶ αὐλὴν Ἰωάννου Παπαδημητρίου, συγκειμένην ἐκ τριῶν δωματίων καὶ μαγειρίου, περιελθοῦσαν αὐτῷ ἐξ ἀγορᾶς παρὰ τοῦ Μιμάς Ἀλᾶ Χουσέν Μονοῦ δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν <11> ἑνδεκα τῆς 24 Φεβρουαρίου 1916 πωλητηρίου συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Ἀναστασίου Ἀλιεύς νομίμως ἔκτοτε μεταγεγραμμένου, ὑπὸ τούς ἐξῆς ὅρους καὶ συμφωνίας ἦτοι 1) ὁ προικοδότης Ἰωάννης Παπαδημητρίου μεταβιβάζει καὶ παραδίδει σήμερον τῷ προικολήπτη Εὐαγγέλῳ Τσέλα μόνον τὴν ψιλὴν κυριότητα τῆς ἀνωτέρω οἰκίας παρακρατῶν δι' ἐαυτὸν τὴν νομὴν καὶ ἐπικαρπίαν αὐτῆς διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ πρώτης <1> Ἰανουαρίου ἐλευσομένου ἔτους 1929, ἦτοι θέλει παραδώσει τὴν νομὴν καὶ κάρπωσιν τῆς οἰκίας ταύτης τῷ προικολήπτη τὴν πρώτην Ἰανουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ τριακοστοῦ δευτέρου <1932> ἔτους .2) Ἐπιβαρύνει τὴν ἀνωτέρω οἰκίαν δι' ἐμπραγμάτου δουλείας ὑπὲρ τῆς μέθ' ἧς συνορεύων

έτερους οίκιας και αὐλῆς του διὰ δουλειάς τοῦ μὴ ἀνοίγειν παράθυρα, θύρας και ἐπαγωγούς θυρίδας, διὸ οἱ ἄνω προικολήπται ἀναλαμβάνουσιν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φράζωσιν ἀθωρεῖ και τὰ τὴν παράδοσιν τὰ ὑπάρχοντα σήμερον παράθυρα, θύρας, ἐπαγωγούς θυρίδας ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς συνορευούσης πρὸς τὴν ἑτέραν οἰκίαν, ὡς εἴρηνται και αὐλὴν αὐτῆς, ἐάν μέχρι τῆς παραδόσεως δὲν ἤθελε φράξῃ ταῦτα ὁ Ἰωάννης Παπαδημητρίου, δικαιούμενος ἐντὸς <τοιαύτην ἀπόφραξιν> διαγράφονται δύο λέξεις και προστίθενται ἀντὶ αὐτῶν «κλείσιμον αὐτήν» και μετὰ τὴν παράδοσιν ἐν οἰαδήποτε στιγμῇ θελήσει, ἐάν οἱ ἄνω προικολήπται δὲν ἤθελον συμμορφωθῆ πρὸς τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν των. 4) Ῥητῶς συμφωνήθη ὅτι ἡ ἄνω συνιστωμένη προῖξ θέλει συνυπολογισθῆ εἰς τὴν νόμιμον μοῖραν τῆς Πανάγιος Εὐαγ. Τσέλα ἢν θὰ δικαιούται αὐτὴ ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ Ἰ. Παπαδημητρίου κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὡς κληρονόμος αὐτοῦ. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἡ ἄνω <προῖξ> διαγράφεται μια λέξις> οἰκίαν χορηγεῖται ὡς προῖξ διατετιμημένη λόγω πωλήσεως ἢ ὑποθηκεύσεως ἢ ἄλλης ἐλευθέρας διαθέσεως τῆς διατιμήσεως ὠρισθείσης κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν εἰς δραχμάς πενήκοντα πέντε χιλιάδας (55.000). Ἡ Πανάγιος Εὐαγγέλου Τσέλα ὑπὸ τὰς ἄνω ιδιότητάς της ἐδήλωσεν ὅτι ἀπεδέξατο τὴν παρασχεθεῖσαν τῷ συζύγῳ αὐτῆς ὑπὲρ αὐτῆς <προῖκα> διαγράφεται μια λέξις> ὡς ἄνω οἰκίαν λόγω προικός και εὐχαριστῆ τὸν προικοδότην. Γίνεται μνεῖα ὅτι ἡ προκειμένη προῖξ εἶναι ἀφορολόγητος λόγω ποσοῦ. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίες παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τῆς ἀξίας τῆς προκειμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοὺς τὰς συνεπεῖας τοῦ Νόμου 1641 ἄρθρου 55 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δὲ ὁ προικοδότης ἀπήντησε ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Τσέριαννην και ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεὰ ἢ προῖξ συνέστη ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπεμνήσθη τοῖς συμβαλλομένοις ἡ μεταγραφὴ. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 1338. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθέν εὐκρινῶς καὶ μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ βεβαιωθὲν ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Κων. Μ. Κιούρης

Ἰωανν. Παπαδημητρίου

Χ. Μαντέλος

Πανάγιω Ε. Τσέλα

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 1544

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 9.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ <16> τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου <1928> ἔτους ἡμέρα Τρίτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτιῶ μαγαζείῳ Κων/τίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κ. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι ἐνηλίκων, πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Γεωργίου Δημητρ. Καραμεσίνη, ἀρτεργάτου κατοίκου τοῦ χωρίου Γεροπλατάνου καὶ Χρήστου Βασιλ. Τόλη γεωργοῦ κατοίκου τοῦ χωρίου Βασιλικῷ ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἐνὸς ἡ Αἰκατερίνη χήρα Παναγιώτη Σέχη τὸ γένος Βασιλείου Χατζῆ οἰκοδέσποινα, κάτοικος τοῦ χωρίου Βασιλικῷ (Τσαραπλατῶν) καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Δημήτριος Πανταζῆ Πασχάλης, ξυλουργός, κάτοικος ὡσαύτως Βασιλικῷ καὶ ἐζήτησαν τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἑξῆς. Ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Αἰκατερίνη χήρα Παναγ. Σέχη ἐδήλωσεν ὅτι προκειμένου ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Χαρίκλεια νὰ συνέλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Δημητρίου Πασχάλη εἰς δεύτερον γάμον ἐρχομένου συνιστᾷ τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ δίδει τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Δ. Πασχάλη λόγῳ προικός τὰ ἑξῆς. 1) Ἕνα χωράφι ποτιστικὸν εἰς θέσιν «Βοῖδομάτη» ἐκτάσεως ἐνὸς στρέμματος συνορεύον γύρωθεν καὶ ἐν ὄλῳ μὲ ἀγροὺς Νάστου Τσέλιου, Νικόλενας Σέχη, Γιώτη Νάτση καὶ Γιάννενας Τσέλιου, 2) ἕνα χωράφι ποτιστικὸν εἰς θέσιν «Λαχανόκαστρος» ἐκτάσεως ἐνὸς στρέμματος συνορεύον μὲ ἀγρὸν Ἑλένης Γ. Διαμάντη ἀπὸ δύο μέρη μὲ ἀγρὸν Γιώτης Σταύρου καὶ μὲ λάκκον 3) μίαν ἰσόγειον οἰκίαν ἐντὸς τοῦ χωρίου Βασιλικῷ συγκειμένη ἐξ ἐνὸς δωματίου καὶ μαγειρίου συνορευούσης γύρωθεν μὲ οἰκίας Γεώργενας Τέφου, Βασιλείου Σουλιώτη καὶ με δρόμον ἀπὸ τὰ δύο μέρη. 4) μίαν ἄμπελον ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐκτάσεως ἐνὸς τετάρτου τοῦ στρέμματος συνορεύουσαν μὲ ἄμπελον Γεωργ. Τέφου, Ἀλκιβιάδου Φιλίου καὶ μὲ δημόσιον δρόμον. 5) Μίαν ἕτερον ἄμπελον εἰς θέσιν «Μπάσια», ἐκτάσεως ἐνὸς τετάρτου τοῦ στρέμματος συνορεύουσαν γύρωθεν μὲ ἀμπέλους Γιάννη Σπύρου, Γιάννη Χατζῆ καὶ Μήτρου Νούτσου, 6) Ἕνα ἕτερον ἀμπέλι εἰς θέσιν «Μέγα Λάκκο», ἐκτάσεως ἡμίσεως στρέμματος συνορεύοντος γύρωθεν μὲ ἀμπέλους Γιώτης Μαζιώτη, Κώστα Τσάβαλου, Νάκκου Τσέλιου. 7) Ἕνα ἀμπέλι εἰς θέσιν «Ἁγία Βαρβάρα» ἐκτάσεως ἐνὸς τετάρτου τοῦ

στρέμματος συνορεύον με ἀμπέλους Χρήστου Καροῦ. Ἀλκιβιάδου Φιλίου καὶ με Κοινοτικό μέρος ἀπὸ δύο μέρη. 8) μίαν ἀχυροκαλύβην ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς οἰκίας, ἐκτιμηθέντα ἅπαντα μόνον διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἅτε χορηγούμενων ὡς προῖκα ἀδιατίμητον εἰς δραχμάς ἐπτὰ χιλιάδας <7000> καὶ 9) δέκα πρόβατα καὶ μίαν ἀγελάδαν ἀξίας κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος εἰς δραχμάς δύο χιλιάδας <2000>, ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους καὶ συμφωνίας. α) ὁ προικολήπτης Δ. Πασχάλης μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου του θὰ μεταβῆ ὡς ἐσώγαμβρος εἰς τὴν οἰκίαν τῆς προικοδοτριάς θὰ συζῆ μετ' αὐτῆς ἐφ' ὅρου ζωῆς ὑποχρεούμενος νὰ συντηρεῖ, περιποιῆται καὶ περιθάλη αὐτὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς ὑποχρεούμενος νὰ σέβηται αὐτὴν ὡς ἰδίαν αὐτοῦ μητέρα. β) Ἡ προικοδότρια παρακρατεῖ δι' ἑαυτὴν τὴν χρῆσιν τῆς ὡς ἄνω οἰκίας δικαιομένη νὰ οἰκῆ ἐν αὐτῆς ἢ καρπῶται αὐτὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς, μεταβιβάζων ἤδη μόνον τὴν ψιλὴν κυριότητα εἰς τὸν προικοδότην. Τὰ ὡς ἄνω κτήματα τὰ χορηγούμενα ὡς προῖκα περιήλθον τῇ προικοδοτρίᾳ ἐκ κληρονομίας, τοῦ πρὸ πεντηκονταετίας καὶ πλέον ἀποβιωσάντος πατρὸς τῆς, κατέχουσα νεμομένη καὶ ἐξουσιάζουσα ἐκτοτε αὐτὰ καλῇ τῇ πίστει, διανοία κυρία καὶ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ὅτι ταῦτα εἶναι ἰδιόκτητα ἐξαγορασθέντα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὡς ὁμολόγησεν ἐνώπιόν μου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ ὡς παραδέχεται καὶ ὁ προικολήπτης, καὶ ὅτι ταῦτα χορηγοῦνται ὡς προῖξ ἀδιατίμητος καὶ μόνο διὰ τὸ χαρτόσημον τοῦ παρόντος καθορίσθη ἢ ὡς ἄνω ἀξία αὐτῆς. Ὁ γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος τὴν 20^η τρέχοντος. Ὁ προικολήπτης Δημητρ. Πασχάλης ἐδήλωσεν ὅτο ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Χαρίκλειαν Παναγ. Σέλη ηὐχαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἀποδεχθεῖς καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Δηλοῦται ὅτι ἡ προκειμένη προῖξ εἶναι ἀφορολόγητος λόγῳ ποσοῦ. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίας παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τῆς ἀξίας τῆς προκειμένης προικὸς ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἀρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου δὲ ἡ προικοδότρια ἀπήντησεν ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Βασιλικῇ καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα προῖξ ἢ δωρεὰ συνέστη. Ὑπεμνήσθη ἢ μεταγραφῆ.

Κατεβλήθησαν τέλη και δικαιώματα δραγμαί 28130%, Εις πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθέν και βεβαιωθέν νομίμως ὑπογράφεται παρά πάντων και ἐμοῦ πλήν τῆς Αἰκατερίνης χήρας Π. Σέχη δηλωσάσης ἄγνοια γραμμάτων.

Οἱ Μάρτυρες

Ὁ ἕτερος Συμβαλλόμενος

Γ. Καραμεσίνης

Δ.Π. Πασχάλης

Χρήστος Τόλης

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 1582

Προικοσύμφωνον Δραχ. 10.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῆ τρίτῃ <3> τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εικοστοῦ ὀγδόου <1928> ἔτους ἡμέρα Σαββάτῳ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Παντελῆ Ἰωάννου Ξαγοριανίδου ἰδιωτικοῦ ὑπαλλήλου κατοίκου Ἰωαννίνων καὶ Ἡλίας Γεωργίου Καζαντζῆ χαλκουργοῦ ἐκ Καβάλιας καὶ κατοίκου Ἰωαννίνων ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθην παρὰ τῶν ἄνω μαρτύρων ἀφ' ἑνὸς ἢ Εἰρήνη χήρα Δημητρίου Λαμπρίδου, τὸ γένος Λάμπρου Πάτου, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένη, κάτοικος τοῦ χωρίου Ἄνω Σουδενῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Στέφανος Χρήστου Κέντρος, ἰδιοκτῆτης αὐτοκινήτου, κάτοικος Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν τὰ ἐξῆς. Ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Εἰρήνη χήρα Δ. Λαμπρίδου δώσασα εἰς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν τὴν θυγατέρα αὐτῆς Λευκοθέαν κατὰ τὸ ἔτος 1918 μετὰ τοῦ εἰς δεύτερον γάμον ἐλθόντος δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Στεφάνου Κέντρον αὐτῆς συνέστησαν προῖκα ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν σύζυγόν της Στέφανον Κέντρον λόγῳ προικός (ἐκ τοῦ διαγράφεται μία λέξις) μετὰ τοῦ γάμου της καὶ κατὰ διάφορα χρονικά διαστήματα τὰ ἐξῆς ἐπιπλα, ἤτοι α) 1) μίαν ντουλάπαν, 2) μίαν γαρδερόμπαν, 3) ἓνα λαβομᾶνο μὲ καθρέπτῃν, 4) δύο πολυθρόνες, 5) τέσσαρα καθίσματα καλά, 6) ἕξ καθίσματα μαύρα, 7) μίαν κονσόλαν μὲ καθρέπτῃν, 8) μίαν μικρὰν κονσόλαν, 9) ἓνα μπουφέ, 10) τρεῖς φλοκάτες βελέντζες 11) δύο ἄσπρες βελέντζες, 12) ἓνα τραπέζι μεγάλο, 13) τρία κιλίμια καὶ δύο τάπητας, 14) ἕξ ἐφαπλώματα, 15) τέσσαρα στρώματα, 16) δύο κρεββάτια σιδηρά, 17) δέκα κατσαρόλες χάλκινες, 18) ὀκτώ ταπιὰ χάλκινα, 19) τρία καζάνια μεγάλα χάλκινα, 20) τέσσαρες κουβέρτες, 21) δώδεκα σενδόνια, 22) τέσσαρα στόρια, 23) ἕξ κουρτίνες, 24) δύο μαγκάλια χάλκινα, καὶ β) τὸν ρουχισμόν της, (ἐκτιμηθέν διαγράφεται μια λέξις) καὶ μίαν ῥαπτομηχανὴν Σίγγερ, ἐκτιμηθέντα ἅπαντα κατὰ τὴν σύμφωνον τῶν μερῶν ἐκτίμησιν εἰς δραχμάς δέκα χιλιάδας <10000> διὰ τὴν χαρτοσήμανσιν τοῦ παρόντος μόνου καὶ οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον. Ὁ Στέφανος Κέντρος ἐδήλωσεν ὅτι παρέλαβεν τὰ ὡς ἄνω λόγῳ προικός χορηγηθέντα αὐτῷ ἀντικείμενα εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά του ἀποδεχθεὶς καὶ πάντα τὰ ἄνωτέρω. Δηλοῦται ὅτι τὸ ποσόν τῆς προκειμένης προικός εἶναι ἀφορολόγητον λόγῳ

ποσοῦ. Ἐγὼ δὲ ὁ Συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίες παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τῆς ἀξίας τῆς προκειμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου 1641 ἄρθρο 55 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει μου ἂν ἡ προικοδότρια (ἐγεννήθη διαγράφεται μια λέξις) ἐδήλωσεν ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ἄνω Κάμπω (Σουδενά) καὶ ὅτι οὐδεμία προγενεστέρα δωρεά ἢ προίξ συνέστη ὑπ'αὐτῆς. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχ. 281.30. (Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραγμαί, διαγράφονται τέσσαρες λέξεις). Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρὸν ὄπερ ἀναγνωσθέν καὶ βεβαιωθέν νομίμως ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Π. Ἰ. Ξαγοριαννίδης

Ἡ.Γ.Καζαντζῆς

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Εἰρήνη Δ. Λαμπρίδου

Στέφανος Χ. Κέντρος

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν. Κ. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1697

Προικοσύμφωνον Δραχμῶν 135.000

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ εἰκοστῇ (20) τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἔνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου (1928) ἔτους ἡμέρα Πέμπτη ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλη ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κωνσταντίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολάου Κων. Εὐθυμιάδου, κατοίκου καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογραφομένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Μιχαὴλ Γεωργίου Μπάρμπα, κτηματίου, Σταύρου Σωτηρίου Τσαρτσῆ, ἐμπόρου, κατοίκων Ἰωαννίνων ἀμφοτέρων, ἐνεφανίσθησαν οἱ γνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι ἀφ' ἑνὸς ἢ Ἑλένη χήρα Μιχαὴλ Παπαδοπούλου οἰκοδέσποινα, ἐνεργοῦσα ᾧδε ὡς γόμῃ τῆς θυγατρὸς τῆς Καλλιόπης Μ. Παπαδοπούλου καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἰωάννης Ἀθανασίου Βακάλης, παντοπώλης κάτοικοι ἀμφοτέροι Ἰωαννίνων καὶ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλοις τὰ ἑξῆς. Ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Ἑλένη Μιχαὴλ Παπαδοπούλου ἐδήλωσεν ὅτι ἔχουσα θυγατέρα ἐνήλικον ὀνόματι Καλλιόπην ἣτις προκειμένου νὰ ἔλθῃ εἰς πρώτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροῦς κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ εἰς πρῶτου ὡσαύτως γάμου ἐρχομένου δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Ἰωάννου Βακάλη, συνιστᾷ τὴν προῖκα τῆς καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὑπόσχεται τῷ μελλονύμφῳ αὐτῆς Ἰωάνν. Βακάλη λόγῳ προικός δραχμὰς μετρητὰς ἑκατὸν τριάκοντα πέντε χιλιάδας <135.000> , τὰς ὁποίας ὑπόσχεται καὶ ὑποχρεοῦται αὕτη νὰ μετρήσῃ τῷ προικολήπτῳ ὡς ἑξῆς α) δραχμὰς μετρητὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας <40.000> μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ σήμερον, β) δραχμὰς ἐξήκοντα χιλιάδας <60.000> δέκα ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐκ δραχμῶν τριάκοντα πέντε χιλιάδων <35.000> τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου δι' ὃ ποσοῦ τῶν δραχμῶν τριάκοντα πέντε χιλιάδων <35.000> ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς προικοδοτρίας τῷ ἀλληλεγγύῳ ἐγγυήσει τῶν υἱῶν αὐτῆς Παναγιώτου Δημητρίου καὶ Νικολάου Παπαδοπούλου, ἰσόποσον γραμματίων εἰς διαταγὴν τοῦ προικολήπτου λήξεως δεκάτης πέμπτης <15> Σεπτεμβρίου ἐλευσομένου ἔτους 1929. Ὁ Γάμος τελεσθήσεται Θεοῦ θέλοντος τὸ (δεκάτην πέμπτην διαγράφονται δύο λέξεις) δεύτερον δεκαήμερον μηνὸς Ἰουνίου ἐλευσομένου ἔτους 1929. Ὁ Ἰωάννης Βακάλης ἐδήλωσεν ὅτι ἐδέχθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν του τὴν Καλλιόπην Μιχ. Παπαδοπούλου, ἠὲ χαρισθηθεῖς εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, ἀποδεχθεῖς πάντα τὰ ἀνωτέρω. Γίνεται μνεῖα ὅτι ὡς ἐδήλωσεν ἡ προικοδότρια Ἑλένη Μ.

Παπαδοπούλου ή συνιστωμένη ως άνω προίξ προέρχεται από την πατρική περιουσία της θυγατρός της Καλλιόπης αυτοπροικιζομένης και αντιστοιχεί προς το αναλογοῦν αὐτῶ μερίδιον εἰς τῆς ως άνω περιουσίας τοῦ πατρός τῆς <καὶ ὅτι αὐτὴ συμβάλλεται ἐν προκειμένῳ διαγράφονται ἑπτὰ λέξεις>. Δηλοῦται ὅτι διὰ τὴν προκειμένην προίκα αναλογεῖ φόρος δραχμῶν 300.00, ως συνιστωμένης ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας προικιζομένης, ὅστις κατεβλήθη εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τοῦ συνημμένου ᾧδε διπλοτύπου εἰσπράξεως τοῦ δημοσίου εἰσπράκτορος Δημ.Καράλλη ὑπ' ἀριθ.6.575. Ἐγὼ δὲ ὁ συμβολαιογράφος ἐζήτησα ἀκριβεῖς πληροφορίες παρὰ τῶν συμβαλλομένων περὶ τῆς συνισταμένης προικός ὑπομνήσας αὐτοῖς τὰς συνεπείας τοῦ ἀρθρου 55 τοῦ Νόμου 1641 περὶ ἀνακριβοῦς δηλώσεως. Κατεβλήθησαν τέλη καὶ δικαιώματα δραχμαὶ 2666, ἐξ ὧν δι' ὑπερβάλλοντα τέλη χαρτοσήμου δραχμαὶ 700 οὕτως κατεβλήθησαν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον Ἰωαννίνων διὰ τῶν συνημμένων ἔνθα γραμματίων παραλαβῆς τοῦ ὑπ'ἀριθ. 5532 καὶ 5533. Εἰς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθέν καὶ βεβαιωθέν νομίμως ὑπογράφεται παρὰ πάντων καὶ ἐμοῦ.

Οἱ Μάρτυρες

Μιχ. Μπάρμπας

Σταύρος Σωτ. Τσαρτσής

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Ἐλένη Παπαδοπούλου

Ἰωάννης Α. Βακάλης

Ὁ Συμβολαιογράφος

N. K. Εὐθυμιάδης

Αριθμός 1717

Άκύρωσις προικοσυμβολαίου

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τῇ πέμπτῃ <5> τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἐννεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ἐνάτου <1929> ἔτους ἡμέρᾳ Σαββάτῳ ἐν τῷ Συμβολαιογραφείῳ μου κειμένῳ ἐν τῷ κατὰ τὴν ὁδὸν Κρυστάλλῃ ἰδιοκτῆτῳ μαγαζείῳ Κων/τίνου Τσιντζοπούλου ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Νικολ. Κ. Εὐθυμιάδου κατοικοῦ καὶ ἐδρεύοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογεγραμμένων μαρτύρων, γνωστῶν μοι, ἐνηλίκων, πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέων Μιχαὴλ Γεωργίου Θεοχάρους, ἀρτοποιοῦ καὶ Μιχαὴλ Νικολάου Παπαναστασίου, ἀρτοποιοῦ, κατοίκων τοῦ χωρίου Λιγοψᾶς ἐνεφανίσθησαν οἱ ἀγνωστοὶ μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρετέοι περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ὁποίων ἐβεβαιώθη παρὰ τῶν ὡς ἄνω μαρτύρων ἀφ' ἐνὸς ἡ Ἀγγελικὴ χήρα Θωμᾶ Μάτση, τὸ γένος Δημητρίου Ντίσκου, οἰκοδόμοισινα καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Περικλῆς Γεωργίου Μπότσιοις, ἀρτοποιός, κάτοικοι ἀμφότεροι τοῦ χωρίου Λιγοψᾶς καὶ συνωμολόγησαν πρὸς ἀλλήλους τὰ ἑξῆς. Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12130 τῆς 13 Νοεμβρίου 1928 προικοσύμφωνο συμβολαίου τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων κ. Μιχαὴλ Κιρκοπούλου, μὴ μεταγραφέντος ἐν τῷ ἀρμοδίῳ ὑποθηκοφυλακίῳ μέχρι σήμερον, ἡ πρώτη τῶν συμβαλλομένων Ἀγγελικὴ χήρα Θωμᾶ Μάτση, προκειμένου ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Μαριάνθη Θωμᾶ Μάτση νὰ ἔλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν μετὰ τοῦ δευτέρου τῶν συμβαλλομένων Περικλέους Γ. Μπότσιοις, συνέστησαν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα ἐκ τοῦ ἐν τῷ εἰρημένῳ προικοσυμφώνῳ συμβολαίῳ λεπτομερῶς περιγραφομένου ἀκινήτου κειμένῳ ἐν τῇ κτηματικῇ περιφερείᾳ τοῦ χωρίου Λιγουλᾶς ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς οἰκήσεως τοῦ μελλογάμβρου τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς. Ἦδη ματαιωθέντος τοῦ γάμου τούτου ἔνεκεν μεταμελείας τῶν συμβαλλομένων, ἀμφότεροι οὐ ὡς ἄνω συμβαλλόμενῃ Ἀγγελικῇ χήρᾳ Θωμᾶ Μάτση καὶ Περικλῆς Γεωρ. Μπότσιοις (ἐδήλωσα διαγράφεται μία λέξις) κοινῇ συναινέσει καὶ εὐχαρίστως ἀκυροῦσιν τὸ ὡς ἄνω ὑπ' ἀριθμοῦ 12130 τῆς 13 Νοεμβρίου 1928 προικοσυμβόλαιον τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων κ. Μιχαὴλ Κιρκοπούλου, θεωροῦσιν αὐτὸ ἄκυρον καὶ ὡς μηδέποτε γενομένου καὶ ἀμοιβαίως ἐξοφλοῦσιν ἀλλήλοις οὐδεμίαν ἀπαίτησιν ἢ ἀξίωσιν ἔχοντες κατ' ἀλλήλων ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἀπορρέουσιν, τῆς Ἀγγελικῆς Θ. Μάτση δυναμένης καὶ δικαιουμένης τοῦ λοιποῦ νὰ διαθέσῃ τὰ ἀκίνητα ταῦτα κατὰ βούλησιν. (Γίνεται μνεῖα ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συντάξεως τοῦ παρόντος παρίστατο καὶ ἡ Μαριάνθη Θωμᾶ Μάτση ἥτις λαβοῦσα γνώσιν πάντων τῶν ἀνωτέρω, συνήνεσε καὶ ἀπεδέχθη καὶ αὕτη ταῦτα), διαγράφονται εἴκοσι ὀκτώ λέξεις.

Κατεβλήθησαν τέλη και δικαιώματα δραχμαί 95.6 %. Είς πίστωσιν συνετάχθη τὸ παρόν ὄπερ ἀναγνωσθέν και βεβαιωθέν νομίμως ὑπεγράφη παρά πάντων και ἔμοῦ πλην τῆς Ἀγγελικῆς χήρας Θ. Μάτση δηλωσάσης ἄγνοιαν γραμμάτων.

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Μ.Γ.Θεοχάρης

Περικλῆς Μπότσιος

Μ.Ν.Παπαναστασίου

Ὁ Συμβολαιογράφος

Ν.Κ.Εὐθυμιάδης

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 12130

Προικοσύμφωνον Δραχ. 8280 <8280>

Ἐν Ἰωαννίνοις σήμερον τὴν δεκάτην τρίτην τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1928 χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου ἡμέραν Τρίτην καὶ ἐν τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀραβαντινοῦ Συμβολαιογραφείῳ μου τῆς ἰδιοκτησίας Κληρονόμων Ἀλ. Μέξη, ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Συμβολαιογράφου Ἰωαννίνων Μιχαήλ Κ. Κυρκοπούλου κατοίκου καὶ ἔδρευοντος ἐνταῦθα καὶ τῶν προσυπογραφομένων μαρτύρων γνωστῶν μοι ἐνηλίκων, πολιτῶν Ἑλλήνων καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρητέων Μιχαήλ Νικολάου Παπαναστασίου ἄρτοποιοῦ κατοίκου Ἰωαννίνων καὶ Ἀθανασίου Κων/τίνου Ντίσκου γεωργοῦ κατοίκου Λιγοψᾶς ἐνεφανίσθησαν οἱ ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ νόμῳ ἐξαιρούμενοι, γνωστοί μοι γενόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω μαρτύρων, ἀφ' ἑνός ἢ Ἀγγελικῆ χήρα Θωμᾶ Μάτση τὸ γένος Δημητρίου Ντίσκου οἰκοδέσποινα καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Περικλῆς Γεωργίου Μπότσης ἄρτοποιός κάτοικοι ἀμφότεροι Λιγοψᾶς καὶ ἠτήσαντο τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος, δι' οὗ συνωμολόγησαν τὰ ἐπόμενα. Ἡ Ἀγγελικὴ χήρα Θωμᾶ Μάτση ὡμολόγησεν ὅτι προκειμένου ἢ θυγάτηρ αὐτῆς Μαριάνθη Θωμᾶ Μάτση νὰ ἔλθῃ εἰς πρῶτου νομίμου γάμου κοινωνίαν κατὰ τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ δευτέρου συμβαλλομένου συνιστᾶ διὰ τοῦ παρόντος τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ δίδει τῷ μελλονύμφῳ της λόγῳ προικός 1) Ἐνα κήπον ἐντὸς τῆς αὐλῆς ὀριζωμένου γύρωθεν μὲ οἰκίαν ἰδίας, μὲ δρόμον καὶ μὲ δάσος ἀξίας δραχμῶν τετρακοσίων <400> 2) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἑνός ἀλωνίου <διαγράφονται δύο λέξεις> δάσους <κούρι> συνορευομένων ἀπὸ δύο μέρη μὲ χῶρον κήπου, μὲ δρόμον, μὲ κήπον ἰδίας ἀξίας δραχμῶν τριακοσίων πενήκοντα <350> 3) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἑνός ἀλωνίου συνορευομένου μὲ ἀναγνώστου λόγου, μὲ χωράφι βακουφικόν καὶ Παπανικολάου, Μιχαήλ Καλβουγιάννη καὶ δρόμον ἀξίας δραχμῶν τετρακοσίων <400>. 4) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου μιᾶς ἀμπέλου εἰς θέσιν Μεσοβοῦνιον συνορευομένης μὲ Γεωργίου Στάθη, Ῥίκας Μαυρῆ καὶ δρόμον ἀξίας δραχμῶν τετρακοσίων πενήκοντα. <450>. 5) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἑνός ἀγροῦ εἰς θέσιν Καζακάδης συνορευομένου μὲ Ἰωάννου Κοντογιάννη ἀναγνώστου λόγου καὶ δρόμον ἀξίας δραχμῶν <300>, 6) Ὀλόκληρον χωράφι εἰς θέσιν Κηπήγαδον ὀριζομένου μὲ Χριστίνας Ζαφείρη, Ἀποστόλου Θεοχάρη καὶ δρόμον ἀξίας δραχμῶν τριακοσίων <300> 7) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἀπὸ πέντε χωράφια εἰς θέσιν Λίπτες ἢ Κόντσικας γνωστῶν ὀρίων ἀξίας δραχμῶν τριακοσίων ὀγδοήκοντα <380> 8) Τὸ ἥμισυ ἐξ ἀδιαιρέτου ἑνός χωραφίου εἰς θέσιν Τομπάζη ὀριζομένου μὲ Ἀναστασίου Μπαϊμάκα καὶ Παναγιώτου Μιχαήλ καὶ 9)

Τὸ δικαίωμα τῆς οἰκήσεως τοῦ μελλογάμβρου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς προικοδοκίδος, ὑποχρεωμένης νὰ τῷ μετρήσῃ δραχμὰς πέντε χιλιάδας ἐάν ἀναγείρῃ οἰκίαν ὁ μελλόγαμβρος Περικλῆς Μπότσιος. Ὁ Περικλῆς Γ. Μπότσιος ὑποσχέθη νὰ λάβῃ νόμιμον σύζυγόν τὴν Μαριάνθην Μάτση ἠὲ χαριστήθη εἰς τὴν παρασχεθεῖσαν αὐτῷ προῖκα ἣν συνωμολόγησεν καὶ ἀπεδέξατο ὡς κύριος. Γίνεται μνεῖα ὅτι τὰ ὡς ἄνω κτήματα κείνται ἐν Λιγοψᾷ ὅτι τυγχάνουσιν εἰς τὴν κυριότητα αὐτῆς δυνάμει τάπιων τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κτηματολογίου, ὅτι ἡ προικοδότις ἐγεννήθη ἐν Λιγοψᾷ καὶ ὅτι ἐγὼ ὁ Συμβολαιογράφος ὑπέμνησα τὰς συνεπείας τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Ν. 1641 ἐν περιπτῶσει ἀνακριβοῦς δηλώσεως καὶ τὸν περὶ μεταγραφῶν νόμον ὧδε ἐκ τρίτου Γεώργιος Δημητρίου Ντίσκος καὶ Ἀπόστολος Δημητρίου Ντίσκος γεωργοὶ καὶ κάτοικοι Λιγοψᾶς ἄγνωστοί μοι καὶ μὴ ἐξαιρεταῖοι γνωστοί μοι γενόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω μαρτύρων, παρόντας κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ὁμολόγησαν, ὅτι ἐγγυῶνται ὑπὲρ τῆς προικοδοκίδος πρὸς τὸν προικολήπτην διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν ταύτη τοῦ παρόντος συμβολαίου ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων τῆς προικοδοκίδος Ἀγγελικῆς Θ. Μάτση. Κατεβλήθη χαρτὸσημο καὶ δικαίωματα δραχμαὶ 308. Ταῦτα σονομολογησάντων καὶ συναποδεξαμένων τῶν συμβαλλομένων ἐγένετο τὸ παρόν, ὅπερ ἀναγιγνωσθέν καὶ βεβαιωθέν νομίμως ὑπεγράφη παρά πάντων καὶ ἐμοῦ πλὴν τῆς Ἀγγελικῆς Θ. Μάτση καὶ Γ. Ντίσκου ὁμολογησάντων ἄγνοια γραμμάτων.

Οἱ Συμβαλλόμενοι

Περικλῆς Μπότσιος
Γεώργιος Ντίσκος

Οἱ Μάρτυρες

Μιχαὴλ Παπαναστασίου
Ἀθανάσιος Ντίσκος

Ὁ Συμβολαιογράφος

Μιχαὴλ Κ. Κυρκόπουλος

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον Ἰωάννινα αὐθημερόν

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 40: 1η Ιουνίου 1926	Συμβαλλόμενοι: Υποδηματοποιοίς (Ιωάννινα) και λαχανοπώλης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Σανδαλοποιοίς (Ιωάννινα) και λαχανοπώλης (Ιωάννινα)	Δρχ. 3.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Οικία στην περιοχή "Ζευγάρια" (αξίας 1.000 δρχ.) η οποία θα περιέλθει στον προικολήπτη μετά το θάνατο του προικοδότη. • Ρουχισμός (φορέματα και εσώρουχα), έπιπλα και σκεύη (αξίας 2.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται (δεν κατεβλήθη φόρος προικός). 	

Αριθμός 234 28η Οκτωβρίου 1926	Συμβαλλόμενοι: Κτηματίας (Δοβράς) και δικηγόρος (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Δικηγόρος (Ιωάννινα) και κτηνοτρόφος (Μικρό Μπισδούνη)	Δρχ. 250.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μαγαζί στην Αθήνα με δύο καταστήματα: α) ποδηλάτων, και β) ξυλουργείο. • Εστιατόριο στην Αθήνα. • Αρτοποιείο στην Αθήνα. • Το εισόδημα από ένα καφενείο στην Αθήνα για 4 χρόνια. • Οι φόροι βαρύνουν τον προικολήπτη. 	

Αριθμός 322 24η Δεκεμβρίου 1926	Συμβαλλόμενοι: Κρεοπώλης (Ιωάννινα) και έμπορος (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Γεωργοκτηνοτρόφος (Ιωάννινα) και γεωργός (Ιωάννινα)	Δρχ. 29.913
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Ρουχισμός, τιμαλφή αντικείμενα, έπιπλα, σκεύη (αξίας 17.913 δρχ.). • Μετρητά: 12.000 δρχ. • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 323 24η Δεκεμβρίου 1926	Συμβαλλόμενοι: Οικοδέσποινα (Ιωάννινα) και σαγματοποιός (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Γεωργός (Νεοχωρόπουλο) και γεωργός (Σαντοβίτσα)	Δρχ. 22.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Ρουχισμός (κλινοσκεπάσματα, εσώρουχα, φορέματα, κλπ. αξίας 12.000 δρχ.). • Μετρητά: 10.000 δρχ. (5.000 δρχ. κατεβλήθησαν τη μέρα που συστάθηκε το προικοσύμφωνο και οι υπόλοιπες θα δοθούν 8 ημέρες πριν το γάμο). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 325 28η Δεκεμβρίου 1926	Συμβαλλόμενοι: Δημόσιος εισπράκτορας (Ιωάννινα) και οπωροπώλης (Αργυρόκαστρο Βορείου Ηπείρου)
Μάρτυρες: Κτηματίας (Ιωάννινα) και ζαχαροπλάστης (Ιωάννινα)	Δρχ. 20.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 20.000 δρχ. • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 534 4η Φεβρουαρίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Γεωργός (Τσαρκοβίστα) και γεωργός (Τσαρκοβίστα)
Μάρτυρες: Γεωργός (Δραμενά) και γεωργός (Τσαρκοβίστα)	Δρχ. 15.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 15.000 δρχ. • Αν δεν δοθεί ολόκληρο το ποσό ο προικολήπτης θα παρακρατήσει τα αιγοπρόβατα και διάφορα άλλα ζώα που κατέχει ο προικοδότης. 	

Αριθμός 538 7η Φεβρουαρίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Παντοπόλης (Ιωάννινα) και οπωροπόλης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Καφεπόλης (Ιωάννινα) και κτηματίας (Ιωάννινα)	Δρχ. 8.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • $\frac{3}{4}$ οικίας στην οδό Αβέρωφ (αξίας 3.000 δρχ.). • Έπιπλα, σκεύη τα οποία βρίσκονται μέσα στην οικία (αξίας 1.000 δρχ.). • Μετρητά: 4.000 δρχ. (1.000 δρχ. κατεβλήθησαν τη μέρα που συστάθηκε το προικοσύμφωνο και οι υπόλοιπες θα δοθούν 8 ημέρες πριν το γάμο) • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 547 10η Φεβρουαρίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Παντοπόλης (Ιωάννινα) και γαλακτοπόλης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Κτηματίας (Ιωάννινα) και χαλκουργός (Ιωάννινα)	Δρχ. 28.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Ρουχισμός, τιμαλή αντικείμενα, έπιπλα και μαγειρικά σκεύη (αξίας 10.000 δρχ.) • Μία αγελάδα (αξίας 2.000 δρχ.). • Μετρητά: 10.000 δρχ. (θα καταβληθούν την παραμονή του γάμου). • $\frac{1}{4}$ οικίας στην πλατεία Πάργης (αξίας 5.000 δρχ.). • $\frac{1}{2}$ αυλής στο χωριό Γραμμένο. • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 568 22α Φεβρουαρίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Εργάτης (Δρεστένικο) και γεωργός (Δρεστένικο)
Μάρτυρες: Φωτογράφος (Δόλιανη) και [δεν αναφέρεται] (Τσερίτσανα)	Δρχ. 10.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μία οικία στο χωριό Δρεστένικο Ζαγορίου. • Έναν πρασόκηπο (¼ στρέμματος) στη θέση «Μπασκάη». • Αγρό ½ στρέμματος στη θέση «Παλιάμπελο». • Αγρό δύο στρεμμάτων στη θέση «Γκρόμπα». • Αγρό ενός στρέμματος στη θέση «Τσιάμη». • Αμπελότοπο τριών στρεμμάτων στη θέση «Ζαροπροβιά». • Οριζοχώραφο ενός στρέμματος στη θέση «Παληολαιμό». • Μία αγελάδα. • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 602 14η Μαρτίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Γεωπόνος (Ιωάννινα) και Ζαχαροπλάστης (Δοβράς)
Μάρτυρες: Δημοτικός υπάλληλος (Ιωάννινα) και ράπτης (Ιωάννινα)	Δρχ. 30.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά. 30.000 δρχ. 	

Αριθμός 610 19η Μαρτίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Υποδηματοποιός (Ιωάννινα) και κρεοπώλης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Κρεοπώλης (Ιωάννινα) και καφεπώλης (Ιωάννινα)	Δρχ. 12.500
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Ρουχισμός, έπιπλα και σκεύη (αξίας 2.000 δρχ.). • Οικία στην οδό Μανωλιάσση (αξίας 10.000 δρχ.). • Έπιπλα που βρίσκονται μέσα στην οικία (αξίας 500 δρχ.) • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 738 11η Ιουνίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Μέτσοβο) και φαρμακοποιός (Κόνιτσα)
Μάρτυρες: Δικηγόρος (Ιωάννινα) και υποδηματοποιός (Ιωάννινα)	Δρχ. 150.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 100.000 δρχ. (θα καταβληθούν 8 ημέρες πριν το γάμο). • Ρουχισμός, έπιπλα και τιμαλφή αντικείμενα (αξίας 50.000 δρχ.) 	

Αριθμός 826 10η Αυγούστου 1927	Συμβαλλόμενοι: Ποτοποιός (Ιωάννινα), καφεπώλης (Ιωάννινα) και δύο ταχυδρομικοί υπάλληλοι (Ιωάννινα και Αθήνα)
Μάρτυρες: Παντοπώλης (Ιωάννινα) και παντοπώλης (Ιωάννινα)	Δρχ. 82.500
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 55.000 δρχ. (θα καταβληθούν 8 ημέρες πριν το γάμο). • Ρουχισμός, έπιπλα, σκεύη και τιμαλφή αντικείμενα (αξίας 27.500 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1030 9η Νοεμβρίου 1927	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Ζωνδύλα) και ενωμοτάρχης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Ράπτης (Ιωάννινα) και χαλκουργός (Ιωάννινα)	Δρχ. 11.200
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • ½ οικίας στο χωριό Ζωνδήλα Ζαγορίου. • 2 δωμάτια μιας άλλης οικίας. • ½ ενός λίθινου μαγειρίου. • Αμπελώνα τριών στρεμμάτων στην περιοχή «Άγιος Δημήτριος». • Κήπο ¼ στρέμματος στην περιοχή «Άγιος Δημήτριος». • Δύο χερσότοπους ενός στρέμματος έκαστος στις θέσεις «Βρωμοπήγαδο» και «Βαρκά». • Αγρό ενός στρέμματος στη θέση «Καναβοτόπι». • Δύο κήπους ¼ στρέμματος έκαστος στις θέσεις «Φιλίσπα» και «Καναβοτόπι». • Έπιπλα και σκεύη (αξίας 1.200 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Spyros Michaleas - University of Ioannina

Αριθμός 1117 9η Ιανουαρίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Κοντοβράκι) και γεωργός (Κοντοβράκι)
Μάρτυρες: Δύο γεωργοί (Κοντοβράκι)	Δρχ. 7.500
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Δύο οικίες με κήπο στο χωριό Κοντοβράκι. • Αγρό δύο στρεμμάτων στη θέση «Λάλα». • Στανοτόπι δύο στρεμμάτων στη θέση «Λιθάρι». • Χωράφι ½ στρέμματος στη θέση «Κερασιά». • Χέρσα έκταση τεσσάρων στρεμμάτων στη θέση «Ράχη». • Δάσος ενός στρέμματος στη θέση «Γουλά». • Χωράφι τεσσάρων στρεμμάτων στη θέση «Παπουτσή». • Οικία με μισό στρέμμα κήπο στη θέση «Γουλά». • Χωράφι πέντε στρεμμάτων στη θέση «Καλντερίμη». • Δάσος ενός στρέμματος στη θέση «Παληόστανη». • Χωράφι ενός στρέμματος στη θέση «Γκούσα». • Ρουχισμός, έπιπλα, σκεύη και άλλα αντικείμενα (αξίας 1.500 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1248 19η Μαρτίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Έμπορος (Ιωάννινα) και παντοπώλης (Γραμμένο)
Μάρτυρες: Έμπορος (Ιωάννινα) και γεωργοκτηνοτρόφος (Ιωάννινα)	Δρχ. 100.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 100.000 δρχ. (10.000 δρχ. καταβλήθηκαν με την υπογραφή του προικοσυμφώνου, 40.000 δρχ. θα καταβληθούν 8 ημέρες πριν το γάμο, 25.000 δρχ. εντός 2 ετών από την τέλεση του γάμου και 25.000 δρχ. εντός 5 ετών από την τέλεση του γάμου). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1256 24η Μαρτίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Συνταξιούχος διδάσκαλος (Ιωάννινα) και ανθυπασιστής (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Άνεργος (Ιωάννινα) και ζαχαροπλάστης (Ιωάννινα)	Δρχ. 75.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 70.000 δρχ. (20.000 δρχ. τις έχει ήδη λάβει ο προικολήπτης και 50.000 δρχ. θα λάβει 15 μέρες πριν από την τέλεση του γάμου). • Ρουχισμός, έπιπλα, σκεύη και τιμαφή αντικείμενα (αξίας 5.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1309 25η Απριλίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Έμπορος (Ιωάννινα) και ράπτης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Έμπορος (Ιωάννινα) και σπουδαστής (Ιωάννινα)	Δρχ. 75.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 60.000 δρχ. (θα καταβληθούν 8 ημέρες πριν το γάμο). • ½ διώροφης οικίας στα Ιωάννινα (αξίας 10.000 δρχ.). • Ρουχισμός, έπιπλα, σκεύη και τιμαφή αντικείμενα (αξίας 5.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1355 15η Μαΐου 1928	Συμβαλλόμενοι: Σανδαλοποιός (Ιωάννινα) και ανθυπολοχαγός (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Έμπορος (Ιωάννινα) και καφεπώλης (Ιωάννινα)	Δρχ. 140.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 80.000 δρχ. (60.000 δρχ. καταβλήθηκαν με την υπογραφή του προικοσυμφώνου και 20.000 θα καταβληθούν 8 ημέρες πριν το γάμο). • Ρουχισμός, έπιπλα, κλινοσκεπάσματα (αξίας 60.000 δρχ.). 	

Αριθμός 1449 20η Ιουλίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Γεωργός (Γραμμένο) και ιδιωτικός υπάλληλος (Γραμμένο)
Μάρτυρες: Κουρέας (Βαγενήτι) και ταχυδρόμος (Τσαρκοβίστα)	Δρχ. 45.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 40.000 δρχ. (10.000 δρχ. καταβλήθηκαν με την υπογραφή του προικοσυμφώνου, 10.000 δρχ. θα καταβληθούν στις 30 Οκτωβρίου 1928, 10.000 δρχ. στις 20 Ιουλίου 1929 και 10.000 στις 20 Ιουλίου 1930). • Ρουχισμός, έπιπλα, κλινοσκεπάσματα και τιμαλή αντικείμενα (αξίας 5.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1477 13η Αυγούστου 1928	Συμβαλλόμενοι: Ελληνοδιδάσκαλος (Γραμμένο) και δημοδιδάσκαλος (Χουλιάρδες)
Μάρτυρες: Ξενοδόχος (Ζίτσα) και κουρέας (Βαγενήτι)	Δρχ. 70.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Μετρητά: 30.000 δρχ. (10.000 δρχ. θα καταβληθούν στις 15 Σεπτεμβρίου 1928, 7.500 δρχ. 8 ημέρες πριν το γάμο και 7.500 δρχ. 2 Μαΐου 1929). • Οικία στην οδό Τσιριγώτη (αξίας 30.000 δρχ.). • Ρουχισμός, έπιπλα και σκεύη (αξίας 10.000 δρχ.). Παρατίθεται και η κατάσταση με τον ρουχισμό, τα έπιπλα και τα σκεύη. • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1534 9η Οκτωβρίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Πανδοχέας (Ιωάννινα) και άνεργος (Αθήνα)
Μάρτυρες: Έμπορος (Ιωάννινα) και ράπτης (Ιωάννινα)	Δρχ. 55.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Οικία στην οδό Σκουμπουρδή (αξίας 55.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1544 16η Οκτωβρίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Βασιλικός) και ξυλουργός (Βασιλικός)
Μάρτυρες: Αρτεργάτης (Γεροπλάτανος) και γεωργός (Βασιλικός)	Δρχ. 9.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Χωράφι ενός στρέμματος στη θέση «Βοϊδομάτη». • Χωράφι ενός στρέμματος στη θέση «Λαχανόκαστρος». • Οικία στο χωριό «Βασιλικός». • Αμπέλι ¼ στρέμμα στο χωριό «Βασιλικός». • Αμπέλι ¼ στρέμμα στη θέση «Μπάσια». • Αμπέλι μισό στρέμμα στη θέση «Μέγα Λάκκο». • Αμπέλι ¼ στρέμμα στη θέση «Αγία Βαρβάρα». • Καλύβα από άχυρο στο χωριό «Βασιλικός». • Δέκα πρόβατα και μία αγελάδα (αξίας 2.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Αριθμός 1582 3η Νοεμβρίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Ανω Σουδενά) και ιδιοκτήτης αυτοκινήτων (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Ιδιωτικός υπάλληλος (Ιωάννινα) και χαλκουργός (Ιωάννινα)	Δρχ. 10.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> • Ρουχισμός, έπιπλα, ραπτομηχανή Σίγγερ (αξίας 10.000 δρχ.). • Το ποσό δε φορολογείται. 	

Ακύρωση: Αριθμός 1717 5η Ιανουαρίου 1929	Συμβαλλόμενοι: Πανδοχέας (Ιωάννινα) και άνεργος (Αθήνα) [Ακύρωση] Οικοδέσποινα (Λιγοψά) και αρτοποιός (Λιγοψά) [Στο πρωτότυπο]
Προικοσύμφωνο: Αριθμός 12130 13η Νοεμβρίου 1928	
Μάρτυρες: Έμπορος (Ιωάννινα) και ράπτης (Ιωάννινα) [Στην ακύρωση] Αρτοποιός (Ιωάννινα) και γεωργός (Λιγοψά) [Στο πρωτότυπο]	ΑΚΥΡΩΣΗ & Προικοσύμφωνο δρχ. 8.280
Συμβολαιογράφοι: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης & Μιχαήλ Κ. Κυρκόπουλος	
<ul style="list-style-type: none"> • Οικία με κήπο στο χωριό «Λιγοψά» (αξίας 400 δρχ.). • ½ αλώνι (αξίας 350 δρχ.). • ½ αλώνι (αξίας 400 δρχ.). • ½ αμπέλι στη θέση «Μεσοβούνι» (αξίας 450 δρχ.). • ½ αγρός στη θέση «Καζακάδη» (αξίας 300 δρχ.). • Χωράφι στη θέση «Κηπήγαδο» (αξίας 300 δρχ.). • ½ από πέντε χωράφια στη θέση «Λίπρες ή Κόντσικα» (αξίας 380 δρχ.). • ½ χωράφι στη θέση «Τομπάζι» (αξίας 700 δρχ.). • Δικαίωμα στο γαμπρό να κατοικήσει στην οικία της νύφης (θα του δώσει 5.000 δρχ. αν αυτός ανεγείρει καινούργιο σπίτι). 	

Αριθμός 1697 20η Δεκεμβρίου 1928	Συμβαλλόμενοι: Οικιακά (Ιωάννινα) και παντοπόλης (Ιωάννινα)
Μάρτυρες: Κτηματίας (Ιωάννινα) και έμπορος (Ιωάννινα)	Δρχ. 135.000
Συμβολαιογράφος: Νικόλαος Κ. Ευθυμιάδης	
<ul style="list-style-type: none"> Μετρητά: 135.000 δρχ. (40.000 δρχ. θα καταβληθούν 1 μήνα μετά την υπογραφή του προικοσυμφώνου, 60.000 δρχ. 10 ημέρες πριν το γάμο, 35.000 δρχ. 3 μήνες μετά το γάμο). 	

Spyros Michaleas - University of Ioannina